

هونەرى گوڭپىننەدان

بۇ ژيانىكى جياواز لەۋەى
خوومان پىۋە گرتوۋە

مارك مانسون

پرفرۇشتىرىنى نىويۇرك تايمز

The New York Times

ۋەرگىرانى:
ئارام عوسمان

238
posts

19.2k
followers

7
following

Promote

Edit Profile

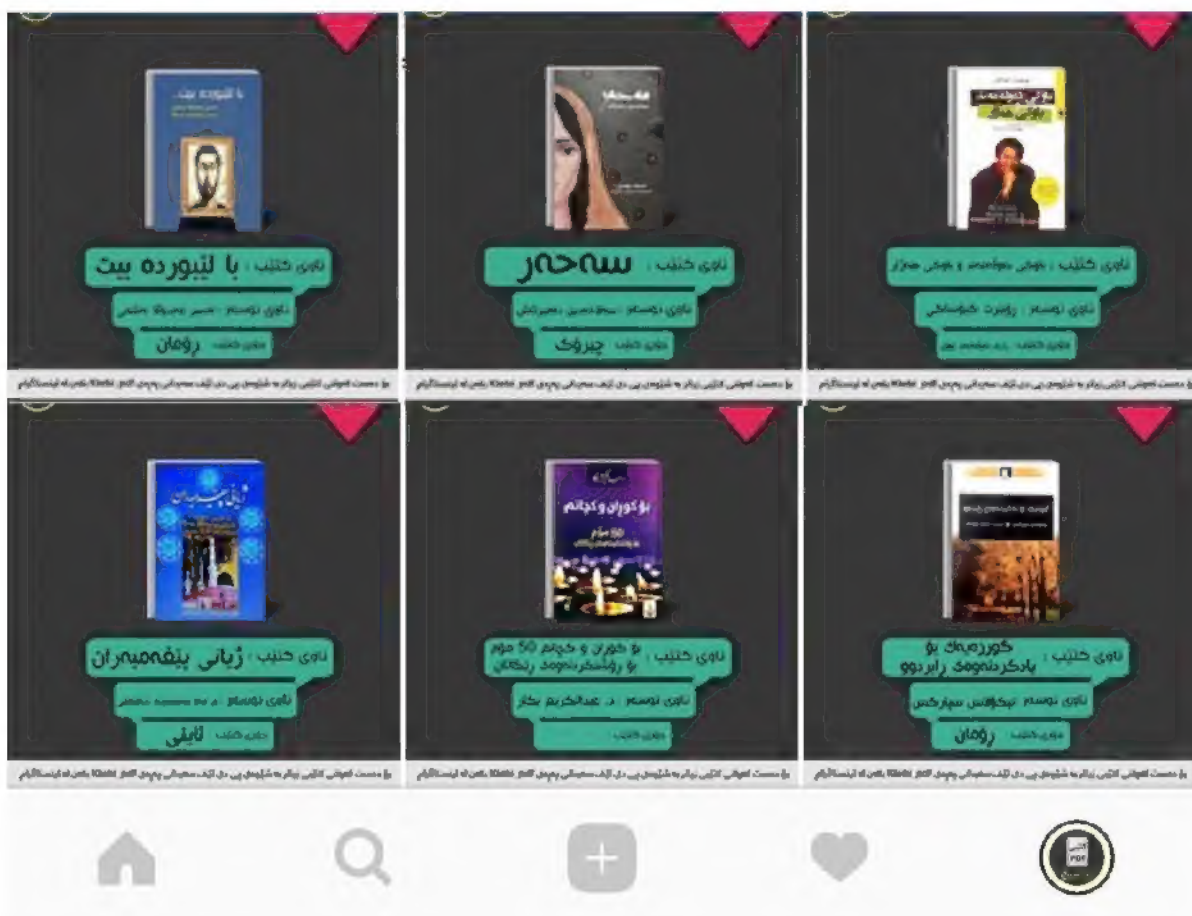
پەرەز فەرمی کتابی PDF
Public Figure

لێره

باشترین و بەسودترین و پڕ خوێنەرترین کتێبەکان
بە خۆڕایی و بە شیوەی PDF داگرە

Ganjyna

لینکی کتێبەکان 🍄 نەم لینکە بکەرەوه بۆ داگرانی کتێبەکان
drive.google.com/folderview?id=1gk8e3nSJGJLu36xeLUjwdbjgTSVslbo_

كتیخانەى گۆلدن بووك

بۆ چاپ وېلاوگىردنەوہ

فەرعى يەكەم: سلىمانى . سابونگەرەن . مەيدانى پاسەكانى تووى مەلىك

تەلارى ھوشيار قەفتان . نەۋمى زەمىنى . بازارى كىتب

فەرعى دووہم: سلىمانى بەردەركى سەرا كىتېفرۆشى وەرژىر

ژمارەى تەلەفون: ۷۷۰۱۵۹۸۷۶۳

<http://www.facebook.com/Goldenbook>

هونہری گوپیئہ دان

بۆ ژیانیکی جیواز له وهی خوومان پیوه گرتووه

نووسەر: مارک مانسون
وهرگیرانی: ئارام عوسمان

له باره یی هم کتیبه وه و تراوه:

«نرمینواندن و بهخته وه ری و نازادی له وه وه سهرچاوه یان
گرتوه که بزانت پیوسته گرنگی به چی بدهیت و له وه ش گرنگتر
نوهیه بزانت نابی گرنگی به چی بدهیت، نه مه کتیبکی زانستی
فلسفیی تیروته سه له که نه و دانایی به خوینه ر ده به خشیت
بتوانیت نه و کارانه بکات.»

- رایان هولیدای، خاوه نی دوو کتیب له کتیبه پرفروشه کان له
لیستی رڼنامه ی نیورک تایمز: (ناسته نگه کان خودی ریگان) و
(خود خوی دوژمنه).

«توانای مارک بق مه له کردن قبول بووه له ناسته نگه کانی
ژياندا و هاتنه دهره وه به بیروک ی سهرنجراکیش، به لام پیچه وانه ی
دوخی ده گرتو نه مه یه دهیکاته یه کیک له کتیبه دلخوازه کانم، نه م
کتیبه باشتیرین کتیبیه تی به ره های.»

- مات کیبیز، خاوه نی کتیبی (رڼانه به په نجا دولاړ گه شتی
جیهان ده که م: گه شتی دریژتر و زیره کی زیاتر به تیچووی که متر)
له لیستی نیویورک تایمز، یه کیک بووه له کتیبه پرفروشه کان.

«نم کتبه تووشی شوکت دهکات، هرهک لیدانی
مشته کوله یک له لایه ن باشتین هارپته وه. به ته وای په یوه سست
دهکات. کتبیکی ډووبازاپیه، به لام به شیوه یه کی نیجگار زور
بیرکړنه وهت دهجوولینیت. نم کتبه مه خوینه ره وه تا نه و کاته ی
ناماده بیت تیدا ده بیت بق خسته لاوه ی ه موو بیان ووه کان، هره ها
هستان به ډولی کاریگر له زیانکړنیکي زور باشتو.»

- ستیف کامب، خاوه نی کتبی (ژیانت پش بخه) له لیستی
نیویورک تایمزدا، یه کیک بووه له کتبه پرفروش کان، دامه زړینه ری
سایتی (nerdfitness.com).

«نم کتبه جیاوازه له هر کتبیکی تر. هول مده، هله به،
پتوره کانت دابه زینه، واز له باوه ډوون به خوت بهینه، به وای
نازادا بگه پری، ه موو خاله کانی راست کردوته وه به شیوه یه کی
قول، به سووده، به هیزتره له حزه نرینه خو پتوه گیراوه کان.
کورت، به لام قولیه کی سهرنجراکیشی هیه. به شه ویک
خویندمه وه.»

- دیریک سایفرن، دامه زړینه ری (CD baby)، نووسه ری
(نوه ی پیوخته: چل وانه له پتناو جوریکی نوی له خاوه ن
کاره کان).

«چاوساغيكي بيموجامه له يه بڼ ژيان به دامه زراوى و
دوزينه وهى به خته وهى، بابته تى نازار دهره ه نديک جار... کتيپيکه
هموى بېرؤکى پيچه وانهى خووپتوه گيراوه، به لام يه کجار
لؤړيکين له زؤربهى کاته کاندا. کتيپيکه که خويندنه وهى دلخوشت
دهکات و شياوى دووباره خويندنه وهى، ناميرنکى پتوانه کردنى
باشه و پتويسته کتيپه کانى ترى له بوارى که شه پيدانى خود پڼ
بپتوريت.»

- کيرکوس ريفيوز

بەندى يەكەم ھەول مەدە!

چارلىز بۈكۈشكى ئالوودەي كحول بوو، قومارچى بوو،
وەزىرى ئافرەتان، پۇد بوو، گىل بوو، خۇي لە دانەوۋەي قەرەكانى
دەدزىيەو، لە خراپترىن رۇژەكانىشىدا شاعىر بوو! لەوانەيە
كۇتا كەس بىت لەسەر زەۋى كە بچىتە لاي و داۋاي لى بىكەيت
ئامۇژگارىيەكت بىكات بۇ باشكردنى ژىانت، يان دوايىن كەس بىت
كە لەوانەيە رۇژىك لە رۇژان بىيىنىت لەناۋ كىتىكى يارمەتىدانى
كەسى، گەشەپىندانى خود يان يارمەتىدانى خود. ئەمەيە دەيكاتە
خالى سەرەتا بۇ ئەم كىتىيە.

بۈكۈشكى ويستى بىيت بە نووسەر، بەلام بە درىژايى
دەيان سال كارەكانى لەلايەن گۇقار و رۇژنامە و بلاوكرائە
نىودەولەتتىيەكان و ھەر چاپخانەيەكەوۋە كە كىتىيەكە بخرايە بەر
دەستى؛ رەت دەكرايەوۋە، دەياتوت ئەم نووسىنە لەوپەرى خراپىدايە،
كارىكى ھىچە، قىزەونە، ھەژاريشە. لەگەل كەلەكەبوونى نامەكانى
رەتكردنەوۋە لەسەرى، وا ديار بوو قورسايى شىكىستەينانى زور
زىاتر پالى پىۋە دەنا بۇ قولبوونەوۋەي زىاتر لە دۈلى خەمۇكىدا

كە كحول خوراكى بوو، خەمۇكىيەك كە زۆربەي كاتەكانى ژيان
لىنى جيا نەدەبووۋە.

بۈكۈشكى كارىكى رۇژانەي ھەبوو لە يەككىك لە نووسىنگەكانى
پۈستە لەبەرامبەر ھەقدەستىكى زور كەم، زۆرىنەي ئەو پارەيەشى
تەرخان دەكرد بۇ كرىنى شەراب، پاشماۋەكەشى بە قومار
دەدۇراند. بە شەواندا بەتەنھايى دەيخواردەو، ھەندىك شىعريشى
دەنووسى بە ئامىرى نووسىنە كۈنەكەي. زۆربەي كات خەبەرى
دەبووۋە، دەيىنى لەسەر زەۋى خەوتوۋە و لە شەۋى پىشتەرەو
لەمۇش خۇي چوۋە.

سى سال تىپەرى بەسەر ئەو بارودۇخەدا، سى سال كە بەشە
ھەرە زورەكەي برىتى بوو لە تەمىكى يىمانايى لە كحول و قومار و
لە شىغۇشەكان. دواي ئەو كاتى بۇ كۈشكى گەيشتە پەنجا سال،
ۋاتە دواي تەمەنىكى تەۋاو لە شكست و خۇبەكەمزائىن، خاۋەنى
يەككىك لە چاپخانىە بچوۋكە سەربەخۇكان گرنگىيەكى سەيرى دا بە
كتىبەكەي، ئەو خاۋەن چاپخانىە نەيدەتۋانى پارەيەكى زور بدات بە
بۈكۈشكى يان بەلىنى فروشىكى زۆرى پى بدات، بەلام سۈزىكى
سەيرى بەرامبەر ئەو سەرخۇشە شكستخواردوۋە نىشان دا و
برىارى دا ئەو گرەۋەي لەسەر بكات. بۈكۈشكى بۈي دەرەكەوت
كە ئەمە يەكەمىن گرىبەستى راستەقىنەيە كە بەدەستى دەھىنىت،
ئەۋەشى بۇ دەرەكەوت كە لەۋانەيە ئەمە دواھەمىن گرىبەستىش بىت.
لە ۋەلامى ئەو خاۋەن چاپخانىە دا بۈي نووسى: «دەبى يەككىك
لەم دوۋانە ھەلېزىرم: مانەۋە لە نووسىنگەي پۈستە تا بەتەۋاۋى
شىت دەبىم... يان مانەۋە لە دەرەۋە تا رۈلى نووسەرىك بگىزم
و بەدەست برسيتىيەۋە بنالينم. منىش برىارم داۋە كە بەدەست
برسيتىيەۋە بنالينم.»

پاش ئىمزا كىردى گىرىيە سىتەكە، بۆكۈشكى لە ماۋەى سى
ھەفتە دا يەكە مەن رۇمانى خۇى تەۋاۋ كىرد، ناۋىكى تا ئەۋپەرى
سادەى بۇ دانا: نووسىنگەى پۇستە. لەۋ شۈينەى كە تىيدا پىشكەشى
دەكەن بە كەسەكان، بۆكۈشكى نووسىپوۋى: «پىشكەشە بە ھىچ
كەسكە».

ۋا ھاتە پىش بۆكۈشكى بىيىتە رۇماننوۋس ۋ شاعىرىكى
سەركەۋتوۋ، شەش رۇمان ۋ سەدان قەسىدەى بلاۋ كىردەۋە،
ھەروەھا زىاتىر لە دوۋ مىلۇن نوسخەى لە كىتەپكەنى فرۇشت. ئەۋ
جە ماۋەرىتتەى بۇى دروست بوۋ؛ پىچەۋانەى ھەموۋ پىشپىنىيەكان
بوۋ، تەنەت پىچەۋانەى پىشپىنىيەكانى خۇشى بوۋ.

چىرۇكەكانى خەلكانى ھاۋشىۋەى بۆكۈشكى بوۋنەتە
قوۋتىكى رۇژانەى گىرانەۋە رۇشنىرىيەكانمان. ژيانى بۆكۈشكى
ئەۋ خەۋنەى ئەمەرىكىيەكانى بەرجەستە كىرد كە برىتتە لەۋەى:
پىاۋىك دەجەنگىت لە پىناۋ ئەۋەى دەيەۋىت ۋ ھەركىز خۇى
بەدەستەۋە نادات، پاشان شىتەنەترىن خەۋنەكانى بەدى دىننىت.
ئەمە لە فىلىمىك دەچىت كە چاۋەرىيە كەسك بىيىتە دەرھىنەرى.
ھەموۋمان تەماشى ئەۋ چىرۇكانەى ھاۋشىۋەى چىرۇكەكەى
بۆكۈشكى دەكەن ۋ ھەرىكەمان بەۋى تر دەلىت: «بىننىت؟ ئەۋ
ھەركىز خۇى بەدەستەۋە نادات، ھەركىز لە ھەۋلەدان ناكەۋىت،
ئەۋ ھەمىشە باۋەرى بە خۇى ھەيە، بەردەۋام بوۋ لە ۋەستانەۋە
بە روۋى ھەموۋ بەربەستەكاندا ۋ تۋانى خۇى بىكەتە كەسىكى
گىرگە».

لەم كاتەدا شتىكى سەيرە كاتى بىننىن لەسەر گۈرەكەى
بۆكۈشكى ئەم نووسىنە ھەلكۇلرايىت: «ھەۋل مەدە!»
بىننىتان؟ سەرەپاى فرۇشى كىتەپكەكانى، سەرەپاى

ناوبانگه که شی، بۆکۆښکی که سیکي شکستخواردوو بوو،
 ئەمەشی دەزانی، سەرکه و تنه که ی له بریاردانی بۆ سەرکه و تنه وه
 سەرچاوه ی نه گرتبوو، به لکوه له وه وه بوو که تیگه یشتبوو که سیکي
 شکستخواردوو، به قبولکردنی ئەو راستیی، پاشان به نووسینی
 له باره یه وه به و په یری راستگویی وه. بۆکۆښکی هه رگیز هه ولی
 نه داوه شتیک بیت که خوی له بنه رتدا وا نه بوو بیت، بلیمه تی
 کاره کانی بۆکۆښکی له زالبوون به سەر ئەو به ره به ستانه ی عقل
 باوه ریان پێ ناکات و گه شه پیدانی خویدا خویان حه شار نه دا بوو
 تا ئەوه ی ببیته پێشه نگیکي ئەده یی هه لکه وتوو، کاره که به ته واوی
 پێچه وانه ی ئەوه بوو، ئەوه لێوه شاوه یی ساده که ی بوو که توانی
 به ته واوی له گه ل خویدا راستگۆ بیت، بێ ئەوه ی یه ک توژیش لینی لا
 بدات (به لکوه راستگۆ بوو، به تایبه ت له گه ل خراپترین بارودوخدا)،
 هه روه ها باسی له که و تنه کانی کردوو به یی هیچ گومان و
 دوو دلییه ک.

ئەمانه چیرۆکی راسته قینه ی سەرکه و تنی بۆکۆښکی بوون:
 هه سترکردنی به هتوری به رامبه ر هه م خوی و هه م به رامبه ر
 شکسته کانی. بۆکۆښکی زۆر گوێ به سەرکه و تن نه ده دا،
 ته نانه ت کاتی که ناوبانگیشی په یدا کرد؛ له چاوپێکه وتن و کۆره
 شیعرییه کانی دا به رده وام پێشوازیی له که سانیک ده کرد که ژیا نیان
 به راستی ناخۆش بوو، به رده وام له به ر چاوی خه لکی دا عه یبه کانی
 خوی ده خسته روو و هه ولی ده دا له گه ل هه موو ئافره تیک بخه ویت
 که ده ستی پێی ده گات. سەرکه و تن و ناوبانگ نه یکرده که سیکي
 باشتەر له وه ی پێشوو، هه روه ها نه بووه که سیکي سەرکه و تنو و
 به ناوبانگ له رێگه ی گۆرانی بۆ که سیکي باشتەر.
 زۆربه ی کات سەرکه و تن و گه شه پیدانی خود به یه که وه دین،

بەلام ئەمە مانای ئەوە نییە ئەم دووانە یەك شتن.

رۆشنییری ئەمرومان جەختیكى زۆر لەرادەبەدەرى كردۆتەو
لەسەر پێشبینى و ئومیدە ئەرینییهكان تا ئاستیكى ناواقیعی، زیاتر
بەختەوەر بە، خاوەن تەندروستی زیاتر بە، باشتەین بە، لەوانى تر
باشتر بە، زیرەكتر بە، خیراتر بە، دەولەمەندتر بە، سەرنجپراکێشتەر
بە، خاوەن ناوبانگى زیاتر بە، بەرھەمت زیاتر بکە، زیاتر ببە
جینگای ھەسوودی خەلکى، زیاتر جینگای سەرسوڕمانیان بە،
تێرۆتەسەل و سەرنجپراکێش بە، رۆژانە پێش نانخواردنى ئێوارە؛
قالېك ئالتوونى عەیارە ۲۴ بەدەست بەینە تا کاتیک ماچى بەیانیان
دەبەخشیتە ھاوسەرە جوانەكەت و منداڵەكانت، پاشان بە فرۆكە
ھیلیكۆپتەرە تاییەتەكەت بچۆ بۆ سەر كارە زۆر باشەكەت كە لە
جینى وىستى خۆتدايە و لەوى رۆژەكانت بە راپەراندنى كارى گەرك
بەسەر بەرە، بە جۆریك كە جینى باوەر نییە، كاریكى وا كە رەنگە
رۆژیک لە رۆژان ئەم ھەسارەيە رزگار بکات!

بەلام ئەگەر بوەستیت و بەقولى بیر بکەیتەو، دەبینى
كە ئامۆزگارییە دەفگرتووەكان بۆ ژيان (ھەموو شتە ئەرینییه
دلخۆشكەرەكان كە رێك خراون بۆ یارمەتیدانى خود، كە بە
دریژایی كات گویمان لى دەیت)، خۆی لە راستیدا ئامۆزگارین
كە جەخت لەسەر ئەو شتانە دەكەنەو كە تو لێیان بینیەشیت، ئەو
وەك تیشكى لەیزەر بەوردی ئاراستە كراوە بۆ ئەو شوینانەى
كە دەیانبینیت لە كەموكۆپى كەسیتی و شوینی شكستەكانت؛
زۆر جەختى لى دەكاتەو تا ئەو كاتەى بەباشى ببینیت، تو
فیری شتانیک دەیت لە باشتەین رینگاكانى بەدەستھێنانى پارە،
لەبەر ئەوەى تو ھەست دەكەیت ئەو پارەيەى بەدەستى دەھێنیت؛
بە ئەندازەى پێویست نییە. ھەروەھا تو لەبەردەم ئاویئەكدا

دەۋەستىت و چەند دەستەۋاژەيەك دووبارە دەكەيتەۋە كە بە
 ھۆيەۋە جەخت دەكەيتەۋە لەۋەي كە تۇ كەسىكى جوانىت، چونكە
 تۇ ۋا ھەست دەكەيت كە لە پاستىدا جوان نىيت. ھەروەھا تۇ شوۋىن
 ئامۇژگارىيەكانى تايىبەت بە پەيۋەندىيەكان و ژوۋانەكان دەكەويت،
 لەبەر ئەۋەي تۇ ۋا ھەست دەكەيت كەسىكىت كە خەلكى خۇشيان
 ناۋىت بە شىۋەي سىروشتى. تۇ راھىنانى بىنەقلانە و گىلانە
 دەكەيت، پىت ۋايە لەۋ پىگايەۋە دەبىتە كەسىكى سەر كە وتووتر،
 چونكە خۇت ۋا نايىت كە بە ئەندازەي پىۋىست سەر كە وتووتر. بىت.
 ئەۋ جىۋاۋازىيە پىكەنىۋايىيەي لە ھەموو ئەمانەدا ھەيە
 كە جەختكردنەۋەي توند لەسەر ئەرىنىيەكان (لەسەر ئەۋەي
 باشتىرەنە، لەسەر ئەۋەش كە سەر كە وتووترىنە)؛ ھىچ ناكات جگە
 لە بىرخستەنەۋەي جار لەدۋاي جارمان بۇ ئەۋ شتانەي كە نىمانە،
 يان ئەۋەي كە پىۋىستمان پىنەتى، يان ئەۋەي كە ئەگەر شىكستمان
 نەھىتايە؛ پىۋىست بوو بەۋ شىۋەيە بىن. لە كۇتايىشدا ھەموومان
 تىدەگەين ھىچ ئافرىتىكى بەختەۋەر نىيە بەپاستى كە پىۋىستى
 بەۋە ھەبىت بەردەۋام لەبەردەم ئاۋىنەدا بوەستىت و بلىت كە
 بەختەۋەرە، ئەۋ بەكردارى بەختەۋەرە، بى ئەۋەي پىۋىستى بەۋە
 بىت.

تەكساسىيەكان پەندىكىان ھەيە دەلىت: «ئەۋ سەگانەي
 بچوۋكترن، زىاتر دەۋەرن»، پىۋىك كە باۋەرى بە خۇي ھەبىت،
 ھىچ پىۋىستى بەۋە نىيە بەلگە بەھىنەتەۋە بۇ ئەۋەي كە باۋەرى بە
 خۇي ھەيە. ھەروەھا ھىچ ئافرىتىكى دەۋلەمەند پىۋىستى بەۋە
 نىيە باۋەرى بە خۇي بەھىنەت كە دەۋلەمەندە بە ھەر جۆرىك بىت.
 بەلام تۇ شتىك بىت يان شتىك نەبىت، يان ئەگەر خەۋن بە شتىكى
 دىارىكراۋەۋە بىنەت بە دىرژايى كات، تۇ جار لەدۋاي جار ھەر

ئەو ۋاقىيەى كە ھەيە؛ دووبارەى دەكەيتەۋە؛ تۆ بەو شىۋەيە ئىيت.
ھەموو كەسىك ھەول دەدات، ھەموو رىكلامىكى تەلەۋزىۋىنىش،
بۆ ئەۋەى كە ۋا بكات باۋەر بھىتت كلىلى تۆ بۆ ژيانىكى باش؛
برىتتىيە لە كارىكى باشتر لە كارەكەت يان ئۆتۈمبىلىكى لەۋەى
خۆت پىشكەۋتووتر يان ژنىكى جۈانتەر لە ژنەكەى خۆت يان
خەۋزىكى خۆشۇردنى كەرم كە فۋوى تى بكرىت بۆ مندالەكان.
ھەروەھا ھەموو جىھان بەبەردەۋامى پىت دەلەن كە رىگاي بەرەو
ژيانىكى باشتر، برىتتىيە لە زياتر و زياتر و زياتر... زياتر بكرە،
زياتر بەدەست بھىنە، زياترىش دروست بكة، تەمەلەر بە، لە ھەموو
شىتكدە زياتر بە، بەردەۋام خۆت لەژىر تاۋەبارانى ئەو پەيامانەدا
دەبىننىتەۋە كە بانگت دەكەن بۆ ئەۋەى زياتر و زياتر گۈى بدەيت
بە ھەموو شتەكان، بە درىژايى كاتىش پىۋىستە زياتر گرنگى
بدەيت بە بەدەستھىنانى ئامىرىكى تەلەۋزىۋىنى نوئ، پىۋىستە
گرنگى زياتر بدەيت بەۋەى پشۋويەك بە جۈرىك بەسەر بەرىت
كە لە ھىي ھاۋرىكانت باشتر بىت، ھەروەھا پىۋىستە گرنگى زياتر
بدەيت بە كرىنى ئەو جۈانكارىيە نوئ و رازاۋانەى لەناۋ باخچەى
مالەكەتدا داياندەنىت، ھەروەھا پىۋىستە لەسەرت گرنگى بدەيت
بەۋەى دارى سىلفىي ئەسلت دەست بكةۋىت!

بۇچى؟ پىم ۋا بى ۋەلامەكەى سادەيە، ئەۋەيە؛ لەبەر ئەۋەى
گرنگىدانى زياتر بە شتەكان، كارىكى تەۋار گۈنجاۋە لەگەل
بەرژەۋەندى كۇمپانىاكان.

راستە بەدەستھىنانى كارىكى نوئ ھىچ ھەلەيەكى تىدا نىيە،
بەلام گرنگىدانى لەرادەبەدەر بەۋە؛ كارىكى خراپە بۆ تەندروستىي
عەقلىت. ئەۋە ۋا دەكات زياتر پەيۋەست بىت بە ۋوۋكەشىكى
ساختەۋە، ھەروەھا ۋا دەكات ژيانت تەرخان بكةيت بۆ گەيشتن

تیدهگهیت که ئەم توورەبوونە بەردەوامەت دەتکاته کهسینکی لاواز
و داخراو، تۆش ئەمەت زۆر پێ ناخۆشە! پێت ناخۆشە تا ئاستیک
لە خۆیشت توورەت دەبیت. ئیستا سەیری خۆت بکە، تۆ توورەیت
لە خۆت، لەبەر ئەوەی لە توورەبوونەکەت توورەیت. نەفرەتت لێ
بیت دیوار... بیکرە ئەم مشتەکۆلەیه! ئاخ... دەستم!

یان بە درێژایی کات زۆر دوودل دەبیت لە بارەیی ئەوەی
کارینکی راست ئەنجام بدەیت تا ئاستیک که ئەمەش خۆی دەبیتە
سەرچاوەیەکی نوێ بۆ دوودلی، یان هەست بە تاوانکردنیک
بەهیزت تێدا بەرامبەر هەر هەلەیک که دەیکەیت تا ئەو
ئاستەی دەست دەکەیت بە هەستکردن بە تاوان لەو بارەیهوه،
بەمەش هەموو ژيان دەبیت بە هەستکردن بە تاوان. یان زۆر کات
وا خۆت دەبینیت که تۆ کهسینکی خەمبار و تەنهایت، بە جۆریک
وا دەکات هەست بە خەمیک گەورەتر و تەنهاییکی زیاتر بکەیت
تەنها بە بیرکردنەوه لەو بابەتە.

بەخیر یینیت بۆ ئەو ئەلقە جەهەننەمییهی خۆی دوو بارە دەکاتەوه!

زۆر بێ تیدهچیت که پیشتر چەندین جار خۆت وا بینۆتەوه
که تۆ زیندانی ئەو ئەلقەیهیت، بەلکوو لەوانەیه ئیستا تیایدا بیت، لەم
ساتەدا: «ئای خودایه! من دەکەومە ناو ئەلقەیی جەهەننەمییهوه که
خۆی دوو بارە دەکاتەوه بە بەردەوامی... من چەند شکستخواردووم،
لەبەر ئەوەی بەردەوام من ئەمەم بەسەردا دیت! پێویستە لەسەرم
بوهستم! ئای، ئای خودایه، هەست دەکەم من کهسینکی تەواو
شکستخواردووم، لەبەر ئەوەی خۆم بە شکستخواردوو ناو

دههینم. پتویسته واز له وتنی ئەم سیفته بهینم بهرامبه به خۆم. ئو، نهفردت له ههموو شتیک، من دیسان دووباره ی دهکه مهوه! ئایا نابین من که سیک شیکستخواردووم! ئە ی هاوار به مالم!»

له سه رخو هاوړیم، گوی بگره، پاشان تو باوه بکهیت یان نا: ئەمه به شیکه له و جوانیه ی که تو مرقفیت. پینش هه موو شتیک پینت دهلیم: ئەو گیانله بهرانه زور که من که توانای ئەوه یان هه یه بیر له و شتانه بکه نه وه که خویانی پین بازی بکه ن و بروای پین بهینن، به لام نیمه ی مرقف خوشگوزهرانین که توانای ئەوه مان هه یه بیروکه مان هه بیت له سه ر بیروکه کانی خومان. به و شیوه یه، من ده توانم بیر له وه بکه مه وه که له یوتیوب ته ماشای هه ندیک گرتی فیدیوی بکه م، پاشان راسته وخو دهست بکه م به بیرکردنه وه له باره ی ئەوه ی که من له رووی عه قلییه وه ته واو نیم، چونکه من ده مه وی له یوتیوب ئەو گرتانه ببینم. ئو، ئەمه یه سه رسوڕهینه ری عه قلی مرقف!

ئا ئەمه کیشه که مانه: کومه لگای ئەمرومان، له رینی ئەو شته سهیرانه ی ئەنجامیان ده دات؛ بۆشنیری به کاربردنی بنیات ناوه و په یامه کانی هاوشیوه ی «سهیر که... ژیانم له ژیان تو جوانتره»، که به هویه وه تۆره کومه لایه تییه کان به سه رماندا ده بارینیت، نه وه یه کی ته واوی له خه لک به رهه م هیناوه که هه بوونی ئەو ده ربینه نه رینیانه - دوودلی، ترس، هه سترکردن به تاوان، هتد...؛ به ره هایی کاریکی باش نییه. مه به سستی من ئەوه یه کاتی ئەوه ی له فه یسبوکه وه بۆت دیت؛ ده یینیت، تو وا ده زانیت که هه موو تاکیک له جیهاندا کاتیکی نایاب له ژیان به سه ر ده بات! سهیر که... ئەم هه فته یه هه شت که س هاوسه رگیرییان کردووه! له سه ر شاشه ی ته له فزیونه وه کیزوله یه کی شانزه سالان ده رکه وتوووه

كە بە ھۆى ئاھەنگى يادى لەدايكبوونىيەو ئۆتۆمبىلىكى فىرارىي بەدىارى وەرگرتوۋە، ھەروەھا مىتالىكى تر ھەيە كە دوو مىلۇن دۇلارى دەست كەوتوۋە لەبەر ئەوۋى پىرۇگرامىكى داھىناۋە كە بە شىۋەى خۇكار كلىنكىسى تەۋالىتت بۇ زىاد دەكات ئەگەر تەۋاو بوو، بەلام تۇ لە مالەوۋە دانىشتوۋىت و ددانى پىشەلەكەت پاك دەكەيتەوۋە، لەو كاتەدا تۇ ھىچ بىرۈكەيەكت بە مىشكدا نايەت جگە لەوۋەى كە ژيانى تۇ زۇر ناخۇشە، بەلكوۋ وای دەبىنىت كە زۇر لەوۋەش ناخۇشتە كە گومانىت بىردوۋە.

«ئەلقەى جەھەننەمى كە خۇى دووبارە دەكاتەوۋە» ھەموو جىگايەكى گرتوۋەتەوۋە، زۇربەمان دەخاتە ژىر فشارىكى دەروۋىنى زۇرەوۋە، دەمانكاتە كەسىكى دەروۋن شىۋاو، كە تا ئاستىكى زۇر رىقان لە خۇمان بىيىتەوۋە.

لە سەردەمى باپىرانماندا، باپىرە كە بارودۇخىكى خراپى ھەبوۋايە؛ لە دلى خۇيدا دەيوت: «ئەفرەت لە ھەموو ئەۋانە! بىنگومان ئەمىرۋا ھەست دەكەم كە من شىاكەى مانگايەكم، نەك زىاتەر. بەلام بۇچى؟ ۋا بزانم ژيان ھەر وايە، با بگەيىمەوۋە بۇ شكاندى تۈنكلەكە.»

بەلام ئىمە ئىستا چىمان بەدەستەوۋەيە؟ ئىستا... ئەگەر ھەستىكى خراپ دايگىرتىت بەرامبەر بە خۇت، ئەگەر بۇ تەنھا پىنچ خولەكىش بىت؛ ئەۋا يەكسەر خۇت لەبەرامبەر سەدان وىتەى كەسانى تردا دەبىنىتەوۋە كە ھەموۋيان تەۋاو بەختەۋەرن و ئەۋپەرى ژيانىكى خۇش بەسەر دەبەن. دوورخستەوۋەى ئەۋ ھەستە لە خۇت، دەبىتە شتىكى ئەستەم كە ھەندىك ھەلەت تىدايە وای كىردوۋە تۇ لەۋان كەمىر بىت.

ئەم بەشەى كۇتايىيە ۋامان لى دەكات بنالىتىن. ھەست بە خراپى

دهکەين، له بهر ئه وهى ههست به خراپى دهکەين. ههروهها ههست به تاوان دهکەين، له بهر ئه وهى ههست به تاوان دهکەين. توورەش دهبين، له بهر ئه وهى ههست دهکەين توورەين. تووشى دله راوکى دهبين، له بهر ئه وهى ههست به دله راوکى دهکەين. ئوف... کيشه کهم چيه؟

ئه مه وا دهکات «گوپينه دان» کارىکى باش بىت، ئه مه وا دهکات رونه چوون له گرنگيدان؛ جيهان رزگار بکات. هه ر تو رزگارى دهکەيت؛ له ميانەى دانتانت به وهى جيهان شوپىنىكى خراپه، ئه وه شتىکه جى گرنگيپيدان نيه؛ له بهر ئه وهى جيهان به ردهوام به و شتیه به بووه، له بهر ئه وهى له داهاتوو شدا به به ردهوامى هه ر وا ده بىت.

له رىنگاي گرنگينه دانت به وهى ههستىكى خراپت هه بىت، ئه وه تو کارىگه رى «ئه لقهى جه هه تنه مى که خوى دووباره دهکاته وه»؛ به تال دهکەيته وه. تو به خوت ده لىت: «ههستىكى خراپم ههيه! باشه، گرنگى ئه مه چيه؟» پاشان که سىک هه راوهى گوپينه دانى نه فسووناويت پيدا ده پرژىنيت، ده بىنيت که وازت هه ناوه له رقبوونه وه له خوت، چونکه تو ههست به هه موو ئه و خراپىيانه دهکەيت.

جورج ئورويل وتوويه تى تواناي بىنى ته واوه تى مروف بو ئه وهى له به رده ميدايه، پتويستى به خه باتىكى به ردهوام ههيه. زور باشه، چاره سه رى دله راوکى و دوودلى ئيمه به ته واوى له به رده مى خوماندايه، به لام ئيمه لىيان بىئاگاي به هوى ته ماشا کردنى فيلمه به دره وشتييه کان و رىکلامى ناميره کانى له شجوانى که ههچ سوودىيان نيه که وامان لى دهکان نه توانين ئه و چاره سه ره بىنين، چونکه ئيمه کاته کانمان به سه ر ده بهين به گه ران به دواى

ئەو ھۆكەرەنەي ورگمان پىنى بچووك دەبىتەو و بتوانىن سەرنجى كچىكى قىز زەرد رابكىشىن.

لەنيوان خۇماندا نوكتە لە بارەي «كىشەكانى جىھانى يەكەم» ھەو ئالوگۇر پى دەكەين، بەلام لە راستىدا ئىمە بووینەتە قوربانى سەرکەوتنەكانمان. كىشە تەندروستىيەكان كە لە گرۇپپونى دەروونىيەو سەرچاوەيان گرتووە، دلەراوگىنكان، ھەروھا حالەتەكانى خەمۇكى كە لە سى سالى رابردوودا زۆر بوونىكى موشەككىيانەيان بەخۆو بىنىو، سەرەراي ئەوئەي ھەريەك لە ئىمە خاوەنى شاشەيەكى تەختى تەلەفزیۆنە، ھەروھا دەتوانىت شتەكانى رۇژانەي بکرىت و بىياتەو بۆ مالەو، قەيرانەكەمان چىتر ماددى نىيە، بەلكو قەيرانىكى وجوودىيە، قەيرانىكى رۇحىيە. زىادەيەكى زۆرمان ھەيە كە وای کردووە نەزانىن كاميان بکەينە جىنى گرنگىيەدانمان.

لەگەل ئەوئەي برىكى بىكۆتايىمان ھەيە لە شتەكان كە دەتوانىن بيانىيىن يان بيانزانىن، ھەروھا ژمارەيەكى بىكۆتايى شىوازمان ھەيە كە رىگامان پى دەدات ئەو بزانىن كە ئىمە شىاوى ئەوانە نىن، ھەروھا ئىمە بە ئاستى پىويست باش نىن، شتەكانىش ھىندە گەرە و ناياب نىن وەك ئەوئەي پىويستە ھەبن، ھەموو ئەمانە لە ناخەو برىندارمان دەكەن.

ئىمە لە ناخەو برىندار دەبين، چونكە ئەو شتە ھەلەيە ھەيە لە گەردەلوولى بىمانايى كە لەژىر ناوئىشانى «چۆن دەتوانى بەختەوەر بىت» بۆمان دىت، ھەروھا ئەو شتەنەي ھەشت ملیۆن جار لە فەيسبوك بلاو كراونەتەو لەم چەند سالە كەمەي رابردوودا... سەير كە، ئەم شتە بەتالانەي كەس نىيە تىنى بگات:

حەزكردن بۆ ئەزموونكردنى ئەرىيى؛ زياتر خۆي لە خۆيدا

ئەزموونیکى نەرىنییه، جیاواز لەو مەرقۇف گەر دان بنیت به
ئەزموونکردنیکى نەرىنییدا؛ خوی له خویدا ئەزموونکردنیکى
نەرىنییه!

ئەم شتە بەراستی عەقل ماندوو دەکات! کیشە نییه... ئیستا
خولەکیکتان پى دەدم بۆ حەواندەوێ عەقلتان، یان لەوانەیه
دووبارە خویندەوێ ئەو بیت: حەزکردن له ئەزموونکردنە
نەرىنییهکان؛ ئەزموونیکى نەرىنییه، داننان به ئەزموونکردنە
نەرىنییهکانیش؛ ئەزموونیکى نەرىنییه. ئەمەیه که فەیلەسووف ئالان
وات ئاماژەى پى دەکات به ناوی «یاسای گەرانەو»... یان بیرۆکەى
ئەوێ که تۆ هەتا هەول بەدەیت هەستەکانت به دریزایی کات باشتر
بیت؛ رەزامەندبوونت که مەتر دەبیتەو، چونکه راکردن به دواى
شتیکدا؛ هیچ نییه جگە لەوێ که تۆ له بنەرەتدا که موکورتیت هەیه
لەو شتەدا. هەتا حەزت بۆ دەولەمەندبوون زیاتر بیت، زیاتر هەست
بهوێ دەکەیت که تۆ هەزارىکی بێبەهايت، به چاوپۆشین لەوێ تۆ
له راستیدا چەندە پارەت دەست دەکەویت. هەتا حەزت زیاتر بیت
بۆ ئەوێ ئافرهتیکى سەرئەجراکیش و ورووژینەر و خواستراو بیت،
زیاتر خۆت به ناشیرین دیتە بەرچاو، ئەمەش بى له بەرچاوگرتنى
دووکەشى راستەقینەى جەستەت. هەروەها تا حەزەکانت زیاتر
بى بۆ ئەوێ بێتە ئافرهتیکى بەختەوێ و خوشەویست، زیاتر
هەست به تەنهایی و ترس دەکەیت، بى له بەرچاوگرتنى ئەوانەى
له دەورووبەرتن. هەتا زیاتریش هەول بەدەیت بۆ ئەوێ له رووی
رۆحییەو نوورانى بیت، زیاتر دەبیتە کەسێکی رووکەشى و
چەقبەستوو بە دەورى خۆتدا به قەرامۆشکردنى ئەو هەولانەى
دەیدەیت بۆ بەدەستپێنانى بەرچاووونى رۆحی قوول.
هاوشیوێ ئەوێ که بەسەر من هات؛ کاتی پىم نا له پەلەیهک

ترشی سووتینه، وام لی هات هه تا زیاتر به رهو ماله وه دهویشتم؛
ههستم دهکرد ماله کهم لیم دوور دهکه ویتته وه. به لی، من ئەم
خه یالبوونه له ترشی سووتینه به کار دینم تا خالکی فلسه فی پی
روون بکه مه وه که په یوهسته به بهخته وه ریبه وه. ئەوه بیعه قلییه؟...
گوئی به وه نادهم!

فهیله سووفی وجوودی؛ ئەلبێر کامو ده لیت (منیش دلنیا)
له وهی ئەو له و کاته دا شروبی خه یالبوونی نه خواردوه): «ئەگەر
به رده وام له گه راندا بیت به دوای ئەوهی بهخته وه ری پی لی پیک دیت؛
ئەوا هه رگیز بهخته وه ر نابیت، هه رگیز ناتوانیت بژیت ئەگەر تو
له وانه بیت که به دوای واتای ژياندا ده گه رین.»

یان ده توانین ئەمه به شیوه یه کی زۆر ساده ده ربیرین: هه ول
مه ده!

ده زانم نیستا چیم پی ده لیت: «مارک! ئەوهی ده یلینیت؛ ته واو
وروژینه ره، ئەی چی ده لیت له باره ی ئۆتۆمبیلکی شو فرلیتی
کامارۆ که ده مه ویت پاره پاشه که وت بکه م بۆ ئەوهی بیکرم؟ ئەی
چی ده لیت له باره ی ئەوهی جهسته یه کی شیاومان هه بیت تا
پنوهی له که نار ئاوه کان ده ربکه وین و خۆمان برسی ده که ی بۆ
ئەوهی پی بگه ی؟ پاره یه کی زۆریشم داوه بۆ ئەوهی ئەو ئامیره
وه رزشیه بکرم! چی ده لیتی له باره ی ئەو ماله گه وره یه له که نار
ده ریایه که و هه میشه خه ونی پیوه ده بینین؟ ئەگەر واز له گرنگیدان
به و شتانه به ینم، ئەوا به ره هایه هیج به ده ست ناهینم. من نامه وئی
ئەمه م به سه ر بیت.»

پیم خوشه ئەم جۆره پرسیارانه ده که ن.

نایا تیبینیت کردوه که رۆژیک له رۆژان ده سته که وتینک له
یه کینک له کاروباره کاندایه تر ده بیت، کاتی گرنگیدان و دوودلیت

بهرامبهري كه دهكات؟ تيبينى نهو كهسه بكه كه زور كات
كه مترين وه بهر هيتانى كردووه بو سهر كه و تن له كارنكدا، به لام له
كوتاييدا پنى دهكات! ههروه ها تيبينى نهووه بكه كه هه موو شتيك
وا دياره كه خوى شوينى شياوى خوى دهورزيتته وه، كاتى تو
زياده رهوى ناكه يت له گرنگيپيدانى.

ئهى واتاي ئه مه چيه؟

ئهوهى له ياساي گه رانه وه دا سهرنجم راده كيشيت، ئه وهيه كه
پنى دهوتريت گه رانه وه له بهر هويه كى گرنگ: گرنگينه داني زور،
ئه نجامى پيچه وانهى ده بيت. ئه گه ر راكردن به شوين ئه رينيه كان
كارىكى نه رينى بيت، كه واته راكردن به شوين نه رينيه كاندا!
ئه رينيه. نهو ئازار و نارحه تيبانهى مرؤف له هولى راهيتانه
وه رزشيه كاندا ده چيژيت، سهر ده كيشن بو ته ندروستيه كى
باشتر و وزهيه كى زياتر. حاله ته كانى شكسته ينانيش له كار كردنا،
سهر ده كيشيت بو تيگه يشتنى باشتر بو نهو شتانهى پيوستن بو
به دهسته ينانى سهر كه و تن. سهر كه له وه دايه كه تو نه گه ر كراوه
بيت به سهر سهر چاوه كانى نه بوونى ئاسايش، تو زياتر باوه رت
به خوت به هيز ده بيت و خه لكانى تر زياتر بيت سهر سام ده بن.
ئازارى روو به روو بوونه وهى راسته قينه؛ به ره مهينه رى متمانهى
زياتره به خوت، به ره مهينه رى ريز ده بيت بو ت لاي ناسراوه كانت،
ههروهك چون نارحه تيبه كانى برينى به ربه ستى تر سه كانت و
هه موو نه وانهى تووشى دله راو كيت ده كه ن؛ ريگات پى ده دات
ئازايه تى و بو يريت بنيات بنيت.

ده توانم به رده وام بم له خسته رووى نمونه، به لام بيو كه كه
گه يشت! نه گه يشت؟ هه رچى له ژياندا به هاى هيه، به زالبوون
به سهر نهو نه زمونه نه رينيه كاندا به ده ست دين كه له گه ليدايه. هه ر

مه ولدانیکیش بډ دهر بازوون له نه رینییه کان، یان خولنیوار دنی، یان
بیده تګګردنی، یان سه رکوتګردنی، تنها کاریګه ریه کی پینچه وانه ی
ده بیت. خودو ورخستنه وه له ناره حه تییه کان، هیچ نییه جګه له
شینو دیه ک له شینو دکانی خودی ناره حه تی. هه روه ها خوپاراستن له
ململاتی، خوی له خویدا ململانییه. نکولیکردن له شکستیش، خوی
شکسته. شاردنه وهی نه وهی شهرمی لن ده که ین، خوی شهرمینکه
که دهریده خه ین.

نازار خوی تالیکه له تاله کانی چنراوی ژیان، دهرکیشانی له و
چنراوه نه ک هه ر کاریکی مه حاله، به لکوو خودی چنراوه که ویران
ده کات. مه ولدان بډ دهرکیشانی، ده بیت هوی مه لوه شانه وهی
هموو نه و تالانه ی تر که پینوهی به ستراون. مه ولدان بډ
خوبه دوورګرتن له نازاریش، هیچ نییه جګه له ګرنګیدانیکی زیاد
له پینویست به نازاره که. به پینچه وانه ی نه مه شه وه، نه ګر توانیت
که مینک ګوینینه دان به رامبه ر نازاره که دهربریت؛ ده بیت به که سیک
که هیچ زال نابیت به سه ریدا.

له ژیانمدا ګرنګی زیاد له پینویستم به شتی زور داوه،
ګوینینه دانی زوریشم به رامبه ر هندی شت هه بووه له ژیانمدا،
هه روه کوو نیستا له ګل نه و ږیګایانه ی پیایدا نه ږویشتو وین،
ګوینینه دانه کانم ګوړانکار بیان دروست کردووه.

نه ګه ری نه وه هه یه که تو له ژیانمدا که سیکت ناسییت، رووی
داوه که له کاتیک له کاته کاندا ګوینی به شتیک نه داوه، به لام مینده ی
پینه چووه سه رکه وتتی سه رسوږهینه ری به ده ست هیناوه. له وانه یه
له ژیانمدا کاتیک هه بیت زور ګوینت به شتیک له شته کان نه دابیت،
به لام به تاییه ت له و شته دا ګه یشتییه لوتکه یه کی نایاب. به لام
سه باره ت به نه زموونی خوم، کاره ږوژانه که م له که رتی داراییدا

واز لي هينا و دواي شەش هەفتە کارينکي ترم له بواري ئينته رنيت دهست پي کرد و به راستي سەرکەوتني باشم تيدا به دي هينا، له کاتينکا له چوارچينه ي نهو کارانه دا بوو که «زور گويم پي نه دابوون». نه م بابەتە بەسەر نهو برياره شمدا جينه جي دهبيت که گرتمه بهر بو فروشتني زورينه ي که لويه له کانم و گهشتکردنم بو نه مەريکاي باشوور بو نه وه ي له وي ژيان بهر مه سەر. گرنگيم به چي بدايه؟ هيچ شتيک! ته نها رويشتم و نهو کارەم کرد.

نه م ساتانه له «گرنگيپيدان»، هه مان نهو ساتانه ن که بهوتي ژيانمان ديارى ده که ن زياتر له هەر شتيکي تر. گوپانکارييه گه وره کان له ژياني پيشه يي که سه کاند، هه روه ها هه لباردني کويرانه ي برياري واز هيتان له قوتابخانه و په يوه نديکردن به تيبينکي گورانبيژييه وه، هه روه ها برياردان له خورزگارکردن له هاوړينه يي بيزارکه ر که چه ندين جار به جلي ژيره وه رينکت کردوته وه.

بونه چوون له گوپيپيدان به کارينک، نه وه يه که مروف هه نگاو بنيت به ره و رووبه رووبوونه وه ي قورسترين و ترسينه رترين ناسته نگه کاني ژيان له گه ل نه وه ي ده توانيت نهو کاره بکات.

راسته نه م گوپينه دانه له رووکه شدا به شتيکي ساده ديتە پيش چاو، به لام له ناوه وه سه به ته يه کي نويني پرە له سوپرايزي شاراو. هيچ مانايه ک نازانم بو نه م رسته يه ي کوتايي، به لام گويني پي ناده م! وا دياره سه به ته ي سوپرايزه کان زور سه رنجراکيشه، با بزاني چي تيدا يه!

هه نديکمان ژيانمان به وه په ي خه باتکردنه وه به ي ده که ين له رينگه ي زياته روپيکردن له گرنگيپيدان به زور به ي شته کان له زور کاتدا که شياوي نهو گرنگيپيدانه مان نين. گرنگي ده ده ين و زور بيزار ده بين له کرينکارينکي ناقولا ي وينستگه ي به نزين که باقي

بارەكەمان بە وردەى كانزایی بچووك دەداتەو. گرنكى دەدەين و زور بىزار دەبين كاتى پروگرامىكى تەلەفزیونی نامینیت كە نیمە پیمان خوش بوو. گرنكى زیاد لە پنیوست دەدەين بەوہى ھاوریەكەمان لەسەر كار گرنكى نادات بە پرسىار كردن لەوہى لە پشوو كەماندا چیمان كردوو.

لەو كاتانەدا قەرزەكانمان لە رنى كارتى متمانەییەو دەگاتە ئەوپەرى. تەنانت سەگەكانیشمان رقیان لینان دەبیت. برا بچووكەكانمان دەبینین كە لە كەرماودا ماددەى ھۆشبەر بەكار دین. بەلام نیمە ھیشتا ھەر بىزارین لەو باقییەى كە بە وردەى كانزایی وەریدەگرینەو و لابردنى ئەو پروگرامە تەلەفزیونییەى دلخوازمان بوو.

باش سەیر كە! كارەكە بەم شینوہیە دەروات. بىگومان رۆژىك لە رۆژان دەمریت، دەزانم ئەمە شتىكى پروونە، بەلام تەنھا ویستم بىرت بخەمەو ئەو ك بىرت چووبیت. تۆ و ھەموو ئەوہى دەیزانیت، پاش ماوہیەك كە دوور نییە؛ دەمرن. لەو ماوہ كورتەى كە بۆت ماوہتەو لەنیوان ئیرە و ئەوى، بړىكى سنووردار نەبیت؛ توانای گرنكىپیدانى زیاترت نەماوہ تا بەخەرجى بدەیت. لە راستیدا بړىكى زور سنووردارە. ئەگەر تۆ بى بىر كردنەوہیەكى ھۆشيارانە و بە شینوہیەكى گشتگیر لیرە و لەوى گرنكى زیاد لە پنیوست بە ھەموو شتىك دا... ئیتر چیت بى بلیم؟ باشە، ئەمە واتای ئەوہیە كە تۆ لە ھەموو ئاراستەكانەو شكست دەھینیت.

شتىك ھەيە پنى دەوتریت ھونەرى گوینینەدانى زیرەكانە. راستە لەوانەيە بىرۆكەكە زور بىمانا بىت، لەوانەشە من وەك كەسىكى گیل دەربخات، بەلام ئەوہى من ئیستا دەمەویت باسى بكەم ئەوہیە لە بناغەوہ فیری چۆنیتى جەختكردن لە بىرۆكەكان و

ریکخستنیان به پینی له پیشینه بوونیان ببه به شیوهیهکی چالاکانه...
 چوینیتی جیاکردنهوه یان ههلبژاردنی ئهوهی بهراستی گرنگه بۆت
 و ئهوهی بۆت گرنگ نییه، جیای بکه رهوه به پینی به ها که سییهکان
 که بهوردی دانراون، ئه مهش کاریکی هینده قورسه که جینی باوه
 نییه، له وانهیه مروف پیویستی به ته مه نیکی دریز هه بیت تا بتوانیت
 راهینانی له سه ر بکات و پینی بکات و به پینی ئه و بنه مایه ری بکات.
 له مه شدا چه ندین جار تووشی شکست ده بیت، به لام له وانهیه ئه مه
 گرنگترین ململانی بیت که شیاوی ئه وه بیت مروف ئه نجامی بدات
 له ته وای ژیانیدا، بگره له وانهیه تاکه ململانی بیت له ژیا نی مروفدا.
 ئه مهش له بهر ئه وهی تو؛ کاتی زیاد له ژماره ی پیویست گرنگی
 به شته کان ده دهیت، کاتیکیش گرنگی به هه موو شتیک و هه موو
 که سینک ده دهیت، وا هه ست ده که یثیتر تو مافی خۆته به ئاسووده یی
 و به خته وه ری بژیت، هه موو شتیکیش پیویسته به و شیوهیه بیت
 که تو ده ته ویت، به لام ئه مه حاله تیکی نه خوشیه، له داهاتووشدا
 به زیندوویی ده تخوات. له هه موو کیشمه کیشیکدا؛ سته مینک ده بینیت
 به سه ر شاته وه، له هه موو ئالنگارییه کیشدا؛ شکستینک بو خۆت
 ده بینیت، له هه موو بیزارکردنیکدا؛ سووکایه تیکردنی که سی ده بینیت،
 له هه ر جیاوازییه کدا ناپاکی، به لکوو به ند ده بیت له چوارچیه ی
 دیواری لاوانده وه ی خۆتدا، له ناو دۆزه خیکدا به ئه ندازه ی سه رت
 که سووته مه نییه که ی هه یج نییه جگه له رقلینبوونه وه ت له خۆت
 و پیت وا نییه شیاوی ئه وه بیت، دۆزه خیک که به رده وام ئه و
 ئه لقه دۆزه خیه دووباره و چه ندباره ده کاته وه که له جووله یه کی
 به رده وامدایه و به هه یج شوینیکت ناگه یه نیت.

هونەری گونپینه دانی زیره گانه

کاتی خەلکی خالەتی گونپینه دان و گرنگینه دانی زیاده به شتیک ددهینه پیش چاوی خویان، هر چون بیت، ئەوان خالەتیکی جیپیلراوی وهستاو له گرنگینه دان به هه موو شتیک لای خویان وینا دهکەن... وینای خالەتیکی هینوری دهکەن که دهکریت هه موو سۆزه کان خاموش بکاته وه، خەیاڵی ئەوه دهکەن و خەزی ئەوهشیان ههیه بینه کهسانیک که هیچ شتیک نه یانبه زینیت، کهسانیک بن که سەر بۆ هیچ کهسینک دانه نه وینن.

کهسینک که له هیچ شتیکدا هیچ ههستینک یان واتایهک نابینیت، ناویکی ههیه که پنی دهلین: مروفینکی ناتەواو له رووی عهقلیه وه. کهواته بۆ دته ویت بیته کهسینکی ناتەواو له رووی عهقلیه وه؟ وهلامیکم پنی نییه بۆ ئەم پرسیاره!

کهواته گرنگپیدانی زۆر، واتای چیه؟ ئەو گرنگپینه دانه چیه که من دهمه وی بوتان باس بکه؟ با ته ماشای سنی «بابهتی ورد» بکهین که له وانهیه له روونکردنه وهی ئەم باسه دا یارمه تیمان بدات. بابهتی وردی یه کهم: گرنگپینه دانی زۆر؛ هرگیز به واتای پشتگوینخستن نایهت، به لکوو ئەوهیه که بهو شیوهیه گرنگی پنی بدهیت که خۆت پنی ئاسووده ده بیت.

با روون بین، له پشتگوینخستندا شتیک نییه سەر بکیشیت بۆ متمانە یان سهرسورمان، پاشان ئەو کهسانه ی شته کان پشتگوێ دهخن؛ لاوازن و له بۆچوونی کهسانی تر له سەر خویان دهترسن، ئەوانه بۆ هیچ به که لک نایه ن جگه له خواردنی چپسی پهتاته و گهران به ناو ئینته رنیت، له راستیدا ئەوانه ی شته کان پشتگوێ دهخن؛ خویان ههول ددهن که بهو شیوهیه بن، له بهر ئەوهی گرنگیه کی زۆر ددهن، زیاد له ئەندازه ی پتووست، به لام

گرنگیه کيان بو نه وه به که هه موو خه لکی چی ده لیز له باره ی
 قزیانه وه، به لام پشتگو یخستنیان؛ وایان لی ده کات گوی نه دهن به
 شور دنی یان داهینانی. نه وان گرنگی ده دهن به رای هر که سیک
 له باره ی بو چوونه کانیا نه وه، به م شیوه به نه وان له پشت په رده به ک
 له گالته جاری و بوله و تانه و ته شری بریندار که ره وه خویان
 شاردو ته وه که لیوانلیوه له بیمتانه یی به خویان. نه و که سانه
 ترسیان هه به له وه ی ریگا به هر که سیک بده ن لینیان نزیک بیته وه،
 وه ک نه وه ی خویان وه ک تنوکی به فر بیته پیش چاو که تایبه ت و
 ده گمهن و که س نه توانیت له کیشه تایبه ته کانیا ن تینگات.

پشتگو یخه ره کان ترسیان له جیهان هه به و له لیکه و ته ی
 بریاره کانیا ن ده ترسن، نه مهش وایان لی ده کات بیهش بن له
 هر بژارده به کی واتادار، نه وان له چالیکی لمینی بیهه ستان که
 خویان بو خویان دروست کردو وه، نه وان له ناو خویاندا و له
 به زه بییهاته وه به خویاندا نفر و بوون، بویه ده یان بیین هه میسه
 خویان به و شتانه وه سه رقال ده کهن که کات و وزه به کی زوریان
 لی ده بات: نه و شته ی ناوی ژیا نه.

له بهر نه وه ی ژیا ن له م دوخه دا راستیه کی خه له تینه ر و
 شاره وه به، هر گیز شتیک نییه به ناوی گرنگینه دان به شته کان،
 پیویسته له سه رت گرنگی به شتیک بده یت، نه مه به شیکه له
 پیکهاته ی نه دنا میمان که واما ن لی ده کات گرنگی به شتیک بده ین،
 دوا ی نه وهش واما ن لی ده کات هه میسه گرنگی پنده ر بین.

که واته پرسیا ری راسته قینه نه وه به: گرنگی به چی بده ین؟
 خومان به چیه وه سه رقال بکه ین؟ چی هه لیزترین بو نه وه ی
 گرنگی پی بده ین؟ له کوتا ییشدا چون بتوانین واز له گرنگیدان
 به وانه به ینین که بایه خیا ن نییه؟

ماوه يەك لە مەوبەر يەكێك لە هاوڕێكانم؛ دایکمی خەلەتاند و
 بریکی زۆر پارەى لى سەند، ئەگەر ئەمەم فەرامۆش بکەدايه، من
 شانم بەرز دەکردهوه و بەردهوام دەبووم لەسەر خواردنهوهی
 قاوهکەم و تەماشای زنجیرهى درامای دلخوازی خۆم دەکرد لە
 نینتەرنت، پېشەم دەوت: بەداخوهم بۆ ئەوهی که رووی دا، دایکە!
 بەلکوو بەرپرسیاریتییهکەشیم دەخستە ئەستۆی خۆی!

بەلام تووڕە بووم بەوهی رووی دا، بەلکوو بەوهی رووی دا؛
 زۆر تووڕە بووم، وتم: «نا! دایکە، ئێمه ئەمە قبول ناکەین، دەچین
 بۆ لای پارێزەر و شوێنپێی ئەو نالەبارە هەڵدەگیرن. بۆچی؟ لەبەر
 ئەوهی من زیاد لە ئەندازەى خۆی گرنگی بەو بابەتە نادەم. ژيانى
 ئەو تەلەكەبازە لەناو دەبەم، ئەگەر خۆم ناچار ببینم بۆ ئەو کارە.»
 ئەم نموونەیهی بۆ بابەتی وردی یەكەم دەهینریتەوه لە
 گرنگینەدانى زیاد لە پێویست، کاتی دەلێن: «نەفرەت لەوه بیت،
 ئاگادار بن... ئەو کەسە هیچ شتیکی بەلاوه گرنگ نییه»، ئەوه ئێمه
 نامانەویت بڵێن که ئەو فەرامۆشکار نییه بە هیچ شتیک، تەواو
 بەپێچەوانەوه، مەبەستمان ئەوهیه ئەو کەسەى باسی دەکەین؛ گوێ
 بەو ناردەحەتی و ڕووبەڕووبوونەوانە نادات که دینه سەر ڕینگای
 گەشتن بە ئامانجەکانی، هەروەها گوێ نادات بە بیزاربوونی
 هەندیک کەس ئەگەر هەست بکات ئەوهی ئەنجامی دەدات؛ لەسەر
 حەقە و گرنگە یان کاریکی چاکە. مەبەستمان ئەوهیه ئەم کەسە
 یەکیکە لەو کەسانەى که دەتوانن بە داپشتی کەسی ئامادەنەبوو
 (غائب) باس لە خویان بکەن و خویان بپاریزن لەوهی هەر چاکەیهک
 بدەنە پال خویان، کاتی گومان دەبن که ئەوه ڕینگا راستەکەیه.
 ئەوه کەسینکه گوێ بە هیچ نادات، بەدیاریکراوی بەو واتایە دیت،
 ئەم کارە سەر دەکێشیت بۆ سەرسوڕمانی زۆر. نا، مەبەستم

ئەو کەسە نییە کە پیشتر باسم کرد، بەلکوو مەبەستم زالبوونە بەسەر گرافتەکاندا، ھەروەھا مەبەستم ئامادەیی مرقوڤە بۆ ئەوەی جیاوازی بیت، بەوەی نەخوازراو و دەرکراو بیت لە پێتو بەھاکانی خۆیدا. ئەوەیە ئامادەیی بۆ وەستانەوەی پووبەپوو بە پووی شکستدا، ھەروەھا ئامادەیی بۆ پووبەپووبوونەوەی ئەو شکستە. من لێرەدا باسی ئەو کەسانە دەکەم کە گوێ بە ناپەچەتی و شکست یان بە شەرمەزاربوونی خۆیان نادەن یان تەنانت بە تەپکردنی جیگای نووستنەکانیان بۆ چەندین جار. ئەو کەسانە یەکەنینکیان بەسە و پاشان ئەوەی خۆیان برۆیان پێتەتی، دەیکەن. ئەو کارە دەکەن، چونکە دەزانن ئەو پاستە، دەزانن کە ئەو بۆ ئەوان گرنگی زیاترە، ئەوان خۆدی خۆیان، ئەوان دەلێن: «ئەو بەجەھەننەم»، بەلام ئەمە بۆ ھەموو شتێک نالێن لە ژياندا، بەلکوو بۆ ھەموو ئەو شتەنە کە پێزاریان دەکات، یان بایەخی نییە لە ژياندا. ئەوان گرنگی پێدانەکانیان دەپاریزن بۆ ئەو شتەنە بەپاستی گرنگیان ھەیە، بۆ ھاورپێکان، بۆ خیزان، بۆ ئامانج، بۆ ھەر شتێک کە خوشیان دەوێت، ھەروەھا بۆ داواھەکی یاسایی پێگر، جارێک یان دوو جار. لەبەر ئەو ھۆکارەش، بە ھۆکاری ئەوەی گرنگیدانەکانیان تەنھا بۆ شتە گەورەکانە، بۆ ئەو شتەنە خۆیان بەیاخدارن، لە بەرامبەر دا خەلکیش گرنگی بەمان دەدەن.

ئەمە پاستەقینەھەکی خەلەتینەری ترە لە پاستەقینەکانی ژیان. ناتوانیت ببیتە کەسیکی گرنگ، کەسیک کە بوون دەگۆریت بەلای ھەندێ کەسەو، بەبێ ئەوەی ببیتە «نوکتە» و سەرچاوەی شەرمەزارکردنی ھەندێ کەسی تر. ناتوانیت ئەو بکەیت! ئەمە لەبەر ئەوەی شتێک نییە بە ناوی «کەمبووی ناپەچەتیەکان».

ناپەچەتی، ھەمیشە بوونی ھەیە. وتەھەکی کۆن ھەیە ماناکە

Scanned with CamScanner

دهتوانيت گرنگي پي بدات، چونكه شتيكي تر نيه گرنگيپيداني
ئەو داگير بكات. بهو شيويه، كاتي كارمەندي ژميريارى تەمەن
حەقەدە سال پەتى دەكاتهو به پوو خسارە خالخالوويه كەيهو
كۆبۆنەكەى لى وەر بگريت، هەروەها كاتي دەيه ويت پاريژگاري له
خاويني دەغيله پارهكەى بكات هەروەك چۆن سوارچاكەكان
پاريژگاري له ناموسي كچان دەكەن؛ ئەو بېگومان ئەو خانمە
پيرە به پوویدا دەتەقیتەو. ئەوەى لەلای كۆ بۆتەو له بيهيوایى
ماوہى فەرامۆشكرانى، دەيبارينيت به سەريدا و گوزارشتى
ئاگريني هاوشيوەى «له تافى لاويدا» و «خەلكى پيزى زياتريان
دەردەپرى» وەك گەردەلوول هەلدەكات به سەريدا.

كيشە لای ئەو كەسانەيه كە گۆى به شتى زۆر دەدەن زياد له
ئەندازە، ئەوەيه هيج شتيكيان له لای نيه كە زۆرترين بەها و گرنگي
هەيت تا گرنگي پي بدەن.

ئەگەر خۆت بينيهو كە لەسەر شيوازيك زۆر دووبارە
دەبيتەو؛ گرنگي زياتر له پتويست دەبەخشيتە شتە لاوهكيەكان
و ئەمەش هەراسانت دەكات (وينەيهكى هاوپی تازهكەت لەناو
فەيسبوك، كەموزەي پيلي كۆنترۆلى تەلەفزيونەكەتان، لەدەستدانی
هەلى كرينى دوو قوتوو پاككەرەوہى دەست به پارەى يەك دانە)؛
ئەوا ئەگەرى زۆرە كە لەوانەيه تۆ ژيانىكى هەزارانە بەريته سەر كە
شتيكي ئەوتوى تيدا نيه بيكەيتە جينگاي گرنگيپيداني راستەقينەت.
ئەمەيه كيشە راستەقينەكەى تۆ. كيشە راستەقينەكەت له وينەكەدا
نیه، له پاككەرەوہى دەستەكەشدا نيه، له پيلهكانى كۆنترۆلەكەشدا
نیه.

گويم لى بوو يەكێك له هونەرماندان جاريك دەيوت ئەگەر
كەسيك كيشەى نەييت، ئەوا عەقلى راستەوخۆ دەست دەكات به

گه ران بو ئه وهی دروستی بکات، پینم وایه که زورینهی خه لک
(خوینده واره کان به تایبهت... ئه وانهی نازدارن له مندالی چینی
ناوه راستی سپییست) پیتان وایه «کیشه کانی ژیان» له راستیدا
هیچ نین جگه له کاریگه ریی لاهه کی نه بوونی شتانی که زیاتر
جیگای گرنگی پیدان بن و ئه گه ری هه بیت مرووف دله راو کینی هه بیت
به رامبه ریان.

له مه وه ئه وه مان بو دهرده که ویت له وانه یه به ده سته پیتان بو
شتیکی گرنگ که مانایه کی راسته قینهی هه بیت له ژیانندا؛ باشترین
رینگا بیت بو به کاره پیتانی کات و وزهت، ئه مه ش له بهر ئه وهی
ئه گه ر تو ئه و شتهت نه دوزیه وه که به راستی مانای هه یه؛ ئه و
گرنگی پیدانت دهروات بو شتانی که پیمانان و مه سه له ی بینرخن.
کاری وردی سیه هم؛ ئه گه ر بیزانیت یان نه یزانیت، تو هه می شه
ئه وه هه لده بژیریت که گرنگی پیدانی خوتی پین ده به خشیت.

مروقه کان له دایک نابن به و شیوه یه ی گرنگی به شتیک نه دهن،
له راستیدا ئیمه به جوړیک دروست کراوین که وامان لی ده کات
گرنگی زیاد له پنیوست به شتیک بدهین. ئایا پوژیک له پوژان
نه تدیوه که مندالیک زور به کول ده گری، له بهر ئه وهی پهنگی
شینى کلاهه که ی ریک ئه و جوړه شینه نییه که ئه و ده یه ویت؟ ئایا
به راستی له وه بیعه قلانه تر هه یه؟

کاتی ته مه نمان بچوو که، هه موو شتیکى تازه؛ وروژینه ره
و شته گه وره کانیش تا ئه و په ری سنوور گرنگی زیاتریان پین
ده دریت. لیره وه ئیمه گرنگی زور به شتی یه کجار زور ددهین،
گرنگی به هه موو شتیک ددهین، به هه موو که سینک... گرنگی
به وه ددهین که خه لکی چیمان له باره وه ده لین، به وهش که ئه و
کوړه سه رنجرا کیشه یان ئه و کچه سه رنجرا کیشه په یوه ندی

تهله فونى پيمانه وه كردووه يان نه يكردووه، ههروهك به وهش كه
ئايا گوره وييه كانمان له گهل جلو به رگه كانمان گونجاوه يان گونجاو
نييه، گرنگى زور ددهين به رهنكى ميزه لانه كان له بوژى ساليادى
له دايكبوونه كانماندا.

له گهل زيادبوونى ته مه نمان و سوودوه رگرتن له كه له كه بوونى
ئه زموونه كانمان (تيروانينمان بۆ ئه وهى كاتيكى زورمان له دهست
دهرچووه)، دهست دهكهين به تيبينيكردنى ئه وهى به شه گه وه كه
ئو بابته تانه؛ كارى گه ريبه كى راسته قينهى به رده واميان له سه ر
ژيانمان نييه. ئيستا ئيتر ئو كه سانهى پيشتر گرنگى زورمان
دهدا به بوچوونه كانيان، له ژيانماندا نه مان. ههروهك بۆمان
بوون دهبيتته وه كه ئو حاله تانهى به تكدنه وه كه بووبه پروومان
بوونه ته وه و كاتى خوى زور ئازاريان پى گه ياندووين، سهريان
كىشاوه بۆ ئه نجامى باش. بۆشمان دهرده كه ويت كه وريايى خه لك
چهند كه مه به رامبه ر ورده كارى به كاني بوو كه شى دهرده وه مان
و به ره و ئه وه دهچين كه خۆمان سه رقال نه كهين به خويان و
بوچوونه كانيان.

له به ره ته وه كه مترین شت هه لده بژيرين تا گرنگى خۆمانى
پى ببه خشين، ئه مه يه كه ئيمه ناوى ده بهين به «پينگه يشتووى»
كه مرقوف فير دهكات گرنگى نه دات به شتيك، مه گه ر شياوى ئو
گرنگي پيدانه بيت و وهك بانك مۆرلاند له زنجيره دراماي (the
wire) به هاوبه شه ليكۆله ره كهى دهليت (هيشتاش به رده وام له
ئينته رنيت ته ماشاي ئو درامايه ده كه م): «ئهمه ت به سه ر ديت كاتى
كه گرنگى به شتيك ده دهيت كه كارى تو نييه گرنگى پى به دهيت.»
پاشان شتيكى تر له گهل زياتر چوونه ته مه نمانه وه و گه يشتن
به ناوه ندى ته مه ن دهست دهكات به گوڤان: ئاستى وزه مان

داده به زیت، که سایه تیمان داده مه زریته، ده زانین ئیمه کین، خۆمان
قبول ده کهین، له ناویشیاندا ئه و بهش و رهگه زانه ی له راستیدا
پێیان دلخۆش نین.

به شیوازیکی نامۆ، ئه مه بۆ ئیمه جۆریکه له سه ره به ستیوون،
پێویستمان به وه نییه سه ره له نوێ گرنگی به هه موو شته کان بدهین.
ژیان ژیا نه، ته نها ئه وه ند، ئیمه ش به شیرینی و تالیه کانییه وه
قبولمانه. هه ندیک له ئیمه پێی وایه چاره سه ری شیرپه نهجی بۆ
نادۆزریته وه، یان ناتوانیت گه شت بکات بۆ سه ر مانگ! ئه مه ش
کاریکی باشه. ژیا ن ده پوات، ئیمه ش ده پۆین به ره و ئه وه ی زیاتر
قبولی توانا دژیه که کانمان بکهین له سه ر گرنگیدان به شته کان و
به ده سه ته یانیان له پێتا و ئه و لایه نانه ی ژیا نمان که به راستی شیای
گرنگی پێدانن: خێزانه کانمان، هاو پێ نزیکه کانمان، هاو به شه کانمان
له چالاکییه خۆشه کانماندا. ئه وه ی سه ر نه جرا کیشه لی ره دا، ئه وه یه
که ئه وه ند به سه! ئه م ساده کردنه وه یه ی کاروباره کان به راستی
به خته وه رمان ده کات، به خته وه ر ده بین به شیوه یه کی به ر ده وام.
کاتی بیر ده که ی نه وه له وه ی بۆ کو فسی، ئه و شیته ئالووده به
کحو له، تا را ده یه ک له سه ر حه ق بووه که وتوو یه تی: هه ول مه ده!

کهواته له بنه ره تا مه به ست له م کتیبه چییه؟

ئه م کتیبه ئامانجی ئه وه یه وات لی بکات که میک بیر له پروونی
له و شتانه بکه یته وه که هه لیان ده بژیریت به وه ی گرنگ له ژیا ندا و
ئه و شتانه ی هه لیان ده بژیریت به وه ی جیگای بایه خ نین.
گومانم وایه له مرۆدا ئیمه پرو به پرووی په تایه کی ده روونی
بووینه ته وه که کورته که ی ئه وه یه خه لکی چیتر له وه تینا گه ن که

هه ندى جار كاروباره كان خراپ بين؛ نابيته كيشه، ده زانم له وانه به
ئهمه دارووخان بيت له پرووى زيهنپه وه، به لام ئهمه تنها له
پروكه شدايه، من بۆتان دووپات ده كه مه وه كه ئهمه مه سه له
ژيان و مردنه.

ئهمه ش له بهر ئه وهى كاتيك ئيمه ده بينين قبولكراو نيه
كاروباريكمان هه ندى جار خراپ بيت؛ ئه وا ئيمه به شپوهيه كى
بيئاگايانه ده ست ده كه ين به سه رزه نشتكردنى خومان، هه ست
ده كه ين كه هه له يه ك له خوماندا هه به به شپوهيه كى قول، ئهمه ش
پالمان پيوه ده نيت بۆ جوړه ها زياده پره وى له قهره بوو كړنه وهى
ئو هه له يه وى ویتامان كړدو وه بۆ خومان...

قهره بوو كړنه وه يه ك له وينه كړينى چل جووت پيلاو،
يان زياده پره وى كړدن له خواردنى دهرمانى پاراستنى مه عيده له و
كاتانه شوانى سيشه ممه مهى ده خوينه وه، يان ته قه كړدن به ناو
پاسيكي قوتابخانه دا به هه موو مندا له كانى ناويه وه.

ئو باوه پرهى كه نابى هه رگيز مروف ناته واويى هه بيت؛ هه ندى
جار سه رچاويه بۆ گه شه كړدى «ئه لقه ي جه هه ننه مى كه خوى
دووباره ده كاته وه»، ئو ئه لقه يه كه زال بو وه به سه ر كلتو ورماندا.
بيروكه ي زياده پره وینه كړدن له گرنگيدان به زوربه ي شته كان،
هيچ نيه جكه له ريگايه كى ساده بۆ دووباره كړنه وهى هيو و
پيشبينيه كانمان له ژياندا و ديارى كړدى ئو شتانه ي گرنگ و
ئو وانه ش كه گرنگ نين.

كه شه پيدانى ئو توانايه له خوماندا، پيشپره ويمان ده كات بۆ
شتيك كه هه ز ده كه م واى دابنيم كه جوړيكه له «دره وشانه وه»
يان با ناوى بنين «پرووناك كړنه وهى كړدارى».

نا! ئو هه هه وانه وهى ئه فسو و ناويى هه تا هه تا يى نيه، كوتاييه اتنى

هه موو جۆره کانی ناره حه تی نییه، لهو جۆره خه یالاوییه پروپوو چانه نییه له «درهوشانه وه»، به لکوو تهواو به پیچه وانه وه: من پروونا ککردنه وهی کرداری به جۆریک له ههستکردن به حه وانه وه داده نیم به پرووی ئه و بیرۆکه یه ی که هه میسه به شیک له ناره حه تی هه یه که ناتوانین خۆمانی لی لا بدهین، ژیانیش پیک هاتوو (به چاوپۆشین له وهی که دهتوانین چی بکهین) له شکست و دۆران و پهشیماتی، ههروه ها له مردن. کاتی واز دینیت له بیزاربوون لهو ناره حه تییه وهی ژیان فریت ده داته ناوی (به رده وام فریت ده داته ناوی، باوه رم پی بکه)، ئه و تو ده بیته که سیک ریگر له به رده میدا بی ئه وهی کۆششیک زۆریش بکهیت. له کۆتاییشدا تاکه رینگه ی زالبوون به سه ر ئازاره کاند ئه وه یه که پیش هه موو شتیک فیر ببیت چون به رگه ی ئه و ئازاره بگریه.

گرنگی ئه م کتیه هه رگیز بۆ ئه وه نییه له ئازار یان کیشه کانت رزگارت بکات، ئه وه یه وا ده کات تیگه یه که له گه لدا راستگویه. ئه م کتیه رینمونییه ک نییه بۆ ئه وه ی ههنگاوه کانت به ره و مه زنبوون به ریت، ناشکریت به و شیوه یه بیت، ئه مه ش له به ر ئه وه ی مه زنی هه ی نییه جگه له خه یالیک له میشکماندا، هه ی نییه جگه له ئاراسته یه کی دروستکراو که خۆمان هان ده دهین به ئاراسته ی ئه و برۆین... ئه مه به هه شتی ده روونی ئه فسووناوی... درۆزنه!

له به رامبه ردا ئه م کتیه ده یه ویت ئازاره که ت بکات به ئامیریک به دهسته وه، ناره حه تییه کانت بگوریت بۆ وزه، که میک کیشه کانت چاره سه ر بکات، ئه مه پیشکه و تنیکی راسته قینه یه. وای دابن ئه م کتیه به رچاوپروونییه که بۆ ئه و شتانه ی په یوهستن به ناره حه تییه کان و چۆنییتی مامه له کردن له گه لیان به شیوه یه کی باشترو واتادارتر له رابردوو، له گه ل که میک ههستکردن به ئه وانی

! كچن خوت به !

وهرگيراني: نارام عوسمان

تر و كه ميگ له خو به كه مزانين، نه مه كتيبنكه له باره ي «چون»
سه ره راي قورسي باره كهت، جووله ت هتواش بئت» و «چون»
به ساناييه كي گه وره تره وه مامه له له گهل گه وره ترين ترسه كانت
ده كه يت» و «چون له كاتي رشتنيدا، به فرميسكه كانت پنده كه نيت».
نه م كتيبه فيرت ناكات كه چون پاره پيدا ده كه يت يان چون
شتيگ له شته كان به ده ست ده هينيت، به لكوو فيرت ده كات كه
چون شتيگ له ده ست بده يت به بي نه وه ي نه وه له ده ستدانه بو ت
بيته سه رچاوه يه كي گه وره ي دله راوكي، هه روه ها فيرت ده كات
كه سه يري نه وه ي له ژيانندايه بكه يت و سووكي و بينرخي و
توورده ييه كانى لى هه ليكيشيت و ته نها پاريزگاري له شته گرنگه كانى
بكه يت، فيرت ده كات كه چون چاوه كانت بنوقينيت و متمانه ت
هه بيت به وه ي له وانه يه بكه ويت به پشتدا و له گهل نه وه شدا هيچت
به سه ر نه يه ت، فيرت ده كات چون بگه يته نه وه ي گرنگي به شتي
كه متر بده يت، هه روه ها فيرت ده كات كه «هه ول نه ده يت».

بهندی دووهم بهختهوهری کیشیه

له نژیکه‌ی دوو هه‌زار و پینج سهد سال بهر له ئیستا، له بناره‌کانی شاخی هیمالایا له ناوچه‌یه‌ی که ئیستا پنی ده‌لین نیپال، پاشایه‌ک که خاوه‌نی کۆشکێک بوو، له سه‌روبه‌ندی بوونی به خاوه‌نی مندا‌له‌دا، بیرۆکه‌یه‌کی مه‌زنی بۆ دیت له باره‌ی مندا‌له‌که‌وه: هه‌ول ده‌دات ژیا‌نی تیر و ته‌واو و بی که‌موکۆپی بکات، ئه‌و مندا‌له‌ بۆ ساتیک نه‌زانیت نا‌ره‌حه‌تی چیه‌، بریاریشی دا هه‌موو پینداو‌یستی و داواکارییه‌کانی جیه‌جی بکات له هه‌ر کاتیکدا بیت. ئه‌و پاشایه‌ به‌ده‌وری کۆشکه‌که‌یدا به‌ربه‌ستی زۆر به‌رزى جیگیر کرد، بۆ ئه‌وه‌ی رینگا له ئالوگۆپی هه‌ر زانیارییه‌ک له‌نیوان شازاده‌ی نوێ و جیهانی ده‌ره‌وه‌ی کۆشکه‌که‌دا بگریت. زیاده‌په‌ویی زۆری کرد له نازک‌یشانی مندا‌له‌که‌یدا و دیاری و خۆشترین خواردنه‌کانی به‌سه‌ریدا ده‌باراند و چوارده‌وری به‌ خزمه‌تکار گرت که ئاماده‌ بوون بۆ جیه‌جیکردنی هه‌ر داواکارییه‌ک له داواکارییه‌کانی. مندا‌له‌که‌ گه‌وره‌ بوو به‌بی ئاگایی له هه‌ر توندی و زه‌رییه‌ک که له ژیا‌نی راسته‌قینه‌ی مرۆفدا هه‌یه، رینگ به‌و شیوه‌یه‌ی که باوکه

پادشاکه ی نه خشه ی بۆ کیشابوو.

ژیانی مندایی شازاده هه مووی به و شیوازه تیپه پری، به لام
سه ره رای هه موو ئه و خوشگوزهرانی و دهوله مهنديه بیسنوره ی
گوزهراندی؛ گهنجیکی بیزار و رهشبینی لی دهرچوو، وای لی هات
ههست بکات هه ر ئه زموونیک که پیایدا تیپه پ ده بیت؛ به تاله له هه ر
به هایه ک. کیشه ئه وه بوو که هه ر شتیک باوکی پیشکشی بکردایه،
له تیروانی ئه ودا به ته واری بیتمانا بوو و به شتی پیویست نه بوو.
شه ویک له شه وه کان شازاده به دیواری په رژینه که دا هه لگه را
و چوو ده ره وه ی کۆشک، تا بزانیته له ده ره وه ی به ره به سته که
چ باسه. یه کیک له خزمه تکاره کان بردی بۆ گوندیک، به لام له و
دیمه نانه ی له و گونده که بینیی؛ توقی.

شازاده بۆ یه که مین جار له ژیانیدا ئه و ناربه حه تیانه ی مرۆقی
بینی؛ که سانیککی بینی نه خوش بوون، که سانیککی بینی په که که وته
بوون، که سانیککی بینی ده ره به ده ر بوون، که سانیککی که له شوینی
خویان ده ره ده کران، به لکوو که سانیککی ده بینی که ده مردن.

شازاده گه رایه وه بۆ کۆشکه که ی و خۆی له کیشه یه کی بونیایدا
بینیه وه، نه یده زانی چۆن مامه له بکات له گه ل ئه وه ی بینیبووی و
هه ستوسۆزی به رامبه ر هه موو شته کان هه لپژا و که وته سکالا و
ده رببینی توو په یی. هه روه ک له لای گهنجه کان باوه، کاره که به وه
گه یشته که شازاده که وته سه رزه نشتکردنی باوکی له به رامبه ر
هه موو ئه و کارانه ی له پیناویدا کربووی، شازاده گه یشته ئه و
به روایه ی که ده وله مهندی بوو ته هۆی ئه وه ی هینده به دحال بیت و
تا ئه و ئاسته ی وا ده ره ده که ویت ژیانی هیه مانایه کی نییه. شازاده
به یاری دا له کۆشکه که هه لیت.

به لام شازاده ی گهنج زیاتر له وه ی پیشبینی ده کرد؛ له باوکی

دەچۈر، ئەۋىش خاۋەنى بىرۈكەي مەزن بوو. بەۋە ۋازى نەھىنا
كە لە كۈشكەكە رابكات، بەلكوۋ ۋىستى دەستبەردارى بارودۇخى
پاشايەتى ۋ خىزانەكەي ۋ ھەموو مولكەكانى بېيت ۋ لەسەر
شەقامەكان ژيان بەرىتە سەر ۋ ھەروەك ئاژەلەكان لەسەر زەۋىي
خۇلاۋى بخەۋىت، لىرەدا خۇي برسى دەكات، سزاي خۇي دەدات،
داۋاي پاشماۋەي خوارىن لە نەناسراۋان دەكات تا ماۋە لە ژياندا.
شەۋى دواتر شازادە بەنھىنى لە كۈشكەكە چوۋە دەرەۋە،
بۇ جارى دوۋەم چوۋە دەرەۋەي كۈشك ۋ بىريارى دا ھەرگىز
نەگەرېتەۋە. سالانىكى دوورودرىژ بەدەر بەدەرى ژيا، بوۋە
پاشماۋەيەكى لەبىركراۋى نەخۋازراۋ لەناۋ كۈمەلگا ھاۋشىۋەي
پىسايى سەگ لە پلەكانى خۋارەۋەي كۈمەلگا. نارەحەتتەيەكانى
شازادە گەرە بوون، پىك ۋەك ئەۋەي نەخشەي بۇ كىشراۋو،
بەدەست برسىتى ۋ ئەخۇشى ۋ تەنيايى ۋ لاۋازىيەۋە نالاندى، بگرە
رۈۋبەرۋى خۇدى مردنیش بوۋەۋە، زۆر جار خوارىنى رۈژىكى؛
تەنھا برىتى بوۋە لە خوارىنى گۈزىك.

چەند سالىك ئەخۇش كەۋت، پاشان چەند سالىكى دىكەش،
ھىچ شتىك رۈۋى نەدا، شازادە تېيىنى ئەۋەي كرد كە ئەم
ژيانە پر دەرەسەرىيە؛ ھەموو ژيان نىيە. نارەحەتتەيەكانى؛ ئەۋ
بەرچاۋرۈۋىيەي پى نەدا كە ئارەزوۋى كردبوو، ھىچ نەننىيەك لە
نەننىيەكانى جىھانى قوۋلىشى بۇ نەخستە رۈۋ لەگەل ھىچ يەككىك
لە ئامانچە كۈتايىيەكانى.

پاستىي مەسەلەكە ئەۋەيە كە ئىستا شازادە ھەموو ئەۋە
دەزانىت كە ئىمە دەيزانىن، تا ئاستىك: ئىستا دەزانىت كە نارەحەتى
شتىكى زۆر خراپە، بەلام مەرج نىيە بابەتتىكى ناۋەرۈكدار بىت،
كاتى مرقۇف دەۋلەمەند بىت، ھىچ نارەحەتتەيەكى دارايى بى

مه به ست تووش ناييت به ره هايي. هينده ي نه برد شازاده گه يشت
ئو بروايه ي كه بيرؤكه مه زنه كه ي، هاوشيوه ي بيرؤكه كه ي باوكي
له پيشتردا، بيرؤكه يه ك بووه كه له راستيدا له وپه ري خراپيدا بووه،
تيگه يشت كه پيوسته له سه ري بروات و كارنكي ديكه بكات به در
لهو كاره ي تا ئو كاته كردوويه تي.

شازاده به ته واوي ميتشكي جه نجال بوو بوو، دهرووني خوي پاك
كرده وه، پاشان كه وته ري تا دره ختيكي گه و ره ي بيني له كه ناري
بروبارينك، برياري دا له بن ئو دره خته دا دابنيشيت و هه لئه ستيت
تا بيرؤكه يه كي مه زني ديكه ي بو ديت.

چيرؤكه ئه فسانه ييه كه ده ليت شازاده بو ماوه ي چل و هه شت
رؤژ له بن دره خته كه دا دانيشت. ئيستا گفتوگوي ئوه ناكه ين كه
مروف چون ده توانيت بو ماوه ي چل و هه شت رؤژ له يه ك شويندا
دابنيشيت، به لام به وه كو تايي بين ده هينين كه شازاده له دواي ئو
ماويه گه يشته زور سه ره نجامي قول.

له نيو ياندا چه ند شتيك هه بوون، له وانه: ژيان هه ر خوي جورنكه
له جوره كاني ناره حه تي. ده و له مه نده كان به هوي سامانه كه يانه وه
ده نالين، هه ژاره كانيش به ده ست هه ژاريه كه يانه وه، ئه وانه ي
خيزانيان نيه؛ به هوي نه بووني خيزانه وه ده نالين، ئه وانه ش كه
خيزانيان هه يه؛ به هوي بووني خيزانه وه ده نالين، ئه وانه ي به دواي
چيژ و خوشيه كانه وهن؛ ده نالين به هوي ئه وه ي به دواي چيژ و
خوشيه كانه وهن، ئه وانه ش كه وازيان له چيژ و خوشيه كاني دنيا
هيناوه؛ ده نالين به هوي ئه وه ي وازيان له چيژ و خوشيه كان
هيناوه.

ئمه واتاي ئه وه نيه كه هه موو جوره كاني ناره حه تي وه كو
يه كن، به دلنبايه وه ناره حه تي هه يه كه ئازاري زور زياتره له واني

تر، بەلام سەرەراي ئەۋەش ھەموومان بەشى خۇمان ئارەحە تيمان
بەردەكە ویت.

سالان تېپەرىن و شازادە فەلسەفە يەكى تايبەت بە خۇى بنیات
نا و پېشكەشى جېھانى کرد، بیرۆکەى سەرەكى لەو فەلسەفە يەدا
ئەۋەیە ئازار و دۇران دوو شتن که ھەرگیز ناتوانین لەبەریان
ھەلبىن، ئیمە پنیوستە واز بەینین لە بەرەنگار یوونەۋەیان، ئەم
شازادە یە دواتر بە بووزا دەناسریت، ئەگەر پېشتریش ناوی بووزات
نە ییستورە؛ ئەۋا بزانه که ئەۋ کەسایەتییەکی زۆر گرنگە.

گریمانە یەکی شاردرارە ھە یە لەپشت زۆر لەۋانەى گومان دەبەین
و باۋەرمان پنیەتی، گریمانە یە کەم ئەۋە یە کە بەختەۋەرى جۆریکە
لە «پرۇسە یەکی لۆژیکى» و دەکریت مرؤف کار بکات لە پیناۋیدا
و بەدەستى بەینیت، ۋەک چۆن دەتوانیت ۋەرگیران لە کۆلیژی
یاسا بەدەست دینیت یان کارگە یەکی ئالۆز دروست دەکات. ئەگەر
سەرکەۋتوۋ بووم لە گەشتن بە (س)، ئەۋا دەتوانم بەختەۋەر بېم.
ئەگەر شینوۋم ۋەکوۋ شینوۋى (ع) ی لی ھات، ئەۋە دەتوانم بېمە
کەسیکی بەختەۋەر. ھەرۋەھا ئەگەر توانیم لەگەل کەسیکی ۋەکوۋ
(ج) بېم، ئەۋا لە داھاتوۋدا بەختەۋەر دەبم.

بەلام ئەم گومانە رېک ناۋەرۆکی کیشەکە یە، بەختەۋەرى
ھاۋکیشە یەکی بیرکاری نییە تا شیکاری بکەین، دوۋدلی و رازیوون؛
دوۋ بەشى بنەرەتین لە سروشتی مرؤفایەتی، ئەۋ دوۋانە دوو
پیکھاتە ی پنیوستن بۆ بەدیھنانی بەختەۋەرییەکی سەقامگیر، ئەمە یە
کە لە داھاتوۋدا دەییینین. بووزا بەلگەکە ی لە ڤوانگە ی ئایینی و
فەلسەفیەۋە لەسەر ئەم بابەتە بنیات نا، منیش لەم بەندەدا بەلگەکەم
لەسەر ھەمان شت بنیات دەنیم، بەلام من لە ڤوانگە یەکی بايۆلۆژیەۋە
بنیاتی دەنیم بە پشتبەستن بە ورچی پاندا.

به دبهختی (پاندای بیھیوایی)

ئهگهر بمتوانیا به پاله وانیکي زور بههیز دروست بکه، ئهوا
پاله وانیکم دروست دهکرد و ناوم دهنا (پاندای بیھیوایی)، کاریکم
دهکرد که ئهه پالهوانه بههیزه دهمامکي سهر لهچاو بکات و
کراسيکي له بهردا بیت که بهگه ورهیی پیتی (خ) ی لی نووسرا بیت،
به جوریک که ئهه کراسه لهو ورگه گه وره ییدا زور تهسک بیت،
خالی بههیزی شاراوهی له وهدا بیت که توانای وتنی راستیه
وهحشه تناکه بیزارکه رهکانی هه بیت به خه لک له بارهی خویانه وه،
ئهه راستیهانی که پتویسته بییستن، به لام نایانه ویت قبولی بکه.ن.
پالهوانه کهم لهه ده رگایه وه دهچیت بۆ ئهه ده رگا؛ هاوشیوهی
فروشیاره گه رۆکه کان، له ده رگا کان ده دات و شتانی که به خه لکی
ده لیت هاوشیوهی: «به لی، کوکرده وهی پاره ی زور وا ده کات
دلت به خوت خوش بیت، به لام وا ناکات که مندا له کانت خوشیان
بویت»، یان «ئهگهر به پتویستت زانی پرسیار له خوت بکه ییت ئایا
متمانته به هاوسه ره که ته هه یه، ئهوا ئهگهری زوره که متمانته
پتی نه بیت»، یان «ئهوه ی ناوت لی ناوه هاو پتیه تی، له راستیدا
هه وله به رده وامه کانت به کارکرده سهر خه لکی». له پاش ئه وهش
ئاواتی رۆژیکي خوش بۆ هه موو خاوهن ماله کان ده خوازیت، دواتر
دهچیت بۆ ماله که ی ته نیشتی.

ئهوه شتیکی سه رنجرا کیش ده بیت، هه روه ها بیزارکه ر ده بیت،
خه مباریش ده بیت، تیروانیی مرقه کان ئاوه لا ده کات، هه روه ها
ده بته پتویستی، به گشتی راستیه زور گه وره کان له ژياندا زیاتر
بیزارمان ده کات کاتیک ده یان بیستین.

LV

عهیبه نین له چوارچێوهی گهشهسهندنێ بنیادهمهکان، بهلکوو یهکێکن له تایبهتمهندییه بنهڕهتیهکانی.

ئازار به ههموو شیوهکانیهوه، کاریگهرترین ئامرازه بهدهست جهستهمانهوه بۆ هاندانی بهرهو کردار. با شتیکی زۆر ساده به نموونه وهربگرین، بیهینه پیش چاوی خۆت که شتیکی چووه به پهنجهی قاچتدا، تۆش وشهی ههله و خراپ دیت به دهمتدا. زۆربهی کات به هۆی ئهو ئازارهی که ههمانه؛ دهکهوینه سههرههشتکردنی شتانی بچووک و بێنرخ که توانای جوولهیان نییه، دهلێن: «ئهو میزه بیهقهله!»، بهلکوو لهوانهیه کار بگاته ئهوهی رهخنه له دیکوراسیۆنی مالهکه ههمووی بگریت؛ تهنها به هۆی ئهو ئازاره ههراسانهکه رهی به قاچت گهیشتووه: «ئهری چ بیهقهله و نهزانیک میز له شوینی وادا دادهنیت!»

بهلام من کهمیک کارهکه دهیهمه پیش، ئهو ئازاره تونده له پهنجهی قاچتدا، ئهو ئازارهی که رقت لێهتی و رقم لێهتی و ههموو خهلی رقیان لێهتی... ئهو به هۆکاریک بوونی هیه که لهو پهڕی گرنگدایه، ئهو ئازاره جهستهیه بهرهههجامی سیستمی دهماریمانه، ئهوهیش ئامرازیکه له پێناو بهخشینی ههست به دوورییهکانی جهستهمان. دهتوانین بۆ کوێ بچین و بۆ کوێ نهچین، دهتوانین بهرکهوتیمان لهگهڵ چی ههیهت و لهگهڵ چی نهمانیهت. کاتی ئهو سنوورانهمان تێدهپهڕێنین، سیستمه دهماریهکهمان سزیمان دهدات بهو شیوهیهی که شیاویمان بیت و هانمان دهدات لهسهه ئهوهی بهئاگا بین و جاریکی تر ئهو کاره دووباره نهکهینهوه.

ئهو ئازاره هێندهی ئهوهی رقیان لێهتی، سوودی بۆمان هیه. ئازار ئهو شتانهمان فێر دهکات که پێویسته لێیان بهئاگا بین، کاتی که مندالین یان کاتی بێئاگاین. ئهو یارمهتیمان دهدات له بینینی

ئهوهی باشه بۆمان و ئهوهی خراپه، ئه و یارمهتیمان ده دات له
تینگه یشتن له سنووره کانمان و تینه په راندنی، ئه و فیрман دهکات
که له نزیک زو پای گهرمه وه سه رقال نه بین و ته نی کانزایی نه که بین
به ناو پلاکی کاره بادا. ئه مه واتای ئه وهی دهسته لگرتن له ئازار و
هه ولدان بۆ خوشبه ختی؛ هه میشه کاریکی باش نییه، له بهر ئه وهی
ئازار هه ندیک جار گرنگی یه کلاییکه ره وهی هه یه که په یوهسته به
ته ندروستی و مانه وه مان.

به لام ئازار ته نها جه ستیه یی نییه. هه ر کهس ناچار بیت ده توانیت
ته ماشای پیشه کیی به شی یه که می فیلمی (شه ری ئه ستیره کان
- Star Wars) بکات که پیش رووداوه کانی فیلمه که ده که ویت
و ئه مه ت پێ ده لیت: ده کریت بنیاده مه کان ئازاری دهروونی
تونیشیان هه بیت. له راستیشدا توێژه ره وان گه یشتوونه ته ئه وهی
که ده ماغمان زۆر جیاوازی له نیوان ئازاری جه ستیه یی و ئازاری
دهروونیدا ناکات. که بیت ده لیم کاتی هاو پێ کچه که ی یه که م
جارم نا پاکیی له گه ل کردووم و جیی هیشتووم؛ هه سته کانم وه ک
پارچه یه ک سه هۆل وایه که به هیواشی له دلم ده چه قیت، ئه مه واتای
ئه وهیه که ئازارم پێ گه یشتووه، هاوشیوهی ئه وهی که ده ماغم وا
گومان ده بات هه ر به راستی ئه و پارچه سه هۆله له دلم چه قیوه.
هاوشیوهی ئازاری جه ستیه یی، ئازاری دهروونیش ئاماژه یه بۆ
ئه وهی که شتیک هاوسه نگیی تیک چووه، یان بۆ ئه وهی که
سنووریک تیپه رینراوه. هاوشیوهی ئازاره جه ستیه ییه کانمان،
مه رج نییه ئازاره دهروونیه کانیش کاریکی خراپ بن، مه رج نییه
کاریکی نه خوازراو بن. له هه ندیک حاله تدا له وانه یه ژیان به ئازاری
دهروونی یان هه لچوونی دهروونیه وه؛ کاریکی راست و به سوود
بیت، یان کاریکی پتووست بیت. ههروهک چون له ئازاری په نجه وه

فترى ئوه بووين كه به ريگادا برۆين به بى ئوهى قاچمان بهر
مىزهكان بكهوئيت، ئازارى هه لچوونى دهروونيش كه له شكست
يان بهر هه لستىيه وه سه رچاوه دهگرن؛ فترمان دهكهن كه چون
خۆمان له كهوتنه هه مان هه له وه له داها توودا بپاريژين.

ئه مه يه سه رچاوهى مه ترسى له كۆمه لگايه كدا كه ههولى زياتر
و زياتر ده دات بۆ ئوهى خۆى دوور بخاته وه له نار هه تى كه
له تالبيه كانى ژيان هه سه رچاوه دهگرن و ناتوانين خۆمانيان لى
لا بد هين. ئيمه ئه و سوودانه له ده ست ده ده ين كه له وه رگرتنى
پي كوتى كى ته ندروستى به ئازاره وه ده ستمان ده كه وئيت، ئه وه زيانكه
كه دامان ده برئيت له و جيهانه ي كه له ده ورو بهرمانه.

له وانه يه ده متان ئاو بكات بۆ ژيانى كه دوور بئيت له هه موو
ئازارىك، ژيانى كه به خته وه رى هه ميشه يى و خوشه ويستى
هه تاهه تايى له نتيوان مرۆقه كان، به لام كيشه كانى ئيمه له سه ر زهوى
هه رگيز له ناو ناچن. به مه زۆر به راستى ده ليم: كيشه كان كو تايان
نايه ت. كه مي ك بهر له ئيستا (پاندای بيهيوايى) كه ده يناسن؛ سه ردانى
كردم، به يه كه وه پي تزامان خوارد، هه موو راستىيه كانى له باره ي ئه و
بابه ته وه پى وتم: وتى كيشه كان هه رگيز ئاوا نابن... ته نها له وانه يه
باشتر ببن! وارن بوفيت (يه كى كه له كه وه رترين سه رمايه داره كانى
ويلايه ته يه كگرتوه كان) به ده ست كيشه ي داراييه وه ده ناليتيت،
سه رخوشى كى ده ربه ده ريش له به رده م فرۆشگايه كى كه وه ردا
ده ناليتيت به ده ست كيشه ي داراييه وه، به لام كيشه كانى بوفيت له
كيشه كانى ده ربه ده ركه باشترن. هه موو ئه وهى ئه م ژيانه دايه، به م
شيوه يه يه.

پاندا كه پنى وتم: «مارك، ژيان له ناوه رو كدا زنجيره يه كى
ناكو تايه له كيشه.» له په ردا خه كه مدا كه مي كى خوارد وه و چه تره

پەمەییە بچوو کە کە ی راست کردەو، پاشان وتی: «چارەسەرکردنی ئەو کێشە یەش هیچ نییە، جگە لە سەرەتایەک بۆ دەستپێکردنی کێشە کە ی دوای خۆی.»

کەمێک پۆیشتەم پرسیارم دەکرد لە بارە ی ئەو شوێنە ی ئەو پاندا قسە کەرە لێو ی هاتبوو، پاشان ئە ی ئەو پیتزایە ک ی دروستی کردووە؟

پاندا کە پێ ی وتم: «هیوات بەو نەبێت کە ژیانکی بێ کێشە بوونی هەبێت، شتیکی لەو شیوێە لە ئارادا نییە، لەبری ئەو پێویستە هیوا بۆ خۆت بخوازیت کە ژیانیکت هەبێت کێشەکانی لە جۆری باش بن.»

بە دەم ئەو قسانە شەو، چاویلکە کە ی کردە چاوی، پاشان کلاوێکە ی لار کردەو و بەرەو لای خۆرئاوا بوون کەوتە پێ.

بەختەوهری له چارهسەرکردنی کێشەو دیت

کێشەکان نەگۆرێکن لە نەگۆرەکانی ژیان. کاتی لە پێگای بەشداریکردن لە ئەندامی پێ یەکیک لە یانە وەرزشییەکانەو کێشە قورسە کە ت چارەسەر دەکەیت، ئەوا تۆ کێشە ی تازە بۆ خۆت دروست دەکەیت وەک ئەو ی ناچار دەبیت بە یانیا ن کاتیکی زووتر لەخەو هەستیت بۆ ئەو ی لە کاتی گونجاودا بگەیتە یانە بەر لەو ی بچیتە سەر کارە کە ت. لەو ی لە میانە ی پۆیشتنت بۆ ماو ی سی خولەک لە سەر ئامیزی پۆیشتن؛ ئارەقە یەکی زۆر دەکەیتەو، پاشان خوشۆردن و گۆرینی جلەکان ت بەر لەو ی بچیت بۆ سەر کار و بۆ ئەو ی بۆنی ئارەقە کە ت لەو ی پلاو نەبیتەو. کاتی کێشە ی بەسەر نەبردنی کاتی پێویست لە گەل هاو بە شە کە ت چارەسەر

دهکه یت به دیار یکردنی شهوی چوار شه ممه بو شهوی بیته
 «ژوانیکی جیگیر له نیوانتاند»، شهوا تو کیشی تازه تر دینیه
 نار او هوشیوهی شهوی پیوسته بیر بکته وه له شتیک به یه که وه
 نه نجامی بدن له رژی چوار شه ممه دا به جوریک که هر دوولا
 به یه که وه قبولتان بیت له گل دلنیا بوون له وهی پاره ی پیوست
 پینه بو خواردنی نیوار ه خوانیکی شیاو، هر وه ها سر له نوی
 ناشکر اکردنی شهو «کیما» به له نیوانتاند و ه لایسانی پریشکیک که
 واهست دهکن له دهستان داوه، سر له نوی دوزینه وهی شینوازی
 نوی نه نجامدانی سینکس له حوزه بچو که که ی که رماوه که دا که
 پر له بلقی که ف.

کیشه کان هر گیز ناوهستن، به لکوو نیمه دهیانگورین به کیشی
 تر، یان لنی دهگه رین که له که بین.

به خته وه ری له چاره سر کردنی کیشه وه دیت. وشه ی «کلیل»
 چاره سره. نه گه تو کیشه کان له خوت دور ده خته وه یان
 ههست ده که یت که هیچ کیشه یه کت نییه، شهو تو به رینگاو دیت بو
 شهوی خوت بکته مروفینکی به دبخت. نه گه بینیش کیشه ت
 هیه و ناتوانیت چاره سهری بکته، شهو تو دیسان به رینگاو دیت
 بو شهوی خوت بکته مروفینکی به دبخت. تیکه له ی نه فسووناوی
 له چاره سر کردنی شهو کیشه نه دا حشار دراوه، نه ک له نه بوونی
 کیشه له زیانتدا.

پیوسته شتیکمان هه بیت چاره سهری بکین بو شهوی
 به خته وه ر بین. که واته به خته وه ری شیه وه که له شیه وکانی کردار،
 شهو چالاکیه که نه ک شتیک بیت که بیت بو لمان و نیمه ش له
 حاله تیکی نه رینیدا بین و ته نها و هر گر بین. شتیک نییه که به رینگایه کی
 جادووی بیدوزینه وه له میانه ی وتاری روزه نامه یه کی به ناوبانگدا

که رینماییت پیشکش بکات یان له ریگای ئەم یان ئەو ماموستا و راهبەری روحییەوه. بەختەوه‌ری به شیوه‌یه‌کی جادوویی دەرناکەویت دواي ئەوه‌ی پاره کۆ ده‌که‌یتەوه و خانوویه‌کی پی ده‌گریت که ژووره‌کانی گه‌وره‌ترن له‌وه‌ی ئیستات. تۆ نایبیت له شوینیک دانیشتییت و چاوه‌ریت بکات یان له بیروکه‌یه‌ک یان کاریکدا... یان تەنانه‌ت له‌ناو کتیدا!

بەختەوه‌ری کرداریکه که به‌به‌رده‌وامی پیش ده‌که‌ویت، له‌به‌ر ئەوه‌ی چاره‌سه‌رکردنی کیشه به‌به‌رده‌وامی بوونی هه‌یه: چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی ئەمرو ده‌بیتە بناغه‌یه‌ک بو کیشه‌ی سبه‌ینی، به‌و شیوه‌یه به‌رده‌وام ده‌بیت. تۆش به‌ختەوه‌ری راستی به‌ده‌ست ناهینیت، مه‌گه‌ر کاتیک کیشه‌ت هه‌بیت و چیژ له هه‌بوونی‌شی وه‌ربگریت، واته ئەو کیشه‌نە‌ی که چیژ له چاره‌سه‌رکردنیان وه‌رده‌گریت.

هه‌ندێ جار ئەو کیشه‌نە سادەن، خواردنی خوراکیکی باش، رویشتن بو شوینیکی نوێ، بردنه‌وه له‌و یارییه ئیدیویی که‌میک له‌مه‌وبه‌ر کریوته، به‌لام کاتی تریش هه‌یه که تیايدا کیشه‌کان رووتن، یان ئالوزن: راستکردنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندیت له‌گه‌ل دایکت، به‌ده‌ستخستنی کاریک که پنی رازی بیت، به‌دیه‌نان و په‌ره‌پیدانی هاوریه‌تی نوێ.

کیشه‌کانت هه‌ر چونیک بن، بیروکه‌که هه‌ر هه‌مان بیروکه‌یه: چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کانت و به‌ختەوه‌ر به! به‌لام به‌داخه‌وه، ژیان به‌و ساکاریه‌ش نییه لای زۆر که‌س، ئەمەش له‌به‌ر ئەوه‌ی هه‌موو کاره‌که خراب ده‌که‌ن به‌یه‌کێک له‌م دوو ریگایه، یان به هه‌ردووکیان:

١. نکولیکردن: هه‌ندیک که‌س نکولی له بوونی کیشه ده‌که‌ن له

بېره ته وه. نه وانه له بهر نه وهی نکولی له واقع ده کهن، پټوښته له سهریان بهر ده وام نه واقع له بهر چاویان بشارنه وه یان خویانی لئ گیل بکهن. له وانه یه نه مه بؤ ماو هیه کی کورتخایه کهمیک ناسووده یان بکات، به لام سهر ده کیشیت بؤ حاله تیکی ده ماری و نه مانی نارامی و بوونی خه موی.

۲. عه قلیه تی قوربانی: هه ندیک پنیان باشه وا بیر بکهنه وه که هیچ ناکریت بؤ چاره سهرکردنی کیشه کانیا، ته نانه ته گهر توانای چاره سهرکردنیشیانی هه بیت. «قوربانیه کان» هه ول ده دن سهرزه نشتی که سانی تر بکهن له سهر کیشه کانیا یان سهرزه نشتکردنی بارودوختی که ره کی، نه مه بؤ ماو هیه کی کورت خه وانه وهی زیاتریان پنی ده به خشیت، به لام سهر ده کیشیت بؤ ژیانیکی پر له بیده سه لاتی و ره شبینی و توورپی بهر ده وام. خه لکی نکولی له بوونی کیشه ده کهن و تاوانه که شی ده خه نه ته ستوی نه وانی تر له بهر هوکاریکی ساده، نه ویش نه وهیه که نه م ریگایه ناسانه و ناسووده یان ده کات، له کاتیکدا چاره سهرکردنی کیشه کاریکی قورسه و زوربه ی کات بیزاریان ده کات. شیوه کانی نکولیکردن و سهرزه نشتکردنی که سانی تر، ده رچه یه کی ناسان و خیرامان پنی ده به خشیت، نه وانه شیوازیکن له راکردنی کاتی له کیشه کانمان. له وانه یه نه م راکردنه پالنانیکی کاتیمان بداتی به ره و پیشه وه که وامان لئ بکات هه ست بکهن دؤخمان باشتر بووه، به لام کیشه کان کوتایان نه هاتوه.

ده رچه خیراکان به شیوازی زور و جوراوجور دین، هه ندی جار ماددیه، بؤ نمونه وهک کحول، له وانه شه هه سترکردن بیت به سهرکه وتنیکی نه خلاقی که له سهرزه نشتکردنی نه وانی تره وه سهرچاوه ده گریت، یان له وانه یه به هو ی نه و حالگرتنه وه بیت که

دەچىنە پىشەۋە بۇ سەركىشىيەكى نوپى مەترسىدار، جۆرەكەي
 ھەر چۈنىك بىت. ئەم دەرچە خىرايانە ھىچ نىن جگە لە رىگاي نزم
 و بىسوود كە مروف ناتوانىت بە درىزايى ژيان بەكارىان بەيىنىت.
 بەشى ھەرە زورى جىھانى «يارمەتىداني خود»، پشت دەبەستىت
 بە خستىنە پرووى دەرچە خىراكان لەبرىي چارەسەركردنى
 كىشەكانيان. زورىنەي راھىنەرانى «يارمەتىداني خود» شىۋازى
 نوپى لە نكولىكردنت فىز دەكەن و گويت بە جۆرەها راھىنان
 دەئاخن كە بۇ ماۋەيەكى كورت ئاسوودەت دەكات، بەلام ھۆكارە
 قولەكان پشتگوي دەخەن. لەبىرت بىت، ھىچ كەسىكى بەختەۋەر
 نىيە بەراستى كە ناچار بىت بچىتە بەر ئاۋىنە و بە خوى بلىت كە
 بەختەۋەرە.

ھەرۈەك دەرچە خىراكان توۋشى ئالوودەبوونمان دەكەن. تا
 زياتر پشتى پى بىستىت بۇ ئەۋەي ھەستەكانت باش بىن بەرامبەر
 كىشە قولەكانت، زياتر پىۋىستت پىنى دەبىت. بەو واتايە؛ لەۋانەيە
 بەزىكەيى ھەموو شتەكان بىنە ماددەيەك بۇ ئالوودەبوونت، ئەمەش
 بەپىنى ئەو پالئەرى وات لى دەكات بەكارى بەيىنىت. ھەرىەك لە
 ئىمە رىگايەكى ھەلبىزىردراۋى ھەيە بۇ سېركردنى كىشەكانى، ئەۋە
 كىشەيەكى تىدا نىيە ئەگەر بە برى كەم بەكارىان بەيىن. بەلام ھەتا
 خۇدوورخستىنەۋەمان لە كىشەكان درىژە بكىشىت، ھەرۈەها تاكوو
 ماۋەي سېركردنمان بۇ كىشەكان درىژە بكىشىت؛ زياتر كەلەكە
 دەبن كاتىك ناچار دەبىن لە كاتىكى تردا پروۋبە پرويان بىيەۋە.

خه لکى ههستوسۆز و هه لچوونه کان زۆر گه وره ده کهن

سۆز و هه لچوونه کانمان بۆ يهک مه به سستی سنووردار
گه شه ده کهن: بۆ ئه وهى يارمه تيمان بدات له ژياندا و دووباره
به رمه مه پنهانه وهى خۆمان به شيوه يهکى که ميک باشت. ئه وه
هه موو باب ته که يه. ئه وانه ئامرازى کن تا پيمان بلين شتي کمان هه يه
که ئه گه رى زۆره راست بيت يان ئه گه رى زۆرى هه يه هه له بيت...
له مه زياتر نيه، له مه ش که متر نيه!

هه روهک ئازارى بهرکه وتن به زۆپايه کى گهرم فيرت ده کات
جاري کى تر ده ستى بۆ نه به يته وه، هه ستردنت به خه فه تيکيش که
به هۆى ته نيا يته وه تووشت بووه؛ فيرت ده کات جاري کى تر خۆت
به دوور بگريت له دووباره کردنه وهى ئه و شتانهى ده بيت هۆى
هه ستردنت به ته نيا يى. هه لچوونه کان هيج نين، جگه له ئامازهى
بايۆلۆژى که ته رخا ن کراوه بۆ پياکيشانت به شيوه يهک به ره و
گۆرانه کارى به سوود ئاراسته ت بکات.

وريا به! من نامه ویت له ناره که تى قهيرانه کانى نيه وهى ژيان
که م بکه مه وه که ئیستا پيايدا تپه ر ده بيت، هه روه ها له و راستيه ش
که باوکه سه رخۆشه که ت پاسکيله که تى دزيوه کاتى ته مه نت نۆ
سالان بووه و تا ئیستاش نه تتوانيوه ئه وهى پرووى دا؛ تپه پريت،
به لام کاتى بارودوخه که به و شيوه يه ده بيت، کاتيک خۆت وا
ده بيت که هيشتا هه ست به بي زارى ده که يت؛ ئه مه له بهر ئه وه يه
که ميتشکت پیت راده گه يه نيت کيشه يهک هه يه که مامه له ی له گه ل
نه کراوه يان چاره سه ر نه کراوه. به ده ربړيني کى تر: هه سته کان و
هه لچوونه نه رينييه کان هيج نين جگه له هاوارى بۆ کارکردن.

کاتیکیش ئەو هەلچوونانەت بۆ دین، مانای ئەوەیە کە پێویستە
 لەسەرت کاریک بکەیت، بەلام لە لایەکی ترەوه هەستەکان و
 هەلچوونە ئەرینییهکان وەک جۆریک لە پاداشت دین بۆ لات، چونکە
 ئەو کارەى شیاو بوو؛ کردووتە. کاتی لەم هەستەدا دەژیت، ژیاوت
 بۆ سادە دەبێتەوه و بەو شیوەیە دەبیت بۆ تۆ کە هیچت لی
 داوا نەکراوە جگە لە چیژوهرگرتن لێی. دواى ئەوەش، هاوشیوەی
 هەموو شتیک لە ژیاندا، ئەو هەستە ئەرینییهکانە دەپۆن لەبەر ئەوەی
 سەرلەنوی کێشەى تازە دیتە ئاراوه و شوینی کۆنەکە دەگرەوه،
 ئەمەش توانای لێدەربازبوونی نییە.

هەستەکان و هەلچوونەکان بەشتیک لە هاوکێشەى ژیاتمان،
 بەلام هەموو هاوکێشەکە نییە، واتای ئەوە نییە کاتی من هەستم
 کرد شتیک باشە؛ ئەوە لە راستیشدا هەر باش بێت. هەستەکان و
 هەلچوونەکان هیچ نین جگە لە ئامارەکانی سەر ڕیگا، یان پێشنیارە
 کە کۆئەندامی دەمارمان پێشکەشمانی دەکات، راستی نییە و
 فەرمانیش نییە. لێرەوه گونجاو نییە بە درێژایی هیلەکە ئێمە متمانە
 بە هەستەکانمان بکەین، بەلکوو لە راستیدا من وای دەبینم پێویستە
 لەسەرمان گومان لەسەری زیاتر بکەین.

زۆربەى خەلکی قێر دەبن کە هەستەکانیان بنووسنەوه، ئەویش
 لەبەر هۆکاری جیاوازیی کەسى یان کۆمەلایەتى و ڕۆشنایی،
 ئەمەش بەتایبەت بەسەر هەست و هەلچوونە ئەرینییهکاندا جێبەجێ
 دەبێت. ئەوەى خەمەینەرە لە بابەتەکاندا ئەوەیە نكولیکردنى
 مرقوف بۆ هەست و هەلچوونە ئەرینییهکانی، هیچ نییە جگە لە
 رەتکردنەوهى زۆرینهى ئەو ئامرازانەى زانیاریی پێ دەدەن بە
 مەبەستى چارەسەرکردنى کێشەکانی. لە ئەنجامی ئەوەشدا
 کەسانیک کە لەو جۆرە سەرکوتکردنەیان هەیه، بە درێژایی ڕەوتی

ژيانىان قورسىيەك دەيىنن لە مامەلەكردن لەگەل كىشەكانيان. ئەگەر ئەو كەسانە تواناي چارەسەركردنى كىشەكانيان نەيىت، ئەو ماناي ئەوئەيە تواناي ژيانىكى بەختەوهرىان نىيە. ھەمىشە ئەوئەلەبىر بىت كە ئازار ئامانجىكى تىدايە! كەسانىكىش دەيىنن كە زىادەپۇيى دەكەن لە گوپرايەلىكردنى ھەست و ھەلچوونەكانياندا، ھەموو شتىك بەلايانەو ھەمىشە بىيانووي ھەيە تەنھا لەبەر يەك ھۆكار، ئەويش ئەوئەيە كە «وا ھەست دەكەن». ھەندىكىان دەلەن: «ئۇو، جامى ئۆتۈمبىلەكەتم شكاند، بەلام لە ھالەتىكى شىتەنەي راستەقىنەدا بووم، نەمدەتوانى پىش بەو كارەم بگرم»، يان «وازم لە قوتابخانە ھىنا و چووم بۇ ئالاسكا، چونكە وا ھەستم كە ئەو كارە دروستەكەيە كە دەيىت بىكەم». بىر ياردان بە پىشەستىن بە ھەستى ھەلچوون بەيى پەنابردن بۇ بىر كەردنەو ھەمىشە بەرەو شىكست دەبات. دەزانىت كى ھەموو ژيانى لەسەر ھەست و ھەلچوونەكانى بىيات دەيىت؟ مەدالىكى سى سالان. سەگەكانىش وا دەكەن! تۇش دەزانىت كە سەگ و مەدالى سى سالان چى دەكەن، وا نىيە؟ كارى تەوالىت لەسەر فەرشەكە ئەنجام دەدات!

پىشەستى پۇچو بە ھەستەكان و ھەلچوونەكان و كەردىان بە پىوەر بۇ خۇمان، بەرەو شىكستمان دەبات لەبەر ھۆكارىكى سادە كە ئەويش بىرىتىيە لەوئەي ئەو ھەست و ھەلچوونە ھەرگىز بەو شىوئە نامىنەوئە! ئەمرو ھەر چۆنىك بىيە ھۆي بەختەو ھەربوونمان، سەيىنى بەختەو ھەمىشە داواي زىاتر دەكات. بىگومان جەختەكەردنەوئە بەردەوام لەسەر بەختەو ھەرى، دەگاتە داواكارى بىكوتا (بە شتىكى تر)... خانوويەكى تازە، پەيوەندىيەكى نوئ،

مىندالىكى تر، زىادىيۈننىكى تر لە ھەق دەست. سەرەراي ھەموو ئارەقە رېشتىن و ماندووبوونەكانمان، كارەكەمان بە جۆرە ھەستىكى ترسناك كۆتايى دىت، بەۋەي گەراۋىنەتەۋە بۇ ئەۋ شۈيىنەي لىۋەي دەستمان پىن كىرد: ھىشتا بەسمان ئىيە!

زانايانى دەروونناسى زۆر كات ئامازە بەم بىرۈكەيە دەكەن بە ناۋى «ئەلقەي چىژى بەتال»: بىرۈكەكەي ئەۋەيە كە ئىمە بەجدى بەردەوام كار دەكەين لە پىناۋ گۆرپىنى دۇخى ژيانماندا، بەلام ھەست بە جياۋازىيەكى گەۋرە ناكەين لە راستىدا.

ئەمەيە ھۇكارى ئەۋەي كە كىشەكانمان بەردەوام دەردەكەۋنەۋە و دەيكاتە شتىك كە ناتوانىن خۇمانيان لى لا بدەين. ئەۋ كەسەي خۇشت دەۋىت و ھاۋسەرگىرىي لەگەل دەكەيت، ھەمان ئەۋ كەسەي كە دەمەدەمىنى لەگەلدا دەكەيت. ئەۋ مالەش كە كرىۋتە و زۆر پىت جوان بوۋە، ھەر ئەۋ مالەيە كە خۇت بە ناچار دەبىنىت چاكسازىي تىدا بىكەيت و باشتىرى بىكەيت. «پىشەي خەۋنەكان» ت كە بەدەست ھىناۋە، ھەر ئەۋەيە ۋاي لى كىردوۋىت لەژىر داخۋازىيەكانى ئەۋ كارەدا بژىت كە كۆتاييان نايەت، ھەمىشە بۇ ھەموو شتىك پىۋىستت بە بىرىك قوربانىدان ھەيە... ھەموو ئەۋ شتەنەي ھەستىكى باشمان پىن دەبەخشن، بەدلىيايىۋە ۋامان لى دەكات لە ھەمان كاتدا ھەستىكى ناخۇشمان ھەيىت. ئەۋەي دەيىيەنەۋە، ھەر ئەۋەيە كە دەيدۇرپىن. ئەۋەي ئەزموونە ئەرىنىيەكانمان دروستى دەكەن، ئەزموونە ئەرىنىيەكانىشمان دىارىي دەكات.

ئەمە ھەيىكى دەرمانە كە قوۋتدانى سەختە. بىرۈكەي بوۋنى جۆرىك لە بەختەۋەرىي زۆر و بەردەوام كە رەنگە بتوانىن پىي بگەين، سەرساممان دەكات. بىرۈكەي ئەۋەي رەنگە بەيەكجارى لە نارەھەتتەيەكانمان رىزگارمان بىيىت، سەرساممان دەكات. ھەرۋەھا

بیروکهی نهوهی که دهتوانین ههست به تیربوون و رهزامه‌ندی
به‌رده‌وام بکه‌ین له ژیانماندا، سه‌رساممان دهکات.
به‌لام ناتوانین نهوه بکه‌ین!

شتیک هه‌لبژیره که له پیناویدا بجه‌نگیت

نه‌گه‌ر لیت بپرسم: «چیت له ژیانت دهوینت؟» توش وه‌لامینکم
بده‌یت‌وه وه‌کوو: «دهمه‌وینت به‌خته‌وه‌ر بم و خیزانیک‌ی نایابم
هه‌بیت و کاریکیش که به‌دلم بیت»، نهوه وه‌لامه‌که‌ت: وه‌لامینکی
چاوه‌روانکراوه تا ئاستیک که وای لی دهکات له راستیدا هه‌چ
واتایه‌ک نه‌به‌خشیت.

هه‌موو که‌سینک چیژ له‌وه ده‌بینیت که هه‌ستیک‌ی باشی هه‌بیت،
هه‌مووانیش ژیانیک‌ی به‌خته‌وه‌ریان دهوینت که ئاسان بیت و دوور
بیت له هه‌ر خه‌مینک، هه‌مووان ژیانیک‌ی پر له خوشه‌ویستی
نه‌فسووناویان دهوینت، دروستکردنی په‌یوه‌ندی نایاب، هه‌ریه‌ک له
نیمه‌هه‌ر دهکات شیوه‌ی جوان بیت، پاره‌ی زوری ده‌ست بکه‌وینت،
هه‌روه‌ها جه‌ماوه‌ر و ریز و هه‌وادارانی خوی هه‌بیت، هه‌روه‌ها
لینها‌توو بیت له یاریکردن به‌تۆپ تا ئاستیک کاتی که خه‌لکی ده‌چه‌ه
شوینیک و نهوه‌ه‌بینن ئاهی بۆ هه‌لبکینشن.

هه‌مووان نه‌وه‌یان دهوینت، ئاسانه‌ مروف نه‌وه‌ی بویت.
به‌لام نهوه‌ پرسیاره‌ی زیاتر سه‌رنج راده‌کینشیت و وا دهکات
بیر بکه‌یت‌وه، نهوه‌ پرسیاره‌ی زورینه‌ی خه‌لک لینی بیناگان، نهوه‌یه:
«کام ئازاره‌ت دهوینت له ژیانندا؟ نه‌وه‌ش چیه‌ که بیت وایه‌ ئاماده‌یت
له پیناویدا بجه‌نگیت.»

پرسیاره‌که‌ گرنگه‌، له‌به‌ر نه‌وه‌ی ئهم پرسیاره‌ دیاریکه‌ری

له ړنگای چوښتیی به ږیوه بردنی نه و زورانبازیانه ی نه انجامیان
 ده دهین. نه گهر تو به ده ست دوو دلی یان ته نیایه وه یان دله راوکنی
 ناچاری یان به ږیوه به ړنکی بیزار که له کاره که ت بنالینیت که
 همیشه ږوړه که ت لی تال ده کات، چاره سه ره که ی هر له وه دایه
 که نه و نه زموونه نه رینیی قبول بکهیت و به شینوه یه کی نه رینی و
 چالاکانه مامه له ی له گه لدا بکهیت، نه ک هه ولدان بو خودزینه وه لی
 یان پشتگوینخستنی... باسما نه له ږزگار بوونکی جادووی نیه لی.
 خه لکی حه زیان به له شولاریکی نایاب و سه رنجراکیشه،
 به لام له شولارت به و شینوه یه ی لی نایه ت هه تا بازی نه بیت به و
 نازار و ماندوو کړنه جهسته یی ه کاتژمیر له دوا ی کاتژمیر له
 هوله کانی راهیناندا هاوړنیه تیت ده که نه، مه گهر نه وه ی تو ژماردن
 و ږیکخستنی ږ و جوری نه و خوار دنه ی ده یخویت؛ پیت باشر
 بیت و هه موو ژیان ت به و جوړه به ږی بکهیت که ژهمی که م بخویت.
 خه لکی حه ز ده که نه ږوړه یه کی تایه ت به خویان هه بیت، به لام
 تو نایته خاوه ن کاریکی سه رکه و توو؛ مه گهر ړنگایه ک بدوزیته وه
 که تیایدا مه ترسی و حاله تی شکسته ټپنای دووباره و کاتژمیری
 کار کړدنی تولانی و شیتانه قبول بکهیت بو شتیک که له وانه یه هیچ
 نه انجامیکشی نه بیت.

هه موو که سیک حه ز به هاو به شیکي ژیان ده کات، له ژن یان
 له میرد، به لام کاره که سه ر ناکیشیت بو نه وه ی که سیکي نایاب
 که مه ندکیش بکهیت، مه گهر نه وه ی نه و دله راوکنی و هه لچوونانه
 قبول بکهیت هاوشانی حاله ته کانی ږه تدانه وه ی به نازار، هه روه ها
 که له که بوونی شله ژانی سینکسی که هیچ ده رچه یه کی بو نیه،
 هه روه ها چاو ږینه موبایله که ت بو ماو هیه کی دوو رو دریز که
 هه رگیز زهنگه که ی لینادات. نه مه به شیکه له که مه ی خوشه ویستی،

نېکه به بهی یاری نه کیت؛ ناتوانیت بیه یته وه.

نېکه به بریار له سهرکه وتنت ددهات؛ بریتي نیه له «دهته وې
چیت ه بیت؟»، به لکوو پرسپاری راسته قینه وه نه وه یه: «نېه نازاره
کامه یه که حه ز ده کیت بهرگه ی بگریت یان ده توانیت بهرگه ی
بگریت؟» رینگای به خته وه ری به درک و بیه یوایی داپوشراوه.

پنیسته له سهرت شتیک ه لېژیریت؛ ناتوانیت ژیانیت ه بیت که
دوور بیت له ه موو نازاریک، ناکریت ژیان ه مووی به به رده وامی
به گول داپوشرا بیت، به خته وه ری پرسپاره ناسانه که یه، به نزیکه یی
وه لامدانه وه ی ه مووشمان بو نېم پرسپاره وه کوو یه که.

نېه پرسپاره ی زور جی بایه خپتانه، بریتیه له پرسپاری
نازار. نېه نازاره کامه یه که دهته ویت له گه لی بژیت؟ نېه نېه
پرسپاره یه که گرنگی خوی ه یه، نېه پرسپاره ی له راستیدا
دهتگه یه نیته شوینیک، نېه نېه نېه پرسپاره یه که له وانه یه تیروانیت
بگوریت، ژیانیت بگوریت، نېه پرسپاره یه که منی گه یاندوته نېه و
توشی گه یاندوته نېه و، نېه که دیاریمان دهکات و جیاوازیه کان
له نیوانمندا دیاری دهکات و له کوتایی رینگه که شدا به یه که وه
کزمان دهکاته وه.

له زوربه ی ماوه ی هره زه کاری و گه نجیما، خه ونم به وه وه
دهبینی که بېم به موسیقاژن، به تایبه ت بېم یه کیک له نېستیره کانی
رؤک. هر کاتیک گویم له گورانییه کی نوی ده بوو به گیتاره وه؛
چاوه کانم ده نو قاند و خوم ده هینایه پیش چاو له سهر شانویه ک
گیتار ده ژده نم له به رده م جه ماوه ریکدا که شیتانه ه لده به زنه وه،
له به رده م که سانیکدا که به ته واوی عه قلیان له ده ست داوه و گوینیان
شل کردووه بو نېه مه زنییه ی په نجه کانم له و ژنیانه دروستی
ده کن. ده کرا نېم خه ونه وام لی بکات چهن دین کاتر میری بیکوتایی

راهینان له سر ژهښی گیتار بکه... به تیروانینی خوم، هرگز
 نهو پرسیاره له نارادا نه بوو که نه گهر پوژنیک له سر شان و ه ستم
 و له بهر دم جه ماوهریکی حالگرتوودا، به لکوو که ی نه وه پو
 دعات. نه خشم بڼ ه موو شتیک کیشابوو، چاوه رینی نه و کاته
 گونجاوه بووم بڼ وه بهرینانی بری راسته قینه ی وزه و ه و له کانم
 بڼ نه وه ی دمه ویت، تا کوو شوینپه نجه م له جیهانی موسیقارا
 جی بهیلم. پیویست بوو له سر م سهره تا قوتابخانه ته واو بکه،
 پاشان ده بوو هه ندیک پارهی زیاتر به ده ست بهیتم بڼ کرینی
 که لوپه له پیویسته کان، پاشان پیویستم به کاتیکي کراوه ده بوو بڼ
 نه نجامدانی راهینان تیایدا. پاش نه وه ش، ده بوو له گهل خه لکانیکي
 زور په یوهندی دروست بکه م و پلان دابنیم بڼ یه که مین پوژهی
 موسیقیم. دوا ی نه وه ش... دوا ی نه وه، هیچ.

سهره رای ه موو خه ونه کانم که نزیکه ی نیوه ی ته مه نمی
 خایاند؛ له واقعدا هیچی لی سهوز نه بوو، پاشان کاتیکي زور
 و ململانیه کی زورم ده ویست تا ده گه ی شتمه هوکاره که ی: من له
 راستیدا نه مه م ناویت!

له حاله تیکي خوشه ویستیدا ده ژيام له گهل نه وه ی بیرم لی
 ده کرده وه (وینه ی خوم له سر ته خته ی شان و، خه لکیش هوتافم بڼ
 ده کیشن، منیش موسیقا ده ژهنم و دلم روده که مه نه وه ی ده یژهنم)،
 به لام ه مان حاله تی خوشه ویستیم نه بوو له گهل نه و پروسه یه ی
 ده یکه یاندم به و نه نجامه، له بهر نه و هوکاره ش شکستم هینا. جار
 له دوا ی جار شکستم ده هینا، به لکوو من له و ه و لانه مدا کوششی
 پیویستم نه ده کرد تا نه وه ی بوم هاته پینش به شکستی دابنیم.
 راستی بابته که نه وه یه که من هر له بنه رته دا هه ولینکی جدیم
 نه دا، راهینانه قورسه کانی پوژانه، کاری پیویست بڼ دوزینه وه ی

كۈمەلىك كەس و راھىتان كىردن لەگەلىان، نارەھەتتى بەدەستەيتاننى
ھەموو پىداۋىستىيەكان، پاشان وا لە خەلك بىكەيت بەراستى
بىن و گىرنگى بەو بەدەن كە كىردووتە، ئەو ژىيانەى دەپچىرىن،
ئەو ئامىرانەى لەكار دەكەون، ھەلگىرتنى بىست كىلو كەلوپەل و
رۇيشتن بۇ راھىتان و گەرانەو بەبى بوونى ئۆتۈمىل. ئەو
خەونىكى گەورەيە ۋەك كىونىكى بەرز، كە پىويستى بە كۈششىكى
راستەقىنەيە بۇ ئەو ۋەي بگەيتە سەر لوتكەكەى. كاتىكى زۇرم
بەغىرۇ دا بەر لەو ۋەي بۇم دەرگەۋىت كە من ھەزم لە سەرگەۋىت
بەسەر شاخدا نىيە! من تەنھا ھەزم دەرگە كە بىيەنمە پىش چاۋى
خۇم كە لەسەر لوتكەى ئەو شاخە ۋەستاوم.

ئەدەبىياتى رۇشنىرىي بەربلاۋ پىم دەلىت كە بە جۇرىك من
خۇم ھەلخەلەتاندوۋە، يان من كەسىكى شىكستخواردووم، بەو ۋەي
من «ئەو ۋەي پىويستە نىمە» بۇ كارەكە، بەو ۋەي كە ۋازم لە
خەونەكەم ھىناۋە، رەنگە لەبەر ئەو ۋەي كە خۇم لەبەردەم فشارى
كۈمەلگە دا ملەكەچ كىرد.

بەلام راستىيەكە زىاتر لە ھەموو ئەو شىكردنەۋانە سەرنجىراكىش
و جىنى بايەختىر بوو، راستىيەكە ئەو ۋەيە: گومانم بىرد كە شتىكم
دەۋىت، بەلام بۇم بوون بووۋەۋە كە نامەۋىت، چىرۇكەكەش
كۇتايى ھات.

ئەنجامەكەيم وىست، بەلام ملەلاننىم لە پىناۋىدا نەۋىست،
ئەنجامەكەيم وىست، بەلام ئەو پىرۇسەيەى سەرى بۇ دەكىشىت;
نەۋىست، نەچوومە خۇشەۋىستىي جەنگان لە پىناۋ ئەو مەبەستە،
تەنھا ھەزم لە سەرگەۋىت بوو.

ژيان بهو شينويه ناروات.

وه لامدانه وهی پرسپاری «تو کیت؟» دیاری دهکات که ئایا تو ئامادهیت بو ململانی له پیناویدا. نهو که سانهی چیژ دهبین له ململانی له گهل راهیتانه کان له یانه وهرزشییه کاند، نهوانه که دهتوان به شداری بکه له پینشبرکی سیانییه کاند: راکردن و مهله کردن و پاسکیلسواری. نهوانه ی خاوهنی له شیکی جوان، دهتوان قورسای زور هه لگرن. ههروه ها نهوانه ی چیژ له کاترمیری زوری کارکردن و سیاسهتی پله بهندی و هزیفی وهرده گرن له داموده زگا کاند، هه نهوانه که دهفرن به ره و بهرترین پله ی نهو په یژه یه. نهو که سانهش که چیژ دهبین له نارچه تییه کانی ژیان هونه ری و حالته کانی برسیتی و دلنیانه بوون تیایدا، نهوانه که به راستی له گهلی دهژین و له کوتاییشدا دهگه نه سه رکه وتن.

ئه م قسه یه په یوهندی به هیزی ویست (اراده) وه نییه، ههروه ها به رده وامی و خوږاگری. ئه مه ی لیره دا ده لیم، ئاموژگارییه ک نییه وهک نه وهی «هیچ سه رکه وتنیک به بی نارچه تی نابیت». ئه مه ساده ترین شته له ژیاندا و له هه موویان به ره تیتره: ململانی مان، سه رکه وتنمان دیاری دهکات. کیشه کانمان به خته وهریمان بو دینیت، له پالیشیدا کیشه ی که میک باشت دینیت.

نیستا بینیتان؟ ئه مه ریره وینکی پینچاوپچی هه لکشاه که کوتایی نایهت. نه گه ر پیت وا بوو توانات هیه له هه خالینکی نهو ریگه یه دا بوه ستیت له سه رکه وتن پیایدا، بترسه له وهی تو له هیچ تینه گه یشتوویت. ئه مه ده لیم، له بهر نه وهی چیژی راسته قینه له خودی سه رکه وتن که دا چه شار دراوه.

بەندى سىنەم تۆكەسنىكى تايپەتى جياواز نىيت

كەسنىك دەناسى، با بلېن ناوى جىمى بوو.
جىمى سەركىشىنى بەردەوامى ھەبوو لە دىناي كارکردندا،
ئەگەر رۇژنىك لىت بېرسىياھ كە چى دەكات؛ بە ناوى يەككىك لە
كۆمپانىياكانەو ۋەلامى دەدايتەو ۋە ئەو راوئىيان پىشكەش
دەكات، يان باسى پىرۇگراممىكى پىشكىكى بۇ دەكرىت كە
بەدواي ۋەبەرهىنىكىدا دەگەرېن پارەدارى بىكەت ۋ داھاتوويەكى
گەشى دەبىت، يان باسى بۇنەيەكى خىرخوازىي بۇ دەكرىت كە
پىندەچىت ئەو بىتە قسەكەرى سەركى تىايدا، يان باسى بىرۇكەي
دروستکردنى جۇرىكى چالاك لە پالپىوئەنەرى سووتەمەنى بۇ
دەكرىت كە بە ھۆيەو ۋەملىۇنان دۇلارى دەست دەكەوت.

كەسنىك بوو ھەردەم دەجوولا، ھەمىشە سەرقال بوو، ئەگەر
بتوئىستايە كەمىك قسەي لەگەل بىكەيت؛ بە قسەكردن لە بارەي
سەركەوتنەكانىەو دەبىھارەيت، لە بارەي ئەو كارانەي كىدوويەتى
ۋ لە بارەي بلىمەتىي كۆتا بىرۇكەيەو، لىستىك لە ناوى بەسەردا
دەباراندىت بە جۇرىك ۋا ھەستت دەكرى كە لەگەل پەيامنەرى

پوژنامه زور به ناوبانگه کان قسه دهکیت.

جیمی که سیکي ئه رینی چالاک بوو به به رده وامي، هه میسه
خوی ماندوو دهکرد، هه ر کات بتیینیايه؛ تا ئه و په ری خوی سه رقال
کردبوو به شتیکه وه، وا دیار بوو که سیکه که به راستی بو ئامانجیک
هه ول دهدات.

به لام له راستیدا جیمی که سیکي شکستخواردوو بوو
به ته وای مانا، قسه ی بی کردار بوو. زور به ی کاته کان له بار و
چیشته خانه ناوداره کان داده نیشت و پاره ی زوری خه رج دهکرد،
هینده ی ئه وه ی له «بیرۆکه ی کاره کان» دا که هه یبوو؛ خه رچی
دهکرد، به لکوو که سیکي مشه خور بوو له سه ر ئه و پاره یه ی
خیزانه که ی به ناره حه تیبه کی زور کویان کردبوو وه، ئه ویش له
ریکه ی خه له تاندنیان وهک چون هه ر که سیکي دیکه ی شاره که ی
ده خه له تاند به بیرۆکه ساخته کانی له باره ی شکومه ندیه کانی له
بواری ته کتولۆزیای ئاینده. راسته هه ندیک جار هه ولی بچووکی
دهدا، یان ته له فونه که ی دهگرت به دهستی وه و له گه ل که سیکي
ناوداردا قسه ی دهکرد و دهچوو له یستی ئه و ناوه بیکوتاییانه ی
له لای بوون، پاش ئه وهش هه یج پرووی نه دهدا، هه یج به کتیک له و
«سه رکیشی کار» انه ی دهیکرد؛ ئه نجامیان نه بوو.

به لام ئه م هاوړینه مان سالانیکی دوورودریژ له سه ر ئه و کارانه ی
به رده وام بوو که تیایدا له سه ر حسابی خیزانه که ی و هاوړیکان
و هه ندیکی تر له ناسیاوه دووره کانی دهژیا، تا ئه و کاته ی له
ته مه نی سی سالی نزیک بووه وه. له هه مووی خراپتر له ته وای
ئه و چیرۆکه دا ئه وه بوو که جیمی ئه مه ی به کاریکی باش دهزانی،
متمانه به خۆبوونیکي بهرز و خه یاللی هه بوو. به بۆچوونی خوی،
ئه و که سانه ی گالته یان پی دهکرد یان په یوه ندیه ته له فونییه که یان

تویژه رهوان و دروستکه رانی سیاست له و کاته دا سهری هله دا که
 ناوهر وکه که ی نه وه بوو نرخاندنی جه ماوهر بوو خویان، له وانه یه
 سهر بکیشیت بوو سوودی کومه لایه تی به رجه سته: ریژه ی تاوانی
 که متر، نه نجامی نه کادیمی باشتر، ریژه یه کی بیکاری که متر،
 کورته پنانی که متر له بودجه ی گشتی. له نه نجامی نه مه دا نرخاندنی
 خود دهستی پېن کرد، له سهره تای دهیه ی دواتره وه، واته له
 دهیه ی حه فتاکاندا ده پېته بابیه تیک که خه لکی بواره که فیزی ده بن
 و چاره سازه دهر وونییه کان و سیاسی و ماموستایان جه ختی
 لی ده که نه وه، به لکوو بووه به شیک له سیاستی فیرکردنیش. بو
 نمونه؛ جیبه جیکردنی «که وره کردنی بروانامه ی فیرکاری» بو
 نه وه ی نه و مندالانه ی خاوه ن جووله یه کی فیرکاری نرمن، بېنه
 خاوه ن هه ستنکی باشتر به رامبه ر که میی ده سته و ته کانیا ن. دواتر
 «خه لاتی به شداریکردن» و «کاسی ساخته» داهینران، له پیناو
 هر جوریک له چالاکیه ئاساییه کان. وای لی هات نه رکی سووکی
 ماله وه یان بو مندالان داده نا له شپوه ی نووسینی هوکاره کانی نه وه ی
 وای کردووه خویان به جیاوازتر بزائن، یان نووسینی پینج شت
 له و شتانه ی له خویاندا پنی سهر سامن. به ریوه به رانی کلپساکانیش
 به خه لکانی ناو کلپسایان دهوت هه ریه ک له وان له چاوی خودادا
 گرنگییه کی تایبته به خوی هه یه که ده گم نه و بوی هه یه بېته
 که ستنکی هه لاویرده و نایاب نه ک ته نها که ستنکی ئاسایی. کور و
 کو بوونه وه و نه لقه کانی فیرکاری هاندانی تایبته به کومپانیا و
 دامه زراوه کان، هه مان نه و سرووده نامویه یان دهوت وه: بوی هه یه
 هه ریه ک له ئیمه بېته که ستنکی هه لاویرده و تا ئاستیکی یه کجار
 زور سهرکه وتوو بیت.

له پاش نه وه یه ک، زانیارییه کان دهریانخست که ئیمه هه موومان

هه لاویرده نین! روون بووده وه که تهنه هه سترکردنی باش به رامبه ر
خوت له راستیدا هیج واتایه کی نییه، مه گهر ئه وهی هوکارینکی
دروستت هه بیت که وا بکات ئه وه هه ستت بۆ دروست بیتت.
هه روه ها روون بووده وه که ناره حه تی و شکست دوو شتی
به سوودن له راستیدا، به لکوو پنیو سستیشن، بۆ ئه وهی مندا ل
گه ورده بیت و ببینه که سینی پیگه یشتووی سه رکه و تووی خاوه ن
عه قلیکی به هیز. روون بووده وه که غیرکردنی خه لکی به وهی ئه وان
که سانینکی هه لاویرده ن و به وهی که هه ستینکی باشیان به رامبه ر
خویان هه بیت، به چاو پوشیکردن له هه ر شتیکی تر نا کریت هه رگیز
کومه لگه یه ک به ره هه م به نیت که پر بیت له نمونه کانی وه کوو بیل
گیتس و مارتن لوسه ر کینگ، ئه وه کومه لگایه ک به ره هه م ده هینیت
له نمونه کانی جیمی هاوری مان، نه ک زیاتر!

جیمی، دامه زرینه ری کومپانیا نوینه خه یالییه کان. جیمی که
هه موو روژیک ماده دی هوشبه ر به کار دینیت و ئه وهی هیج
به هردیه کی راسته قینه ی نییه که بفروشریت جگه له باسکردنی
خوی و رازیکردنی ئه وهی قسه ی بۆ ده کات. جیمی ئه وه جو ره له
مروقه کانه که له کاره که یدا هاوار ده کات به سه ر هاو به شه که یدا و
تومه تباری ده کات به وهی «پیگه یشتو نییه»، پاشان قه رزه کانی
کومپانیا دوو هینده ده کات و ده یگه یه نیت به رزترین ئاست وه ک
هه ولینک بو سه رسامکردنی کچه نمایشکارینکی جلوه به رگی رووسی.
جیمی که هه رچی مام و پووری هه بوو به خیرایی به سه ری
کردنه وه، له وانه ی بتوانن پاره ی به قه رز پی بده ن.

به لئ، ئه وه جیمی خاوه ن متمانه یه به خوی، جیمی خاوه ن
ناستیکی نرخاندنی به رز بۆ خوی، ئه وه یه جیمی که کاتی زور
و زوری تینه راند به باسکردنی سه رکه و تنه کانی له هه موو ئه وه

کارانه‌ی ده‌یکرد، تا ئاستیک (ئاستا ئه‌وه ده‌زانن) وای کرد بیری
چووه‌وه که هیچ بکات.

کیشه‌ی «بزووتنه‌وه‌ی نرخاندنی خود» ئه‌وه‌یه پێوانه‌ی
نرخاندنی خود ده‌کات له‌ بیری ئاستی ئهرینیوونی هه‌ستی خه‌لکی
به‌رامبه‌ر به‌ خویان، به‌لام پێوه‌ری راست و ورد بو نرخاندنی
مرو‌ف بو خوی ده‌بیت پشت به‌ هه‌ستی خه‌لکی به‌ستیت به‌رامبه‌ر
لایه‌نه‌ نه‌رینییه‌کانی خویان. خو ئه‌گه‌ر که‌سینکی وه‌کوو جیمی
وا بزانیته‌ که‌ زور نایابه‌ له‌ سه‌دا ۹۹،۹، سه‌ره‌رای هه‌موو
لینکه‌وته‌کانی ژیا‌نی، ئه‌وه‌ چون ده‌کریت پێوه‌ریکی دروست بیت بو
ئاستی به‌خته‌وه‌ری و سه‌رکه‌وتن له‌ ژیا‌نی مرو‌فا.

جیمی که‌سینک بوو که‌ شیاوی ئه‌وه‌ بوو! مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه ئه‌و
هه‌ستی ده‌کرد وه‌کوو ئه‌وه‌ی شیاوی هه‌موو شته‌ نوییه‌کان بیت،
به‌بی ئه‌وه‌ی هیچ کاریک بکات تا به‌ده‌ستی به‌نیت، جیمی گومانی
وايه‌ پێویسته‌ توانای هه‌بیت بیه‌ که‌سینکی خوشه‌ویستی خاوه‌ن
په‌یوه‌ندی فراوان، بی ئه‌وه‌ی له‌ راستیدا یارمه‌تی پێشکه‌ش به
هیچ که‌سینک بکات. هه‌روه‌ها گومانی وایه‌ ئه‌و شیاوی ئه‌وه‌یه
ژیا‌نیک سهرنجراکش و نایابی هه‌بیت، بی ئه‌وه‌ی قوربانی به‌ هیچ
شتیک بدات.

ئه‌و که‌سانه‌ی هاوشیوه‌ی (جیمی)ن؛ ئالوده‌ بوون به‌وه‌ی
هه‌ستیک بایشان هه‌بیت به‌رامبه‌ر به‌ خویان تا ئاستیک که‌ رینکا
بدن خویان بخه‌له‌تین و وای لی بکه‌ن باوه‌ر بکات که‌ ئه‌وان
شتی زور مه‌زن داده‌هین، ته‌نانه‌ت کاتیکیش که‌ هیچ شتیک
دانه‌ین خویان ده‌که‌نه‌ جینگای پیکه‌نینی خه‌لکی و پێشیان وایه
ئه‌وان کرده‌وه‌ی لیه‌اتواوه‌ ده‌که‌ن. گومانیا‌ن وایه‌ دامه‌زرینه‌ری
کومپانیای نوی سه‌رکه‌وتون، به‌لام هه‌رگیز هیچ کومپانیایه‌کی

سەرکەوتوو دانامەزرینن. خویان وا ناو دەبەن کە «رینیشاندەرن
لە ژياندا»، پارە وەردەگرن بو یارمەتیدانی خەلکانی تر، لە کاتیکدا
بیست و پینج سالی تەمەنیان تیپەر نەکردوو و هیچ دەستکەوتینکی
بەرچەستەشیان نییە لە ژیاناندا.

ئەوانە کەسانیکى خاوەن متمانهیهکی لەرا دەبەدەرن بە خویان،
رەنگە ئەم متمانه بەخۆبوونە ببیتە هوی خەل تاندنی خەلکانی تر،
لانی کەم بو ماویدیەکی کورت. لە هەندیک حالەتیشدا لەوانەیه ناستی
خەیاڵیی متمانه بەخۆبوون لای ئەو کەسانە کارینکی یارمەتیدەر بێت
بە شیویدیەک یارمەتیی کەسانی دەورووبەریان بدات کە ئەوانیش
هەست بە متمانه بەخۆبوونینکی زیاتر بکەن، بەلام سەرەرای هەموو
ئەو خەل تاندنانە لەلای جیمی، دەبن دان بەوەدا بنیم کە زۆر کات؛
بەسەربردنی کات لەگەڵیدا خوش بوو، کاتی لەگەڵی دەبوویت؛
هەستت دەکرد توانات هەیه هەموو شتیک ئەنجام بدەیت!

بەلام کیشەیی راستەقینە لەو هەستکردنە لەرا دەبەدەرە ئەوەیه
کە وا لە خەلکی دەکات بە پیوستی بزائیت کە بە دریزایی کات
هەستینکی باشی هەبێت بەرامبەر بە خوی، تەنانەت ئەگەر ئەمە
لەسەر حسابی خەلکانی دەورووبەریشیان بێت. لەبەر ئەوەش کە
ئەمانە پیوستییەکی بەر دەوامیان هەیه بەو هەستە، کارەکە بەر دەو
ئەویان دەبات کە زۆربەی کاتەکانیان بیر لە خزیان بکەنەو. لە
کوتایی رینگەشدا پیوستە برینکی زۆر هەول و کوشش و وزەت
هەبێت تا بڕوا بە خۆت بهینیت کە پیساییهکەت بونی نییە، بەتایبەت
ئەگەر هەموو تەمەنت لە تەواڵیتدا بەسەر بەریت.

کاتی ئەم تەرزە بیرکردنەوێه لای خەلکانیک گەشە دەکات،
وایان لێ دەکات بەبەردەوامی ئەوێه لە چواردەوریان دەگوزەریت؛
بە مەزنی خویانی لێک بدەنەو. زۆر قورسە بتوانیت لەو حالەتە

دهریانبهینیت. زور بهسادهیی: هر ههولیک بۆ گفتوگوکردن لهگهلیان لهو رووهوه «مهترسیدار» دهبیت و ههپهشه دهبیت لهسهر سههرکهوتنهکانیان لهلایهن کهسیکی نوپوه که «توانای تینگهیشتن» ی نییه لهوهی چهند زیرهک و قوز و سههرکهوتوو و بههرهههنده.

سوورپی ئەم ههسته بهرزه به شایستهبوونی خویان بهرهو داخران دهچیت و دهبیته جۆریک له بلقینکی خۆپهرستی که ههموو شتیک دهشیوینیت به جۆریک که بهبهردهوامی خوی پی بهرز بکاتهوه. ئەو کهسانه ی ههستیکی لهو شیوهیان ههیه، وای دهبینن ههموو شتیک بههرکهوتهی ئەوانه له هر رووداوینک له رووداوهکانی ژیانیاندا وهک جهختکردنهوهیهک له مهزنییان یان مهترسییهک که ههپهشهیان لی دهکات. ئەگەر شتیک باشیان بۆ هاته پیش، ئەوه به هوی دهستکهوتیکی سههرنجراکیشهوه بووه که خویان بهدهستیان هیناوه. ئەگەر شتیک خراپیشیان بهسهرهات، لهبهر ئەوهیه که کهسیک ههیه چاوی لهسهریانه و له پینگهیان کهم دهکاتهوه. زور قورسه هر شتیک بتوانیت کاریگهیری ههبیت لهسهر ئەو ههستکردنه بالایه به بههرکهوتهیان. ئەمانه ئەو کهسانه خویان بهلاریندا دهبن به بهکارهینانی هر شتیک که تامی ههستکردن به سههرکهوتنیان پی بیهخشیت. ههول ددهن ئەو رووکاره جوانه ی خویان بهیلنهوه که له میشکی خویاندا دروستیان کردوه، جا نرخهکهی ههرچییهک بیت، تهنانهت ئەگەر پینویشیش بکات خراپهکاری جهستی و مهعهوی بهرامبهر خهڵکانی دهوروبهری خویان بکهن.

بهلام ئەم ههستکردنه بهرزه به بههرکهوتهیان؛ ستراتیژیکی شکستخواردوو، ئەوهش دهههیهکی سادهی تره و بهختهوهری

نښه.

پښوهری راسته قینه یو نرخاندنی خود ئه وه نښه که مرؤف
تږوانینی چونه یو ئه زموونه ئه رښینه کانی، به لکورو ئه وه یه که
تږوانینی چونه به رامبه ر ئه زموونه نه رښینه کانی. هاوشیوه کانی
جیمی، له ریځای خولقاندنی سرکه وخته خه یالیه کانه وه له هر
ساتنکدا؛ خویان له کیشه کانیان ده شارنه وه، له بهر ئه وه ش که
توانای روو به روو بوونه وهی کیشه کانیان نښه هر چه ند تږوانینیان
یو خویان ئه رښنی بیت، که واته که سیکي لاوازن.

ئو که سهی به راستی وای ده بینیت که به هایه کی گوره ی هیه،
که سیکي به توانایه له بینینی به شه نه رښینه کانی که سیتی خوی به
بینینیکي ئه رښنی... «به لئ، هه ندی جار که سیکي نابهر پرس ده بم له
بارهی خه ر جکردنی پاره وه»، یان «به لئ، من پشتم به یارمه تی
که سانی تر به ستووه له راده به ده ر، پښوسته زیاتر پشتم به خوم
به ستم». له دوا ی ئه وه، ئه م که سه به شتو هیه که ره فتار ده کات
که یارمه تیدوری بیت له باشکردن و گه شه پیدانی خویدا، به لام
که سانیک که هه سستی بالای بهر که و ته یان هیه، له بهر ئه وه ی ناتوانن
به شتو هیه کی راست و راشکاوانه دان به بوونی کیشه کانیاندا بنین،
له بهر ئه وه ناتوانن گه شه به خویان بدن به شتو هیه کی به رده وام
و واتادار. ئه وانه هه میشه له ده رچه یه کی خیرای ئاسانه وه ده رږون
یو ده رچه یه کی خیرای ئاسانی تر و نکولی زور له سه ری که که له که
ده کن، یو ئه وه ی مه زنی خویانی زیاتر پی ده ربخه ن.

به لام ده بیت دوا جار واقع توله ی خوی بکاته وه، دوا ی ئه وه
کیشه خه شار در او ه کان به شتو هیه کی روون خویان ده رده خه ن،
تاکه پرسیار کاتی روودانی ئه و باب ته یه، چه ندیش به ئازاره کاتی
روو ده دات.

ساتى دارووخان

من دانيشتووم، كاتژمير نۆى به يانييه، وانهى بايؤلۆژييه، سهرم
خستووته سهر قۆلم له سهر تهختهكه، چاوم بريوته جوولهى
چركه ژميرى كاتژميرهكه، چركه چركى كاتژميرهكه له گهل دهنگى
مامۇستا تىكهل بووبوو كه باسى كرؤمؤسؤمهكان و دابه شيوونى
خانهكانى دهكرد. بيتاقهت بووم، وهك مهر گهنجيك كه ته مهنى له
سيانزه سالاندايه و خۆى وهك زيندانىكراويك ديتته پيش چاو له ناو
ژوورى پۆله قهرهبالغ و پووناكهكهيدا.

ليدانىكى دهركا، به پريز برايس بوو؛ ياريدهدهرى به پيوه بهرى
قوتابخانه، له دهركاكهوه سهرى ديتته ژوورهوه و دهليت: «ببووره
پيت دهبرم. مارك، وهره له گهلم. ئوو، كهلوپهلهكانيشت بيتته.»
«شتىكى سهيره!» له دلى خۇمدا وام وت. شتى وا پروو دهوات
كه ههندىك جار مامۇستا قوتابيهك بنيريت بق لاي به پيوه بهر،
بهلام ئهوه دهگمه نه كه كهسيك به پيوه بهر بنيريت بق لاي قوتابى.
شتهكانم كو كردهوه و له ژوورهكه چوومه دهرهوه. پاره وهكه
چۆل بوو و سهدان تاقى خۆله ميشيى ههواسراو به ديوارهكهوه
دریژ بووبوونهوه. «تاقهكهى خۆتم نيشان دهدهيت، مارك؟»
منيش دهليت: «به دلياييهوه.» پاشان به كابو شينه چرچهكه م و
قژه فشهكه م و كراسه گورهكه مهوه، هه موو شتىكى تر.
دهگهينه لاي تاقهكهى خۆم و به پريز برايس پيم دهليت: «تكايه
بيكه رهوه.»

تاقهكه دهكه مهوه. ديتته پيش بق لاي تاقهكه م، كۆتهكه م و
جانئا وهرزشييهكه م و جانتاكهى شانم دهردينيت... تهواوى

که لوپه‌لی ناو تاقه‌کم دهر دینیت، جگه له هه‌ندیک دهفته‌ر و قه‌لم،
هه‌مووی هه‌لده‌گریت و پاشان دهست به رویشتن دهکات و دوور
دده‌وینه‌وه، بی نه‌وه‌ی ناوړ بۆ دواوه بداته‌وه پیم دلیت: «وه‌ره
له‌گه‌لم.» هه‌ستیکی نااسووده دامده‌گریت.

شوینی ده‌که‌وم بۆ نووسینگه‌که‌ی، له‌وی داوام لی دهکات
دابینیشم. دهرگا‌که له‌پاش خومان داده‌خاته‌وه، پاشان قفلی ده‌دات،
ده‌روات بۆ لای په‌نجه‌رده‌که و په‌رده‌که داده‌داته‌وه به شیوه‌یه‌که
که‌س نه‌توانیت له ده‌رده‌وه بمانیینیت، به‌ری ده‌سته‌کانم ئارده‌قه
ده‌که‌نه‌وه، نه‌مه سه‌ردانیکي ئاسایی نییه بۆ نووسینگه‌ی به‌ریوه‌به‌ر.
به‌ریز برایس داده‌نیشتیت، به‌له‌سه‌رخوویی ده‌ست دهکات به
پشکنینی شته‌کانم و کردنه‌وه‌ی گیرفانی جله‌کانم و سه‌یرکردنیان،
پاشان جله وهرزشییه‌کانم دهر دینیت و هه‌لیانده‌ته‌کینیت و ده‌یانخاته
سه‌ر زه‌وی.

به‌ریز برایس به‌بن نه‌وه‌ی سه‌یرم بکات، لیم ده‌پرسیت: «نایا
ده‌زانیت به‌دوای چیدا ده‌که‌ریم، مارک؟»
وه‌لامی ده‌ده‌مه‌وه: «نازانم.»
«مادده‌ی هوشبه‌ر.»
نه‌و وشه‌یه تووشی شوکم دهکات، هوشیارم ده‌کاته‌وه و
دوودلم دهکات.

به‌سه‌رسامییه‌وه ده‌پرسم: «مادده‌ی هوشبه‌ر! چ جوریک؟»
به‌ره‌قی سه‌یریکم دهکات، پاشان ده‌لیت: «نازانم! تۆ چ جوریک
به‌کار دینیت؟» چینیکی جانتا‌که‌م ده‌کاته‌وه و پاشان نه‌ماشای نه‌و
گیرفانه بچوو‌کانه دهکات که ته‌رخان کراون بۆ قه‌لم.
ئارده‌قه به‌گیانمدا دینه‌ خواره‌وه. دوا‌ی نه‌وه‌ی ده‌سته‌کانم
ئارده‌قیان کردوه، پاشان قولم ئارده‌قه ده‌کاته‌وه، پاشان ملم ئارده‌قه

دهکاته وه، له لاجانگمدا ههست به ليدان دهکهم و خوین هورووژم
دهبات بۆ مېشکم و پرووخسارم. ههست به راکردن و خوشاردنه وه
له شويينيکی دوور دهکهم، وهک له هه ر کورپيکی بچکوله پروو دهبات
له تهمهني سيانزه ساليډا که دهبيښت يه کهم چاره تومه تبار دهکريت
به هه لگرتني ماددهي هوشبهر و هيناني بۆ قوتابخانه.

به نارې زاييه وه ده ليم: «نازانم بۆ چي دهگه پييت!» وشه کانم زور
نهرمتر ده رکه وتن وهک له وهی ده مويست، ههستم دهکرد پيويسته
له سهرم به متمانه به خوبوونيکی زياتره وه ده ربکه وم به تاييه ت له م
کاته دا. يان... له وانه يه، پيويست نه بيت له سهرم وا بکه م. رهنگه
پيويست بيت بشله ژيم. ثايا دروژنه کان به ترسيکی زياتره وه
دهرده که ون، يان به متمانه به خوبوونيکی زياتره وه؟

من دهمه ويت ته واو به پيچه وانه ي ئه وانه وه بم، به لام ئه وهنده
هه يه که مبي متمانه به خوبوونم به ره و زيادبوون ده چيت، به رده وام
که مبي متمانه بوونم به خوم که له وه سته وه سه رچاوه ي گرتوه
من متمانه م به خوم نه بيت، واي کردوه ههست به نه بووني متمانه
به خوم بکه م، ئه وه خودي ئه و «ئه لقه جه هه ننه مبييه که خوی
دووباره دهکاته وه».

پيم ده ليت: «دهبيښن... دهبيښن!» پاشان سه رنجي ده چيته
سه ر جانتاي پشته که م که له و کاته دا به لاي منه وه وهک ئه وه
وا بوو سه د گيرفاني هه بيت، هه ر گيرفانيک له گيرفانه کاني پر
کرا بوون له که لوپه لي تاييه تي خوی له پيداويستيه بينرخه کاني
هه رزه کاران: قه له مي رهنگا ورهنگ، مقه ستي کونه که له ناو پوله که دا
ده ستاوده ستمان پښ ده کرد، سي ديي سه ره تاي نه وه ده کان که
به رگه کانيان درابوو، قه له مجافي وشک که ده بووايه له ميژه وه فریم
بدايه، هه روه ها ده فته ريکی ويته کيشاني کون که نيوه ي په رکه کاني

لی کرابوونه وه، خول و ده زوو و شتی تر که هیچ بهایه کیان نه بوو له میانه ی وهرزی خویندندا هموویان که له که بوو بوون. وا بزائم به خیرایی پووناکی؛ ئاره قه م ده کرده وه، له بهر نه وه ی کات هر دریژ ده بوو وه، له گهل نه وه ی چند چرکه یه ک زیاتر نه بوو له به یانی نه و پوژه. هه ستم کرد وانه ی دواتر زور دور که و توه ته وه، وهک نه وه ی سهرده میکی جیولوجی تر بیت و منیش له هر خوله کیندا که تیده په ریت؛ گوره دهم و دهمرم. نیمه به ته نها بووین، من و به ریز برایس و جانتاکه م که ئارامی نه مابوو. له ساتیک له ساته کانی نه و سهرده مه جیولوجیه دریژه، به ریز برایس کوتایی هینا به گه ران و پشکنینی جانتای پشته که م. که میک له دله راوکنی له سهر نه و پیاوه به دهر که وت، له بهر نه وه ی هیچ شتیکی نه دوزییه وه. جانتاکه ی سهره و خوار کرده وه و هموو نه و شتانه ی له ناویدا بوون، که وتنه سهر زهویی نووسینگه که ی. نه ویش ئیستا ئاره قه ده کاته وه وهک نه وه ی من ئاره قه م ده کرده وه، به یه ک جیاوازییه وه: من دهرسام، به لام نه و تووړه بوو. به دهنگیک که ویستی ئاسایی بیت، وتی: «که واته نه مېړ هیچ ماده ی هوشبهرت پی نییه، وایه؟»

به دهنگیکي ئاسایی وه لامم دایه وه: «نه خیر.»

دهستی کرد به پشکنینی نه و جلوه برکانه ی له ناو تاقه که مدا بوون، پاشان هموویانی له لای جانتای وهرزشییه که مه وه کومه ل ده کرد که پیداویستی وهرزشی تیدا بوو. ئیستا کوته که م و جانتاکه م به بن گیان له ناو باوه شیدا ئارامیان گرتبوو. بینیم هه ناسه ی هه لده کیشا و ته ماشای دیواره که ی ده کرد. هه ستم کرد خه ریکه گریانم دیت، وهک هر مندالینکی ته مه نی سیانزه سالان که به ته نها خوی ده بینیته وه له گهل پیاویکی تووړه که شته کانی به ملا

و نه ولادا فرې ددهات.

چاوه کانی بهرېز برایس ته ماشای شته که له که بووه کانی سهر
زه ویان دهکرد، شتیکی قه دهغه کراو یان پېڅاپېته دراویان تیدا
نه بوو... نه ماددهی هوشبهر، نه ته نانه ت هر شتیکی که پېچه وانه ی
سیستمی قوتاخانه بیت. پیاوه که هه ناسه یه ک ددهاته وه، پاشان
کوت و جانتاکه ش فرې ددهاته سهر زه وییه که، دهنوشتیته وه
و نه نیشکه کانی دهخاته سهر میزه که و پروو خساری بهرام بهر
پروو خساری من راده وه ستیت.

«کونیکره مارک، موله تی کوتایت پې ددهم بۆ نه وهی راستگو
بیت له گه لم، نه گهر تو راستگو بیت له گه لم؛ نه وا نه نجامه که ی بۆ
خوت زور باشتو ده بیت، به لام نه گهر دواتر بوم دهرکه ویت که
درؤت کردووه؛ نه وا کاره که زور خراپتر ده بیت.»

تفیک قووت ددهمه وه وهک نه وهی له شتیکیدا تاوانبار بم.
بهرېز برایس پرسیارم لی دهکات: «نیستا راستیه که م پې بلی،
نه مړو ماددهی هوشبهرت له گه ل خوت هیناوه بۆ قوتاخانه؟»
به رهنگاری فرمیسه که کانم ده که م و هاواریک له گه روومدا
ده هیلمه وه، چاو ده برمه نه و که سهی خه ریکه نه شکه نجه م ددهات،
پاشان به دهنگیکی پارانه وه و بیده سه لاتانه بۆ پرزگار بوون له م
هه موو ترسه ده لیم: «نا، هیچ مادده یه کی هوشبهرم پې نییه،
ناشزانم باسی چی ده که یت.»

خوبه دهسته وه دانی خوی راده گه یه نیت و ده لیت: «کیشه نییه،
وا بزائم تو ده توانیت که لوپه له کانت هه لگريت و برؤیت.»

به هیواشی دوایین ته ماشای جانتاکه م دهکاته وه که له سهر
زه ویی نووسینگه که ی که وتووه، وهک خه ونیکی تیکشکاو. قاچی
دهخاته سهر نه و جانتایه و که میک فشار دهکات، وهک نه وهی

دوا هه ول بیت و شتیکی بو دهرکه ویت، به لام من به دوودلییه وه
چاره ریم تا هه ستیت و لنی دوور بکه ویتته وه بو ئه وهی بکه ریمه وه
بو ژیانم و ئه و مۆته که یه له بیر بکه م.

به لام قاچی هه ست به شتیک دهکات له ناو جانتاکه دا، له ناکاو لیم
ده پرسیت: «ئه مه چییه؟»

ده لیم: «له باره ی چییه وه لیم ده پرسیت؟»

«هیشتا جانتاکه شتیکی تیدا یه.»

جانتاکه هه لده گریت و ده ست دهکات به پشکنینی به قولی،
به لام من له چاومدا ژووره که هه مووی بووبو به ته م، هه موو
شتیکم ته ماوی ده بینی.

کاتی بچووک بووم، زیره ک بووم، هه روه ها خوشه ویست بووم،
به لام له هه مان کاتدا که سیکی بینرخیش بووم، من ئه م وشه یه م
به ویه ری واتا ناسکه که ی دهر بری. هه میشه هه زم له هه لکه رانه وه
و درۆکردن بوو، ریزیکی که م بو دهوروبه رم هه بوو. کاتیک
ته مه نم دوانزه سالان بوو، ئامیزی راداری ماله که مان له کار که وت
به هوی موگناتیسیکه وه که من هینا بووم، تا کوو بتوانم به هویه وه
خۆم بکه یه نمه دهره وه ی مال له نیوه ی شه ودا و به بی ئه وه ی که س
پیم بزانیته. له گه ل هاوړیکه مدا رۆیشتم و ئۆتومبیله که ی دایکیمان
به پال برد تا که یاندمانه سه ر شه قامه که بو ئه وه ی بتوانین که میک
له کۆلانه که دا پنی بسوورپینه وه، به بی ئه وه ی خاوه نه که ی خه به ری
بیته وه. منیش هه ندیک شتم ده نووسی له باره ی له باربردنی
کۆرپه له، چونکه ده مزانی مامۆستای وانه ی ئینگلیزی مه سیحیه و
پاریزکاریکی توندپه وه. له گه ل هاوړینه کی دیکه مدا جگه ره مان له
دایکی ده دزی و له پشت قوتا بخانه وه به مندالانمان ده فروشته وه.
له سه روو هه موو ئه وانه شه وه، گیرفانیکی نهینیی بچووکم

له ژیر جانتاکه مه وه دروست کردبوو بۆ ئه وهی ماریجوانای تیدا
بشارمه وه.

ئهو گیرفانه نهینییه بوو که به ریز برایس بۆی دهگه را، دواى
ئهو وهی قاچى نا به ماده ده هوشبه رهکانى ناویدا که له جانتاکه را
شاردبوومه وه. من درۆزن بووم. وهک به لینی پى دابووم،
هه رگیز به ریز برایس ههچ نه رمیه کی له گه لم نهواند. دواى چه ند
کاتزمیتریک، وهک چۆن له هه ر مندالیک له ته مه نی سیانزه سالیدا
بوو ده دات کاتى خۆی ده بیینیته وه به ده سته سترایى له کوشنى
دوا وهی ئۆتۆمبیلی پۆلیسدا، گومانم وا بوو ئیتر ژیانم کۆتایی هات.
که مێک له سه ر حه ق بووم له و گومانبردنه دا. به شیوه یه ک
له شیوه کان دایک و باوکم بریاریان دا له ماله وه زیندانیم بکه ن.
په یوه ندیکردم له گه ل هاوڕیکانم بۆ ماوه یه کی دیارینه کراو قه دهغه
کرا. به هۆی ئه وهی له قوتابخانه ش ده رکرام، پتویست بوو
له سه رم ئه و ماوه یه ی که ماوه له ماله وه وانه کانم بخوینم. دایکم
ناچاری کردم قژم ببڕم و کراسه که م فری بده م که وینه ی مارلین
مانسون و تیپی میتالیکا (ئهمه بۆ هه رزه کاریک له سالی ۱۹۹۸ دا
هه یچی که متر نه بوو له بریاری له سیداره دان). هه موو به یانییه ک
باوکم رایده کیشام به ره و نووسینگه که ی، بۆ چه ندین کاتزمیتری
کۆتایینه هاتوو کاری پۆلینکردنی لاپه رهکانی پى ده کردم. دواى
ئهو وهی ماوه ی فیربوونم له ماله وه کۆتایی هات، له قوتابخانه یه کی
ئایینی بچوو کدا ناویان تۆمار کردم، له وئ هه ستم به ئاسووده یی
نه ده کرد (له وانه یه ئهمه سه رسامتان نه کات).

له دواى ئه وه، به ته واوی دواى ئه وهی وازم له بیرکردنه وه
هه نا له وهی ئه نجامم دابوو و ئه رکهکانی قوتابخانه م به ریکوپینکی
ده نووسییه وه و فیری هه ستی به رپرسیاریتی راسته قینه بووم.

دایکم و باوکم برباری جیابوونه و هیان دا.

ئەمەم پێ و تن تا بزائن سەردەمی هەرزەکاریم زۆر خراب بوو. هەموو ھاوڕێکانم لە دەست دا، ئەوەی لە دەورووبەرم بوو؛ لە دەستم دا، هەروەها مافە یاساییەکانیشم لە دەست دا، پاشان خێزانەکەم لە دەست دا، هەموو ئەوانە لە ماوێهە کدا ڕوویان دا کە لە ئۆ مانگ زیاتر نەبوو. ڕەنگە چارەسازێکی دەروونی کە سەردانم کرد، ئەو ماوێهە تەمەنی بیستەکانم بە «ماوێ شۆکی ڕاستەقینە» ناو بیات. لەدراوی ئەو، زیاتر لە دە سال دەبەمە سەر بۆ هەلۆه‌شانە وەهێ ئەو بارودۆخە و هەڵدان بۆ کەمکردنە وەهێ هەستی گۆشەگیریم.

کێشە ی ژیا نی خێزانیم (واتە جیابوونه وەه ی دایک و باوکم) لە و کاتەدا پە یوهندیی نەبوو بە و شتە ئابرووبەرانی دەکرین یان دەوترین، بە لکوو بە هۆی ئە و شتە ئابرووبەرانی وە بوو کە پتووست بوو بوترین یان بکرین، بە لام نەکران و نەوتران. خێزانەکەم هەموو شتیکیان بە پەرژینی بەهێز دەورە دەدا، بە لیزانییە ک ھاوشیوێ لیزانیی وارن بوفیت لە کۆکردنە وەه ی پارە یان بە لیزانیی جینا جامیسۆن (ئە کتەرێکی فیلە بەدپە وشتییە کانه) لە ئەنجامدانی سینکس: ئیمە پالە وانین لە و بوارەدا! لەوانە یە مالهە کە لە دەورووبەرمان ئاگر بگریت، بە لام ئیمە ڕووبە ڕووی دەبینە وە بە و تنی: «ئۆو! نا، شتیکی وا ڕووی نەداو، لەوانە یە شتیکی گەرم لە ویدا بیت، بە لام لە راستیدا شتیکی ئە و تو ڕووی نەداو.»

پاش جیابوونه وەه ی دایک و باوکم، ئیتر هیچ قاپیک نەدەشکا و هیچ دەرگایە ک بەتوندی لێی نەدەدرا و ھاوار و دەمە بۆلە و تۆمەتە خشینە وە نەما. دوا ی ئە وەه ی بۆیان دووپات کردینە وە کە تاوانی ئە وەه ی ڕووی داو، هێی من و براکەم نەبوو،

كوږوونه وه يه كي پرسيار و وهلام ناميز له نيوانماندا هاته ناراه. به لي، پرسيار و وهلام ناميز بو، كه په يوه ست بوو به ورده كاريه كرداريه كان بو ريكويي ككردنه وه ي ژياني تازه مان. كه سمان فرميسكي نه رشت، كه سمان دهنگي به رز نه كرده وه، قوولترين شت كه من و براكه م تنيگه يشتين له باره ي ژياني سوزداري باوك و دايكمانه وه؛ هاوشيوه ي نه مه بوو: «كه سمان فيلي له نه وي تر نه كرده وه، ناپاكيي شي به رامبه ر نه كرده وه». نو، به راستي نه وه باشه! شتيكي گهرم له ماله كه دا هه يه، به لام له راستيدا هه موو شتيك له جني خويديا به!

باوكم و دايكم دوو كه سي باشن، هيچ سهرزه نشتيكيان ناكه م له سهر هيچ (لاني كه م، به لينم نه داوه سهرزه نشتيان بكه م)، من زوريش خوشم ده وين، به سهرهات و ريگا و كيشه ي خويان هه بوو، پيك وه كوو هه موو دايك و باوكه كانی تر. هه موو؛ باوك و دايكيان به و شيوه يه بوون، هه ميشه ش دوخه كه به و شيوه يه دهرات. هاوشيوه ي هه موو باوك و دايكه كانيش، باوكم و دايكم به شيك له كيشه كانيان بوم جي هيشت (بيگومان له نيه تپاكيه وه)، نه گهری زوری هه يه منيش به شيك له كيشه كانم بو مندا له كانم جي بهيلم.

كاتي شتانيكي خرابي له م شيوه يه له ژيانماندا روو ددهن، هه ستيكمان بو دروست ده بيت به شيوه يه كي بيثاگايانه كه وا ده زانين نه و كيشانه مان هه رگيز پي چاره سهر ناكريت، نه م بيده سه لاتييه گريمانه ييه ش له چاره سهر كردن؛ وامن لي ده كات هه ست به به دبه ختي و بيده سه لاتي بكه ين.

به لام له گهل نه وه شدا ده بيته هو ي رووداني شتيكي تر. نه گهر كيشه گه لينكمان هه بوو كه چاره سهر يان نه بوو، نه وا نه ستمان

وینایه کمان بۆ ده کیشیت که ئیمه یان که سیک تاییهت و ده گمه نین؛
بویه ئه م کیشه «تاییهت و ده گمه ن» انه مان بۆ دروست ده بیت، یان
ئه وهیه که سیکین تووشی ناته واوییه که بووین، ئه و بیرکردنه وهیه مان
بۆ دروست ده بیت که به شیوهیه که ئیمه له که سی تر ناچین جگه له
خۆمان و پتویسته سیستمه کهش بۆ ئیمه جیاواز بیت.

به لام بابته که سادهیه: ئیمه ده بینه که سیک که خاوه نی ئه و
هسته ده بین پیتتر باس مان کرد، که بریتییه له وهی خۆمان به
شیاو ی بهرکه وته ی زیاتر ده زانین.

ئه و ئازاره ی پایدا تپیه ریم له سه رده می هه رزه کاریدا،
که یاندمیه ئه و رینگایه ی هه مان ههستی له پاده به ده ری بهرکه وته ییم
هه بیت، رینگایه که بوو که تیایدا به شه زۆره که ی ته مه نی که نجیتیم
به سه ر برد، له کاتیکدا که ههستی له پاده به ده ری بهرکه وته یی
جیمی له بواری کاردا به ده ر کهوت، وهک وای نیشان دها که
خاوه نی سه رکه وته ی زۆره، ههسته که ی من به بهرکه وته یی زۆرتتر؛
به تاییهت له په یوه ندیییه کانم له گهل ئافره تاندا ده رده کهوت. ئه و
شۆکه ی تووشم بوو؛ زیاتر خۆی له دۆستایه تی و رازیبووندا
ده بینیی وه، به جۆریک وام لی هات ههستم ده کرد هه میشه
پتویستم به قه ره بوو کردنه وهیه کی زیاتر هیه بۆ ئه وه ی بۆ
خۆمی به سه لمیتیم که به دریزایی کات که سیک خۆشه ویستم و
له لایه نی به رامبه ره وه که سیک خوازاوم. له ئه نجامی ئه مه شدا،
به خیرایی رۆیشتم به ره و ئه وه ی شوین ئافره تان بکه وم وهک
چۆن که سیک ئالوده به کۆکاین به ره و په یکه ریکی گه وره ی
دروستکرا و له و ماده یه ده چیت: گه یشتمه خۆشه ویستییه کی
له پاده به ده ر له گهل ئه و حاله تدا، هینده ی نه برد ههستم کرد
که خه ریکم به هۆیه وه ده خنکیم. بوومه هاوشیوه ی یاریزانیک،

ياريزانينكى ڇوپهرستي پينه گه ڀشتو، سهره پراي ٺوهي هه نديڪ
جار چيڙ له ٺهه سوونا ويووني وهرده گريت، پاشان نزيكه ي ده
سال خه رجيم دا له پيناو زنجيره يه كي دورودريڙ له په يوه ندييه
رووڪه شه ناراسته ڪاندا.

ٺوهي من زور هه ولم ٻو دها؛ سينڪس نه بوو، له گهل ٺوهي
چيڙ به خش بوو، من له هه ولي جهه ختڪردنه وه له خودي خوم بووم،
به لاي خومه وه كه سينكي ويستراو و خوشه ويست بووم. ٻو يه كه م
جار له و ماوه يه ده توانم باسي بکه م، به هاهيه كم هه بوو! هينده ي
نه برد هه زم ٻو جهه ختڪردنه وه له خودي خوم گوردرا ٻو رهه فقاريكي
عه قلى كه خوى له قه به كردني خود و نازڪيشاني و تيركردني
ناره زوه ڪانيدا ده بينيه وه، وا هه ستم ده كرد مافي خومه كه هه ر
كار و قسه يه ك بهه ويت؛ بيكه م و بيليم، هه روه ها مافي خومه له
جني متمانه ي خه لڪيدا نه بم و هه سته ڪاني خه لڪي فه راموش بکه م،
پاشان بيانوي لاواز و هيچي ٻو بهينمه وه.

راسته ٺه و ماوه يه ساتي چيڙ به خش و ورووڙينه ري تيدا بوو،
راسته هه نديڪ ٺافره تي جوان و سهرنجرا ڪيشم بيني، به لام ڙيانم
به دريڙايي ٺه و ماوه يه له ڪه دار بوو، تا ٺه م ٺاست يان ٺه و ٺاست.
زور به ي ڪات من ڪارم نه ده كرد، له سه ر قه نه فه ي مالي هاورپيڪانم
يان له لاي دايڪم ده خه وتم، زياد له وه ي پئويست بوو بيخومه وه؛
دهمخوارده وه، په يوه ندييه ڪانم له گهل هه نديڪ له هاورپيڪانم
له ده ست دها، ڪاتنيڪ ٺافره تيڪم ده بيني كه به پراستي سه رسامي
ده كردم؛ ٻوچووني نه قسم بهس بوو ٻو ٺوهي به خيڙايي هه موو
شتيڪ بشينوينيت.

هه تا ٺازاره كه قوولتر بيت، هه سترڪردنمان به بيده سه لاتي؛
زياتر ده بيت و هه ستي بهرڪه وته ييمان زياتر ده بيت ٻو ٺوهي

ئەو كيشانەى پىن قەرەبوو بگەينەو، ئەم ھەستى زىادەپۇيى لە بەركەوتەيى، بە يەككىك لەم دوو شىوھىە دەردەكەوئىت:

۱. من كەسىكى نايابم، ئىوھش بىدەسەلاتن و ھىچ بەھايەكتان نىيە. بەو شىوھىە، من شىاوى مامەلەكردنىكى تايبەتم.
۲. من بىدەسەلاتم و ھىچ بەھايەكم نىيە، ئىوھش ھەمووتان نايابن. لە ئەنجامدا: من شىاوى مامەلەكردنىكى تايبەتم.

ئەم دوو جۆرە عەقلىتە كە لە پروكەشدا جىاوازن، بەلام ھەمان ناوەرۇكى خۇپەرستىيان تىدايە. لە راستىدا زۆرىنەى كات دەبىنىت ئەو كەسانەى خاوەنى ھەستى لەرادەبەدەرى بەركەوتەيىن؛ لەنيوان ئەم دوو حالەتەدا دەسوورپنەو، يان ئەوھتا لە لوتكەى جىھاندايت، يان ئەوھتا ھەموو جىھان لەسەر و تۆوھن، ئەوھش بەپىنى ھەموو پۇژىك لە پۇژەكانى ھەفتە، يان بەپىنى ھەر ساتىك لە ساتەكان كە سەرکەوتنىكت بۆ دىتە پىش.

خەلكى لەسەر حەقن كاتى كەسانىكى ھاوشىوھى جىمى بە مرقۇئىكى تا ئەوپەرى بىنرخ و خۇپەرست دەبىنن، ئەمەش لەبەر ئەوھى لە تىروانىنى خەيالىيانەى بۆ خۇيدا؛ كەسىكى زۆر بەتوانا و لىوھشاوھىە. بەلام ئەوھى زۆربەى خەلكى لە ھەلسەنگاندنىدا ھەلە دەكەن و بە ھەستى لەرادەبەدەرى بەركەوتەيى دەبىنن، دۇخى ئەو كەسانەى كە ھەمىشە ھەست دەكەن لە خەلكى كەمترن و مافى ئەوھيان نىيە لەم جىھانەدا بژىن.

ئەمە دەلىم، چونكە شىكردنەوھى ھەموو شتىك لە ژياندا بەو شىوھىەى ھەمىشە لەو شتانەى لە دەوروبەرتدا پروو دەدەن تۆ قوربانى بىت پىوئىستى بە بركەلە خۇپەرستى ھەيە كە كەمتر نىيە لە حالەتە پىنچەوانەكەى. ھەروھەا پىوئىستى بە ھەمان بركەلە وزە و فووتىكردنى خەيالىيانە بۆ خود ھەيە، بۆ ئەوھى مرقۇف بەجىگىرى

له سەر ئه و باوه ربه بمینیتته وه که ئه و کیشانه ی به ده ستیانه وه
ده نالینیت چاره سهریان نییه، ئه مه ش وزه یه کی که متر نییه له و
وزه یه ی پنیوسته تا مروف وا هه ست بکات له بنه ربه تا هیه
کیشه یه کی نییه.

له راستیدا هیه شتیک نییه پنی بلین کیشه ی تایبه تی که ته نها
له لای تو هه بیت و لای که سی تر نه بیت، ئه که ر کیشه یه کت هه یه؛
ئه وه رپی تیده چیت ملیونان که سی تر هه مان کیشه ی تویان
هه بوو بیت له رابردوودا، یان ئیستا هه یانه، یان له داهاتوودا
ده یانیت، له وانه شه له ناو ئه وانه دا که سانیک هه بن که بیانناسیت.
ئه مه به واتای به که مزانی کیشه که نایه ت، مانای ئه وه ش نییه
که نابیت به ئازار بیت بۆ تو، هه روه ها مانای ئه وه ش نییه ئه که ری
ئه وه نه بیت که تو له هه ندیک بارودوخدا قوربانیه کی راسته قینه
نه بیت.

ئه مه هیه واتایه ک هه لئاگریت، جکه له وه ی که تو که سیک
تایبه تی ده که من نیت که جیاواز بیت له که سانی تر.
زور کات ئه م تیگه یشتنه (تیگه یشتنی ئه وه ی که تو، تو و
کیشه کانت، جیاواز نین له باره ی توندی یان ئازار به خشی
کیشه کانه وه)، یه که مین و گرنگترین هه نگاوه به ئاراسته ی
چاره سه رکردنی ئه و کیشانه.

به لام وا دیاره به هوکاریک ئه وانه ی ئه مه له بیر ده که ن؛
ژماره یان له زیاده بووندایه، به تایبه ت له ناو که نجاندا. ژماره یه کی
زور له په روه رده کاران و ماموستایان، تیبینی که موکورتیان
له نه رمینواندن سۆزداریدا و زیاده بوونیک له داواکارییه
خۆپه رستییه کاند کاردوه له ناو که نجانی ئه مرقدا. له سه رده می
ئیمه دا شتیک زور سه یر نییه که کتیییک له کتیه کانی پرۆسه ی

خويىندىن لا بېرىت لەبەر ھۆكاريكى ديارىكراو نا، بەلكوو تەنھا
لەبەر ئەۋەى كەسىك خەزى لىنى نىيە. ھەروەھا ھاۋار دەكرىت
بەسەر قەسكەر و مامۇستاياندا بۇ ئەۋەى لەسەر دوانگەكان
بىتە خوارەۋە، پاشان رېگايان پىن نادرىت بچنە ناو خەرمى
زانگۇكانەۋە، بە ھۆكارى سنووربەزاندىن يان ھەلەى زۇر بچووك
و سادەى ھاۋشىۋەى ئاماژەدان بەۋەى پىۋىست ناكات ھەندىك
لە پۇشاكەكانى ھالقووين تا ئەو ئاستە شەپەنگىزانە بن. پراۋىژكارە
دەروونىيەكان لە قوتابخانەكاندا تىيىنى زىادىۋونى ئەو قوتابىيەنە
دەكەن كە زىاتر لە ھەر كاتىك؛ نىشانەى قورسىى گرژى دەروونى
و ھەلچوونىان لى دەردەكەۋىت، بە ھۆى پراۋىۋاى ئاساىى لە
سەردەمى خويىندىياندا؛ ھاۋشىۋەى مقومقۇ لەگەل ھاۋرىيەك يان
ھىتانى نمرەيەكى كەم لە تاقىكرىدەۋەى يەكىك لە ۋانەكاندا.

جىى سەرسورمانە لەم سەردەمەى پەيوەندىيەكانمان لە ھەموو
كات زىاترن، كەچى ئەو ھەستى لەرادەبەدەرى بەركەۋتەيىيە
ئاستى لە پراۋىۋو بەرزترە. لە پراۋىكەشدا لە تەككەلۇزىاي نويدا
كە رېگا دەدات ھەستكرىدەنمان بە ئانارامى يان كەمى ئارامى
بە شىۋەيەكى بەرچاۋ زىاد بكات كە پىشتر نەمانزانيۋە. ھەتا
ئازادىيەكى زىاترمان ھەبىت بۇ دەربىرەن لە بارەى خۇمانەۋە، زىاتر
خەزمان لە رزكاربوون دەبىت لەۋەى ناچار بىن مامەلە لەگەل
ھەر مرقۇقىكدا بگەين كە لەۋانەيە جىاۋاز بىت لەگەلمان ياخود بە
جۆرىك بىتە ھۆى ھەراسانبوونمان. ھەتا زىاتر بزائىن لە بارەى
بۇچوونە دۇيەكەكانەۋە، زىاتر ھەراسانى دەردەبىرەن بە پراۋى ئەو
بۇچوونانەى دۇر بە بۇچوونى ئىمەن. ھەتا زىانىشمان ئاسانتر و
بىكىشەتر بىت، زىاتر بە مافى خۇمانى دەزانىن كە ئەو كىشەنە
كەمتر و كەمتر بىنەۋە.

هه رگيز گومان نيه له وه موو شته نايابانه ي ئينته رنيت و
هوكاره كانى په يوه ندى كومه لايه تى پيمان ده به خشيت. له زور
رووه وه، ده توانين بلين ژيان له م سهرده مه ي ئيمه دا؛ له هه موو
سهرده مه كانى ترى ميژوو باشته، به لام له وانه يه نه م ته كنه لوژيايه
هه ندى زيانى لاوه كى كومه لايه تى بيمه به ستيشى هه بيت، له وانه يه
هه ر خودى نه و ته كنه لوژيايه ش بيت كه نازادى كردووين و له هه مان
كاندا زور فترى كردووين هه ستى له راده به ده رى به ركه وته پيمان له
هه موو كاتيك زياتر به وه پى بده ين!

زياده روه يى هه لاويزده يى

زورينه ي خه لكى به ئاستيكى مامناوه ند چيژ له زوربه ي
شته كان وه رده گرن كه نه نجاميان ده دن، ته نانه ت نه گه ر تو
كه سينكى هه لاويزده ش بيت له هه نديك كاروباردا؛ نه گه رى زورى
هه يه تو كه سينكى ئاسايى بيت يان ته نانه ت له هه نديك حاله تى تردا
له خوار ئاساييه وه بيت، نه مه سروشتى ژيانه. بو نه وه ي مه زن بيت
له به كيك له كاروباره كاندا، پتويسته وزه و كاتيكى زور و زورتر
ته رخان بكه يت له پيناو نه و كاروباره. له به ر نه وه ي هه ريك له
ئيمه ش وزه و كاتيكى سنووردارمان هه يه، بويه ژماره يه كى كه ممان
به راستى ده توانين بيينه هه لاويزده له زياتر له كاروباريكدا، نه مه ش
نه گه ر هه ر له به رته دتا بتوانين بيينه كه سينكى هه لاويزده.

له م حاله ته دا ده توانين بلين له رووى ئامارييه وه هه رگيز پى
تيناجيت كه سينك هه بيت كه له هه موو بواره كانى ژياندا له وپه رى
توانادا بيت، يان ته نانه ت له ژماره يه كى زور له بواره كانى ژيانيش.
زور كات پياوانى كارى سهركه وتوو، له ژيانى تايبه تياندا ته واو

شکستخواردوون. زۆربەى کات وەرزشەوانە نایابەکان بێتوانا و
نەزانن لە بیرکردنەوەدا، هەندیکیان وەک بەردیکى گەورەى بێعەقل
وان. زۆریک لە کەسانی ناودار بوونیان هەیه کە ئەگەرى زۆر هەیه
هیچ شارەزاییەکیان نەبێت لە ژياندا، هاوشیوەى ئەو کەسانەى
چاویان تى بریون و لاسایی هەموو جوولە و هەنگاویکیان
دەکەنەو.

ئیمە هەموومان یان زۆرینەى هەرە زۆرمان مەزقە مامناوەندى
ئاسایین، بەلام حالەتى سنووردار هەیه کە ناوبانگى تەواوى
بۆ پەیدا دەبێت. ئیمە بە جۆریک ئەو دەزانین، بەلام بیرى لى
ناکەینەو و بەدەگمەن نەبێت؛ باسیشى ناکەین، هەر وەک گفتوگۆى
ئەو لایەنە ناکەین کە لەوانەى کێشەى لى دروست بێت.

بوونى ئیتەرنیت و گوگل و فەیسبۆک و تویتەر، لەگەل
دەستگەیشتن بە زیاتر لە پێنج سەد کەنالى تەلەفزیونی؛ شتیکی
نایابە بەراستى. بەلام ئاگاییەکانمان سنووردارن، هیچ ڕینگایەکیان
لەبەر دەستدانێیە کە ڕێمان بدات چارەسەرى ئەم هەموو زانیاریانە
بکەین کە بە شیوەیهکی بەردهوام داماندەگریت. لێرەو «یەکەکانى
زانیاری» کە سەرکەوتوو دەبن لە ڕاکێشانی ئاگاییمان؛ بەراستى
یەکەى هەلاوێردەن، ئەمەش لە ڕێژەى یەک لە سەد هەزار تیپەر
ناکات.

بە درێژایی ڕۆژ، هەموو ڕۆژیک، برى زەبەلاح لەو شتە
هەلاوێردانەمان بۆ دیت، باشتەرى باشتەرى کانمان بۆ دیت،
خراپترین خراپترینەکانیشمان بۆ دیت، گەورەترین دەستکەوتە
وەرزشییەکانمان بۆ دیت، لەگەل بەهێزترین نوکتەکان؛ زۆرترین
هەوالى بێزارکەرىش، شلەژینەرتەین مەترسییەکانیش... هەموو
ئەمانەمان بۆ دیت بەبێ هیچ وەستانیک.

ژيانی پوژانه مان پر دهبيت له زانياری هاتوو له وپه پری ههر دوو
ناسته کانی بواری نه زموونی مروی فراوان، چونکه له بواری
راگه یاندندا نه مه سهرنج راده کیشیت، له بهر نه وهی ههر شتیک
سهرنج رابکیشیت؛ پاره راده کیشیت، نه مه یه راستی بابه ته که،
به لام ریژهی زورینه له ژيانی پوژانه دا له ناوچهی ناوه نديدايه.
ریژهی گوره له ژيانی راسته قینه دا هه لاویرده نین به هیچ واتایه ک
له واتاکان، به لکه به ته وای ئاساییه.

نه م لافاوی زانیاریه سنووره کییه توند پوه به جوړیک نیمه ی
دارشتو وه ته وه، که وا گومان به رین هه لاویرده بوون ریڅخه ری
نویه بق هه موو شتیک.

له بهر نه وهی نیمه ش زوریه ی کات مروثیکی ئاسایین؛ نه وا
لافاوی زانیاریه هه لاویرده کان پالمان پتوه ده نیت به ره و
هه ستردن به بیته شبوون و که مېوونه وهی ئاسایش، له بهر
نه وهی پوونه که نیمه (به جوړیک له جوړه کان) وه کوو نه و
جوړه که سانه نین، وه کوو پتویست باش نین، له بهر نه وه نیمه
زیاتر و زیاتر هه ست به پتویستیمان بق قهره بوو کردنه وه ده که ی،
نه ویش له ریگای هه ستردن به بهر که وته یی له راده به دهر. له پتی
نالوده بوو نیشه وه له گهل نه و دۆخه دا ده گونجین له پتی نه و
تاکه شیوازه ی هه موومان ده زانین به کاری به نین: یان له ریگای
گهره کردنی خو مان، یان له ریگای گهره کردنی نه وانی تره وه.

هه ندیک که س نه مه ده که ن له ریگای «کولاندنی» پلانی
سه یروسه مه ره بق خیرا ده وله مه ندبوون، که سانیکی تر ده یکن
له ریگای که شتردن به جیهاندا بق بزگار کردنی نه و مندالانه ی
له نه فه ریکا به هزی برسیتییه وه ده مرن، نه وانی تریش له ریگای
سهرکه وتن له قوتا بخانه و بردنه وهی هه موو خه لاته کانه وه،

که سانیکي تريش له رینگای ته قه کردن به ناو قوتاخانه به کدا،
که سانیکي تريش له رینگای سينکس کردن له گهل هر شتيک که
هه ناسه بدات و قسه بکات!

نه مه هه موو دهربرينه روونه کانه له باره ی گه شه کردنی
روشنبيريی هستی بهرکه و ته یی له راده به دهری که ئیستا باسی
لنوه ده که ين. زور کات تاوانی نه م گورانو روشنبيريی ده خريته
نه ستوی نه و نه وه یی گه شتووه ته ته مه نی پيگه يشتن له سهره تاي
هه زاره ی سينه مداء به لام هوکاره که ی له وانه یی نه وه بيت که نه م
نه وه یی زورترین په یوهندی و زورترین بهرچاوکه و تنیان هه بووه.
له راستیدا ناره زوو کردن به ناپاسته ی هستی بهرکه و ته یی
له راده به دهر؛ له هه موو که رته کانی کومه لگه دا بهر وونی دیاره،
پينشم وایه په یوهندیی کی پته وی له گهل هه لپه کردن بق هه موو
هه لاویرده کانداهیه، نه و هه لپه یی که هوکاره کانی راگه یانندی
جه ماوهری په لکيشمان ده که ن بق لای.

کیشه که نه وه یی که بلاو بوونه وه ی فراوانی ته کنه لوژیای
په یوهندیی کان و په لکيش کردنی جه ماوهری؛ تیروانینی زورینه ی
خه لکی بق خویان ده گورن، نه م بزچوونه به هه موو شتيک که
هه لاویرده یی؛ وا له خه لک ده کات بهرامبه ر خویان هه ست به خرابی
بکه ن و وایان لی ده کات هه ست بکه ن پینویستییه کی زوریان هه یه
به وه یی جیاوازتر بن، رادیکالیت ر بن، زیاتر جه خت له بوونی خویان
بکه نه وه بق نه وه یی ببینه که سانی دیار، یان ببینه که سانیک که
گرنگیان هه بیت یان جیاوازییه کی دیاریکراویان هه بیت، چا نه و
گرنگیه هه ر چونیک بیت و نه و جیاوازییه هه ر چیه ک بیت.

کاتی گه نج بووم له سهره تاکانی ته مه نمدا، هه ست کردنم به نه مانی
ناسایش له باره ی کاروباره تاییه تییه کانمه وه؛ به ره و زیاد بوون

دهچوو، بهلكوو كهلهكه دهبوو، نه مېش له نه نجامي نهو چيروكه
بېمانايانه ي باسي پياوړتيايان دهكرد، كه له روښنېيرېي (بوږ) دا
به بلاوي ده ستاوده ستيايان پي دهكرا. تا ئيستاش نهو چيروكانه
به رېلاون: بو نه وه ي بېته گنجيكي سهرنجراكيښ، پيوسته
وهكو نه ستيره كاني روځ ټاهنگ بگيريت، بو نه وه ي به ريز بيت،
پيوسته جيگاي سهرنجراكيښاني ټافره تان بيت. نه مهش سهره راي
نهو چيروكه ي كه سينكس به به ماترين شته كه پياوړك بتوانيت
به دهستي بهينيت، كه شياوي نه وه يه هه موو شتيكي بو بگه يته
قورباني تا به دهستي بهينيت (له ناوې شياندا شكومه نديي خوت).

نهم رهوته به رده واهه ي راگه ياندي ناواقعي، هه ستکردنمان به
ناآرامي زياتر دهكات له ريگاي بهر كه وتنمان له گهل نهو پيوړه
ناواقعيانه ي كه ناتوانين شانبه شانيان هه نكاو بنين. ئيمه هه ست
به وه ناكه ين كه ته نها روبه رووي كومه ليك كېشه ي بي چاره سهر
نه بوو يته وه، بهلكوو خوېشمان وهك شكستخواردوو ده بينين،
له بهر نه وه ي له نه نجامي گه رانيكي ساده له گوگلا؛ هه زاران كه س
ده بينين كه كېشه ي هاوشيوه ي كېشه كاني ئيمه يان نيه.

ته كنه لوژيا جيگاي كېشه ئابووريه كونه كان ده گرېته وه، له
ريگاي هيناني كېشه ي دهرووني نوي بومان. ئينته رنيت ته نها نهو
زانباريانه مان پېشكهش ناكات كه سهرچاوه كانيان كراوه، بهلكوو
هه ستکردن به كه مي نارامي و گومانله خو كردن و هه ستکردن
(سهرچاوه ي كراوه) به شهرمان پېشكهش دهكات.

به لام نه گه ر تاييهت و هه لاوړده نه بم، نه ي ټامانجم چيه؟

نهمرو نه وه بووه به به شينك له كلتوورمان كه باوه رمان هه بيت
به وه ي له وانه يه هه ريهك له ئيمه له داهاتوړدا به راستي كاريكي
هه لاوړده بكات، نه مه كه سه ناوداره كان وا ده لين، هه روه ها

زۆرىنەى خەلكى ترسيان هەيه لە قبولکردنى نزمى
 حالەتەكەيان، چونكە پىيان وايە قبولکردنەكەى سەر دەكىشيت بۆ
 بەدەستەهينانى هىچ دەستەكتەوتىك، هەروەها بەدینەهينانى هەر

پیشکەوتنیک، ترسیان ههیه هه‌موو ژيانيان له تيزوانيني هه‌موو خه‌لكيدا هه‌چ مانایه‌کی نه‌میتیت.

ئهمه جۆره بیرکردنه‌وه‌یه‌کی ترسناکه، کاتی گریمانە‌ی ئه‌وه قبول ده‌که‌یت که ژيان به‌های نابیت ئه‌گه‌ر جیاواز و مه‌زن نه‌بیت، تا ئه‌و کاته‌ی مانای ئه‌وه به جۆرنیک ده‌بیت له بنه‌رته‌وه ئه‌و راستیه‌ت قبول بیت که زۆرینه‌ی بنیاده‌مه‌کان شکستخواردوون و هه‌چ به‌هایه‌کیان نییه (له ناویشیاندا تو)، له‌وانه‌شه ئهم عه‌قلیه‌ته به‌خیرایی بگۆریت بۆ شتیکی مه‌ترسیدار له‌سه‌ر خۆت و خه‌لکانی تریش.

به‌لام که‌سه ده‌گمه‌نه‌کان که له شتینکدا هه‌لاویردن، ئه‌وان له‌به‌ر ئه‌وه وا ناکهن که خۆیان به هه‌لاویرده ده‌بینن، ته‌واو به‌په‌چه‌وانه‌وه: ئه‌وان ده‌بنه که‌سانی سه‌رنج‌راکیش، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له هه‌ستی گه‌شه‌پێدان و باشکردنی خۆیاندا. ئهم هه‌سته له باوه‌رنیکی دامه‌زراوی خۆیانه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتووه، به‌وه‌ی له راستیدا ئه‌وان که‌سانی مه‌زن نین، ئهمه هه‌ستی له‌پاده‌به‌ده‌ری به‌رکه‌وته‌یی له‌ناو ده‌بات. ئه‌و که‌سانه‌ی له شتیکی دیاریکراودا ده‌گه‌نه پله‌ی مه‌زنی، مه‌زن ده‌بن له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تیده‌گه‌ن له‌وه‌ی ئه‌گه‌ر له بنه‌رته‌دا به‌و شیوه‌یه بوونایه... ئه‌وان که‌سانی ئاسایی، دۆخیان ئاساییه، ناوه‌ندین... به‌لام وای ده‌بینن که توانایان هه‌یه له‌وه باشتربن.

هه‌موو ئه‌و قسانه له باره‌ی ئه‌وه‌ی «هه‌موو مرقۆنیک ده‌توانیت هه‌لاویرده بیت و شتی گه‌وره به‌ده‌ست به‌یتیت»، هه‌چ نین جگه له که‌مه‌کردنیک له‌لای خۆت. ئه‌وه په‌یامینکی به‌تاموچیزه له کاتی خواردنیدا، به‌لام له راستیدا خواردنیک به‌تاله له هه‌ر گه‌رمۆکه‌یه‌ک که وات لێ ده‌کات لاواز و فوتیکراو بیت له پووی سۆزداری و

هه لچوونه وه... ئه وه «له فهيه كى ماك دونا لدزى گه وره» ى گوتارييه
بۇ خورا كپيدانى دل و عه قلت.

كليلى تهن دروستى عه قليت (هاوشيوه ى كليلى تهن دروستى
جه سته ى)، برىتييه له خواردنى برى پئويست له سه وزه... واته
قبول كردنى راستيه ئاساييه كانى ژيان: راستيه كانى له شيوه ى
«كاره كانت له راستيدا گرنگيه كى گه وره يان نيه له سه ر شته
گشتيه كان» و «به شى هره گه وره ى ژيانمان بيزار كه ر ده بيت و
شتى كى وا ى تيدا نا بيت كه سه رنج رابكيشيت، به لام ئه مه كيشه ى
تيدا نيه». ده بينيت تامى ژهميكى سه وزه واتى له و شيوه ى له
سه ر تادا خو ش نا بيت، زور به بينرخى ده بينيت، هه ول ده ده يت
قبولى نه كه يت.

به لام هه ركه ژهمه كه هه رس ده كه يت، له به يانى دواتر دا له شت
به خه به ر ديت، هه ست به وزه و جووله يه كى زياتر ده كات و لانى
كه م ئه و فشاره به ر ده وامه ى كه هه ميشه پالت پتوه ده نيت كه
بيته كه سى كى سه رنج رابكيش يان بيته شتى كى گه وره؛ له پشت
دا گيرا وه، پاشان ئه و فشاره ده روونى و دل راو كتيه ى له ئه نجامى
هه ستر كدى به ر ده وامت به نه بوونى لينه شاوه ى و پئويستى
خوسه لماندنت، پاشان زانياريت به بوونه دنيايه كه ت و قبول كردنت
بۇ ئه و بوونه؛ رزگارت ده كات تا ئه وه ى شتانيك به ده ست به نيت
كه به راستى بيت خو شه به ده ستان به نيت به بى كاريكه ر بوون به
برياره كانى خه لكانى تر و پيش بينى كردنى گه وره ى بيتنه ما.

پاشتر فرخاندنىكى گه شه كردووت لا دروست ده بيت بۇ
ئەزموونه بنه رته يه كانى ژيان: دلخوشى هاو رتيه تى ساده،
هه روه ها دلخوشى داهينانى شتىك يان يارمه تيدانى كه سىك له
ناره حه تيدا يان خو يندنه وه ى كتيبيكى نوئ يان پيكنين له گه ل

كه سينك كه به لاي تووه گرنگه.

ئايا نه شتانه نارمهتت دهكهن؟ له بهر نه وهى شتاني ناسايين.

به لام له وانه به ناسايي بيت له بهر خاليكى گرنگ: ناسايي، له بهر

نه وهى هموو نهو شتانه به كه به راستى گرنگيان هه به.

بەندى چوارەم بەھاي نارەھەتتەبەھاي

لە ۲۶ى كانوونى يەكەمى سالى ۱۹۴۴، ملازم ھىرق ئۇنۇدا
ئەفسەر لە سوپاي ئىمپېراتورىيەتى يابانى، نىردىرا بۇ دورگەى
لوبانگى بچووك لە فلىپپىن. ئەو فەرمانانەى بۇى ھاتبۇو، داوايان
دەكرىد بەرەوپىشچوونەكانى سوپاي وىلايەتە يەكگرتوۋەكانى
ئەمەرىكا تا ئەوپەرى تۈانا ھىتۈاش بىكاتەۋە، دامەزراۋى و شەبكرىد
بۇو جا باجەكەى ھەرچىيەك بىت، ھەرگىز خۇيان بەدەستەۋە
نەدەن. ئەو ملازمە و فەرماندەكەى تەۋاۋ ئەۋەيان دەزانى كە ئەۋە
لە راستىدا كرىدەۋەيەكى خۇكوۋىيە.

لە مانگى شۇباتى ۱۹۴۵، سوپاي ئەمەرىكا گەيشتنە دورگەى
لوبانگ و بە ھىزىكى لەبىننەھاتوۋەۋە دەستىيان بەسەردا گرت. بە
ماۋەى چەند پۇژىكى دىيارىكراۋ، زۇرىنەى سەربازانى سوپاكەى
يابان كوژران يان خۇيان بەدەستەۋە دا، بەلام ئۇنۇدا و سىيان لە
پىاۋەكانى سەركەۋتوۋ بۇون لەۋەى لەناۋ دارستانەكەدا خۇيان
حەشار بەدەن، لەۋىۋە ھىرشى پارتىزانىيان دەكرىد لە دۇى ھىزەكانى
ئەمەرىكا و ھىرشىيان دەكرىد سەر ھىلەكانى گەياندىنى يارمەتى

و ته قه ی تاکيان له سهربازه کان ده کرد و به هر شيوه يه ي بيا ننتوانيايه؛ هير شيان ده کرده سهر هيزه کاني ئه مه ريکا. له مانگي ئابي ئه و ساله دا، واته له پاش شه ش مانگ، و يلايه ته يه کگرتووه کاني ئه مه ريکا دوو بؤمبي ئه تومبي به سهر هيزوشيما و نا کازا کيدا خسته خواره وه.

يابان خوی دا به ده سته وه، به مه ش قورسترين شه ر له ميژوودا گه يشته کوتاييه کي کاره ساتبار.

به لام هه زاران سهربازی ياباني هيشته پهرشوبلاو بوون له زور له دوورگه کاني زهرياي هيمن، زورينه يان له ناو دارستانه کاندا خويان حه شار دابوو هاوشيوه ي ملازم ئونودا، ئه وانه نه يانزانيبوو که جهنگ کوتايي هاتووه، ههروه کوو پيشوو له شه پرکړني خويان به رده وام بوون، له راستيدا ئه مه کيشه يه کي گوره بوو له به رده م دووباره بنياتنانه وه ي خوره لاتي ئاسيا له دواي جهنگ، حکومه ته کان له سهر پيوستتي ئه نجامداني کارينک ريک که وتن.

حکومه تي ئه مه ريکا به هاوبه شي له گه ل حکومه تي يابان، هه زاران بلاو کراوه يان له ناوچه ي زهرياي هيمن خسته خواره وه که تيايدا رايانگه يان دبوو جهنگ کوتايي هاتووه و کاتي ئه وه يه هه ر که س بېرواته وه بؤ مالي خوی. ههروه ک زور که سي تر، ئونودا و پياوه کاني ده ستيان به هه نديک له و بلاو کراوانه گه يشته، به لام (به پيچه وانه ي هه مووانه وه) ئه و به درؤي خسته وه و پني وا بوو ئه مه ته له يه کي هيزه کاني ئه مه ريکايه بؤ ئه وه ي سهربازه خو حه شار دهره کان خويان ئاشکرا بکه ن. ئونودا ئه و بلاو کراوانه ي سووتاند و به حه شار دراي مائه وه و به رده وام بوو له سهر شه پرکړن.

پينج سال تپه پي، خسته خواره وه ي بلاو کراوه کان راوه ستا،

بەشى ھەرە زۆرى ھىزەكانى ئەمەرىكا گەرەنەۋە بۇ نىشتان. خەلگى
دورگەى لۆبانگ ويستيان بگەرېنەۋە سەر ژيانى ئاسايى خۇيان؛
ژيانى كشتوكال و راۋەماسى، بەلام ھىرو ئۇنۇدا و پياۋەكانى
بەردەوام بوون لە تەقەكردن لىيان و سووتاندنى بەروبومەكانيان
و زەوتكردنى ئاژەلەكانيان و كوشتنى ئەو كەسانەى ھەلدەگەرەنەۋە
و دەھاتنە ناو دارستانەكەۋە. لەو كاتەدا حكومەتى فليپپىن بېريارى دا
بە دەرکردنى بلاوكراۋەى نوئى و دابەشكردنى بەناو دارستانەكاندا،
ئەو بلاوكراۋانە دەيانوت: بچنە دەرەۋە! شەر كۆتايى ھاتوۋە، ئىۋە
شەرەكەتان دۇراند.

بەلام ملازم ئەم بلاوكراۋانەشى پشتگوئى خست.
لە سالى ۱۹۵۲، حكومەتى يابان ھەۋلى كۆتايى دا بۇ
كشاندەۋەى دوايىن سەربازە خۇجەشاردەرەكان لە شوپنەكانى
خۇجەشاردانىيان لە دوورگەكانى زەرياي ھىمن، ئەم جارەيان
ۋىتە و نامەى كەسوكارى ئەو سەربازانەيان لە رېنگاي فېرۇكەۋە
خستە خوارەۋە، سەرەپاي نامەيەكى تايپەتى ئىمپراتورى يابان
خۇى، دووبارە ئۇنۇدا رەتى كردهۋە باۋەر بە راستى و دروستى
ئەو ھەۋالانە بكات، ئەم جارە بەتەۋاۋى باۋەرې جىگىر بوو كە
خستەخوارەۋەى ئەو نامانە ھىچ نىن، جگە لە فېلى ئەمەرىكىيەكان.
سەرلەنوئى ئۇنۇدا لەگەل سەربازەكانى درىژەى دا بە شەرکردن.
چەند سالىكى تىرىش تىپەرى، خەلگى ئەو ناۋچەيەى فليپپىن بېزار
بوون لە ترسانى بەردەواميان لەو دۇخە و چەكيان ھەلگرت و
كەۋتتە شەرکردن لەگەل ئەو سەربازانە. لە سالى ۱۹۵۹ يەككىك لە
ھاۋەلانى ملازم ئۇنۇدا خۇى دا بەدەستەۋە، يەككىكى تىرىش كۆژرا.
لەدۋاي دە سال لەو رۈوداۋەش، دوايىن ھاۋەلى ئۇنۇدا (كە ناۋى
كۆزۇكا بوو) لە ميانەى شەرەتەقە لەگەل پۇلىسدا كۆژرا، لە كاتىكدا

سهرقالي سووتاندني كېلگه كاني برنج بوو... پاش چاره كه سه دهيه ي
له كوتاييهاتني جهنگي جيهانيي دووهم، تا ئيستاش خهلكي ناوچه كه
به رده وامن له شهركردن.

به لام ئونودا كه زياتر له نيوه ي ته مهنی له دارستانه كاندا برده
سهر، له دوورگه ي لوبانگ خوي به تهنه مايه وه.

له سالي ۱۹۷۲، يابان هه والي كوژراني كوزوكاي پي گه يشت و
ئهمه ش ئاژاوه يه كي دروست كرد. گهلي ياباني وايان ده زاني پيش
چهند ساليك دوايين سهربازي سهرده مي جهنگ گه راوه ته وه بو
ولاته كه ي. ده زگاكاني راگه ياندني يابان ئهم پرسياره يان ده وروژاند:
ئهمه ر كوزوكا هه تا سالي ۱۹۷۲ له دوورگه ي لوبانگ مابيت وه،
كه واته ده بيت خودي ملازم ئونودا، واته دوايين سهربازي ياباني
سهرده مي جهنگي جيهانيي دووهم هيتشتا به زيندوويي مابيت وه.
ههر له و ساله دا حكومه ته كاني يابان و فليپين چهند تيمنيكان نارد
بو گهران بو ئه و ملازمه، ئه و مه ته له ي بوو بووه ئه فسانه و پاله وان
و تارمايه كه.

به لام كه سيان نه دوزيه وه.

پاش تپه ريني چهند مانگيك، ملازم ئونودا له ياباندا گورا بز
شتيك هاوشيوه ي ئه فسانه: پاله واني جهنگ كه تا ئه و ئاسته شيت
بيت، جيگاي باوه ر نه بيت كه ئه و كه سه بووني هه يه به راستي.
هه نديك ره خنه يان لي گرت، هه نديكي تریش ويته يه كي رومانسيان
به به ردا كرد، له كاتيكدا كه سانيكي تر پتيان وا بوو ئه و به شيكه له
چيروكيكي خه يالي و ئه و كه سانه ي تا ئيستا ده ستيان گرتووه به
باوه ربوون به ياباني كون كه ماوه يه كي زوره بووني نه ماوه.

به نزيكه يي له و كاته دا گهنجيك به ناوي نوريو سوزوكي
بو يه كه م جار ناوي ئونوداي بيست، سوزوكي گهنج كه سيكي

سەرکیش بوو، پشکنەر بوو، (هیبی) بوو، لەدوای کوتاییهاتنی جەنگ لەدایک بووبوو، پاشان وازی لە قوتابخانە هێنا و چوار سالی بە گەڕان بەناو ئاسیا و رۆژەهلەتی ناوەراست و ئەفەریقادا بەسەر برد کە تیايدا لەسەر کورسیی باخچەکان و ئۆتۆمبیلی کەسانی نەناسراودا، ھەروەھا لە ژوورەکانی زیندان، یان لەژێر ئەستێرەکان دەخەوت. لەبەرامبەر خواردنەکەیدا، لە کێلگەکاندا کاری دەکرد و خوێنی دەبەخشی تا بتوانیت پارەى ھەندیک شوێن بدات کە تیايدا دەمایەو. خاوەنى رۆحیکى ئازاد بوو، ھەندیکیش سەرشت بوو. سالی ۱۹۷۲ بە پێویستی زانی سەرکیشییەکی نوێ تۆمار بکات. پێشتر کە گەرابوووە بۆ یابان دوای ھەموو گەشتەکانی؛ پێوەرە کۆمەلایەتیە توندەکان و پلەبەندیی کۆمەلایەتی بە شتیکی خنکینەر دەزانی، بقی لە قوتابخانە بوو، نەیتوانی لەسەر کاریک بمینیتەو، ویستی بگەریتەو بۆ گەشتەکانی و وەک پێشوو تەنھا بییتەو. ئەفسانەى ھێرو ئۆنۆدا بوو وەلامگۆیەک بۆ کێشەکانی سۆزۆکی، ئەمە سەرکیشییەکی نوێ بوو کە شیاوی بەپیرەوچوون بوو! سۆزۆکی باوەرى وا بوو ئەو ئەو کەسە یە کە دەتوانیت ئۆنۆدا بدۆزیتەو. راستە ئەو تیمی پشکنیانەى حکومەتەکانی فلیپین و یابان و ویلايەتە یەكگرتووکانی ئەمریکا نەیانتوانی ئۆنۆدا بدۆزەو، ھەروەک بەخت یاوەرى ھیزەکانی پۆلیس نەبوو کە ماوەى سى سال بوو دارستانەکانیان دەپشکنی، ھیچ وەلامدانەو یەکیش نەبوو بۆ ھەزاران بلاوکرەو کە لەو ناوچەیدا بلاو کرانەو، بەلام ھەر چۆن بوو؛ با بییت... ئەم کەسە شکستخواردوو کە وازی لە قوتابخانە هێناوە، دەیدۆزیتەو.

سۆزۆکی بى چەک، لە کاتیکدا ھیچ جۆرە راھینانیکی لە بارەى کردەوکانی گەڕان و کوکردنەو ی زانیاری و تاکتیکی

شەپكردنەۋە ۋەرنەگرتىۋو؛ گەشتى كىرد بۇ دورگەى لۇبانگ و
بەتەنھا لەناۋ دارستانەكاندا دەستى بە گەپان كىرد. نەخشەكەى
زۇر سادە بوو: بە دەنگىكى بەرز بانگى ئۇنۇدا دەكات و پىنى دەلىت
كە ئىمپراتورى يابان دلى لەلایەتى.

سەير لەۋەدا بوو لە ماۋەى چوار پۇژدا ئۇنۇداى دۇزىيەۋە!
سۆزۈكى ماۋەيەك لەگەل ئۇنۇدا لەناۋ دارستانەكەدا ماۋە،
لەو كاتەدا نىزىكەى سالىك تىپەپىۋو بەسەر مانەۋەى ئۇنۇدا
بەتەنھايى لەو شوپنەدا. ھەركە سۆزۈكىى پىنى، خۇشحال بوو بە
ھاۋپىيەتى و تامەزرۋىيەكى زۇرى نىشان دا بۇ زانىنى ئەۋەى لە
جىھاندا چى ۋو دەدات لە سەرچاۋەيەكى يابانىيەۋە كە دەتوانىت
مىتمانەى پى بكات. ئەو دوو پىاۋە بە جۇرىك بوون بە ھاۋپى.

سۆزۈكى پىرسىارى كىرد لە بارەى ئەو ھۆكارەى واى لە
ملازم ئۇنۇدا كىردوۋە كە لەۋى بىمىتتەۋە و درىژە بە شەپ بدات،
ۋەلامەكەى ئۇنۇدا سادە بوو: فەرمانى بۇ ھاتوۋە كە «ھەرگىز
خۇى بەدەستەۋە نەدات»، بەو شىۋەيەش لەۋى ماۋە، بە درىژابى
نەزىكەى سى سال پابەند بوو بەو فەرمانانەۋە! ئۇنۇدا پىرسىارى لە
سۆزۈكى كىرد لە بارەى ئەو ھۆكارەى وا لە گەنجىكى ۋەكوۋ ئەو
دەكات پىت و بەشۋىنىدا بگەپىت، سۆزۈكى ۋەلامى دايەۋە كە
لەبەر گەپان بۇ سى شت؛ يابانى جى ھىشتوۋە: «ملازم ئۇنۇدا،
ۋرچى پاندا، پىاۋى بەفرىنى ترسناك»، بەو شىۋەيە ھەرسى
ئامانجەكەى خستە ۋو.

ئەو دوو پىاۋە لە بارۋدۇخىكى يەكجار نامۇدا يەكتىران پىنى،
دوۋ سەركىش كە بەلىنىان بەستوۋە بۇ كەۋتەدۋاى ۋىتەيەكى
ساختەى شكۈمەندى ۋەك ئەۋەى نوسخەيەكى يابانى راستەقىنە
بن لە دۇنكىشۋت و سانشۋ بانزا، دوو پىاۋى گىرخواردوۋ لە

ناوھەندى دارستانە شىدار و دوورەدەستەكانى فليپين، كە سەرەراي
ئەوھى تەنھا و دوورن لە خەلك، بەلام خويان بە دوو پالەوان
دەزانن، لەگەل ئەوھەشدا كە لەويدا ھىچ كاريك ناكەن! ئۆتۆدا بەشى
ھەرە زۆرى ژيانى خۆى بۆ جەنگىك تەرخان كەردبوو كە بوونى
نەبوو، ھەرۈھە سۆزۆكى ئامادە بوو ژيانى خۆى پيشكەش بكات.
دواى ئەوھى ملازم ھىرو ئۆتۆدا و ورچى پاندای دۆزىيەو، ئيتىر
ئامادە بوو پاش چەند سالىكى تر لە چياكانى ھىمالايا بمرىت لە
پىناو دۆزىنەوھى پياوى بەفرىنى ترسناك.

زۆر جار مرقۇف ئامادەيە بەشى ھەرە زۆرى ژيانى تەرخان
بكات بۆ بابەتيك كە زيانى ھەيە يان ھىچ سوودىكى نىيە، لە
رۈوكەشدا ئەو بابەتە ھىچ واتايەك ھەلناكرىت! زۆر قورسە بىھىننە
پيش چاومان كە چۆن دەكرىت ملازم ئۆتۆدا بە درىژايى سى سال
دلخوش بىت لەو دوورگەيەدا لە كاتىكدا ژيانى لەسەر خواردنى
مىروو و قرتىنەرەكان بوو و لەسەر زەويى خۆلین بخەويت و
كەسانى سقىل بكوژىت. سال لەدواى سال، يان چى واى كەردووە
سۆزۆكى شانبەشانى بىروات بەيى پارە و ھاوېى و ئامانجىك جگە
لە دۆزىنەوھى پياوى بەفرىنى ئەفسانەيى!

بەلام ئۆتۆدا لە ماوھەيەكى دواترى ژياندا وتى ئەو لە ھىچ
شتىك پەشىمان نىيە، وتى ئەو بەراستى شانازى دەكات بە
ھەلبىزاردنەكانى و ئەو كاتەى لە دوورگەى لۆبانگ بەسەرى برد،
وتى ئەوھى خۆشحالە پىي ئەوھەيە كە بەشى ھەرە زۆرى ژيانى
تەرخان كەردووە بۆ خزمەتكردى ئىمپراتۆرىك كە بوونى ئەماو.
بىنگومان سۆزۆكى ئەگەر لە ژياندا بىمىنىت، شتىكى ھاوشىوہ دەليت:
ئەو لە ھىچ شتىك پەشىمان نىيە، لەبەر ئەوھى ژيانى لە شتىكدا
بەيى كەردووە كە بۆى خولقاوہ.

ههریهک له م دوو پیاوه نهو نارېحه تیپانه یان هه لېژارد
که ده یانویست؛ ملازم هیرو ئۆنۆدا نارېحه تیپ وه فاداریی بۆ
ئیمپراتوریکى کۆچکردووی هه لېژارد، سۆزۆکییش نارېحه تیپ
له پیناو سهرکیشیدا هه لېژارد به چاوپۆشین له شیتانه بوونی
سهرکیشییهکانی. به لای ههریهک لهو دوو پیاوه شهوه، نهو
نارېحه تیپانه واتیهکی راسته قینه یان هه بووه، له بهر نهوهی له
پیناو «قهزیهیهکی کهوره» دا پینشکهش کراون، له بهر نهوهی
واتیهکی هه بووه ههردووکیان توانای بهرگه گرته یان هه بووه،
به لکوو له وانهیه زۆر چیتیشیان لئ وهرگرتیبت.

ئه گهر دهر بازبوون له نارېحه تیپهکان نه ییت، ئه گهر نه توانیت
له ژياندا خۆت له کیشه کانت لای ده ییت؛ نه واته وهرسیاره ی پتویسته
بیخهینه روو نهوه نییه «چۆن نارېحه تیپهکان بوهستینم؟»،
به لکوو «بۆچی نارېحه تیم ههیه؟ بۆچی ئامانجیکیش؟»، توانات
بۆ قبولکردنی نارېحه تیپه کانت یان دۆزینه وهی نهو چاره سهره ی
ئاسوودهت دهکات، له سهر نهو وهلامه وهستاوه.

هیرو ئۆنۆدا له سالی ۱۹۷۴ دا که رایه وه بۆ یابان، شپوهیهک
له ناوبانگی بۆ پهیدا بوو بوو له ولاته کهیدا، له م که نال بۆ نهو
که نالی ته له قزیونی و رادیو، سیاسیهکان به پهروش بوون بۆ
بینین و دهست خسته ناو دهستی، پاشان کتیییکی له باره ی
ژیانییه وه بلاو کره وه، حکومه تیش بره پارهیهکی زۆری پین
به خشی.

به لام نهوهی له ولاته کهیدا بینیی، کاتی که رایه وه بۆ
یابان تووشی سهرسوهرمانی کرد؛ کلتووریکى به کاربه ریی
سهرمایه داریی پوو کهش، ئادابهکانی شهره ف و قوربانیدان که
نهوهکی نهو له سهری پهروه رده کرابوون؛ له ناو چوون.

ئۇنۇدا ويىستى ئاوبانگە لەناكاوۋەكەي بەكار بھينىت لە پىناو
بەھا كۆنەكانى ياباندا، بەلام كۆمەلگا نويىيەكەي گوينان لە ئاستى
قسەكانيدا كەپ كرد، خەلكى وەك «كاتىبەسەربردن» تەماشايان
دەكرد نەك وەك كەسىكى جددىي خاوەن فيكر؛ پياويكى يابانى
لەناكاو لە ئاميرى كاتەو ھاتووۋەتە دەرەو ھەق ئۆي كاتى پى
بەسەر بەرىن وەك يەكىك لە شتە سەرسورپھينەرەكان، يان
وەك شوپنەوارىكى كۆن لە يەكىك لە مۇزەخانەكاندا.

لەوانەيە گەرەتەرىن جياوازي ئۆيە بىت كە ملازم ئۇنۇدا
زىاتر لەو سى سالەي لەناو دارستانەكان بىريە سەر؛ تووشى
خەمۇكى بوو، چونكە ژيانى لەوئى لە پىناو شتىكا بوو، لانى كەم
واتايەكى ھەبوو، ئۆي واتايەش وای كرد نارەھەتتەكانى مايەي
بەرگەگرتن بن، بەلكو كۆمەلگا شتىكى خاوارايش، بەلام دواي
گەرەتەو ھەق ئۆي يابان؛ كۆمەلگا كەسىكى ھىبى و بەتال و ئافرەتانى
ئەتكراوى دەبىنى بە جلوبەرگە سەپروسەمەرەكانيانەو، ئۆي
راستىيە پووبەرەوى بوويەو كە دەرپازبوون لىي ئەستەم
بوو؛ شەركردنەكەي ھىچ واتايەكى نەبوو؛ ئۆي يابانەي ئۆي لە
پىناويدا ژيا و شەرى كرد، بوونى نەماو، زانىنى ئۆي راستىيە
زىاتر لەو ھەق گوللە پىنى كۆمەلگا بىرىندارى كرد. لەبەر ئۆي
ھەموو نارەھەتتەكانى بەبى مانا مابوونەو، بە شىنەيەكى
چاوەرەواننەكراو راستىيە ترسناكەكەي بۆ دەرگەوت... سى سال
لە تەمەنى بە ھەوادا چوو.

بەم شىنەيەش ئۇنۇدا لە سالى ۱۹۸۰ جانتاكەي پىنچايەو و
چوو بۆ بەرازىل و ھەتاكوو مرد، لەوئى مايەو.

پيازي تيگه‌یشتن له خود

تيگه‌یشتن له خود؛ هاوشيوه‌ی پيازه، چینی زوری هه‌یه، هرکه
نه‌و چینه‌نه لا ده‌به‌یت؛ یه‌ک له‌دوای یه‌ک، زیاتر نه‌گه‌ری هه‌یه
فرمیسک به‌ چاوه‌کانتدا بیته‌ خواره‌وه له‌ کاتی نه‌گونجاودا.
با بلین چینی یه‌که‌م له‌ پيازي تيگه‌یشتن له‌ خود، بریتییه له
تيگه‌یشتنی سه‌ره‌تا و ساده‌ی مروف له‌ هست و هه‌لچوونه‌کانی:
«لیره‌دا هست به‌ به‌خته‌وه‌ری ده‌که‌م»، «نه‌مه‌ خه‌فه‌تبارم ده‌کات»،
«نه‌مه‌ هیوام پی ده‌به‌خشیت».

نه‌وه‌ی جی داخه‌ که‌سانیک‌ی زور هه‌ن ته‌نانه‌ت له‌م ناستی
یه‌که‌مه‌شدا شکست ده‌هین له‌ ناسینی خویان. نه‌وه‌ ده‌زانم، چونکه
منیش یه‌ک‌یکم له‌وان! له‌ هه‌ندیک کاتدا گفتوگوي پیکه‌نیناوی ده‌که‌م
که‌ به‌م شيوه‌یه‌ی لی دیت:
نه‌و: چيته؟

من: هیچ، بیگومان هیچ نه‌بووه!
نه‌و: نا، شتیک هه‌یه، پیمی بلی.
من: من باشم، به‌راستی من باشم.
نه‌و: تو دلنیايت له‌وه؟ بیتاقه‌ت دیاریت.
من (به‌ پیکه‌نینیک‌ی تووړه‌نامیزه‌وه): به‌راست؟ نا، من باشم...
به‌راستی.

(سی خوله‌ک تیده‌په‌ریت...)

من: نه‌مه‌ به‌راستی بیتاقه‌تم ده‌کات، به‌لکوو تووړه‌م ده‌کات! نه‌و
که‌سه‌ زوړبه‌ی کات به‌ جوړیک مامه‌له‌م له‌گه‌ل ده‌کات، وه‌ک نه‌وه‌ی
من هر بوونم نه‌بیټ!

هه‌ریه‌ک له‌ ئیمه‌ خالی هه‌لچوونی «کویر» مان هه‌یه، زوړبه‌ی
کات نه‌و خاله‌ کویرانه‌ په‌یوه‌ندیان هه‌یه به‌و هست و هه‌لچوونانه‌ی

كه له ماوهى گهشه كردنماندا فيز بووين كه نه گونجاون، پيوستمان به چەندین سال و ئەزموون و كۆششكردن ههیه تاكوو ليهاتوو بين له ديارىكردنى خاله كویرهكانى خۆماندا، بهلام ئەم كارە له وپه پى گرنگيدايه، «شياوى ئەو ههولهيه كه بۆى دهدریت».

بهلام چینی دووهم له چینهكانى پيازی تىگهيشتن له خود، بریتیه له توانامان بهسهر پرسىياركردن له بارهى ئەو هۆكارهى دهبيتە هۆى دروستبوونی ئەو ههست و ههلهچوونانهى كه ههیه.

پرسىيارهكانى «بۆچى؟» پرسىيارى قورس، پهنگه پيوستمان به چەند مانگىك يان چەند سالىك ههبيت بۆ ئەوهى بگهينه وهلامىكى ههماههنگ و ورد بۆى، ههندىك كهس پيوستيان بهوه ههیه سەردانى چارهسازى دهروونى بگهين بۆ ئەوهى بۆ يهكەم جار له ژيانماندا گوێبىستى ئەو پرسىياره بين، ئەوهش پرسىيارى گرنگه، چونكه تيشك دهخاته سهر ئەوهى ئيمه به سهركهوتن يان به شكستى دادهنين. بۆچى ههست به توورپهى دهكهيت؟ له بهر ئەوهيه كه شكست ههتاوه له بهديهتانی ئامانجىك؟

ئەى بۆچى ههست دهكهيت تهمليت و ههچ پالنهريكت نيه بۆ ئەنجامدانى كاريك؟ ئايا له بهر ئەوه نيه كه دهبينى باش نييت به پنى پيوست؟

ئەم چينه يارمهتيمان دهكات بۆ تىگهيشتنى بنه بهتى ئەو ههستانهى زال دهبن بهسهرماندا. كاتىك لهو هۆكاره سهرهكويه تيدهگهين، توانامان بۆ دروست دهبيت بۆ ئەنجامدانى كاريك له پناو كۆرينيدا.

بهلام له پيازی تىگهيشتن له خوددا؛ چينىكى تر ههیه، ئاستىكى قولتره، ئەويش ئاستى بهها تاييه تاييه كانمانه: بۆچى ئەم شته به سهركهوتن، يان به شكست دادهنيم؟ چۆن بتوانم خۆم پيوانه بگهيم؟

بە چ پىنۋەرىك بېرىار بەسەر خۇمدا، ھەروھە بەسەر كەسانى دەورو بەرمدا بىدەم؟

گەيشتن بەم ئاستە بە جۆرىك قورسە كە جىنى باۋەر نىيە، پىنۋىستى بە پىرسىيار كىردن و كۆششى بەردەوام ھەيە، بەلام گىرنگىرىن ئاستىشە، لەبەر ئەۋەي بەھاكانمان سىروشتى كىشەكانمان دىارى دەكەن، ھەروھە سىروشتى كىشەكانمان چۆنىتىنى كۋالىتىنى ژيانمان دىارى دەكات.

بەھا شاراۋەكان لەژىر ھەموو ئەو كارانەۋەن كە دەيانكەين و لەژىر ھەموو ئەو شتەنەۋەن كە ئىمەيان لەسەرىن. ئەگەر ئەو شتەي ئىمە بە بەھادارى دادەننىن؛ بىتسوود بوو، ئەگەر ھەلەمان كىرد لەۋەي چى بە سەركەۋەتن، يان بە شىكست دەزانىن، ئەۋا ھەموو شتەكان كە لەسەر ئەو بەھايانە بىنات دەنرىن (بىر و ھەستەكان و ھەلچۈنەكانى پۇژانەمان)؛ دادەپمىن. ھەموو ئەۋانەي بىرىان لى دەكەينەۋە، ھەموو ئەو ھەستەنەي بەرامبەر شتىك بۇمان دروست دەبىت؛ لە كۇتايىدا دەگەپتەۋە سەر بېرى ئەو بەھايەي لەۋ شتەدا دەيىپىننەۋە.

لاي زۆرىنەي خەلكى، بىدەسەلاتىيەكى ترسناك دەيىنرىت لە ۋەلامدانەۋەي پىرسىيارى «بۇچى؟»، ئەمە ۋەلامىكى راستە، ئەمەيە لەنئوان ئەۋان و گەيشتن بە زانىنىكى قولتۇر بۇ بەھاكانيان. بىگومان ئەۋان دەلەين راستگۇيى و ھاۋپىيەتتى راستەقىنە؛ دوو بەھاي زۆر گەۋرەن، بەلام سىل لەۋە ئاكەنەۋە كە لە پاشەملە درۆت بەدەمەۋە بىكەن؛ ئەمەش لەبەر ئەۋەي ھەستىيان بەرامبەر خۇيان باش بىتت. ھەندىك كەس لەۋانەيە بەۋ جۆرە بىيىن كە ھەست بە تەنھايى دەكەن، كاتىكىش پىرسىيار لە خۇيان دەكەن لە بارەي ئەۋەي بۇچى ئەۋ ھەستەيان بۇ دروست بوۋە؛ ئەۋا زىاتىر ھەزىيان بۇ ئەۋە

دەچیت بگەڕین بەدوای ڕینگایە کدا که بتوانن سەر زەنشتی کهسانی تری بێ بکەن (هەموویان خراپن، که سینک نابینم لیم تینگات). بەم شێوەیەش خویان لە ڕووبە ڕووبوونەوێ کێشەکانیان دەدزێوێ، لەبری گەڕان بەدوای چارەسەریکی راستەقینە بۆی.

کهسانیکی زۆر هەن بەهەلە گومان دەبەن که ئەمە تینگە یشتە لە خود، بەلام ئەوانە ئەگەر بیا ئێوانیایە لەو قوولتر بیر بکەنەوێ و تەماشای بەها شاراوێکانیان بکەن؛ ئەوا دەبینن که شیکردنەوێ سەرەکییە کهیان لەسەر ئەو بنیات نراوێ که بەرپر سیاریتی کێشە که لەسەر شانی خویان لا بەرن، لەجیاتیی دیاریکردنیکی راستەقینە کێشە که. ئەوان دەبینن ئەو بێیارانە گرتوویانەتە بەر؛ پشتیان بەستووە بە هەولی گەڕان بۆ ڕزگار بوونیکی خێرا، لەبری هەولدان بۆ بەختەوێی راستەقینە.

هەر وەها زۆرینە یارمەتیدانی خود ئەم ئاستە زۆر قوولترە لە تینگە یشتنی خود لەبیر دەکەن، ئەوان که سانیک وەر دەگرن که هەست بە بەدبەختی دەکەن، لەبەر ئەوێ دەیانەوێت دەوله مەند ببن و ئەوانیش چەندین ئامۆژگاریی جۆراو جۆریان پێشکەش دەکەن لە بارە ی چۆنییتی کوکردنەوێ بۆ پارە یەکی زیاتر، بەلام بە درێژایی کات پرسیارە گرنگەکان که دەدرێنە پال بەهاکان؛ لەبیر دەکەن؛ لە بنەڕەتدا ئەو که سەنە بۆچی هەست دەکەن که پێویستیان بە دەوله مەندبوونە؟ چۆن سەرکەوتن و شکست پێوانە دەکەن، کاتی بابەتە که پێوەندیی بە خویانەوێ هەبێت؟ ئایا بەهایەکی تر نییە بیا نگیە نیت بەوێ هۆکاری که مەبوونەوێ بەختەوێریانە و بەراستی ئەو نییە که تا ئێستا نەیان ئێوانیوێ ئۆتۆمبیلیکی گرانبەها بکەن؟

زۆرترین بۆی ئامۆژگاری لەم حالەتدا لە کارکردن لەسەر

ناستينكي پروكه شيبه وه سهرچاوه دهگريټ، يان بازيبيوون تهنه
به وهی ههول بدهن ههستيان بهرامبه ر خويان باش بيت له سهر
ناستي كورتخايه، له كاتيكدا كيشه دريژمه وداكان به بن چاره سهر
وهك خويان ده ميننه وه، له وانه يه ههست و بيركردنه وهی كه سهكان
بگوريت، به لام به ها قووله كان و نهو پيوهرانهی ده توانريت به هاكاني
بن بپيوريت؛ ههروهك خويان، نه مه پيشكه وتنيكي راسته قينه نييه،
نه مه تهنه ريگايه كي تره بؤ به دهسته ينانی چاره سهره خيرا و
ناسانه كان.

پرساندنی راستگويانهی خود؛ كارينكي قورسه، چونكه پنيوست
دهكات پرسيارى قورس ناراستهی خوت بكهيت كه وه لامدانه وه يان
ناسووده ت ناكات. به پني نه زموونی خوم، هه تا پرسياره كان بؤ
خاوه نه كهی زياتر ناسوودهی بكات؛ نه گهري نه وهی وه لامه كان
راستگويانه و راسته قينه بن زياتر ده بيت.

ساتيك بوسته، بير له شتيك بكه ره وه كه به راستی بيزارت
دهكات، نيستا پرسيار له خوت بكه له بارهی نهو هوكارهی وای
كردوه بيزارت بكات. نه گهريكي راسته قينه هه يه كه وه لامه كه
شكستينك له خو بگريټ، پاشان بير لهو شكسته بكه ره وه و پرسيار
له خوت بكه له بارهی نهو هوكارهی وا دهكات نهو شته شكستينكي
راسته قينه بيت به لای تووه؟ چي ده بيت نه گه ر تو به شيوه يه كي
ناراست ته ماشاټ كرديټ؟

نموونه يه كتان له بارهی خومه وه بؤ ده ميننه وه كه تازه پروی
داوه:

«كاتي براكه م وه لامی نامه كانم ناداته وه، زور بيزارم دهكات.»
«بؤچی؟»

«چونكه هه ز دهكات گرنگيم پي نه دات.»

«بډی پیت وایه نه وه راسته؟»

«له بهر نه وهی نه گهر بیویستایه په یوه نندیمان ه بیت، ده یو توانی
ده چرکه له روزه که ی ته رخا بکات بډ وه لامدانه وهی نامه کانم.»
«بډی پیت وایه نه بوونی په یوه نندیت له گهل براکت، شکسته
بډ تو؟»

«چونکه نیمه براین و پیویسته په یوه نندیی باشمان له نیواندا
ه بیت.»

لیره دا دوو شت کاری خویان ده که ن: به هایه ک که من زور
پیوهی په یوه ستم، هروها نامرازیکی پیوانه کردن که راهاتووم
له سهر به کارهینانی بډ پیوانه کردنی نه ندازهی پیشکه وتن به
ناراسته ی نه و به هایه.

نه و به هایه ی له لای منه: پیویسته په یوه نندییه کی باش ه بیت
له نیوان براکاندا.

پیوه ره که: په یوه نندیکردن له ریگای نامه یان ته له فونه وه،
به مه سهرکه وتنم پیوانه ده که م به وهی برایه ک بم. من وا ده زانم
شکسته خوار دووم، چونکه من په یوه ستم به و پیوه ره وه، نه مه یه
به گشتی روزه کانم ده شیونیت!

ده توانین به دوو باره کردنه وهی هه مان پر و سه، زیاتر له
بابه ته که قول ببینه وه:

«بډی ده بیت براکان په یوه نندییه کی باشیان له نیواندا ه بیت؟»
«له بهر نه وهی نه دامانی یه ک خیزانن، پیویسته په یوه نندییه کی
پته و له نیوان نه دامه کانیدا ه بیت.»

«بډی پیت وایه نه مه راسته قینه یه؟»

«چونکه پیویسته خیزانه که ت به لاتو ه زیاتر له هر که سینی
تر گرنک بیت.»

«بوچی بیت وایه نه مه راسته قینه یه؟»

«چونکه بوونی په یوه نندییه کی پته و که به خیزانه که توه
بتبه ستینه وه؛ شتیکی سروشتیه، ته ندروسته، لای من بارودوخه که
به و شیوه یه نییه.»

له م گفتوگویه دا نه وه به بوونی دیار بوو که به های شاروه
له لای من؛ بوونی په یوه نندییه کی باش بوو له گهل براکه م، به لام
هیشتا کیشه یه کم هیه له باره ی نارازی پیوانه کردنه که وه. نیشتا
سیفه تیکی ترم داو ته پال نه و په یوه نندییه (په یوه نندییه کی پته و)،
به لام له راستیدا پیوه ره که م نه گورپاوه، هیشتاش به پشتبه ستن به
زوری په یوه ندیکردن له گهلیدا؛ بریار له باره ی براکانه وه دده م.
من خوم له گهل که سانیکی تردا به راورد ده که م که ده زانم هه مان
پیوه به کار دینن. هر که سیتیکی تریش (یان له م نمونه یه دا
به لای منه وه وایه) په یوه نندییه کی به هیزی هیه له گهل نه دامانی
خیزانه کهیدا، به لام من نه و په یوه نندییه به هیزه م نییه، که واته نه وه
روونه که له لای منه وه هه لیه که هیه.

به لام چی ده بیت نه گهر من پیوه ریکی هه له به سهر خوم و
ژیانمدا جیبه چی بکه م؟ نه بی چ شتیک هه بیت که له وانه یه راست
بیت، به لام من به گرنگ سه یرم نه کردو وه؟ باشه... له وانه یه
پیویستم به په یوه نندییه کی به هیز نه بیت له گهل براکه مدا بو نه وه ی
په یوه نندییه کی باشم هه بیت که به راستی به های هه بیت، له وانه یه
نه و ریزه ی له نیوان من و براکه مدایه؛ هه مو نه وه بیت که
پیویسته (ریزه که به راستی بوونی هیه)، یان له وانه یه پیویست
بیت له سهرم بکه یرم به دوا ی متمانیه ئالوگورپکراو له نیوانمندا
(نه ویش له راستیدا بوونی هیه)، له وانه یه نه مانه پیوه ری باشر
بن بو ترخاندنی برایه تی، له بری به کاره ی تانی ژماره ی نه و نامانه ی

ئالوگۇرپان پى دەكەين بۇ پىوانە كىردى پەيۋەندىي ئىوانمان.
پىوانە كە ئەمە شتىكى لۆژىكىيە، ئەو بەلای مەوە راستە،
بەلام ئەو راستىيەى كە من و براكەم لە يەك نىزىك نىن؛ ھىشتا
ئازارم دەدات. ھىچ رىگايەكى ئەرىتى نىيە بۇ سوورپانەوھى ئەم
بابەتە، رىگايەكى نەينى نىيە كە ئەو زانىارىيە بە جۆرىك بگۇرپىت
كە ھەست بکەم بووم بە كەسىكى باشتىر، لە ھەندىك حالەتدا
لەئىوان براكاندا (تەننەت ئەگەر ھەريەكەيان ئەوى ترى خۇش
بوت بەراستى) پەيۋەندىيەكى پتەو بوونى نىيە؛ ئەمەش كارەسات
نىيە، راستە لە سەرەتادا قبولكردنى بابەتەكە تۆزىك قورسە، بەلام
دەتوانىت قبولى بکەيت. ئەوھى راستەقىنەيە لە رووى بابەتىيەو
كە پەيۋەستە بە كەمتر گرنگبوونت لە پى چۆنىتىي پوانىت بۇ
ئەو دۇخە، ھەروەھا لە رووى ئەو چۆنىتىيە ھەلىدەبژىرىت بۇ
پىوانەكردن و نرخاندنى. بىگومان كىشەكان روو دەدەن، بەلام «لە
رووى ماناۋە» ھەموو كىشەيەك ئەو شتە ھەتمىيە نىيە كە ھەرگىز
گۇرپانكارىي بەسەردا نەيەت. دەتوانىن بگەينە ئەوھى دەستورەردان
بکەين لەوھى كىشەكانمان چ واتايەك دەگەينەن بەلای ئىمەوھ؛
بە پشتبەستىن بە چۆنىتىي ھەلبژاردنى بىرکردنەوھمان لە بارەى
ئەو كىشانەوھ، ھەروەھا ئەو پىۋەرەش كە ھەلىدەبژىرىن بۇ
پىوانەكردنى.

كىشەى ئەستىرەكانى رۇك

سالى ۱۹۸۳، ژەنىارىكى گىتار بە خراپترىن شىۋە لە
تىپەكەى دەرکرا. تىپەكە لەو كاتەدا گرنبەستىكىان ئىمزا كىردبوو
بۇ تۆماركردنى ھەندىك بەرھەم، لە سەرۋەندى تۆماركردنى

په کهمين بهرهمياندا بوون، بهلام تپپه که تنها دوو روژ بهر له
تومارکړدن؛ ژهنياري گيتاره که يان دهرکړد، دهر يانکړد به يې هيچ
ناگادارکړدنه وه و گفتوگو و تووړه بوونیک. شهوه ي رووي دا،
شهوه بوو روژنيک روښتنبوون خه بهريان کړدبووه وه و کارتيکی
که پانه وه بق ماله وه يان دابووه دهستی.

کاتي ژهنياري گيتاره که له ناو پاسيکدا له نيويورکه وه بهرو
لوس شهجلوس ده که پايه وه، بيری ده کړده وه و له خوی ده پرسی:
شه مه چوڼ رووي دا؟ شه وه له يه چی بوو که شه نجامم دا؟ شه
نيستا چی بکه م؟ گريپه ستي تومارکړدن بهو شيوه يه له ناسمانه وه
ناکه ويته خواره وه، به تاييه ت بق تيپيکی لهو شيوه يه. ثايا شه تاکه
هلی کوتاييه يان له ده ست داوه؟

بهلام ژهنياري گيتاره که له گهل گه يشتنی پاسه که بق لوس
شهجلوس، قوناغی لاواندنه وهی خوی تپپه پاند و سويندی خوارد
تيپيکی نوې لهوې دروست بکات، برياري دا که شه تپپه نوپه تا
شه ناسته سه رکه وتوو بيت که هه موو شه دمامنی تپپه کونه که ی له
برپاره که يان په شيمان ببڼه وه، ناويانگ په يدا بکات، ناچار ده بن به
تپپه پاندنی ده يان سال ده بيت له بينيني له شاشه کانی ته له فزيونه وه
و له راديوکانه وه گوئی لی بگرن و پوسته ري شاههنگه کانی بينين
له سه ر شه قامه کان و وينه کانی له گو قاره کاند. ده چن بق کارکړدن
له ناماده کړدن خواردندا له شويينک يان له پرکړدن باره لگړه کان
له پيناو هه لگه راواني قيزه ونی سووک و سه رخوشي تپپه که له گهل
ژنه ناشيرينه کانين، بهلام شه؛ ته له فزيون شاههنگه کانی په خش
دهکات به شيوه ي راسته وخو و شه ویش له بهردهم جه ماوه ريکی
به رفراواندا له ياريگايه کی وهرزشی؛ گيتار ده ژهنيت. له داهاتوودا
له ناو فرميسکی شه وانه ی ناپاکييان به رامبه ري کړد، خوی ده شوات

و ههريهك له و فرميسكانه به سه د دۆلارييهكي تازهي پاكوخاوين ده سريته وه.

ئه و ژهنياري گيتاره به و شتويهيهي لي هات وهك بليي شهيتانيكي موسيقي بوو ته خاوهني. چهند مانگيك پارهي خه رج كرد بۆ گه پان به دواي باشتريين ژهنياره كاندا و رازيكرديان به وهي كاري له گه ل بگه ن... موسيقاژهناني زۆر باشتتر له وانهي له تپه كهي پيشوويدا كاري له گه ل كردبوون، دهيان گۆرانيي نووسييه وه و راهيتاني له سه ر كرد به و په ربي له خۆبووردن و دلسۆزييه وه. توورپه ييه سووتينه ره كهي سوته مه نييهك بوو بۆ تموحه كاني، بيركردنه وه له توله كردنه وه بوو باشتريين شينوازي كاتبه سه ربردني. له ماوهي ته نها دوو سالدا تپه كهي تواني گرتيه ستيك ئيمزا بكات بۆ توماريني تاييه ت، له پاش ساليك؛ ئهلبومي يه كه ميان چوو له يستي زيرينه وه.

ناوي ئه و گيتارژهنه؛ ديف مۇستين بوو، تپه نوويه كه شي كه خۆي دروستي كرد؛ ناوي (Megadeth) بوو كه خاوهني ناويانگيكي ئه فسانه يي بوو. به خياريي فروشي ئهلبوم مه كاني ئه و تپه گه يشته بيست و پينج مليون دانه، چهند جاريك به جيهاندا گه را. ئيستا مۇستين يه كيكه له دره وشاوه تريين موسيقاژهنه كان و گه وره ترينيانه له جيهاني (موسيقي كازايي) به رز.

به لام به داخه وه ئه و تپه ي ده ريانكردبوو؛ تپي (Metallica) بوو كه زياتر له سه د و هه شتا مليون دانهي له ئهلبوم مه كهي له ته وايي جيهاندا فروشت، زۆربه ي خه لكی پينان وايه تپي (Metallica)؛ به ره هايي يه كيكه له هه ره گه وره تريين تپه كاني موسيقي رۆك له جيهاندا.

له ئه نجامدا مۇستين به چاوي پر له فرميسكه وه له

چاوپنک و تنيکي تايبه تي دهگمه ندا که له گه لي نه نجام درا له سالي ۲۰۰۳، داني نا به وهی ناتوانيت هيچ بکات جگه له وهی خوی به که سينيکي شکستخواردو دابنيت، سهره پای هموو نه وهی به دهستی هينابوو؛ مؤستين به رده وام وا سهيري خوی دهکات که نه و که سهيه که له تيبي (Metallica) ده رکرا.

نيمه مهيموونين، نهک زياترا پيمان وايه زور گه شه مان کردوه، له بهر نه وهی فرني ترشاندني هوير و پيلاوی وهرزشيبي خاوهن ديزايني ناست بهر زمان هيه، به لام نيمه هيچ نين جگه له کومه له مهيموونیکي رازاوه به رازاندنه وهيه کی باش. له بهر نه وهی مهيموونين، بويه خومان به خه لکانی تر به راورد دهکين و خومان له ناو ده بهين تا بگهينه نه و ناسته ی نهواني تی دان. مه سه له که نه وه نيه که نایا نيمه خومان به به راورد کردن له گه ل که سانی تردا پيوانه دهکين، به لکوو نه وهيه: نه و پيوره کامه يه که خومانی پي پيوانه دهکين؟

جياوازي نيه که نایا ديف مؤستين له و بابته تيگه يشتيت يان نا، نه وهی هه لېژارد که خوی پيوانه بکات به وهی تا چهند له تيبي (Metallica) سهرکه وتووتر و خاوهن جه ماوهري زياتره، نه زموونی ده رکرا نی له تيپه کونه که ی؛ نازاری زوری پي دا و وای کرد نه وه هه لېژيريت «سهرکه وتن به به راورد کردن له گه ل تيبي Metallica» بکاته پيوره ريک بو خوی و ژياننامه ی پيشه يی خوی له جيهانی مؤسيقا.

راسته که کاتيکي نه و په پي خراپی له ژيانی هه لېژارد و به شتيکي باشه وه لني ده رچوو (تيبي Megadeth ی خسته گه را)، به لام برياردانه که ی به وهی خوی په يوه ست بکات به سهرکه وتني تيبي (Metallica) و بيکاته پيوره ريک که هموو ژيانی خوی پي

دەكەين و كەسانی تریشى پى پىوانە دەكەين. بەهای گوپرایهلی و خوشەویستی بۇ ئیمپراتوری یابانی؛ وای کرد ملازم ئونۇدا بتوانیت نزیکەى سى سال لە دوورگەى لوبانگ ژیان بەریتە سەر، بەلام ھەمان ئەر بەھایە وای کرد لەدوای گەرانەوہى بۇ یابان؛ بەدبەخت و غەمبار بیت. بىگومان پىوہرەكەى مۇستىن كە جەختى لە پىویستى سەرکەوتتى بەسەر ھاوپىکانى لە تىبى (Metallica) دەکردهوہ؛ یارمەتیدەر بوو بۇ بەگەرخستى سەرکەوتنىكى نایاب لە جیھانى مۇسیقا، لەگەل ئەوہشدا ھەمان پىوہر بەردەوام ئازارى دەدا لە دوایدا سەرەپای ھەموو سەرکەوتنەکانى.

ئەگەر ویستت تیروانىت بۇ كیشەكانت بگۆریت، پىویستە لەسەرت ئەوہ بگۆریت كە بەلاتەوہ خاوەن بەھایەكى گەورەیه و یان ئەوہى سەرکەوتن و شکستەكانتى پى پىوانە دەكەیت.

بۇ تمونە؛ با سەیری مۇسیقاژەنىكى تر بکەین كە لە تىبىكى تر دەرکرا، چىرۆكەكەى زۆر لە چىرۆكى دىف مۇستىن دەچو، لەگەل ئەوہى پووداوەکانى بیست سال پىش چىرۆكەكەى مۇستىن پرویان داوہ.

لە سالى ۱۹۶۲دا بوو، ئازاوەیەك دروست بوو لە بارەى تىبىكى گەشەکردو لە شارى لیفەرپولى ئىنگلتەرە، ئەندامەکانى ئەو تىبە قزبان بە شیوہى نامۆ دەبى، ناوی تىبەكەشیان لەوانە نامۆتر بوو، بەلام مۇسیقاكەیان باش بوو بە شیوہیەك كەس نەیدەتوانى نكولى لى بکات. لە کوتايدا تىبەكە سەرنجى كۆمپانىاکانى تۆمارکردنى بۇ لای خۆى پاكىشا.

تىبەكە پىك ھاتبوو لە جۆن؛ گۆرانىبىژى یەكەم كە گۆرانىبەکانى بۇ تىبەكە دەنووسى، ھەرۋەھا بۆل؛ ژەنیارى گیتارى جیار و خاوەن پووخسارىكى رۆمانسى مەندالانە، ھەرۋەھا جۆرجى ئازاوەچى؛

گیتارژهنی سهرهکی، ههروهه ژهنیاریکی درامزیان ههبوو.
ئهو ژهنیاره ی کۆتاییان له ههموویان قۆزتر بوو، کچهکان بۆ
شیت بووبوون، ڕووخساری بووبوو یهکه م ڕووخسار که له
گۆفارهکاندا دهردهکهوت، له ههموو ئەندامانی تیپهکهش لیهاوتوتر
بوو، ماددهی هۆشبهری بهکار نهدههینا، په یوهندییهکی بهردهوام و
پتهوی ههبوو له گهڵ هاورێ کچهکه ی، لهو کاته دا که سه گرنگهکانی
بواوی مۆسیقای پشیان وا بوو دهییت ئه و بیهته ڕووخساری تیپهکه،
نهک بول، یان جۆن.

ئهو گه نجه ناوی بیت بیست بوو، له سالی ۱۹۶۲ دوا ی ئیمزاکردنی
یهکه م گریبهستی تیپهکه بۆ تۆمارکردن، سێ ئەندامهکه ی تری
تیپهکه کۆ بوونهوه و بههیمنی داوایان له به پێوه بهری تیپهکه که
ناوی برایان ئیستین بوو؛ کرد که بیست ژهنیاری درامز دهربکات،
ئه م بریاره ئه شکه نجه یهک بوو بۆ ئیستین، چونکه زۆر پتی
سه رسام بوو، به و شیوه یهش بریاره که ی دوا خست به و هیوا یه
ئه و سیانه بۆچوونه که یان بگۆرن.

سێ مانگ تیپه پری، ته نه ا سێ ڕۆژ پش ژوانی یهکه م
تۆمارکردن، ئیستین؛ (بیست) ی بانگ کرد بۆ نووسینگه که ی و
به شیوه یهکی راسته وخۆ تییگه یاند که بروات به دوا ی تیپکی تردا
بگه ریت بۆ خۆی، هۆکاره که ی بۆ ڕوون نه کردهوه و هیچ شتیکی
بۆ شی نه کردهوه، هه ولیشی نه دا دلنه وایی بکات، به لکو ته نه ا
به وه کۆتایی پی هینا که سێ ئەندامه که ی تری تیپه که ده یانه ویت
ئه و بروات: که واته، هیوا ی به ختیکی باشت بۆ ده خوازم!

تیپه که له بریی ئه و؛ که سیکی تری هینا، ئه و که سه گه نجیک بوو
که رهفتارهکانی نامۆ بوون، ناوی رینگۆ ستار بوو. رینگۆ ته مه نی
له ته مه نی بیت زیاتر بوو، لووتیکی گهره ی هه بوو که شیوه ی

نامۇ بوو. رىنگو رازىبوو بەۋەى قژى بەو شىۋە ناشىرىنەى جۇن
 و بۇل و جۇرج بېرېت، سوور بوو لەسەر ئەۋەى گۇرانى بنووسىت
 لە بارەى ھەشتېن و ژىرئاۋگەرەكانەۋە، سىيانەكەى تر ۋەلاميان
 دايەۋە: بەدلىيايىۋە، با وا بېت، بۇ نا؟

تىپى (Beatlemania) سەرکەۋتتى گەرەى بەخۇۋە بىنى لە
 ماۋەى ئەو شەش مانگەى دۋاى دەرکردنى بېت. ھەرىكە لە جۇن
 و بۇل و رىنگو و جۇرج بوۋنە چۈر سىماى خاۋەن زۇرتىن
 ناۋبانگ لە جىھاندا.

لەم كاتەدا بېست لە خەمۇكىيەكى قوۋلدا دەتلايەۋە، ھىچى
 نەدەكرد جگە لەۋەى ھەر ئىنگلىزىك دەيكات، ئەگەر ھۇكارى
 پىۋىستى ھەبېت بۇ ئەنجامدانى: خاۋدەۋە. ماۋەى سالانى دەيەى
 شەستەكان باش نەبوۋن لەگەل بېست. لە سالى ۱۹۶۵ داۋايەكى
 ياسايى لە دژى دوۋان لە ئەندامانى تىپەكە تۆمار كرد بە تۆمەتى
 درۋەلەستىن، ھەموو پىرۋە مۇسقىيەكانى شىكىستى بەرچاۋيان
 بەدۋاۋە بوو، پاشان ھەۋلى خۇكۈشتىنى دا لە سالى ۱۹۶۸، بەلام
 دايكى توانى رىزگارى بىكات و پەشىمانى كىردەۋە. ژيانى زۇر
 ناخۇش بوو.

بېست ئەو چىرۆكەى نەبوو كە دىف مۇستىن بەكارى ھىنا
 بۇ بىبەرىكىردنى خۇى لە ھەستىكردن بە تاۋان، ھەركىز نەبوۋە
 ئەستىرەيەكى جىھانىنى گەرە و ملىۋنان دۇلارى بەدەست نەھىنا،
 بەلام كارەكەى بە شىۋەيەكى ياشتر لەۋەى مۇستىن كۆتايى ھات.
 لە چاۋپىكەۋتتىكىدا لەگەلى سالى ۱۹۹۴، بېست ۋتى: «من ئىستا
 بەختەۋەرتىم لەۋەى لەگەل ئەۋ تىپە بىمامايەتەۋە.»

شىتىكى سەيرە! چۇن؟

بېست ۋتى ئەۋ بارودۇخەى لەگەل دەرکردنى لەۋ تىپە بۇى ھاتە

پیش، سه‌ری کیشا بۆ بینینی ئەو ئافره‌ته‌ی دواتر بووه‌ هاوسه‌ری،
 پاشان به‌ره‌می هاوسه‌رگیریان چهند مندالیک بوو. که‌واته‌ ئەوه
 بوو، به‌هاکانی گۆپان و پتوه‌ریکی جیاوازی بۆ ژيانی جیبه‌جی کرد.
 به‌دنیایه‌وه‌ شکو و ناوبانگ دوو شتی باشن، به‌لام بریاری دا که
 ئەوه‌ی ئەنجامی ده‌دات؛ به‌لایه‌وه‌ گرنگتر بن: خیزاننکی که‌وره‌ی
 خۆشه‌ویست، هاوسه‌رگیریه‌کی سه‌قامگیر، ژياننکی ساده، به‌لکو
 به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ژهنینی درامز. چهند گه‌راننکی هه‌بوو له
 ئەورووپا و چهند ئەلبوومیکێ نوێی ده‌رکرد که به‌رده‌وام بوون
 تاکوو سه‌ره‌تاکانی سه‌ده‌ی بیست و یه‌ک. که‌واته به‌راستی چیی
 دۆراند؟ هیچی نه‌دۆراند، جگه له ناوبانگنکی فراوان و کۆمه‌لیک
 هه‌واداری دیارینه‌کراو، به‌لام له به‌رامبه‌ردا ئەوی به‌ده‌ستی هیتا؛
 به‌بۆچوونی خۆی گرنگیه‌که‌ی یه‌کجار زیاتر بوو.

ئهم چیرۆکانه پیمان ده‌لین که به‌ها و پتوه‌ری وا هه‌ن که له
 ئەوانی تر باشترن.

هه‌ندیک به‌ها و پتوه‌ر هه‌ن که سه‌ر ده‌کیشن بۆ کیشه‌ی باش
 که چاره‌سه‌رکردنیا ئاسانه، هه‌روه‌ها به‌ها و پتوه‌ریش هه‌یه که
 سه‌ر ده‌کیشن بۆ کیشه‌ی چاره‌سه‌ر قورس یان بۆ کیشه‌یه‌ک که
 چاره‌سه‌ریان نییه.

ئەو به‌هایانه‌ی نرخیان نییه

چهند به‌هایه‌کی به‌ربلاو بوونیا هه‌یه که به‌راستی کیشه‌ی
 خراپ بۆ خه‌لکی دروست ده‌کهن، کیشه‌ی وا دروست ده‌کات
 که له‌وانه‌یه چاره‌سه‌رکردنیا مه‌حال بیت. با چاوێکی خیرا به‌و
 به‌هایانه‌دا بگێڕین:

۱. چيژ

چيژ شتيكي مه زنه، به لام به هايه كي له وپه بري خراپيدايه نه گهر
كاره له پيشينه كاني ژيانف به پيې نه و ديارى بكهيت. پرسيار له
هر ئالو وده بوويه كي مادده هوشبه ركهان بكه بلې نه نجامي دواي
نه و چيژه چي بوو، پرسيار له و ئافره ته بكه كه چيژ خيزانه كي
له نار برد و مندا له كاني له دهست دا كه ئايا نه و چيژه به خته وهرى
كردوه له كوتاييدا، پرسيار له پياويك بكه كه زياده پويي كردوه
له خوار دندا تا نه و كاته ي له مردن نزيك بووه ته وه كه ئايا چيژي
خواردن سوودي بوي هه بووه له چاره سه ركردي كيشه كانيدا!

چيژ خوا وهنديكي ساخته يه. ليكولينه وهكان نه و هيان روون
كردوه ته وه كه نه و كه سانه ي وزه ي خويان بو چيژه روو كه شهكان
ته رخان دهكهن، له كوتاييدا تووشى زورترين دله راوكي دهبن
و كه مترين سه قامگيريان دهبيت له رووي هه لچوونهكان و
زورترين خه موكيان دهبيت. چيژ له هه موو شيوه كاني رازيبوون
روو كه شيتره، پهنگه له بهر نه و هوش بيت كه به ئاسانترين شيوه
به دهست ديت و به زووترين كات له ناو ده چيت.

به لام له گهل نه و هاشدا به دريژايي ۲۴ كاترمير، حوت روژ له
هفته يه كدا چيژمان بو رهوانه دهكرت، نه مه يه كه دهبين هه موو
ئاگاييمان له سهري چر بووه ته وه، نه وه بو دلخوشكردي خومان و
سر كردنمان به كاري دههينين.

به لام چيژ خوي له خويدا به ته نها به س نيه، نه گهر يه كيكيش
بيت له پيوستيه كاني ژيان (به مه رجيك به بري ته ندروست
بيت). چيژ هوكاريك نيه بو به خته وهرى، بهلكو وده راويشته ي
به خته وهر يه. نه گهر هه موو په گه زه كاني تريت له بهر دهست بيت

(بەها و پێوەرەکانی دیکە)، ئەوا چیژ خۆی بە شیوەیەکی سروشتی
دیت؛ بەو پێیە بەرھەمیکی لاوەکییە.

۲. سەرکەوتنی ماددی

زۆر کەس بەهای خودییان بە بری ئەو پارەییە بە دەستی
دەھینن؛ پێوانە دەکەن، یان بە پێی جووری ئەو ئۆتۆمبیلەکی کە ھەیە
یان ئەو ھەوێ مال و باخەکیان تا چەند لە ھێی دراوسێکانیان سەوز
و جوانترە.

بەلام لیکۆلینەو ھەکان دەریدەخەن کە پەییوەندیی نێوان
بەختەو ھەری و سەرکەوتنی ماددی، بەختیاری لە سفر نزیک
دەبێتەو ھەوای ئەو ھە مەوۆف دەتوانیت پێداویستی بە پەرتییەکانی
خۆی پر بکاتەو ھە (و ھەک خواردن و شوینی نیشتەجێبوون و... ھتد).
ئەمە واتە تۆ ئەگەر کە سێکی لەوانە بە دەست بڕسیتی ھەو دەنالیین
و لەسەر شەقامەکان دەژیت لە شوینی ک لە شوینیەکانی ھیندستان،
ئەوا لەوانە بە لە سالی کدا دە ھەزار دۆلار کاریگەری گەورە لەسەر
بەختەو ھەری دابنیت، بەلام ئەگەر یەکیک بیت لە ئەندامانی چینی
ناو ھەراست لە یەکیک لە ولاتە پێشکەوتوو ھەکاندا؛ ئەوا دە ھەزار
دۆلاری زیادە لە سالی کدا کاریگەری گەورە لەسەر ھەچ شتیک
نایت، ئەمە واتە لەوانە بە تۆ خۆت بکوژیت بە کاریکی زیادەو ھە کە
پۆژانە دەیکەیت، تەنانت لە پۆژە پشوو ھەکانیدا، لە راستیدا لە
پێناو ھیچدا.

مەترسییەکی تری پۆچوون لە بەهای سەرکەوتنی ماددی؛
دانانیەتی لە ریزی پێشەو ھە بە ھەکانی تردا و ھەک ئەو ھە پاستو
بیت، بێو ھە بیت، خەلکیت خۆش بویت، سۆزت ھەبیت لەگەڵیان.
کاتی مەوۆفەکان بە ھەفتارەکانیان نا، بە لکوو بە ھەمای ئەو پێگەیی

ده توانن پښې بگن؛ خويان پيوانه دهكهن، ئه مه تهنه به واتاي ئه وه
نايه ت كه سانتيكي ږووكه شين، به لكوو له گهل ئه وه شدا كه سانتيكي
بيمينشكن.

۳. ئه وهى هميشه له سره حق بيت

ميشكي ئيمه ئاميريكن كه ليها توويان كه مه، زوربهى كات
گرېمانه ي هله داده ږيژين، له پيشيښيكنردنې ئه گره كاندا هله
دهكهن، راستيه كان به شيويه كي هله باس دهكهن، توندين له
شيوازه كانى لايه ندياري پيشيښيكنردن، برياره كانمان به پشتبه ستن
به گورانكاريه هله چوونيه كانمان، له بهر ئه وهى ئيمه مروځين؛
له حاله تې په كچار زوردا دهكويه نه هله وه. ئه گره پيويهى
سهر كه وتن له لاي تو ئه وه بيت كه تو له سره حقيقت، ئه وه ماناي
وايه نارېحه تې زور ديتې ږيټ له دوزينه وهى هوكاره شاراوه كانى
پشت هله كاندا.

له راستيدا ئه و كه سانه ي به ها خوديه كانيان گه شه پښې ددهن
له سره بڼه ماي پشتبه ستنيان به وهى له هه موو شتيكدا ئه وان له سره
حه قن، ئه وا خويان له فيربوون له هله كانيانه وه بيتېش دهكهن،
ئه وانه كه سانتيكي هه ژارن له تواناي هينانه كايه ي تيږوانيني نوئ و
تيگه يشتن له كه ساني تر، هه روهك خويان به داخراوى ده ميلنه وه
و ږيگا نادهن زانياري نوئ و گرنگيان پښې بگات. بۇ تو زور
باشتره كه واى دابنيت كه سيكي نه زانيت و زور شت هه ن كه
تو نايان زانيت، ئه مه وا دهكات په يوه ست نه بيت به هه ر باوه ږيكي
خه يالى كه پشتي به زانياري پيويست نه به ستووه، هه روه ها هانت
دهدات به رده وام له فيربوون و باشتر بووندا بيت.

۴. سوربوون لەسەر ئەرینیوون

کەسانیکی تریش هەن کە ژیانیا پێوانە دەکەن بەوێ تا چەند دەتوانن لە هەموو شتیکدا ئەرینی بن... بەلێ، بەزیکەیی لە هەموو شتیکدا. ئایا کارەکەت لە دەست داوه؟ مەزنە! ئەمە هەلیکە بۆ ئەوێ بێتوانیت جۆری کارەکەت بگۆریت بەوێ خۆت حەزت لێیت. مێردەکەت لە گەل خوشکەکەت ناپاکیت بەرامبەر دەکات؟ کێشە نییه! تۆ فیزی شتی نوێ دەبیت لە پێگەت بەرامبەر کەسانی دەورووبەرت.

راستە بەهایەک هەیە کە دەلێن «مانەو» لە ڕووە ڕۆشنەکە ی ژیان» بەلام لە راستیدا ژیان لە زۆربە ی کاتەکاندا خراپ و سەرزەنشترکراوه و تاکە کاری راست و دروست کە بێتوانیت نەجامی بدەیت؛ ئەوێ ژیا ئێستە بۆ شێوەیەکی کە هەیە. نکلێکردن لە دیمەنە ئەرینیوون سەر دەکێشیت بۆ هەلچوونی ئەرینی قوولتر و درێژمەوداتر، هەروەها سەر دەکێشیت بۆ کەموکورتیی هەلچووننامیز، بەلام ئەرینیوونی بەردەوام جۆریکە لە جۆرەکانی خۆدزینەو و هەلاتن، واتە چارەسەریکی دروست نییه بۆ کێشەکانی ژیان... بەو بۆنەوێوە ئەو کێشانەن کە پێویستە بێنە پالەرت و ئێرەت بەهێزتر بکات، ئەگەر بەها و پێوەری راست و دروست بەکار بهێنیت.

بابەتەکە بەراستی سادەیه: ڕەوتی کارەکانمان بە جۆریکە کە پێمان خۆش نییه، خەلکی هەراسانمان دەکەن، هەروەها ڕووداوی بێزارکەرمان تووش دەبیت، ئەم کارانە وامان لێ دەکەن هەست بە بەدبەختییەکی زۆر بکەین. ئەو کێشە ی تێدا نییه! هەلچوونە ئەرینیوون پێکھاتەیهکی پێویستن لە پێکھاتەکانی تەندروستی هەلچوون، بەلام نکلێکردن لەم لایەنە ئەرینیوون؛ ماوێ کێشەکان

دریژتر ده کاته وه له بریي ټو هی چاره سهریان بکات.
پښای دروست بڼ مامه له کردن له گهل هه لچوونه نه ریتیه کان
ټو هی:

• دهر برینی به شیوه یه کی دروست که له لایه ن کومه لگاوه
قبولکړاو بیت.

• دهر برینی به شیوه یه ک که گونجاو بیت له گهل به ها کانت،
ټه مه ش نمونه یه کی ساده یه بڼ ټو هی پیشتر با سمان کړد:
ناتوند و تیژی به هایه که له به ها کانم، ټو پتوهری بڼ پتوانه کړدی
ټو به هایه به کاری ده ټیم ټو هی که له که س نادم. به
شیوه یه ش کاتی له که سیک تووړه ده بم؛ ټو ټوړه بوونه که م
درده برم، به لام هه میسه ټا گام له وه یه که تووړه بوونه که م به
بڼ کسک بڼ روو خساری به رام بهر دهر نه برم. دهر نام له وانه یه ټم
شیوازه زور بیت، به لام تووړه بوون له خودی خویدا کیشه یه ک
نیسه. تووړه بوون شتیکی سرو شتییه، تووړه بوون به شیکه له ژیان،
ده شتوانین بلین تووړه بوون کاریکی ته ندرو ستانه یه له زور به ی
کاته کاند (بیرتان ده خه مه وه که هه لچوونه کان هیچ نین جگه له
زانباری که کوته ندای ده مارمان پیمان ده دات).

بابه ته که روون بوو وه؟ لیدانی بڼ کسک له روو خساری که سیک؛
خوی کیشه که یه نه ک تووړه بوونه که، تووړه بوون په یامه ټه ریکه که
په یامه که ی بریتییه له وه ی ده ستم به ره و ټا راسته ی ده موچاوت
بروات. سهر زه نشتی په یامه ټه ره که مه که، به لکوو بڼ کسه که م له و
بابه ته دا سهر زه نشتکړاوه (یان له وانه یه روو خساری ټو).

کاتیک خومان ناچار ده که ین به به رده وای ټه رینی بین، که واته
ټمه نکولی له بوونی کیشه کانی ژیانمان ده که ین. کاتیکیش نکولی له
کیشه کانی ژیانمان ده که ین، ټو هه لی چاره سهر کړدی کیشه کان

و بەرھەمھێنانی بەختەوهری لە ژياندا لە خۆمان زەوت دەکەین. کێشەکان ھەستکردن بە گرنگی و ماناداری دەخەنە ژيانمانەوہ لێرەوہ، کەواتە شاردنەوہی کێشەکانمان یان خۆدزینەوہ لێیان؛ بە واتای ئەوہیە کە بوونمان ھێچ مانایەکی نییە (تەنھەت ئەگەر وای دابنێن بەلای خەلکەوہ دڵخۆشکەرە) لەسەر ئاستی درێژمەودا، بەختەوهریمان بە گەیشتنی بە ھێلی کوتایی لە پێشبرکێی ماسقۇندا گەورەترە لە بەختەوهربوونمان لە کاتی خواردنی شیرینییەک بە شکولاتەوہ، ھەرۆھما پەرۆردەکردنی مندالیک تا گەورە دەبێت؛ زیاتر لە سەرکەوتن و بردنەوہ لە یارییەکی قیدیویدا بەختەوهرمان دەکات، ھەرۆھک دەستکردن بە کاریکی بچووک بە ھاوبەشیی ھەندیک لە ھاوڕێیان لەگەڵ کارکردن بۆ ریکوپینککردنی کارەکانمان بەبەردەوامی لە کرینی کۆمپیوتەرێکی نوێ دڵخۆشترمان دەکات. ئەم چالاکییانە سەختن، فشارھێنەرن، بەلکوو لە زۆر حالەتیشدا بیزارکەرن، جگە لەوہی ناپەرھەتیی پووبەپووبوونەوہی کێشەکانی بە شینوہی یەک لەدوای یەک تێدايە، بەلام لە ھەموو ساتەکان پڕواتاترن و خۆشترن لە ھەر شتیک لە ژيانماندا. ئازار و ھەولەدانی تێدايە، بەلکوو تەنھەت توورپیی و بێھێوایی، بەلام لە کوتايدا ئەنجامی دەدەین، پاشان تەماشای دواوہ دەکەین و بە چاوی پڕ لە فرمیسکەوہ بۆ نەوہکانمانی دەگێرینەوہ.

فرۆید دەلێت: «کاتی لە یەکیک لە پوژەکاندا یادەوہرییەکت بێر دەکەوێتەوہ، بۆت دەردەکەوێت کە سالە پڕ ناپەرھەتییەکانت لە جوانترین سالەکانی تەمەنت بوون.»

ھەر لەبەر ئەوہ وتم ئەم بەھایانە... چیژ، سەرکەوتنی ماددی، ئەوہی ھەمیشە راست بێت، ئەوہی ھەمیشە ئەرینی بێت...! نمونە ی لاواز و خراپ لە پێناو ژيانی مرقفەکان، لە گەورەترین ساتەکانی

ژيانی مرقف ئه ساتانهن كه چيزيان تيدا نه بووه، سهركه وتنيان
تيدا نه بووه، ههروهك كهس نه يناسيون و نه رينيش نه بوون.
بهرهكه ي سهرهكي له م بوارهدا بریتيه له جیگیرکردنی هه نديك
به ها و پيوهری نو، دواي ئه وهش چيز و دلخوشي و سهركه وتن
وهك به ره نجاميک به دوايدا دیت. ئه م بابه تانه ئه نجامی لاهه کين بۆ
به ها نوينه کان، به لام ئه گهر له خودی خوياندا سه پريان بکين؛
ئه وه جگه له ده رچه ی خيرا و ئاسانی بۆ ناوه روک، هه ی شتيکی
تر نين.

پيناسه ی به های باش و به های خراپ

به ها باشه کان: ۱. له سه ر واقع بنيات تراون. ۲. له پرووی
کومه لايه تيه وه بنياتنه رن. ۳. بۆ ئیستان و توانای ریکه ستنيان
هه يه.

به لام به ها خراپه کان: ۱. خه يالين. ۲. له پرووی کومه لايه تيه وه
پرووخينه رن. ۳. بۆ ئیستا نين و توانای ریکه ستنيان نيه.
راستگویی به هایه کی باشه، چونکه ده توانين ریکی به خه ين و
به ته واوی ده ستی به سه ردا بگري، له به ر ئه وه ی ره نگدانه وه ی
راسته قينه يه، له به ر ئه وه ی بۆ خه لکی به سووده (ته نانه ت ئه گهر
هه نديک جار پيشمان ناخوش بیت)، به لام له لايه کی تره وه ناوبانگ
و جه ماوه ريپوون به هایه کی خراپه. ئه گهر ئه وه يه کيک بیت له
به هاکانی تو، يان پيوهره که ت ئه وه بیت بۆ که سيک که له ئاهه نگيکی
سه ماکردندا جه ماوه ري زورتر بیت؛ ئه وا زورينه ی ئه وه ی پروو
ده دات؛ له ده ره وه ی بازنه ی ده سه لاتي خوتدایه؛ تو نازانيت جگه

له خۆت؛ کۆی تر له و بۆنهیه دا ئامادهیه، به دانیاییه وه تو نیوهی ئه و
که سانهی ئامادهن؛ نایانناسیت. پاشانیش به های پتوهره که له سه ر
بنه مایه کی واقعی بنیات نه نراوه: تو و اهه ست ده که یت جه ماوهریت
یان جه ماوهری نییت، له کاتیکدا هیچ به لگه یه کت به دهسته وه نییه
که بۆچوونی خه لکی ده رباره ت بسه لمینیت. (تییینییه کی لاوه کی:
له ئه نجامی ئه مه دا، ئه و که سانه ی ترسیان له بۆچوونی خه لکی تر
هه یه؛ ده ترسن له ناخی خۆیاندا، له هه موو ئه و شته خراپانه ی که
گومان ده بن تیایاندا هه بیته، ترسی ئه وه شیان هه یه خه لکانی تر
بیده نه وه له روویان).

ئه مانه نموونه ن له سه ر به های باش و ته ندروست: راستگویی،
نوێبوونه وه، توانای کارتیکردن، به رگری له خۆکردن، به رگریکردن
له خه لکی دیکه، پیزگرتنی خود، خۆشه ویستی بۆ زانین، چاکه کاری،
خۆبه که مگری، داهیتان.

له باره ی نموونه ی به های خراپ و ناتهندروست: خۆزالکردن
له رێگای توندوتیژی و ده ستیوه ردان، سیکسی سنوربه زاندن،
له خۆرازیبوون به به رده وامی، سووربوون له سه ر مانه وه
به به رده وامی له چه قی گرنگیپێداندا، ترسان له ته نیایی، هه ولدان
بۆ رازیکردنی هه مووان، ده وله مه ندی له پیتاوه ده وله مه ندی،
قوربانیکردن به ئازهلێ بچووک بۆ خواوه ندی دروستکراو.

تییینی ئه وه ده که یت که مرۆف ده توانیت له ناخه وه بگاته به ها
ته ندروسته باشه کان، له وانه یه له گه ل به های له شیوه ی داهیتان و
کۆبه که مگریدا بژی، ئیستا، هه ر له م ساقه دا، پتویسته له سه رت به
ئاراسته یه کی دیاریکراو وه رگێریت بۆ ئه وه ی له گه لێ بژیت. ئه م
به هایانه توانای رێکخستنیان هه یه، وات لێ ده که ن له په یوه ندیه کی
به رده وامدا بیت له گه ل جیهان به و شیوه یه ی که هه یه، نه ک وه ک

ئەوھى چۆن ئارەزووى دەكەيت.

بەلام بەھا خراپەكان بەزۆرى پىشتەستون بە پرووداوه
دەرەككەكان: فېرىن بە فېرۇكەيەكى تايبەت، ھەمىشە خەلكى بېت
بلىن تۆ راست دەكەيت، خاوەندارىتتى خانوويەك لە دوورگەيەكى
كەمەرەيى، خواردنى خۆشتىن خۆراك لە كاتىكدا ئافرەتاني
سەماكەر بەدەورتدا بسوورپىنەو. راستە لەوانەيە زۆربەي كات
بەھا خراپەكان؛ خوشى و چىزىت پى بېخىش، بەلام ھەمويان لە
دەرەھى تواناي خۆتدان، زۆر كاتىش بەدەستەيتانيان؛ پىويستى
بەو ئامرازانە دەبىت كە كۆمەلگا دەرووخىن.

ھەرۋەھا بابەتى رېكخستنى بەھاكان بە شىۋەي لەپىشىنەبوون،
شتىكى نامۇ نىيە كە ھەموو مەۋقەك ھەزى لە خواردنى خوش و
بەتام بېت يان ھەزى لە بوونى خانوويەك بېت لە دوورگەيەكى
كەمەرەيىدا. بابەتەكە لەبەرچاۋگرتتى لەپىشىنەبوونى بەھاكانە
لەلەي تۆ، ئەو بەھايانە كامانەن كە دەيانخەيتە پىش ئەوانى ترەو
كە كاريگەري دەبىت لەسەر ئەو بىرپارانەي دەيدەيت لەچاۋ
كاريگەري ھەر بەھايەكى تر؟

خەمەتكردى ئىمپراتورى يابان و گوڭپايەلىي تەواۋ بۆي، يەككە
بوو لە بەھاكانى ملازم ھىرو ئۆتۆدا. ئەم بەھايە ئەگەر تىنەگەيت
كاتى لە بارەيەو دەخوئىتەو؛ بەھايەكى لەوپەرى خراپىدايە، ئەو
پياۋە بەراستى كىشەي زۆرى بۆ دروست بوو، لەبەر ئەوھى لە
دوورگەيەكى دوورەدەستدا بۆ ماۋەي سى سال ماپەو كە لەوئىدا
كەرم و مېروۋەكانى دەخوارد، پاشان بە ئەركى خۆيشى زانى
كەسانى سقلى بىتوان بكوژىت. كەواتە لەگەل ئەوھى ئۆتۆدا خۆي
بە سەركەوتوو دەزاني، سەرەپاي ئەو راستىيەي پىداۋىستىيەكانى
پىۋەري بەكارھىنراۋى بەدەست ھىنا، بەلام پىم وايت ھەموومان

لەسەر ئەوە کۆکین کە ژيانى بەراستى ناخۆش بوو. هیچ یه کێک له
ئێمه کارهکانى به باشه باس ناکات و هیچ کەسیشمان به جووتیک
پێلاو نایگۆڕیتەوه.

دیف مۆستین ناوبانگ و شکۆمەندی گەورەى بەدەست
هینا، بەلام خۆى ھەر به شکستخواردوو دەزانى، ئەمەش لەبەر
ئەوێ بەھایەکی خراپى لەخۆ گرت کە پشتى به بەراوردیکى
بێسەر و بەرانەى سەرکەوتنى کەسانى تر بەستبوو. ئەم بەھایەش
کێشەى زەبەلاحى بۆ دروست کرد لە شیوەى «پێویستە لەسەرم
سەد و پەنجا ملیۆن سیدی دیکە بفروشم، ئەو کاتە ھەموو شتیک
باش دەبێت»، ھەروەھا «لە ئاھەنگیکى گۆرانىوتنى داھاتوومدا،
ناکریت رازى بۆم بە گۆرانىوتن لە شوێنیک کە لە یاریگایەکی
وەرزى بچووکتر بێت»... ئەمە یە ئەو کێشەى کە پێى وا بوو
پێویستە چارەسەریان بکات بۆ ئەوێ بەختەوەر بێت، بەلام ئەو
سەرسۆرھێنەر نییە کە ئەو نەگەیشتە بەختەوەرى.

بە پێچەوانەى ئەوێ، بێت بیست بەھایەکی جیاوازی ھەلژارد،
سەرەرای ئەوێ ڕووخوا و بێھىوا بوو بە ھۆى دەرکرانى لەلایەن
تیبى یەکەمیەو، بەلام کاتى کەمێک گەرەتر بوو؛ فێر بوو
پلەبەندى شتە گرنگەکانى ژيانى ڕێک بخاتەو، توانى پێوانەى
ژيانى لەژێر ڕۆشناییەکی نوێدا بکاتەو. لە ئەنجامى ئەمەشدا،
بیست یووہ پیاویکی پێگەیشتووی بەختەوەرى سەلامەت کە لە
ناز و نیعمەتى ژيانى خوش و خێزانیکى نایابدا ژيانى بردە سەر.
جیاوازییەکە ئەو یە کە ئەندامانى تیبەکەى پیشووی دەیان سالى
تریان تێپەراند لە پێناو ئەویدا یان ھێشتەوێ ئەوێ کە ھەیانە.
کاتیک بەھایەکی خراپمان دەبێت (یان پتوہرى خراپ کە بۆ
خۆمان یان بۆ خەڵکانى دیکەى دادەنێن)؛ ئەو گرنگى زیاد لە

پتويست به شتانيك ددهين كه گرنگ نين، واته به شتانيك كه
ژيانمان له وهی كه ههيه؛ خراپتر دهكهن، بهلام كاتيک بههای باشت
بهكار دههينين؛ ئهوا دهتوانين گرنگيمان بخهينه سهر شتاني باشت،
واته بوئه و شتانهی كه گرنگيان ههيه، شتانيك كه دۆخمان باشت
دهكات و بهختهوهري و دلخوشي و سهركهوتنمان بو بهرهم
دههينيت.

ئهمهيه بهكورتی واتای راستهقينهی «گهشهپيدانی خود»:
دانانی بهها باشتهكان له پيگهي پيشهوهی كارهكان، ههروهها
ههلبژاردنی شتی باشت كه گرنگيپيدانی خوتی پي دهبهخشيت،
بهمهش كيشهكانت باشت دهبن؛ كاتی شته باشهكان دهكهيته چهقی
گرنگيپيدانت. كاتيکيش كيشهكانت باشت بن، ئهوا ژيانيشت باشت
دهيت.

ئهوهی ماوه لهم كتيبه؛ گرنگی دهكات به پينج بهها كه
پيچهوانه له گهل پيشبينيه چاوهپوانكراو و دهقبههگیراوهكان،
بهلام بهلای منهوه باشتريين ئهوه بههايانه كه ئهگهر مروف له
خويان بگريت؛ سوودی پي دهگهيهنن. ههموو ئهم بههايانه سهر
به «ياسای گهپانهوه» ن كه پيشتر باسمان كردوه، ئهمهش
له بهر ئهوهی بههای نهريتين، ههموو ئهم بههايانه پتويستيان به
پووبهپووبوونهوهی كيشه هههه قوولهكانه لهبریی خودزينهوه له
كيشهكان له ربي دهههه ئاسانه خيراكانهوه. ئهم پينج بههايانه
كلاسيکی نين و له ههههه كاتيشدا ئاسووده بهخش نين، بهلام من
وای دهبينم ئهم بههايانه توانای كورپيني ژيانی مروفيان ههيه.

بههای يهكهم كه له بهندی دواتردا تيشکی دهخهينه سهر،
بريتيه له شيوهيهکی توند له شيوهكاني بهرپرسياريتي: ههلگرتنی
بهرپرسياريتي له ههه شتيك كه له ژيانندا پوو دهكات، بهبی

له‌به‌رچاوكردنی ئه‌وه‌ی خه‌تا له‌ كێوه‌یه. به‌های دووهم بریتییه له‌ به‌دگومان بوون؛ داننانته به‌ نه‌زانی و هه‌بوونی گومانی به‌رده‌وام له‌ بیروبۆچوون و بریواكانتدا. به‌های سێهه‌م بریتییه له‌ شكسته‌هێنان یان سه‌رنه‌كه‌وتن؛ ئاماده‌گیت بۆ دۆزینه‌وه‌ی هه‌له‌ و خاله‌ لاوازه‌كانت، بۆ ئه‌وه‌ی بتوانیت کاریان له‌سه‌ر بکه‌یت به‌ره‌و باشتر. چوارهم بریتییه له‌ په‌تکردنه‌وه؛ تواناته هه‌بێته وشه‌ی «نا» بلیت، هه‌روه‌ها توانای بیستنتیت هه‌بێته، ئه‌مه به‌ته‌واوی و به‌پرونی دیاریی ده‌کاته که له‌ ژیا‌نتدا چیت قبوله‌ و چیت قبول نییه. پاشان به‌های کۆتایی دیت که بریتییه له‌وه‌ی ورد بیته‌وه‌ له‌و راستیه‌ی که تۆ نه‌مر نییت، ئه‌م به‌هایه‌ گرنگیه‌کی یه‌کلاکه‌ره‌وه‌ی هه‌یه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کاتی مرۆف ئاگای له‌وه‌ بیت که ده‌مریت؛ له‌وانه‌یه تاکه‌ یارمه‌تیده‌رمان بیت له‌ روانین بۆ هه‌موو به‌هاکانی دیکه‌مان به‌ شیوه‌یه‌کی ته‌ندروست.

بەندى پىنجەم تۈ لە حالەتلىكى ھەلېژاردنى بەردەوامدايت

بېھىنە پىش چاۋى خۇت كاتى كەسىك چەكىكى لەسەر سەرت
راگرتوۋە و پىت دەلىت دەبى چل و دوو كىلۇمەتر بېرۋىت لە كەمتر
لە پىنج كاتژمىردا، ئەگەرنا خۇت و ھەموو ئەنداماتى خىزانەكەشت
بەيەكەۋە دەكوژىت.

ئەمە چەند خراپە! ھەروەھا بېھىنە پىش چاۋى خۇت كە ئىستا
جووتىك پىلاۋى جوانت كېيۈە لەگەل پىداۋىستىيەكاتى بېرىشتىن،
پاشان چەند مانگىكى زۆر راھىتانەت لەسەر بېرىشتىن كىردوۋە،
ھەروەھا بېھىنە پىش چاۋى خۇت كە دواتر بېرىشتىن و
بەشدارىت لە پىشېركىنى ماسۇندا كىردوۋە، ھەموو ئەندامانى
خىزانەكەشت لەگەل ھاۋرىكانتدا ۋەستاۋن و لەلاى ھىلى كۆتايىيەۋە
ھوتافت بۇ دەكىش.

لەۋانەيە ئەۋ سائە يەككىك بىت لەۋ سائانەي لە ژيانقدا زۆرتىن
شانازى و سەربەرزى تىدا دەبىنىت.

ئەۋە ھەمان ماۋەيە: چل و دوو كىلۇمەتر، ھەروەھا ئەۋە
خۇتت كە ئەۋ ماۋەيەت بېرۋە، ھەمان ئەۋ ھەۋل و كۆششەن كە

قاچه‌کانی تو ده‌یدهن، به‌لام له‌ حاله‌تی دووه‌مدا به‌وپه‌ری ویستی خۆته‌وه‌ هه‌لیده‌بژێریت و ئاماده‌کاریی بۆ ده‌که‌یت و ئه‌نجامه‌که‌شی ده‌بێته‌ ڕووداوێکی دیار له‌ ڕووداوه‌ گرنگ و شکۆمه‌نده‌کانی ژيان، به‌لام کاتی کاره‌که‌ به‌سه‌رتدا ده‌سه‌پێنریت و پێچه‌وانه‌ی ویستی خۆته‌؛ ئه‌وه‌ ده‌بێته‌ ئه‌زموونیکی مه‌ترسیدار له‌ ئازاربه‌خستین ئه‌زموونه‌کانی ژيان.

زۆر جار تا‌که‌ حیاوازی له‌نیوان کێشه‌یه‌کی به‌ئازار و کێشه‌یه‌ک که‌ سه‌راپای گیانت پڕ ده‌کات له‌ وزه‌، ئه‌وه‌یه‌ که‌ هه‌ست ده‌که‌یت خۆت به‌ ده‌ستی خۆت ئه‌و کێشه‌یه‌ت هه‌لێژاردووه‌ و خۆشت لێی به‌رپرسیت.

ئه‌گه‌ر له‌ حالێ ئێستادا خۆت وه‌ک که‌سیکی به‌دبه‌خت ده‌بینیت؛ ئه‌وه‌ ئه‌گه‌ریکی زۆری هه‌یه‌ که‌ ئه‌و هه‌سته‌، لانی که‌م له‌ به‌شینکیدا، ده‌رئه‌نجامی ئه‌وه‌ بیت که‌ کاره‌که‌ له‌ ده‌ره‌وه‌ی ویستی خۆت بووه‌... کێشه‌یه‌ک هه‌یه‌ که‌ توانای چاره‌سه‌رکردنیت نییه‌، کێشه‌یه‌که‌ که‌ به‌سه‌رتدا سه‌پێنراوه‌ و هه‌لێژاردی خۆت نه‌بووه‌.

به‌لام کاتی‌ک خۆمان کێشه‌کانمان هه‌لده‌بژێرین؛ ئه‌وا هه‌ست به‌ توانا ده‌که‌ین، وه‌ک ئه‌وه‌ی وزه‌یه‌کی نویمان پێ به‌خه‌راپیت، کاتی‌کیش هه‌ست ده‌که‌ین کێشه‌کانمان به‌سه‌رماندا سه‌پێنراون له‌ دژی ویستی خۆمان؛ ئه‌وا خۆمان به‌دبه‌خت دیته‌ پێش چاو و خۆمان به‌ قوربانی ده‌بینین.

هه‌لێژاردن

ویلیام جیمس کێشه‌ی زۆری هه‌بوو، به‌راستی کێشه‌ی خه‌راپیش بوون، راسته‌ ئه‌و له‌ خه‌زانیکی ده‌وله‌مه‌ند و دیاردا له‌دایک بوو، به‌لام

هر له له دايك بونيه وه به دهست كيشه ي گه وره ي ته ندروستيه وه
دهي نالاند كه ژيانيان خستبو وه بهر مه ترسي: كيشه يه ك له چاويدا كه
له سهرده مي منداليدا ماوه يه ك كويري كرد، هروها نه خوشيه كي
توندی گرت له سكيدا كه واي دهكرد زور پرشيتته وه و ناچاري كرد
سيستميني خوراكي زور ئالوز و هستيار پياده بكات، هروها
گوته كانيشي كيشه يان هه بوو، هروها ته شه نوجاتي توند له
پشتيدا دروست بوو كه ناچاري دهكرد بۆ ماوه ي چهند پوژنيك له
ماله وه نه توانيت دابنيشيت يان به پيكي به پيوه بوه ستيت.

له نه نجامي نه كيشانه شي دا، جيمس زور به ي كاته كاني ژيان
له ماله وه به سهربرد. هاوپي زوري نه بوو، هروها ئاستي له
قوتابخانه باش نه بوو، به لام كاته كاني به وينه كيشانه وه به سهر
دهبرد، نه مه نه تاكه شته بوو كه پي خوش بوو و نه تاكه ئيشه
بوو كه پي وا بوو تيايدا سهركه وتوو.

به لام به داخه وه جگه له خوي، كه سي تر نه يده زاني كه نه وه له
وينه كيشاندا باشه. كاتي ك كه گه وره بوو و بوو به پياويك، كه س
ئاماده نه بوو كاره كاني لئ بكریت. به تپه پبووني ساله كان، باوكي
(كه پياوي كار و خاوه ن سامانيكي زور بوو) كه وته گالته پيكردي
و پي دهوت كه ته مه له و هيچ به هره يه كي نيه.

له و ميانه يه دا، (هينري جيمس) ي برا بچووكي بووه پو ماننوسيني
به ناوبانگي جيهاني، هروها ئه ليس جيمس؛ خوشكه كه ي له ريگه ي
نووسينه كانيه وه داها تيكي باشي دهست ده كه وت، ته نها ويليام؛
كه سي شكستخواردووي خيزانه كه بوو، نه و مه ره ره شه كه بوو!
له دوا هه ولدا بۆ رزگار كردني داها تووي (جيمس) ي گه نج، باوكي
برياري دا په يوه ندييه فراوانه كاني به كار بهينيت بۆ وهرگيراني
كو په كه ي له كوليژي پزيشكي له زانكوي هارقارد. باوكي پي وت

ئەمە دوايىن ھەلىيەتى، ئەگەر ئەم جازە شىكىست بخوات؛ ئەو ھېچ ئۈمىدىڭكى پىي نامىنىت.

بەلام جىمس بە ھېچ شىۋەيەك لە زانكۆى ھارقارد ئاسوودە نەبوو، خويىندى پزىشكى بە ھېچ شىۋەيەك ھەزى ئەو نەبوو، ھەمىشە بە جۇرىك كاتەكانى بەسەر دەبرد كە پىي وا بوو كەسىكى ساختە و درۆزنە. لەدواى ھەموو شتىك، ئەگەر ئەو نەتوانىت كىشە تەندروستىيەكانى خۆى چارەسەر بكات؛ ئەى چۈن دەكرىت جىي ئۈمىد بىت بۇ يارمەتيدانى خەلكانى تر لە چارەسەر كىردى كىشەكانىندا! پۇژىك لەدواى سەردانى بۇ يەكك لە بىكە تەندروستىيە دەروونىيەكان لە زانكۆ، جىمس لە بىرەۋەرىيەكانى پۇژانەيدا نووسىبوۋى ئەو ھەست دەكات ھىندەى لە نەخۇشەكانەۋە نىكە، ھىندە لە پزىشكەكانەۋە نىكە نىيە.

چەند سالىك تىپەرىن، پاشان جىمس كۆلىزى پزىشكى جى ھىشت لەگەل ئەۋەى باۋكى دژى ئەو ھەنگاۋەى بوو، بەلام جىمس پىي باش بوو لەبرىى پوۋبەپوۋبوۋنەۋەى توۋرەبوۋنە سوۋىتەرەكانى باۋكى؛ لىى دور بىكەۋىتەۋە، پەيوەندى كىر بە نىردراۋىكى ئەنسرۇپۇلۇجى كە بەنىاز بوون بۇن بۇ دارستانە باراناۋىيەكانى ئەمازۇن.

ئەمە لە شەستەكانى سەدەى نۆزدەدا پوۋى دا، كاتىك گەشتىردن لەنىۋان كىشۋەرەكاندا كارىكى زەحمەت و پىر مەترسى بوو. ئەگەر بەمىندالى يارىى كۆمپىوتەرىى (پىگى ئۇرىۋن) ت كىردىت، ئەۋىش ھاۋشىۋەى ئەو دىمەنە بوو كە لەو يارىيەدا دەپىنران... نەخۇشى زەھىرى و گايەكان كە لەناو پوۋبارەكەدا نىقمت دەكەن، لەگەل ھەموو شتىك.

لەگەل ئەۋەدا جىمس تۈانى بىگاتە ئەمازۇن و لەۋى سەركىشىى

راستەقىنەي دەست پىي كىرد، ئەۋەي جىي سەرسۇرمان بوو؛
تەندىروستىيە لاۋازەكەي بە دىرئايى ماۋەي گەشتەكەي خۇراگر
بوو، بەلام لە كۇتايىدا پىي گەيشت و لەۋى نەخۇش كەوت، يەكەم
پۇژى دۋاي گەيشتى؛ توۋشى سۈرئە بوو و نىزىك بوو لەناو
دارستانەكاندا بىرئىت.

پاشتر تەشەنۋى پىشتى بۇ گەپايەۋە، بە جۇرىك بەئازار بوو كە
نەيدەتۋانى بىروات بە رىگادا. ئەۋجا بە ھۋى نەخۇشىي سۈرئەۋە
تەۋاۋ بىيەز و لاۋاز بوۋبوو، ھەروەھا جۈۋلەي نەمابوۋ بە ھۋى
ئازارى پىشتىۋە، بەتەنھا لە دارستانەكانى باشۋورى ئەمەرىكا جى
ھىلرابوۋ (ئەندامەكانى دىكەي نىردەكە پۇيشتن و بەجىيان ھىشت)؛
بەبى ئەۋەي بىزانىت چۈن بگەپىتەۋە بۇ ۋلاتەكەي. گەشتىكى
دۈۋرۈدرىز كە چەند مانگىكى دەۋىت و لەۋانەيە بىرئىت، بەر
لەۋەي بگاتە جى.

بەلام لە كۇتايىدا تۋانىي بە ھەر شىۋەيەك بىت بگەپىتەۋە بۇ
(نىۋ ئىنگلاند)، لەۋى باۋكى كە بىيەۋايىيەكەي بەرامبەرى گەيشتىۋە
ئەۋپەرى؛ پىشۋازىي لى كىرد. ھاپىي گەنجەكەمان لەۋ كاتەدا چىتر
لە سەرەتاي لاۋىتىدا نەبوو، تەمەنى لە سى سال نىزىك بوۋبوۋەۋە
و ھىشتا بىكار بوو. لە ھەر شتىكدا كە ھەۋلى بۇ بدايە؛ شكىستى
دەھىنا، جەستەي ھەمىشە ناپاكىي بەرامبەر دەكرد و لەگەل نەبوۋنى
ھىچ ھىۋايەك بۇ باشتىربوۋنى دۇخى تەندىروستىيە لە داھاتوۋدا،
سەرەپاي ھەموو خالە ئەرىنىيەكان و ھەلەكانى ژيان، بەلام لە
ھەموو شتىكدا دۇراندى. ناپەھەتى و بىيەۋايىيە بوۋنە دۋانەيەكى
تاقانە و جىگىر لە ژيانىدا. جىمس توۋشى خەمۇكىيەكى قۈۋل بوو
و دەستى كىرد بە دانانى نەخشە بۇ كۇتايىيەتەن بە ژيانى.
بەلام شەۋىك دانىشت و ۋانەكانى چارلز بىرسى دەخۈندەۋە،

ئو خویندنه وهیه وای لی کرد که تاقیکردنه وهیه کی بچووک نهجام بدات، له یاده وهریه کانی پوژانه یدا نووسی سالیک بهرې دهکات که تیایدا خوی وا داده نیت که له سه ددا سه خوی بهر پر سه له هه موو ئو شتانه ی له ژیانیدا پوو ددهن، جا هوکاری پرووداوه کان هر چیه ک بیت. له ماوه ی ئو ساله شدا هه موو هه ولئیک که له توانیدا هیه، دهیدات بو گوړپینی بارودوخی ژیانې؛ هه رچه نده نه گهری شکسته یتانیشی له و کاره دا زور بیت. نه گهر له ماوه ی ئو ساله دا هیچ شتیک باش نه بوو، نه وه به ته واوی پوون ده بیت وه که ئو به راستی بیده سه لاته و توانای پروو به پروو ونه وه ی دوخی ده ورو بهری خوی نییه و له و حاله ته دا کوتایی به ژیانې خوی ده یتیت.

نه جامی ئو تاقیکردنه وهیه ی پتی هه ستا، چی بوو؟ ویلیام جیمس بووه باوکی زانستی دهرونناسی ئه مریکا! بهر هه مه کانی بو دهیان زمانی جیهان وهر گیر دران، خه لکی به یه کیک له کاریگه رترین بو شنبیران و فیهله سووفان و زانایانی دهرونناسیان داده نا له ته واوی نه وه که ی خویدا، بووه ماموستا له زانکوی هارقارد، به ناو هه موو ویلایه ته یه کگرتو وه کانی ئه مریکا و نه ورو پادا گه را بو پیشکه شکردنی وتاره کانی.

ژنی هینا و بووه باوکی پینج مندال (یه کیک له وانه ناوی هینری بوو، که بووه نوو سه ر و گیره ره وهیه کی ناودار و بووه خاوه نی خه لاتې پولیتزر بو ئاداب)، ماوه یه ک دواتر جیمس ئامارده ی به تاقیکردنه وه بچووکه که ی کرد به ناوی «سه رله نوی له دایکبوونه وه»، پاشان هه موو نه وانه ی له ژیانیدا به دهستی هینا بوو؛ دایه پال ئو تاقیکردنه وهیه.

ساتیکی تیگه یشتنی ساده بوونی هیه که هه موو ئو پیشکه و تن

و گه شه پيدانه خودييهي مرقف به ده ستي دينيت؛ له ويوه سرچاوه ده گرن، نه وه ساتيکه که تيايدا تيده گهين که نيمه، نيمه ي تاک، له هموو شتيکي ژيانمان بهر پرسيارين، به بي ره چا وکړني نه و بارودوخه له ده ورو بهرمان ده گوزهریت.

نيمه هميشه ده سه لاتمان نيه له وهی به سرمان ديت، هه روه ها نه وهی که توو شمان ده بيت، به لام هميشه ده سه لاتمان هه يه به سر چوني تي روونکړنه وهی نه وهی به سرمان هاتوه، سره پای ده سه لاتمان به سر چوني تي وه لامدانه وه ماندا بوی.

نه گه به وپه پری ناگاييه وه بيزانين يان نه يزانين؛ نيمه هميشه بهر پرسين له نه زمونه کانمان و نه وهی به سرمان ديت، مه حاله نيمه بهر پرس نه بين، له بهر نه وهی هه لېزاردنمان بوی نه وهی به ناگايانه رووداوه کان شي نه کهينه وه؛ خوی له راستيدا شي کړنه وه يه که بوی نه و رووداوانه. ته نانه ت نه گه ر نوقومبيلک ليت بدات که چهند کالته جارېک ليبيخوړن يان هه رچی مندالی ناو پاسی قوتا بخانه يه هه موويان ميزت پيدا بکن، نه و بهر پرسياريتي تويه واتای رووداوه که شي بکه يته وه و وه لامی خوتی بوی هه لېزيريت.

جا نه گه ر نه م بابه ته سر سامان بکات يان نه يکات، به لام نيمه هميشه رولنکي کاريگه رمان هه يه له وهی بومان روو ددات و نه ودهش که له ناو ماندا روو ددات، نيمه هميشه واتای هه موو ساته کان و هه موو رووداوه کان شي ده کهينه وه، هه روه ها نيمه بهر ده وام نه و به هايانه هه لده بژيرين که له که ليان ده ژين له که ل نه و پتوهرانه ي هه ر شتيکي پي پتوانه ده کهين که به سرمان ديت، زور جار له وانه يه نه و رووداوه ي ديت پيش، خوی باش يان خراب بيت به پي نه و پتوهره ي نيمه به کاري ده هينين.

بيروکه که نه وه يه که نيمه هميشه له حاله تيکي هه لېزاردنې

بەردەوامداين، جا پێی بزانیان نا، ئێمه بەردەوام بهو جۆرهين.
بابەتەكە دەكەوتێتە سەر ئەوەی لە واقعیی راستەقینەدا شتێك
بوونی نییه بە ناوی گرنگیدان بە هیچ شتێك بەرهایی، ئەمە
کاریکی ئەستەمە، پێویستە هەریەك لە ئێمه گرنگی بە شتێك بدەین،
تەنانت ئەگەر بڕیاربێت دا گرنگی بە هیچ شتێك نەدەیت؛ ئەو
خۆی لە خۆیدا گرنگیدانە بە شتێك، گرنگیدانە بەوەی گرنگی بە
هیچ شتێك نەدەیت!

پرسیاری راستەقینە ئەوەیە: چی هەلبژێرین بۆ ئەوەی
گرنگی بێ بدەین؟ ئەو بەهائیانه چین كە هەلیاندهبژێرین بۆ
ئەوەی كردهوهكانمان بدەینه پالیا؟ ئەو پێوهراڤه كامانه كە
هەلیاندهبژێرین بۆ پێوانهكردنی ژیاڤمان؟ ئایا ئەمانه هەلبژاردنی
باشن؟ ئایا بەهائی باش و پێوهری باشن؟

هەلهی بەرپرسیاریتی/تاوان

سالانی رابردوو، کاتی گەنجتر بووم لە ئێستا، هەروەها
بێهەلتر بووم، لە وێیلاگی خۆم لە ئێنتەرنێت شتێكم نووسی، لە
کوتاییهكەیدا شتێکی هاوشیوهی «هەروەك یەكێك لە فەیلەسووفە
گەرەکان پۆژیک وتی: بەرپرسیاریتی گەرە، هاوشانی
دەسلاتی گەرەیه»، ئەم وتەیهەم بەلاوه جوان بوو كە ئاماژەیه
بۆ دانایی و زانیان، ناوی خاوهنی وتەكەم نەدەزانی، هەروەها لە
پێگای گەرانی گوگلەوه نەمتوانی بیدۆزمهوه، بەلام لەگەڵ ئەوهشدا
نووسیم، لەگەڵ ئەو نووسینهەمدا زۆر گونجاو بوو.

لەپاش دەخولەك، یەكەم كۆمیتت بۆ بابەتەكەم نووسرا: «وا
بزانی ئەو فەیلەسووفە گەرەیهی ئاماژەت پێ داوه، كەس نییه جگە

لە ئەنكل بىن لە فىلمەكەى پياوى شەمشەمەكوپىرەدا».
ئەمە ھاوشىوھى وتەيەكى ترى قەيلەسووفىكى مەزن بوو:
«سەيرە!»

وتەى «بەرپرسىيارىتىي گەورە، ھاوشانى دەسەلاتى گەورەيە»،
دوا وتەكانى ئەنكل بىن بوو پىش ئەوھى دزىك بىكوژىت كە پياوى
شەمشەمەكوپىرە لىي گەرابوو كە رابكات، ئەویش لەسەر سەكۆيەك
لەناو حەشاماتى خەلكدا و بەبىن ھىچ ھۆكارىكى پوون. ئاى لەو
قەيلەسووفە گەورەيە!

لەگەل ئەوھشدا ئىمە گويمان لى دەبىت كە خەلكى زۆر ئەم وتەيە
بە بەلگە دەھىننەو، لە دەورو بەرمان زۆر دەوترىتەو... بەگشتى
لەدواى چەند پەرداخىك لە بىرە، بۆ گالتەجارى دەوترىتەو. ئەمە
يەككە لەو وتە سەرگەوتوانەى كە بەراستى زۆر زىرەكانەيە،
بەلام تەنھا ھەوالىكت پى دەلىت كە خۇت لە بنەرەتدا دەيزانىت،
تەنانت ئەگەر پىشتىش بىرت لە بابەتەكە نەكردىتەو.

«بەرپرسىيارىتىي گەورە، ھاوشانى دەسەلاتى گەورەيە».
ئەمە راستە، بەلام كۆپىيەكى باشتىر لەم وتەيە ھەيە، كۆپىيەكى
قوولە بەراستى پىويستى بە ھىچ نىيە جگە لە گۆرپىنى شوپنى
ھەندىك لە وشەكان: «دەسەلاتى گەورە، ھاوشانى بەرپرسىيارىتىي
گەورەيە.»

ھەتالە ژيانماندا زياتر ھەستىكردن بە بەرپرسىيارىتى ھەلبۇزىرىن،
دەسەلاتىكى گەورەتر پىادە دەكەين بەسەرىدا، لىرەوھ قىبولكردنى
بەرپرسىيارىتىمان بۆ كىشەكان؛ ھەنگاوى يەكەمە بە ئاراستەى
چارەسەركردنى.

جارىك پىاويكم ناسى كە بىرواى وا بوو ھۆكارى ئەوھى
ئافرەتان لىي دوور دەكەونەو، ئەوھىە كە بالاي زۆر كورە.

پیاویکی خۆینده‌وار و سه‌رنج‌پراکێشی جوان بوو (واته له بنه‌ره‌تا که‌سیکی به‌نرخ بوو)، به‌لام باوه‌ری وا بوو که ئا‌فره‌تان پێی سه‌رسام نابن به هۆی ئه‌وه‌ی بالای زۆر کورته.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خۆی زۆر به‌کورت‌ه‌بالا ده‌هاته پێش چاو، له کاتی چوونه‌ده‌ره‌وه‌دا زۆر خۆی له به‌یه‌ک‌گه‌یشتن له‌گه‌ڵ ئا‌فره‌تان ده‌پاراست. جارێک ئه‌و کاره‌ی کرد که زۆر به‌که‌می ئه‌نجامی ده‌دا، بچووکترین هه‌لسوکه‌وتی ئا‌فره‌تان به‌وه تێده‌گه‌یشتن که ئه‌وان به سه‌رنج‌پراکێش نایبینن تا ئاستیک باوه‌ری به‌وه بێت که جێی سه‌رنجیان نییه، ئه‌گه‌رچی له راستییدا پێی سه‌رسام بن. بێگومان برونه که په‌یوه‌ندیی له‌گه‌ڵ ئا‌فره‌تاندا، له‌وپه‌ری لاوازی‌دا بوو.

ئه‌وه‌ی ئه‌و پیاوه لێی تینه‌گه‌یشتن، ئه‌وه بوو که ئه‌و به‌هایه‌ی هه‌لبژارد؛ بووه هۆی دۆراندنی: به‌رزیی بالا! وای دانا‌بوو که ئا‌فره‌تان جگه له پیاوی بالا‌به‌رز؛ به‌که‌سی تر سه‌رسام نابن، ئه‌مه واته هه‌ر له سه‌ره‌تاوه شکست چاوه‌ڕێیه‌تی، هه‌رچه‌نده هه‌ولیش بدات.

ئه‌و هه‌لبژاردنه، متمانه و هیز له خاوه‌نه‌که‌ی زه‌وت ده‌کات. به‌راستی خسته به‌رده‌م کێشه‌یه‌کی خراپ: که ئه‌گه‌ر به‌رزیی بالای مرقف وه‌ک پێویست نه‌بێت له جیهانی‌کدا که ته‌نها بۆ بالا به‌رزه‌کان دروست کرابێت (ته‌نها به‌ بۆچوونی ئه‌و)، چه‌ندین به‌های زۆر با‌شتر هه‌بوون که ئه‌و پیاوه ده‌یتوانی له خۆیان بگرت له باره‌ی په‌یوه‌ندییه‌کانی له‌گه‌ڵ ئا‌فره‌تاندا. «ده‌مه‌وێت چاوم به‌و ئا‌فره‌تانه بکه‌وێت که به‌ راسته‌قینه‌ی من سه‌رسامن»، په‌نگه ئه‌م ده‌رب‌پینه گونجاو بووایه بۆ ده‌ست‌پێکردن: پێوه‌ریک که هه‌ردوو به‌های راست‌گویی و قبول‌بوونی له‌خۆ ده‌گرت، به‌لام ئه‌و ئه‌م دوو به‌هایه‌ی هه‌له‌بژارد، به‌لکو له‌وانه‌یه نه‌یزانی‌بێت که خۆی ده‌توانێت به‌هایه‌ک

ههلبژيريت (يان تواناي ههلبژاردني ههيه). سه ره پاي تينه گه يشتني
بو ئوه، ئه و خوي بهر پرسه له كيشه كانى.

سه ره پاي بهر پرسياريتى؛ ئه و پياوه به و شيوهيه مايه وه و
به دهوام سه رزه نشتي خوي ده كرد، به كارمه ندى بارى دهوت:
«به لام هيچ بژارده يه كم به دهسته وه نيه، ناتوانم هيچ كاريك بكهم!
ئافره تان بوو كه شبين و بينرخن، ههزگيز نابمه جيني سه رنجيان!»
به لى، له راستيدا هه موو ئافره تيك تاوانبار، له بهر ئه وهى ناكريت
سه رسام بيت به پياويك كه ئه م هه موو لاوانه وهيه بو خوي بكات،
پياويكى بيتاوه رووك كه به هاى خراپى هه لگرتووه، ئه مه بابيه تيكى
يه كجار بوونه!

له باره ي هه لگرتنى بهر پرسياريتى كيشه كانيانه وه؛ زور به ي
خه لكى دوودلن، چونكه وا گومان ده بهن ئه گه ر خوت هوكار
نه بوو بيت بو دروستبوونى كيشه كان؛ ئه و خوت بهر پرسياريتيه كه ي
هه لناگريت.

له كلتورى ئيمه دا زور كات باسى خه تا و بهر پرسياريتى ديه
پيشه وه، به لام ئه و دووانه؛ يهك شت نين. ئه گه ر به ئوتومبيله كه ي
خوم له توم دا؛ ئه و من خه تابارم، ئه گه رى زوريش هه يه ياسا به
شيوهيه كه بهر پرسم بكات له قه ره بوو كردنه وهى تو له و بووداوه دا،
ته نانه ت ئه گه ر بهر يكه وتيش ئه وه بووى دا بيت؛ هه ر من بهر پرسيار
ده بم. بنه ماي خه تابار بوون له كومه لگاي ئيمه دا به م شيوهيه كار
ده كات: ئه گه ر خراپه ت كرد، پتيسته له سه رت هه له كه ت راست
بكه يته وه يان له برى ئه وه دا قه ره بوو بده يت. پتيسته كاره كه به و
شيوهيه بيت.

به لام هه نديك كيشه هه يه كه تاوانه كه ي ناكه ويته ئه ستوى ئيمه،
به لام ئيمه هه ر لتيان بهر پرسيارين.

ئەمەش نمونە يەكە لەو بارەيەو: ئەگەر بەيانیيەك لەخو
 ھەستایت و بینیت مندالینکی تازەلە دایکبوو لە بەردەم مالە کە تدايە؛
 کەس ناتوانیت لەسەر بوونی ئەو مندالە لەویدا خەتابارت
 بکات، بەلام نیستا بەرپر سیاریتی ئەو مندالە لەئەستوی تودایە،
 لەسەر تۆیە کاریک ھەلبژیریت تا بۆی ئەنجام بەدەیت. ئەو ھە
 ھەلبژیریت ھەر چییەك بینت (ھیشتەو ھەی مندالە کە لەلای خۆت،
 یان خۆر زگار کردن لێ، یان پشتگوینخستنی، یان فریدانی بۆ ناو
 چالیک)، چەند کیشە یەك ھە یە کە پە یو ھەستن بە ھەلبژاردنی تۆو،
 تۆش بەرپر س دەبیت لە دەرکەوتنی ئەو کیشانە.

دادو ھەکان ناتوانن ئەو دۆسیانە ھەلبژیرن کە دینە لایان. کاتیک
 دۆسیە یەك دەچیتە دادگا، ئەوا ئەو دادو ھە ی بۆی رادەسپێردریت؛
 ئەو کەسە نییە کە تاوانە کە ی ئەنجام داو، شایە تیش نییە بەسەر
 تاوانە کەو، کارتیکراو نەبوو بە تاوانە کە، بەلام دەبیت بەرپر س لە
 بارە ی ئەو تاوانەو، لەو کاتە شدا پیویستە لەسەر ئەو دادو ھە لە
 ئەنجامی تاوانە کە دا سزایە ک ی بۆ ھەلبژیریت: پیویستە لەسەر ی ئەو
 پتو ھە ھەلبژیریت کە ئەو تاوانە ی پنی دەپنویت، ھەرو ھا سوور
 بینت لەسەر جینیە جیکردنی ئەو پتو ھە.

ئیمە بە دریزایی کات بەرپر سین لەو رووداو و ئەزموونانە ی
 خۆمانی لەسەر سەرزەنشست ناکرین، ئەمە بەشیکە لە ژیان.

پینگای زۆر ھەن بۆ دۆزینەو ھە ی جیاوازییەکانی نینوان ئەو
 دوو بیروکە یە. خەتابار کردن شتیکە بۆ رابردو و بەرپر سیاریتی
 کاریکە لە داھاتو دا. خەتابار کردن بەرەنجامی چەند ھەلبژاردنیکە
 کە بە کردار گیراو ھە بەر. بەرپر سیاریتی بەرەنجامی ھەلبژاردنیکە
 کە نیستا دەیکریتە بەر لە ھەر چرکە یە ک ی ژیا نت. تۆ بریار دەدەیت
 ئەمە بخوینیتەو، تۆش بریار دەدەیت کە بیر لە ئەنجامەکانی

بكههتهوه، پاشان هەر تۆیت بریار دهدهیت كه ئه و ئه نجامانه قبول دهكهیت یان رهتی دهكههتهوه. له وانهیه خهتاباركردن بۆ من بیت لهوهی تۆ ئه م بیرکردنهوهیه به ناتهاو دهبینیت (ئه وانه بیرۆكهی من و خۆیشم سه رزه نشتكراوم له كه موکورپیه کانی)، به لام تۆ بهرپرسیاریت له و به ره نجامه ی دوا ی خویندنه و ه یان به دهستی دههینیت. تۆ سه رزه نشتكراو نییت له سه ر ئه وهی كه من ئه م پرستهیه م هه لبژاردوه تا بینووسم، به لام تۆ بهرپرسیار دهیت له هه لبژاردنت بۆ خویندنه وهی یان نه خویندنه وهی.

جیاوازی ههیه له نیوان خهتاباركردنی كه سێکی تر له سه ر بارودۆخێکی تر، له گه ل ئه وهی كه ئه و كه سه به شیوهیه کی کرداری بهرپرس بیت له مامه له كردن له گه ل ئه و بارودۆخه. هه رگیز كه س له بارودۆخێکی تۆ بهرپرس نییه، له وانهیه لۆمه ی كه سانی زۆر بکریت له بهر ئه وهی تۆ به خته وهر نییت، به لام كه س بهرپرس نییه له وهی تۆ به خته وهر نییت جگه له خوت، ئه مه ش له بهر ئه وهی تۆیت كه هه میشه ده توانیت هه لبژیریت چون ده روانیته کاره کان و چون وه لامت بۆیان ده بیت و چون هه لیانده سه نگینیت. پێویسته هه میشه ئه و پێوه ره هه لبژیریت كه ئه زموونه کانی خۆتی پێ ده پێویت.

یه كه مین كچه هاو پریم ده ستپیشخه ر بوو له وازهینان له من به شیوهیه کی ئاشکرا، ئه و له گه ل مامۆستا که ی ناپاکی به رامبه رم کرد، ئه مه ش شتیکی ناخۆش بوو، مه به ستم له وشه ی «ناخۆش» ئه وهیه كه هه ستم ده کرد ئه و کاره هاو شیوه ی ئه وهیه كه سه د و په نجا و سێ بۆکس له سکم بدریت. بارودۆخه که خراپتر بوو، کاتی پوو به پوو ی بوومه وه و به خیرایی وازی له من هینا و چوو بۆ لای ئه و. هیه چ دوو دل نه بوو، به لکوو ئه و چهند ساله ی خسته ئه ولاوه كه به یه که وه بووین؛ به بێ ئه وهی گرنگی به بابته که بدات.

دواي نه وه چهند مانگيڪم به ههستگردنيڪي قول به بهدبهختي
بهسهر برد، نه مهش شتيڪي چاوهروانگراو بوو، بهلام نهوم به
بهريپرس زاني له بهدبهختبوونم، نه وهش نه يگه ياندم به هيچ
نه نجاميڪ، باوهرم پي بکهن! بهلکوو زياتر بهدبهختي کردم.

بينيتان؟ نه متواني بهسهريدا زال بيم، له دهرهوهي دهسهلاتي
خوم بوو، زور جار پهيوهنديم پيوه دهکرد، زور هاوارم بهسهريدا
دهکرد، تکام لي دهکرد بگهريتهوه بو لام، يان له ناکاو سهرداني
ماليانم دهکرد، يان نه نجامداني کاري بيترخ و بيتهقلانه که نهو
که سانهي له دوخي مندا بن؛ نه نجامي دهدهن، بهلام هرگيز
نه متواني زال بم بهسهر ههست و کاره کانيدا. له کوتايشدا له گهل
نهوهي خهتاي نهو ژيان و ههستهي مني تيڊا بووم له نهستوي
نهو بوو، بهلام هرگيز نهو ليي بهريپرس نه بوو، خوم ليي بهريپرس
بووم.

له کاتيڪي ترڊا له دواي بري پيويسټ له فرميسڪ و کحول،
بهرکردنهوهم ئاړاسته يه کي ديکهي وهرگرت و ههستم کرد
بهريپرس ياريتيم له ئيستادا نهويه سهرله نوئ خوم بهختهوهر بکه،
هرچهنده نهو کاريڪي خراپي پي کردم و سهره پاي نه وهش که
سهرزه نشتي نهو دهکه م لهسهر نهوهي که کردی. چاوه پي نهوهم
نه دهکرد نهو ئاقره ته له ناکاو بيت و له پيناوي مندا هه موو شتيڪ
چاک بکاتهوه، پيويسټ بوو لهسهر من خوم ژياني خوم چاک
بکه مهوه.

کاتي بهرکردنهوهم بهو جوړهي لي هات، چهند شتيڪم بو
هاته پيش: يه کهم شت نهوه بوو من ورده ورده گه شه م به خوم
دا، دهستم کرد به راهيتانه وهرزشييه کان و کاتي زياترم له گهل
هاوپيکانم بهسهر دهبرد (نه وانهي پيشتر پشتگويم خستبوون).

هه روه ها به مه به ست دهستم کرد به بينيني خه لکاني نوي، به مه به ستی خویندن؛ گه شتيکی دريژم کرد بؤ دهره وه، هه نديک کاری خؤ به خشيم نه نجام دا، ورده ورده ههستم دهکرد له بارودوخیکی باشتردام. هيشتاش رقم له هاوړی کچه که ی پيشوومه به هوی نه و کاره ی له گه لم کردی، به لام لانی که م نيستا بهرپرسياريتی هه لچوون و هه سته کانی خؤم هه لده گرم، له نه نجامی نه م کاره شدا به های باشتر هه لده بژيرم: نه و به هایانه هه لده بژيرم که به ره و گرنگيدان به خؤم و زانینی زياتر له باره ی خؤمه وه دهمبات، له بری نه وه ی به و ناراسته يه مدا به ريت که هه ول بدهم هاوړی کچه که ی پيشووم نه وه ی خرابی کردوه؛ چاکي بکاته وه.

(به و بؤنه يه وه نه گه ری زوری هه يه که چيرؤکی نه وه ی نه و بهرپرس بيت له هه ست و هه لچوونه کانم، هه مووی به شينک بيت له و هوکاره ی وای کرد واز له من به يئيت. له دواي دوو به ند له باره ی نه و خاله وه ده دويم). له دواي نزیکه ی ساليک له و پرووداوه؛ شتيکی نامؤ پرووی دا، تيبينی نه وه م کرد کاتي بير له په يوه ندييه که مان ده که مه وه و پيداچوونه وه ی بؤ ده که م، نه و په يوه ندييه کيشه ی زوری تيدا بووه که پيشتر تيبينيم نه کردوه، کيشه ی وا که من تيبدا خه تابارم و منيش ده متواني کارينک بکه م بؤ چاره سه رکردنی، بؤم دهرکه وت که من هاوړينه کی باش نه بووم بؤ نه و و خه لکی به بن هوکار؛ ناپاکی به رامبه ر به يه کتر ناکه ن: که س نه و کاره له گه ل هاو به شه که ی ناکات، مه گه ر به هوی کاریکه وه له گه ليدا به خته وه ر نه بيت.

ناليم نه مه به هانه يه بؤ نه و کاره ی هاوړی کونه که م کردی... بابته که به و شينه يه نييه، به لام تيگه يشتم له هه له کانم؛ يارمه تي دام له تيگه يشتن له وه ی من قوربانتيه کی ته و او بيتاوان نيم، وه ک پيشتر

گومانم دەبرد. بۆم دەرکەوت من بەبەردەوامی لەو ماوە درێژدا
بۆلم هەبوو لە دروستکردنی پەییوەندییەکی شکستخواردوو، لە
کوتاییشدا زۆر کات بەهاکانی هەردوو لا هاوشتیوەی یەکە، ئەگەر
من لەگەڵ کەسیک پەییوەندیم هەبوو کە بەهای خراپی هەلگرتوو،
هەموو ئەو ماوەیەش پەییوەندییەکی بەردەوام بوو، ئەو کەسە لە
بارەی من و بەهاکانمەوە چی دەلیت؟ بە ڕێگایەکی ئازار بەخش فێر
بووم کە ئەگەر کەسی بەرامبەر خۆپەرست بوو لە پەییوەندییەکیدا،
ئەگەر شتی ئازار بەخشی ئەنجام دەدا؛ ئەوا ئەگەری زۆرە کە تۆش
هاوشتیوەی ئەو بیت، بەلام تۆ ئەو نازانیت!

توانام بۆ پەیدا بوو کاتی هەموو بابەتەکی دەگەرینمەوە بۆ دواوە،
لەسەر ڕوانین بۆ ڕابردوو و بینینی ئاماژەکانی ئاگادارکردنەوە لە
کەسیتی هاوڕێ پێشووەکەمدا، ئاماژەیک کە بە هەلبژاردنی خۆم
کە پشتگوێم خستن یان خۆم لێ لادان کاتی بەیەکەوێ دەبووین.
لەوێدا من خەتابارم! توانیم سەیری ڕابردوو بکەم و ببینم
کە من هاوڕێیەکی تەواو گونجاو نەبووم بۆی. لە راستیدا من لە
زۆربەی کاتەکاندا ساردوسر بووم لەگەڵیدا، خۆم لە بەرامبەریدا
بەگەرە دەزانی، لە هەندێک حالەتیشدا بوونی ئەوم لەگەڵ خۆمدا
بەشتیکی ئاسایی و یەکلایوووە دەزانی و هاوام دەکرد بەسەریدا
و بێزارم دەکرد، من لەو شتەکاندا خەتابارم.

ئایا هەلەکانی من بیانووێک بۆ هەلەکەیی ئەو؟ نا! بەلام من
بەرپرسیاریتییهکی دیکەشم لەئەستۆ گرت، ئەمەش بۆ گرەنتیکردنی
ئەوێ جارێکی دیکە بەدەست هەمان ئەنجامەوێ نەنایتم، ئەوێ
خستە ئەستۆی خۆم کە ئەوپەڕی هەولم بەدەم پەییوەندیم لەگەڵ
ئافەرەتاندا بۆ داهاوو زۆر باشتر بیت، بەخۆشحالییەوێ دەمەوێت
بڵێم کە من لەوێدا سەرکەوتوو بووم، لەدوای ئەوێ هیچ ئافەرەتێک

ناپاکیی بهرامبه نه کردم و جینی نه هیشتم، له دوای ئه وه بووی نه دا
که دوو سه و په نجا و سنی بؤکس له سکم بدریت. بهرپرسیاریتی
کیشه کانم هه لگرت و له باره ی ئه و شتانه ی په یوه ندییان به
کیشه کانمه وه هه بوو، په ره م به خوم دا. له باره ی بؤلم له و
په یوه ندییه ناتهنه دروسته دا، بهرپرسیاریتیم له ئه ستو گرت و له و
په یوه ندییانه ی دواتر دروستم کردن؛ په ره م به خوم دا.

ئایا ده زانن؟ سه ره رای ئه وه ی جیه هیشتم له لایه ن هاویری کچه
کۆنه که مه وه؛ په کینک بوو له و ئه زمونانه ی زۆرترین ئازاری پی
که یاندم، به لام له گه ل ئه وه شدا له هه موویان گرنگتر و کاریگه رتر
بوو له ژیاندا، من قه رزاری ئه و ئه زمونهم به چاکه له بهرپاکردنی
پروسه ی په ره پیدان و گه شه پیدانیکه که سیه ی زۆر گرنگدا. به ته نها
له و کیشه یه وه، زۆر زیاتر له ده حاله تی سه رکه وتن به یه که وه غیر
بووم.

هه موومان پیمان خوشه بهرپرسیاریتی سه رکه وتن و
به خته وه ری بخرینه ئه ستوی خومان، بگره کینبرکیمانه له سه ر
ئه وه ی خومان وه کوو بهرپرس له سه رکه وتن و به خته وه ری
خومان ده ربخرین، به لام له ئه ستوگرتنی کیشه کانمان؛ کاریکی زۆر
له وه گرنگتره، چونکه ئه وه ئه و شوینه یه که به راستی لیه ی غیر
ده بین، ئه وه ئه و شوینه یه که باشتر بوونی راسته قینه ی لیه دیت،
هه روه ها ئه و شوینه ی گه شه پیدانی راسته قینه ی له ژیاندا لیه
دیت، به لام کاتی ته نها به خسته ئه ستوی تاوانه که بۆ که سانیکه
تر کۆتایی به بابته که دینین؛ ئه وه جگه له نازاردانی خومان، هه یج
شتیکه تر ناکه یین.

وه لاندانه وه يو کاره سات

به لام، نهی له باره یی ټو ږووداوانه ی زور به ئیشن؟ که سانیکی
زور ده توان ده ست بکه نه به ه لگرتنی به پرپر سیاریتی کیشه کانی
په یوه ست به کارکردن، یان له وانه یه له باره ی زیاده ږوییکردن له
سه یرکردنی ته له فزیون له کاتیکدا پیو یسته له گه ل منډاله کانیاندا
یاری بکه نه یان بچن به لای کاریکی به سوو ده وه، به لام کاتی
بابه ته که سهر ده کیشسیت یو ږووداوی کاره ساتباری مه تر سیدار،
ټوا «په تی ټاگادار کردنه وه، له شه مه نده فهره که وه ستا؛ داده به زن،
راده کیشن»، پاشان کاتی شه مه نده فهره که وه ستا؛ داده به زن،
هه ست ده که نه هه ندیک شت هه یه ټازار به خشه، به ټه نډازه یه ک که
ده ست و ستانن له ئاست ه لگرتنی به پرپر سیاریتی به کیدا.

به لام با بیریک له بابته که بکه ینه وه؛ توندی ږووداوه که،
هیچ له راستییه شاراو هکانی پستی ټاگوریت. با وای دابننن تو
ږووبه ږووی زه وتکردن بوو یته ته وه، ږوونه که شتیکت لی زه وت
ده که نه، خه تاکه ی ټاکه ویته ټه ستوی خوت، هه رگیز هیچ که سیک
ټه وه هه ټنابزیریت که به و ټه زموونه دا ږوات، به لام لیړه دا بابته که
هاوشیوه ی بابته تی ټو منډاله یه که له به رده م ماله که تدا دوزیته وه،
له و کاته دا به خیرایی خوت له به پرپر سیاریتی به ک له باره ی بابته تی
مردن و ژیان وه ده بینته وه. ټایا به رهن گاری ټو که سه ده بیت وه
که ده یه ویت شتیکت لی زه وت بکات؟ تووشی شله ژان ده بیت؟
له شوینی خوت وشک ده بیت؟ پولیس ټاگادار ده که یته وه؟ هه ول
ده دهیت له بیر ی بکه یت وه که ټه وه ی هیچ شتیکت ږووی نه دابیت؟
ټه مانه هه موویان هه لېژارده و کاردانه وه نه که تو به پرپر سیاریت
له کرتنه به ریان یان نه کرتنه به ریان، تو هه لته به ژاردوه که بیته
قوربان یی زه وتکردن، به لام هیشتا به پرپر سیت له به ږیوه بردنی

نه نجامه هه لچوونی و دهروونییه کان (ههروهه یاساییه کان) ی نهو نه زمونه.

بزووتنه وهی تالییان له سالی ۲۰۰۸ دا دهستی گرت به سهر دۆلی (سوات) دا، نهو دۆله ده که ویتته نهو په پری باکووری پوژه لاتى پاکستانه وه، به خیرایی له ویدا نه جیتندای توندوتیژیی خویان پیاده کرد. ته له فزیۆن نه بوو، فیلم نه بوو، چوونه دهروهه نه بوو بۆ ئافرهتان به بی بوونی مه حره میک له گه لیان، کچانیک نه بوون بچن بۆ قوتابخانه.

له سالی ۲۰۰۹ دا، کچیکى پاکستانی له ته مه نی یانزه سالی دا که ناوی مه لالا یوسفزای بوو، له ناو خه لکیدا باس له ریگریکردن له کچان بۆ چوونه قوتابخانه دهکات، نهو سوور بوو له سهر نه وهی بچیت بۆ قوتابخانه کهی و ژیا نی خوی و باوکی بخاته مه ترسییه وه، نهو ههروهه ها ئاماده ی نهو کو بوونه وانه ده بوو که له شاره نزیکه کاندا ده به ستران. مه لالا له سهر ئینته رنیت نووسی بووی: «بزووتنه وهی تالییان چۆن جورئهت ده که ن مافی خویندیم لی زهوت بکه ن؟»

له سالی ۲۰۱۲، واته کاتیک ته مه نی مه لالا گه یشته چوارده سال، ته قه ی لی کرا و بهر پروو خساری کهوت له کاتیکدا له ناو پاسیکی قوتابخانه دا به رهو ماله وه ده که رایه وه. چه کداریکی تالییان سهر کهوته ناو پاسه که و پرسیا ری کرد: «مه لالا له کوینییه؟ پیم بلین، نه گینا ته قه له هه مووتان ده که م!» مه لالا هه ستا و خوی ناساند (نه مه خوی له خویدا هه لبراردنیکی سهرنجراکیتشه)، نهو چه کداره له بهردهم هه موو سهرنشینانی پاسه که دا ته قه ی به ئاراسته ی سهری کرد.

مه لالا بیتهۆش بوو، هینده ی نه ما بوو بمریت، بزووتنه وهی

تالپیان لە بارەى مەللاو وەى كە ئەگەر لەو هەولە بزگارى بىت؛
ئەوا خۆى و باوكيشى دەكوژن.

هەتا ئەمڕۆش مەللا زىندوو، تا ئىستاش بەئاشكرا قسە
دەكات لە دژى ئەو توندوتىژى و سەركوتكردنەى لە هەندىك
ولاتى ئىسلامىدا بەرامبەر ئافرەتان گىراو و تە بەر. ئىستا كتيهەكانى
زۆرتىن فرۆشيان هەيە. مەللا لە سالى ۲۰۱۴دا خەلاتى نۆبلى
بۆ ئاشتى وەرگرت. تەقەكردن لە ڕووخسارى، واى كرد دەنگى
زىاتر بىستىرتى لە پىشتى و بويرى لە ڕابردو و زىاتر بىت. زۆر
ئاسان بوو بۆ ئەو كە لەسەر زەوى بكەوتايە و بىوتايە: «ناتوانم
هېچ كارىك بكەم» يان «هېچ هەلبژاردنىكم لە بەردەمدا نىيە»،
جىارازىيەكە لىرەدا ئەو هەيە كە ئەگەر بىوتايە؛ ئەو يش دەبوو
بژاردەى ئەو، بەلام ئەو پىچەوانەكەى هەلبژارد.

پيش چەند سالىك لەمەوبەر، بەشىك لە بىرۆكەكانى ناو ئەم
كتيەم لە وىيلاگى خۆم لە ئىنتەرنىتدا نووسى، پىاوىك كۆمىنتىكى
بۆ نووسىبووم: پىاوەكە نووسىبووى تۆ كەسىكى ڕووكەشى و
بىئاوهرۆكىت، هەروەها نووسىبووى تۆ هېچ تىگەيشتىكى راستى
نىيە بۆ كيشەكانى ژيان و بەرپرسيارىتتى مرۆفەكان. دەيوت
كۆرەكەى لە ڕووداوى هاتوچۆدا مردوو، تۆمەتبارى كردبووم
بەو و واتاى راستەقىنەى ئازار نازانم، پاشان وتبووى من كەسىكى
هېچوچوچ و سووكم، كاتىك پىم وتبوو پىويستە لەسەرى بەرپرس
بىت لەو ئازارەى بەهۆى مردنى كۆرەكەيەو چەشتويەتى.

ئاشكرا. بوو كە ئەو پىاوە ئازارىكى زۆر گەرەتري بىنيو
لەو و هەندىك كەس لە ژياناندا دەبىين، ئەو هەلىنەبژاردوو
كە كۆرەكەى بمرىت، هەروەها لە مردنەكەيدا ئەو خەتابار نەبوو،
بەرپرسيارىتتى ئەو لەدەستدانە بەسەريدا سەپىنرا بوو لەگەل ئەو و

ږوون و ناشکرایه که بهرپرسياريتييه کی نه خوازاروه، له گهل همو و
نه وانه دا، نهو بهرپرسه له هه لچوون و بيروباوه و کرده ووه کانی.
چونيتي و هلامدانه ووهی بڼ مردنی کوربه که ی؛ هه لېزاردهی خوی
بوو، توو شېوون به نازار بهم شيويه يان به شيويه که تر؛ کاریکی
براو دهی بڼ هه موومان، به لام پتويسته له سه رمان نهو هه لېزيرين
که نهو نازاره بڼ نيمه چ واتايه کی هه يه. ته نانه ت کاتيکيش نهو پياوه
بانگه شهی نهو دهی ده کرد که نهو هيچ هه لېزاردنکی له بهر ده ستدا
نه بووه له و بابته دا و نهو ته نها ده يو يست کوربه که ی بگه رېته وه
بڼ لای، نهو هه لېزارد... نهو رېگايه کی هه لده بزارد له نيوان کومه له
رېگايه کی زوردا ده يتوانی يه کيک له وانه هه لېزيريت بڼ مامه له کردن
له گهل نازاره گوره که ی.

سروشتييه که من شتيکی له و شيويه م پڼ نهوت، نهو
ترسه ی توو شم بوو و بيرکردنه وه له ووهی زور تيمپه راندووه
و هيچ بيروکيه کم له لا نيه له باره ی نهو دهی قسه ی لي ده کم؛
زور سه رقالي کردم، نهو م يه کيکه له و مه ترسيپانه ی له م کاره م دا
ږووبه ږووی ده بمه وه، نهو يش کيشه يه که که بڼ خوم هه لمېزاردووه،
من بهرپر س بووم له مامه له کردن له گهل نهو کيشه يه.

له سه ره تاي بابته که وه هه ستيکی به نيش دايگرم، به لام پاش
چهند خوله کيک توربه بووم، له راستيدا نارې زاييه کانی؛ په يوه ندييه کی
راسته و خويان نه بوو به ووهی من نوسيپووم... نهو هم به خوم وت،
پاشان چی؟ نهو دهی که من مندالېکم نيه که له ږووداوی هاتوچو دا
مرديت، نهو ناگه يه نيت که من له ژيانمدا هيچ نازاريکی سه ختم
نه بينيوه!

دواي نهو نهو ناموژگاريپانه م جيبه جی کرد که ليړه ده يانخه مه
ږوو. خوم کيشه که م هه لېزارد، ده کرا له بهرام بهر نهو پياوه دا تووږه

بیم، بکه و مه دمه دهمی له گه لیدا، هه ول بدهم به ئازاره کهم به سهر
ئازاره کهی ئه ودا زال بیم، به لام ئه وه ته نها دهیتوانی ئیمه بکاته
دوو کهسی بینعه قلی دوور له ههستوسۆز، ههروه ها دهیتوانی
چاره سه رینکی باشتري کیشه که هه لیزیرم، کارکردن له سهر
ئارامگری و هه ولدان بو ئه وهی خوینه ره کانم باشتري تیگهن، له گه ل
له یادبوونی ئه و پیاوه کاتیک له باره ی ئازار و ناره حه تییه وه
دهنووسم. من هه ولم دا ئه مه بکه م.

به سادھي وه لأم دايه وه و پيم وت له ده ستداني منداله كي؛
غه مبارم دهكات، پاشان له و خاله دا وازم له بابه ته كه هيتا. ده توانيت
حكه له وه، چي بليت؟

ھۆكۈمەت بۇيۇمىيەكان و بەخت

له سالی ۲۰۱۳ دا، تهله فزیونی (BBC) بهرنامه یه کی له باره ی کومه لیک هه رزه کاره وه پیشکesh کرد که تووشی واسواسیی ناچاری بوو بوون. بهرنامه که به دوا داچوونی بۆ بهر وه پیشچوونی بارودوخیان ده کرد، دوا ی ئه وه ی خرا نه ژیر چاره سه ریکی چره وه بۆ زالبوونیان به سه ر ئه و ره فتار و هه لسه که وه ته نه خوا زراوانه ی دوو یار ه مان ده کرده وه.

کچنکیان تیدا بوو که تهمەنی حەڤدە سال بوو، ناوی ئیموجین بوو، ئەو پەفتاریکی ناچاریی هەبوو که دەبوو بە بەری دەستی بە هەر پووێه کیدا بکێشایه که بەلایدا دەپۆیشت. ئەگەر ئەو هی نهکردایه، ئەوا بیروۆکهی مهترسیداری بۆ دههات و خه یالی دهکرد که ئەندامانی خێزانه کهی دەمرن. ههروهها له نیوانیاندا جوش ههبوو که پەفتاری به جوړیک بوو، دەبوو هه موو کاریک به ههردوو بهشی جهستهی ئەنجام پدات: یه دهستی راستی تهوقه ی

له گهل كه سينك ده كرد؛ پاشان به دهستی چه پیش ته و قه ی له گهل ده كرد، به دهستی راست نانی ده خوارد؛ پاشان به دهستی چه پیش نانی ده خوارد، به یه كینك له قاچه كانی ده چوووه ژووریک؛ پاشان به قاچه كه ی دیکه شیان ده چوووه ژوورده وه، ههروه ها به و شیوه یه. نه گهر هاوسه نگی له نیوان دوو لاکه ی جهسته یدا نه کردایه، تووشی نوره ی ترس و توقین ده بووه وه. ههروه ها (جاك) یان له نیواندا بوو كه تووشی توقین بوو بوو له میکرۆبه کان، ئاماده نه بوو بچینه دهرده له مال؛ نه گهر دوو دهستکیش له دهست نه کات، ههروه ها ئاوی نه ده خوارد وه پیش نه وه ی بیکولینیت، ئاماده نه بوو هیچ خواردنیک بخوات؛ نه گهر خوی پاکي نه کاته وه و به دهستی خوی ئاماده ی نه کات.

نه خوشیی واسواسیی ناچار ی؛ حاله تیکی بوماوه یی ده ماریی ترسناکه و چاره سه ری نییه، به لام ده کریت رینک بخریت له باشتین حاله تدا. وهک ده شیینین ئهم رینکخستنی نه خوشییه به رینکخستنی مرووف بۆ به هاکانی، له کۆل ده ییته وه.

یه کهم شت كه چاره سازه دهروونییه کان به کاریان هینا لهم پرۆژه یه دا، نه وه بوو كه به و هه رزه کارانه یان راگه یاند پیویسته له سهریان نه و کیشانه ی به هوی نه خوشییه ناچار ییه که یانه وه تووشیان بووه؛ قبولی بکه ن. واتای نه مه بریتی بوو له وه ی، بۆ نمونه؛ ئیموجین نه و بابته قبول بکات، کاتی نه و بیرۆکه ناخوشانه ی بۆ دیت كه پتی ده لیت خیزانه که ی ده مرن و نه ویش هیچی پین نا کریت بۆیان، به ساده یی پینی وترا كه نه و خه تابه ره له وه ی بوو ده دات. ههروهک جوش ناچار کرا به قبولکردنی نه وه ی هاوسه نگکردنی هه موو کاره کانی بۆ نه وه ی له ماوه ی کورتخایه ندا هاوتا و یه کسان بن، هیچ نییه جگه له نابوتکردنی ژبانی، زیاتر له

ھەر نۆرەيەکی ترس که بۆی دیت له کاتیک بۆ کاتیکێ تر. ھەرودھا به بیر جاک ھینرایه وه که میکروبەکان ھەمیشە بوونیان ھەیه و ئەو بەردەوام لەبەر دەستیاندایه، جا ھەر کاریک ئەنجام بدات.

ئامانچ لەمە ئەوە بوو کە ئەو ھەرزەکارانە وایان تێبگەیەنریت
لەوێ بەھاکانیان لۆژیکێ نییە (بەلکوو لە راستیدا ئەو بەھایانە؛
بەھای ئەوان نین، بەھایەکن کە نەخۆشییەکانیان بۆیان ھێناون)،
بەلام ئەوان بە گوێراپەلیکردنیان بۆ ئەو بەھائۆژیکییانە، زیان بە
توانای خۆیان لە کارکردن لە ژياندا دەگەیەنن.

ههنگاوی دووهم خۆی له هاندانی ئەندامانی گرووپەکاندا دەبینیوه، بۆ هەلبژاردنی بەهایەکی گرنکتر لەو باهایەکانی خۆشییەکی واسواسیی بەناچاری سەپاندبووی بەسەریاندا. جوش بوو بەرپرس لەو هی خۆی بە ناچار نەبینیت کە بەردەوام نەخۆشیەکی لە خیزان و هاوڕیکانی بشاریتەوه، چونکە ئەو ڕینگای ئەو بوو بۆ بوونی ژيانیکی کۆمەلایەتی سەروشتی کاریگەر. بەلام بەرپرسیاریتی ئیجابی بریتی بوو لە زالیبون بەسەر بیرکردنەوه و هەستەکانیدا، بەو شیوەیە بۆ ئەو هی سەرلەنوی بەختەوه بێت. بەلام بەرپرسیاریتی جاک ئەو بوو کە لە مالهەکی بروتەوه دەرهوه بۆ ماوهی درێژتر و بێ ئەو هی بەدەست نۆرەکی واسواسییەوه گیرۆدە بێت.

له گهل تهو بهايانهي چه قی پيشهنگبونيان گرت له زيهنپاندا؛
تهو هه رزه کارانه چوون بهر و راهيتانی چر (بو نه هيشتنی
هه ستیاری) تا هانپان بدات له روانگهي به ها نوييه کانيانه وه
ژيان به سهر بهرن، ته مهش نوره ي ترسی به دواي خویدا هينا،
فرميسکی زور پړيتران، جاک بهر زور ته ن دهکوت و به خيړايی
دهسته کانی دهشورده وه، به لام له گهل کوتاييهاتنی تهو پرؤگرامه

به لکه نامه ييه دا؛ به ره وپيشچوونی زور به دی هات، چيتر نيموجين ناچار نه ده بوو به لای هر پرويه کدا رويشت؛ دهستی پيدا بکيشيت، نه و دلپت: «مينشتا چهندين ديوودرنج له عه قلمدا خويان هشار داوه، له وانه شه به به رده وامي له ويدا بمينه وه، به لام نيسا زياتر هيور بوته وه.» هروها جوش توانای هه بوو چهنده ماوديهی که دهگيشته سی خولهک، له دهره وهی مال بمينيته وه به بی هاوسه نگکردنی رده قاره کانی له نيوان هه ردو به شی جهسته يدا. به لام جاک که زورترين به ره وپيشچوونی به خووه بينی، دهيتوانی بجپته دهره وه بز چيشته خانه کان و له وی له ناو قاپ و په رداخدا بخوات و بخواته وه، به بی نه وهی به دهستی خوی شوردرابن، جاک نه وهی فيری بوو بوو، به شيوه يه کی باش کورت دهکاته وه و دلپت: «من نه ژيانه م هه لنه بژارد، به راستی نه م حالته ترسناکه شم هه لنه بژارد، به لام پيوسته له سهرم نه وه هه لبريزم که چون له گه ليدا بژيم.»

خه لکانیکی زور هه يه که له گه ل نه وهی به که موکوريه که وه له دايک بوون، جا نه و که موکوريه؛ نه خوشی و اسواسی ناچاری بينت، يان کورتی بالا، يان هر شتيکی تر، وهک نه وهی له شتيکی گه وره ی به هادار بينه شن؛ هه ست دهکهن که ناتوانن له و باره يه وه هيچ کارنک نه نجام بدن، له بهر نه وه ده يان بينين که خويان ده پاريزن له بهر پرسياريتی له باره ی بارودوخپانه وه، نه وانه به م شيوه يه بير دهکته وه: «من نه م بوماوه خراپانه م هه لنه بژارد وه، تاوانباريش نيم له وهی بابه ته که ئاراسته يه کی خراپ به خووه بينيت.»

نه وه راسته، خه تاکه هيی نه وان نييه، نه وه هه له ی نه وان نييه. به لام بهر پرسياريتی نه وانه!

کاتیک من له کوليژ بووم، حه زیکی خه ياليم هه بوو که بيمه

ياريژاننىكى پېشەگەرى پۈكەر، بەۋەش پارە و ھەموو شتىكىم
بەدەست دەھىنا. ئەۋە بەلامەۋە كارىكى باش بوو، بەلام بۇ ماۋەى
سالىك بەجدى لە يارىي پۈكەر بەردەۋام بووم، پاشان ۋەستام.
ئەۋ شىۋە ژيانە بۇ من گونجاۋ نەبوو كە خۇى لە مانەۋەى شەۋانە
بەدىار شاشەى كۆمپىوتەرەۋە دەبىنىيەۋە بۇ ئەۋەى لە پۇژىندا
ھەزاران دۇلار بېمەۋە، پاشان لە پۇژى دواتردا بەشى ھەرە
زۆرى بدۇرىنم، ھەرۋەھا ئەۋە پىگايەكى تەندروست و سەقامگىر
نەبوو بۇ ژيان، بەلام ئەۋەى سەير بوو ئەۋ ماۋەىيەى لە يارىکردنى
پۈكەردا بەسەرم برد؛ كارىگەرىيەكى قوۋلى لا دروست كردم لە
تىروانىندا بۇ ژيان.

جوانىي شاراۋەى پۈكەر ئەۋەىيە كە بەخت، سەرەپاي پۇلە
بەردەۋامەكەى، بەتەنھا يەكلاكرەۋە تىيە لەسەر ئاستى دوورمەۋدا.
لەۋانەىيە ياريژاننىك ۋەرەقى بۇ بىت لەۋپەپرى خراپىدا بن، پاشان لە
كەسىكى بىباتەۋە كە ۋەرەقى زۆر جوانى بۇ ھاتىت. بەدلىيايىيەۋە
ئەگەرى سەرکەۋتنى كەسىك كە ۋەرەقى جوانى بۇ ھاتىت؛ زۆرە،
بەلام براۋە؛ سنوورى كۆتايى دىياريى دەكات لە پىگەى... چى؟
بەلى، بۇى چوون... دىياريى دەكات لە پىگاي ئەۋ ھەلىژاردانەى دىنە
بىنى لە ميانەى يارىيەكەدا.

من بە ھەمان پىگا سەيرى ژيان دەكەم، ھەرىكە لە ئىمە ۋەرەقى
بۇ دىت، ھەندىكمان ۋەرەقى جوانترمان بۇ دىت لە ۋەرەقى ئەۋانى
تر، سەرەپاي ئاساننى بىنھىۋابوونمان لە كاتى بىنىنى ۋەرەقەكانمان
و ھەر لە سەردتاۋە ھەستكردنمان بەۋەى دۇراۋىن، بەلام يارىيە
راستەقىنەكە لەۋ بژاردانەدا خۇى مەلاس داۋە كە بە پىشتەستىن
بەۋ ۋەرەقانە دەيانگرىنە بەر و ئەۋ سەركىشىيەنەى بىريارى
لەئەستوگرىتنيان دەدەين، ھەرۋەھا ئەۋ چارەنوۋسانەش كە قبوليان

ده که ین. ئه و که سانه ی به به رده وامی باشتړین هه لېژار دنه کان ده گرن بهر (له چوارچیتوهی ئه و بارودوخه ی خویانی تیدا ده بیننه وه)؛
 نه وانه ن که له کو تاییدا له یاریی پۆکه ردا براوه ده بن، هه روه کوو
 نه وه ی له یاریی ژیاندا پوو ده دات، مه رجیش نییه نه وانه ی وهره قی
 جوانیان له ده ستدایه؛ براوه بن.

که سانیک هه ن له پووی ده روونییه وه ده تالین به هو ی
 که موکور تیه کی ده ماری یان بوماوه ییه وه، به لام ئه مه هه ی له
 باب ته که ناگوریت، به دلنیا ییه وه ئه و که سانه به ختیکی خراپیان
 بۆ ماوه ته وه که کهس ناتوانیت خه تاباریان بکات له سه ری، ته و او
 وه کوو نه وه ی پیاوه کورته بالا که خه تابار نا کریت که هزی به
 بینینی ئافره تان بوو، هه روه ها وه کوو نه وه ی کهس ناتوانیت
 سه رزه نشتی که سینک بکات که شتیکی لی زه وت ده کریت، به لام
 بهر پر سیاری تیه که یان له جی خویه تی، ئایا هه ول ده دن به دوا ی
 چاره سه ری کی ده روونیدا بگه رین؟ ئایا چاره سه ر وه رده گرن، یان
 هه یج کاریک ناکه ن؟... هه لېژار دن ته نها به ده ست خویانه. که سانیک
 هه ن که له ته مه نی مندالیدا دۆخی خراپیان به سه ر هاتووه،
 که سانیکیش هه ن پوو به پووی سووکایه تیپیکردن و ده سترژی و
 خه له تاندن بوونه ته وه له پووی ده روونی و سوزداری و داراییه وه،
 خه تای که موکور تی و کیشه کانیا ن ناکه ویته ئه ستوی خویان، به لام
 هه ر بهر پرسن... به رده وام بهر پرسن... له وه ی به ره وپیش بچن
 سه ره پای کیشه کانیا ن، هه روه ها له وه ی باشتړین بژارده کانی
 به رده ستیا ن هه لېژیرن سه ره پای بارودوخه که یان.

پاشان... با لیره دا ئیمه راستگو بین! ئه گه ر بتوانین هه موو
 ئه و که سانه کۆ بکه ینه وه که گرفتیکی ده روونیا ن هه یه، یان نه و
 که سانه ی خه موکی یان بیرۆکه ی خۆکوشتنیا ن هه یه، یان نه و

كەسانەى تووشى پىشتگوئىخران يان مامەلەى نەشیاو بوون، يان
 كارەساتىكىيان بەسەر ھاتوۋە، يان خۇشەۋىستىكىيان مردوۋە، يان
 ئەو كەسانەى دۇخىكى تەندروستى مەترسىدار يان رۈوداۋ و
 شۇكىكىيان بەسەر ھاتوۋە... ئەگەر تۈانىمان ھەموو ئەمانە كۆ
 بىكەينەۋە لە يەك شۈيىندا؛ ئەۋا ئەگەرى زۆرە كە ھەموو مەۋقەكان
 كۆ بىكەينەۋە، چۈنكە كەسىك نىيە بىتۈانىت بژى كە لەو رېگايەدا
 رۈوبەرۈۋى ناپەھەتى نەبىتەۋە.

بەدلىيايىۋە كەسانىك بە بەراۋرد بەۋانى تر؛ كىشەى خراپىريان
 دىتە رې، كەسانىكىش ھەن بە ماناى وشە بوونەتە قوربانى بە
 شىۋازى توقىنەر، بەلام بە ئەندازەى ئەۋەى ئەم بابەتە بىتاقەتمان
 دەكات يان دەمانترسىنىت، بەلام لە دۈاجاردا ھىچ لە ھاۋكىشەى
 بەرپرسىيارىتى ھەرىكە لە ئىمە بۇ دۇخەكە ناگۇرىت.

دىمەنى قوربانى

تىكەلبوۋنى بەرپرسىيارىتى و خەتالاي خەلكى، رېگايان بىن دەدات
 كە بەرپرسىيارىتى چارەسەر كىشەكانيان بىخەنە ئەستۈى
 كەسانى تر. ئەگەرى زۆرى ھەيە ئەم تۈانايە لە خۇرۇزگار كىردن لە
 بەرپرسىيارىتى بە خەتابار كىردى ئەۋانى تر؛ دەرچەيەكى خىزراى
 كاتى بىت، ھەرۈەك ھەستىكى پازىبوۋن بە مەۋق دەبەخشىت
 بەۋەى لە رۈۋى ئەخلاقيەۋە لەسەر ھەقە.

بەداخەۋە كە زىانە لاۋەكىيەكانى ئىنتەرنىت و ھۈيەكانى
 پەيۋەندى كۆمەلايەتى، ئەۋەيان زۆر لە پابردوۋ ئاسانتىر كىردوۋە
 كە مەۋق بىتۈانىت بەرپرسىيارىتى لە خۇى دۈۋر بىخاتەۋە
 (تەننەت بەرپرسىيارىتى لە سادەترىن ھەلە) و دەيخاتە ئەستۈى

كه سينك يان كومه لښكى تر. له راستيدا هم جوړه بهر بلالوه له
گه مې سهر زه نشته/عهيبه به جوړينكى بهر فراوان ته شنه ي
سهندووه، بهلكو وهنديك له خهلكى زور به كارينكى ناياب دهيبين.
هاوبه شيپنكردنى گشتى بۇ حاله ته كانى «سته م»، گرنگى زورى
پى دهرينت و هاوبه شيپنكردنى سوزدارى هه لچوون له زوربه ي
رورداوه كانى ديكه زياتره له توربه كومه لايه تيبه كان كه دهچته
خانه ي «به رژه وهندي» نهو كه سانه ي زورترين توانايان هه يه
بۇ خسته برووى خويان وهك قوربانى له رينگى گرنگييدان و
هاوسوزى گه شه كردووه وه.

«دېمه نى قوربانى»؛ شينوازيكى هاوبه شى نه مېزبه له نيوان
راست وچه پ، له نيوان دهوله مهند و هه ژاراندا به شيوه يه كى به كسان،
له راستيدا هم به رهنكه يه كه م جار بيت له ميژووى مروقايتدا
كه دهيبينت هه موو كومه له ديموگرافيه كان خويان وهك قوربانى
و سته ملنكراو دهيبين كه له هه مان كاتدا كومه له مرويه كان به
هه مان شيوه خويان دهيبين، هه مووشيان سوود له دهرچه ئاسان
و خيركان وهرده گرن له نه جامى نهو تووربه بوونه نه خلاقيه
گشتيه ي كه هاوبه شيپنكردنى هم حاله تانه له رينگى ئامرازه كانى
په يوه نديكردنى كومه لايه تيبه وه سهرنجى پى راده كيتشيت.

دهرينت له م كاتدا هه مووان هه ست به به دبه ختى بكن (جا
به هوى هينانه ناوه وى كتيپيك بيت له باره ي ره گه زپهرستى
بۇ مهنه جيكى خويندنى زانكويى، يان رينگريكردن له فروشتنى
دره ختى يادى له دايكبوون له فروشگايه ك، يان زيادكردنى باج
له سهر سندووقه كانى وه بهر هينان به ريزه ي له سهدا نيو) به وى
به جوړيك له جوړه كان چه وسينراوه ته وه، له بهر نه وه پنى وايه
دهبيت خهلكى له پيناوى نه ودا تووربه بين و بريك له گرنگييدانى

ئەوان بۇ خۇي بەدەست بەئىت.

زىنگەي ئىستاي راگەياندىن ھاندەرە بۇ ئەو جۆرە كاردانەوانە
و كار بۇ بەردەوامىيان دەكات، چونكە لە كۆتايىدا ئەمە واتە
باشتربوونى كارەكان. كىتپەكەي نووسەرى راگەياندىن؛ رايان
ھۆلىداي ئامازە بەمە دەدات بە ناوى «زىنگەدان بە تورەبوون»:
لەبرىي كارکردنى رۆژنامەوانى لەسەر چىرۆك و كىشە
راستەقىنەكان؛ دەزگاكانى راگەياندىن بۇ خۇيان بە ئاسانتىرى
دەزانن و «قازانجى زىاترىش» كە دەستيان بە شتىكى خراب
بگات تا بەناو جەماوەرىكى بەرفراواندا پەخشى بگەن و بىرىك
لە توورەبىي دروست بگەن، پاشان سەرلەنوى توورەبوونەكەي
خەلكى بەسەر خەلكىكى فراوانتردا پەخش بگەن بۇ ئەوئەي ھانى
توورەبوونى بەشىكى تریان بدەن، بەمەش جۆرىك لە دەنگدانەوئەي
بەتال دروست دەكەن كە بەرزونزمىيەك لەئىوان دور لايەنى
خەيالىدا دروست دەكات و بەمەش سەرنجى خەلكى لەسەر كىشە
كۆمەلايەتییە راستەقىنەكان لەبىرى خەلك دەباتەوئە. كەواتە جنى
سەرسامى نىيە كە سەرنجراكىشانى سىياسى لە ئىستادا لە ھەر
كاتىكى دىكە زىاترە.

كىشەي گەرە پەيوەست بە «دىمەنى قوربانى» ئەوئەي كە
سەرنج لەسەر قوربانىيە راستەقىنەكان دور دەخاتەوئە. ھەتا
ژمارەي ئەو كەسانەي بانگەشەي ئەوئە دەكەن كە بۆونەتە قوربانىي
ستەمى بچووك زىاتر بىيىت، ئەوا زانىنى قوربانىيە راستەقىنەكان
قورستر دەبىت.

لاي خەلكى ھەستکردن بەوئەي بۆونەتە قوربانىي دەستدرىژىيەك؛
بەردەوام سەر ھەلدەدات، چونكە ئەمە دەرچەي ئاسانيان پىن
دەبەخشىت. زۆر نايابە كە مرقۇف لە سەر كەوتىنىكى ئەخلاقيدا

خوی ببینته وه. وینه کینشی کاریکاتیریی سیاسی؛ تیم کړیدر له سترونیکا که له رږژنامه ی نیویورک تایمز بلاوی کړدبووه وه، بهم شپوهیه نه مه ی دهربرپوه: «نهم تووږه بوونه گشتیه؛ هاروشپوهی زوریک له شته کانی دیکه یه که ههستیکی باش لای مړوف دروست ده کهن، به لام به تپه ږبوونی کات له ناخه وه ده مانخوات، به لکرو له زور له شته ناست نزمه کانی تر پیستره، چونکه ته نانه ت دانیس به وده نانیس که نه مه چیژمان پی ده به خشیته».

به لام ژيانمان له کومه لگایه کی دیموکراسی نازاددا؛ خوی له وده ده ببینته وه که پیویسته مامه له له گهل که سانیکا بکین، هروها له گهل نه و بچوونانه ی که نابته هوی سهرسامبوونمان. به ساده یی: نه و نرخیه که له بهرامبر ژيانمان له م کومه لگایه دا دهیده یی، به لکرو دهشتوانین بلین نه مه هه موو ناوهرؤکی سیستمی دیموکراسیه. نه وهی دیاره، ژماره یه کی زوری خه لک نه م راستیه یان له بیر کړدوه.

پیویسته له سهرمان به چاودیری و وریاییه وه جهنگه کانمان پالفته بکین، له هه مان کاتدا هه ول بدین شتیک له تینگه یشتنمان بږ نه وانی تر هه بیت، واته بږ نه و که سه ی پیمان وایه دوژمنه، پیویسته له سهرمان به بریکی باش له گومانه وه مامه له له گهل هه واله کان و ده زگا کانی راگه یاندندا بکین، هروها خومان به دوور بگرین له بویاخی نه وانه ی به بویاخیکی یه ک ږهنگی تیر خویان لیمان جیا کړدووه ته وه. پیویسته له سهرمان به های راستگو یی بچینین و هانی شفافیه ت و پیشوازیکردن له گومان بدین له پینگه یه کی بهرتر له پینگه ی هه ندیک به های وهک نه وهی مړوف هه میسه له سهر حق بیت، هروها ههستیکی باشی بهرامبر به خوی هه بیت، توله بکاته وه. پاریزگار یکردن له م به هایه (دیموکراسی) له

جوینه وهی ئەم ژاوه ژاوه بهرده وامه له جیهانیکې بهیه که وه به ستر او له تۆرینکدا، به لام پنیوسته قبولی بهرپرسیاریتی بکهین و بهرده وام بین له پشتیوانیکردن له م باهایانه بهی له بهرچاوگرتنی هیچ شتیک، له وانه یه سه قامگیریی سیستمه سیاسیه کانمان له داهاتوودا له سه ره ئەمه وه ستاییت.

مهلی «چۆن؟»

خه لکانیکې زۆر ئەمه هه مووی ده بیستن، پاشان شتیک ده لین وه کوو: «کیشه نییه، به لام چۆن؟ تیگه یستم که به ها کانم خراپن و خۆم به دوور ده گرم له هه لگرتنی بهرپرسیاریتی کیشه کانم، من هیچیش نیم جگه له که سینکی بینرخ که هه ست ده کات شیایوی بهرکه وتهی زیاتر بیت، هه روه ها وا گومان ده بات که ده بیت هه موو جیهان به ده وری ئەو و هه موو نا په حه تییه کدا که به سه ری دیت؛ بسوورپته وه. به لام چۆن بگووین؟»

له وه لامی ئەمه دا ده لینم، به و په ری بیلا یه نییه وه: «یان بیکه، یان مه بیکه، به لام به من مه لی چۆن!»

تۆ به شیوه یه کی کرداری پرۆسه ی هه لپژاردن پیاده ده که یت، له هه ر ساتیکې هه ر پۆژینکدا پیاده ی ده که یت: ئەوه ی گرنگه به لات ه وه هه لیده بژیریت، ئەمه ش واتای ئەوه یه گوپرانکاری کاریکی ئاسانه؛ پنیوستی به هیچ نییه جگه له وه ی گرنگی به شتیکې جیاواز ده یت. به راستی کاره که تا ئەم ئاسته ساده یه، به لام ئاسان نییه!

ئاسان نییه، چونکه له سه ره تادا هه ست ده که یت که شکست هیناوه، ساخته یت، بیهه قلیت، هه روه ها میشتکت ماندوو ده بیت، هه روه ها تووشی ترس ده بیت، له وانه یه له توو په بووندا بته قیته وه به سه ر هاوسه ره که ت یان هاوپرینکانت یان که سوکارندا له میانه ی پرۆسه که دا، هه موو ئەوانه زیانه لاوه کییه کانی گوپینی به ها کانت ه،

واته بۇ گۆرېنى ئهوهى به راسىتى گرنگيت پى داوه، به لام هېچ
دهربازبونىك له و زيانه لاهه كىيانه نىيه.

كاره كه ساديه، به لام قورسه، به ته واوى ماناي وشه كه قورسه.
ئىستا با چاويك بگيرين به زيانه لاهه كىيانه كاند، هست به
جۆرىك له نه بوونى دلىيى ده كن، من گرهنىي ئه وه تان ده ده مى
«ئايا به راسىتى پىويسته واز له وه بىنم؟ ئايا ئه مه كاره راسىته كه به
كه پىويسته له سهرم ئه نجامى بدهم؟» واز هينان له به هايه ك كه
به رده وام پشت پى به ستوه، بۇ سالانىكى زور وا دهكات هست
به جۆرىك له ونبون بكهيت، واى ده بىنيت كه توانات نه ماه
جياوازي له نيوان راست و هله دا بكهيت، ئه وه كارىكى قورسه،
به لام سروشتيه.

له دواى ئه وه هست ده كهيت كه تو شكستخواردوويت، نيدهى
ته مه نت تىپه راندوه و توش خۆت به و به ها كونه پىوانه كردوه،
پاشان هله ده ستيت به گۆرېنى به ها و پىتوهره كانت و واز له
رؤيشتن له سهر ئه و رىگايه ده هينيت، به مهش ناتوانيت گويرايه ل
بيت بۇ ئه و به ها كونه ي پىشتىر متمانته پنى هه بووه، به مهش
راسته وخۆ خۆت وا دىته به رچاو كه كه سىكى ساخته يت، يان تو
كهس نىيت، هه روه ها ئه مهش ئه نجامىكى سروشتيه، وه كوو خوى
ئاسوده يت پى نابخشيت.

به دلىيى به وه دواتر په يره وى ره تكدنه وه ده كهيت، له
ژياندا زور په يوه نديت دروست كردوه له سهر ئه و به هايانه ي
هه لتگرتوه، ئه مهش واته كاتى ئه و به هايانه ده گۆرېت (ئه و كاته ي
بريار ده ده يت كه چوونه وه بۇ قوتابخانه له ئه نجامدانى ئاهه نكه كان
گرنگتره، هه روه ها هاوسه رگيرى و دروستكردنى خيزان له خودى
سىكس باشتريه، كار كردنت له پيشه يه كدا كه پنى رازى بيت له و

پاره‌یه‌ی به‌ده‌ستی ده‌هینیت؛ گرنگتره؛ ئه‌و ساته‌یه که ده‌بینیت
گورانکارییه‌که‌ت کاریگه‌ریی هه‌بووه له‌سه‌ر په‌یوه‌ندییه‌کانت
که هه‌ندیکیان به‌به‌ر چاوی خۆته‌وه ده‌که‌ونه خواره‌وه، ئه‌مه‌ش
هه‌روه‌ها ئه‌نجامیکی سروشتیه، ئاشکرایه ئه‌میش ئاسووده‌ت
ناکات.

ئه‌مانه ئه‌نجامی لاوه‌کین که ناتوانین خۆمانیان لێ لایه‌هین (ئه‌گه‌ر
به‌نازاریش بن)، به‌و پێیه‌ی ئاراسته‌یه‌کی تر بۆ هه‌لبژاردنه‌کانت
دیاری ده‌که‌یت و له‌ شوێنیکێ گرنگتر دایه‌هینیت و وزه‌یه‌کی
زیاتری خۆتی بۆ ته‌رخان ده‌که‌یت. له‌گه‌ل چاوخشانده‌وه‌ت به
به‌کاهانتدا؛ پووبه‌پووی به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی ناوخۆیی و ده‌ره‌کی
ده‌بیته‌وه به‌ درێژایی پێگاکه، له‌ هه‌ر شتیک زیاتر هه‌ست ده‌که‌یت
دانیاییت له‌ده‌ست داوه و له‌ خۆت ده‌پرسیت بۆی ئه‌وه‌ی ده‌یکه‌م؛
هه‌له‌ نه‌بیته‌، به‌لام دواتر ده‌بینین که ئه‌م پرسیارکردنه‌ش شتیک
باشه.

بەندى شەشەم تۆ ھەلەيت لە ھەموو شتەيدا (مەيش ھەروەھا)

پەنج سەد سال بەر لە ئىستا، نەخشەكەشانی جوگرافى باوەريان
وا بوو كە ويلايەتى كالىفورنيا دوورگەيە، پزىشكەكانىش باوەريان
وا بوو كەردنەوھى قولى مەوۇف (يان لە ھەر بەشىكى دىكەي لەشدا
خوينى لى رابكەشەيت)؛ بۆي ھەيە نەخۇشى چارەسەر بىكات،
زانايانىش بېروايان وا بوو ئاگر لە شتەك دروست بوو كە پنى
دەلەن «سەرچاوەي ئاگر»، ئافرەتەنىش وايان دەزانى شۆردنى
بەروخساريان بە مەيزى سەگ؛ بەروخساريكى ھەميشە گەنجيان پىن
دەبەخشەيت، ھەروەكوو گەردووناسەكانىش پىيان وا بوو كە خۆر
بەدەورى زەويدا دەسوورەتەو.

مەن كاتەك كۆرەيكى بچكۆلە بووم، ھەزم لە «خۇبەكەمزان»
نەبوو كە پىم وا بوو جۆرىكە لە سەوزە، گومانم وا بوو كە براكەم
پارەويكى نەينى لە مالى نەكەدا دۆزىووتەو، چونكە دەيتوانى
لەناو گەرمائەكەيانەو بىتە دەرەو بەبى ئەوھى بەناو دەرگاكا دا
بىت (تەيىنەيكى گەنگ: گەرمائەكە پەنجەرەي تەدا بوو)، ھەروەھا

گومانم وا بوو که رۆیشتتی هاوړیکه م له گهل خیزانه که ی بو شاخی واشنتون (Washington B.C)، واته ئه وان گهشتیان کردووه به ناو کاتدا و گهراونه ته وه بو رابردوو بو ئه و سهرده مه ی دهیناسوره کان له زیاندا مابوون، ئه مهش له بهر ئه وه ی (B.C) ئاماژه یه بو کاتیکي زور دووری رابردوو. کاتیکیش بوومه ههرزه کار، به هه مووانم دهوت که من گرنکی به هیچ شتیک ناده م، به لام راستیه که ی ئه وه برو من زیاد له پیویست گرنکیم به شته کان ده دا.

که سانیکي تر هه بوون دهستیان وهرده دایه جیهانی من، به بی ئه وه ی پتی بزاتم. وام دهزانی به خته وه ری قه ده ره نه ک هه لباردن، هه روه ها پیم وا بوو خوشه ویستی شتیکه له خویه وه پروو ده دات، شتیک نییه مروف کاری بو بکات، هه روه ها پیم وا بوو مروفیک که نایاب بیت؛ شتیکه مروف راهیتانی له سه ر ده کات و له خه لکی تریشه وه فیری ده بیت و شتیک نییه مروف خوی دایه بیت له پیناو خویدا.

کاتیک بو یه که م جار بوومه خاوه نی هاوړینه کی کچ، وا گومانم ده برد بو هه تاهه تایه به یه که وه ده میتینه وه. کاتیکیش په یوه ندیه که کوتایی هات، پیم وا بوو جاریکی تر من ئه و هه سته م له گهل ئافره تیکي تر دا بو دروست نابیته وه. کاتیکیش له گهل ئافره تیکي تر ئه و هه سته م بو دروست بووه وه، پیم وا بوو بابه ته که بویه به و شیوه یه یه، چونکه هه ندیک جار خوشه ویستی به ته نها به س نییه، پاشان بوم ده رکه وت پیویسته هه ر که سیک بریار بدات که بو ئه و «چی به سه» و ده کریت خوشه ویستی له هه ر شوینیک بوونی هه بیت که خومان ړینکا به بوونی بده ی.

له هه ر هه نگاویک له هه نگاوه کانی ړینکا که مدا هه له بووم، له هه موو شتیکدا هه له بووم، به در یژایی هه موو زیانم به ته واوی له

هه له دا بووم له باره ی خوم و خه لکی و کومه لگا و روښنیری و
جیهان و هه موو گه ردوون... له هه موو شتیکدا.
هیوادارم دوخه که به و شینویه به رده وام بیت له و به شوی ژیانم
که ماومه.

هه روهک چون (مارک) ی نیستا ده توانیت ته ماشای رابردو
بکات بو هه له و که موکورتيه کانی مارک له رابردو ودا، نه و روریک
له روزانی نایندهش ته ماشای نه وه دهکات که (مارک) ی نیستا
گومانی بو ده بات و ده یلینت (له ناویشیاندا ناوهرؤکی نه م کتیه)
و تیبینی هه له و که موکورتي هوشنوه دهکات، نه مهش کاریکی
باش ده بیت، چونکه واتای نه وه یه من گه شه دهکام و پینش دهکوم.
وته یه کی به ناوبانگی یاریزانی باسکه مایکل جوردان هه یه که
باس له شکسته کانی دهکات جار له دواي جار له دواي جار، هه روهما
له باره ی نه وه ی که نه و شکسته نه هوکاری سه رکه وتنی بوون.
زور باشه، نه وه ی نه و وتی؛ پیتان ده لیم: «من هه میسه هه له
دهکام، له هه موو شتیکدا، جار له دواي جار له دواي جار، نه مهش
هوکاری باشتربوون و گه شه کردنی ژیانمه».

گه شه کردن، پرؤسه یه کی به یه که وه گریندراوی دوو باره بو وه وه ی
بینکوتایه. نیمه کاتیک که شتیکی تازه فیر؛ ده بین له «هه له» وه
ناکوازینه وه بو «راست»، به لکوو نیمه له «هه له» یه که وه
ده گوینینه وه بو «هه له» یه کی تر، به لام به ریژه یه کی که متر هه له یه.
کاتیک له دواي نه وه شتیکی دیکه فیر ده بین، نه و له هه له یه که وه
که بریکی که مه؛ ده گوینینه وه بو هه له یه که که بره که ی که متره به
ریژه یه کی که م، پاشان ده چین بو هه له یه کی ساده تر له وه ی پینشو،
هر به و شینویه. نیمه له پرؤسه یه کی به رده وامداین به ره و راستی
و که مال، به بی نه وه ی هه رگیز بگه ین به و راستی و که مال.

داۋامان لى تەكراۋە بە شىۋەيەكى رەھا ۋەلامى «راست»
بەدەست بەيتىن لە بارەى خۇمانەۋە، بەلكوۋ پىۋىستە لەسەرمان
بىگەيتىن بەدۋاى ئەۋەى ئەمرو تىايدا ھەلە دەكەين و خۇمانى لى
رەزگار دەكەين بۇ ئەۋەى سىبەيتى كەمتر ھەلە بىن.

دەكرىت كەشەى كەسى بابەيتىكى تەۋاۋ زانستى بىت، كاتىك
لەۋ كۆشەنىگايەۋە تەماشاي دەكەين. بەھاكانمان بىرىتىن لە
گرىمانەكانمان: ئەم رەفتارە باشە، ئەۋەيان گرنگە، بەلام ئەۋرەفتارە
بەۋ شىۋەيە نىيە، كىدارەكانىشمان بىرىتىن لە تاقىكردنەۋەكانمان
ھەرۋەكرو لە زانستدا ھەيە، ھەرۋەك شىۋازەكانى ھەست و
ھەلچوون و بىر كىردنەۋە بەرھەمەيتەكانمان ئەۋ داتايانەن كە
بەدەستىان دەھىتىن.

بىرۋاۋەرىكى راست يان ئايدۇلۇڭزىيەكى تىروتەسەل نىيە بۇ
ھەمو كەسىك، ئەۋەى ھەيە تەنھا ۋا دەكات تاقىكردنەۋەكانت
بىيىت و بزانىت راستن بەلای خۆتەۋە، تەننەت لەم حالەتەشدا
ئەگەرى ھەيە كە بە شىۋەيەك لە شىۋەكان تاقىكردنەۋەكەت ھەلە
بىت، بە ھۆى ئەۋەى من و تۇ و ھەموۋ كەسىكى تر پىداۋىستىي
جىۋازمان ھەيە، ئەۋا بىگومان دەكەينە ۋەلامى «راست»ى جىۋاز
لە بارەى واتاي ژيانمان و چۆنىتىي ژيانمانەۋە. كەشتىكردنم بە
دريژايى چەند سالىك: ۋەلامە «راست»ەكەم لەخۇ دەكرىت،
ژيان لە شوينانى دوورەدەست و داپراۋ و پىكەين تا ئەۋەپەرى
توانام، يان... لانى كەم تا كاتىكى نرىك ۋەلامە «راست»ەكەم بەۋ
شىۋەيەيە. بەلام ۋەلامەكەم بەردەۋام دەگۆرىت و بەرز دەيىتەۋە،
چونكە خۇم دەگۆرىم و بەرز دەبمەۋە. لەگەل زىادبوونى تەمەنم و
زۆربوونى ئەزموونەكانمدا، خۇم لە ھەلەى ھەندىك لە ۋەلامەكانم
دەرباز دەكەم و بەۋەش رۆژبەرۆژ زياتر لەگەل پىداۋىستىيەكانم

هاوئا ههنگ دهییت، ئه وهش بهردهوام دهییت.

که ساتیکی زور ههنگ که هزی ئه وهیان ههیه له ژیاناندا
«له سه ره حق» بن، به ئه ندازهیه که ناتوانن بژین.

با وای دابننن ئافره تیکی ته نها ههیه که شووی نه کردووه و
به دواي هاو به شینکدا دهگه ریت بو خوی، به لام هه رگیز له ماله که ی
ناچیته دهره وه و هیچ کاریک ناکات بو که یشتن به وهی دهیه ویت.
با وای دابننن پیاوینکیش ههیه خوی کوشتووه له ئیشه که یدا
و پنی وایه شیاوی پله به رزکردنه وهیه، به لام هه رگیز له لای
به پیه به ره که ی ئه وه به وونی نالیت.

ئو دووانه له شکست ده ترسن، یان له ره تکردنه وه، یان له
بوونی که سینک که پنیان بلیت «نا».

به لام بابته که به و شیوهیه نییه، به دلنیا ییه وه ره تکردنه وه
به ئازاره، شکستیش بیزار که ره، به لام هه ندیک بابته ی «دلنیا یی»
ههیه که ده ستمان پیوه گرتوون... ئه وانه بابته ی «دلنیا یی» ن،
ترسمان ههیه بیان خه یته ژیر پرسیاره وه یان پشتیان تی بکهین،
ئه وانه به هایه کن که ژیانمان واتایان پی به خشیون به درێژی
چه ندین سال. ئو ئافره ته له ماله که ی ناچیته دهره وه و به لین
به کهس نادات، چونکه وای ده بینیت ناچار ده بیت روو به ووی
بیروبا وه کهانی خوی بیته وه له باره ی ئه وهی تا چه ند ئافره تیکی
خوازا وه. هه روه ها پیاوه که داوای پله به رزکردنه وه ناکات، چونکه
ئه مه به واتای روو به روو بوونه وهی دیت له گه ل بیروبا وه کهانی له
باره ی به های راسته قینه ی لیها توو ییه کهانی.

کاتی مروق له شوینی خوی دابنیشیت له گه ل دلنیا ییه
به ئازاره که ی به وهی کهس نییه به لایه وه سه رنجرا کیش بیت و
که سیش نییه به هره کهانی بنرخینیت، له وه ئاساتره که ئو دلنیا ییه

بخاتە ژېر تاقىكردنە ۋە يەككى راستەقىنە ۋە ۋە خۇي لە بابەتەكە دۇنيا
بېيتە ۋە.

ئە ۋە يېروباۋرەنە ۋە لەم شىۋەيەن (بېروباۋەرم بەۋەي مەن
كەسكى سەرنجراكىش نېم بەپىي پىۋىست، ئىتر بۇ خۇم ماندوۋ
بەم؟ يان يېروباۋەرم بەۋەي بەپىۋەبەرى كارەكەم كەسكى
خراپ ۋە يىنرخە، ئىتر بۇ خۇم ماندوۋ بەم؟)، دانراۋن بۇ ئەۋەي
بېرىكى كەم ئاسوۋدەيىمان پىي بەن لە ئىستادا بە قوربانىدان بە
بېرىكى زۇر لە بەختەۋەرىمان لە داھاتوۋدا، ئەمە ستراتىژىكى
ئەۋپەرى خراپە لەسەر ئاستى درىژخايەن، بەلام ئىمە ھۇگريان
دەيىن، چۈنكە ئىمە پىمان ۋايە لەسەر حەقەن، لەبەر ئەۋەي ئىمە
گريمانەي زانىنى پىشۋەختەمان دەكەين بەۋەي ۋە دەدات، بە
دەربىرىنكى تر: گريمانەي ئەۋە دەكەين كە ئىمە كۇتايى چىرۋەكە
دەزانىن.

دۇنيايى دوژمنى گەشەكردنە، ھىچ شىتېكى دۇنيايى نىيە پىش
ئەۋەي ۋە دەدات، پىش ئەۋەي بە راستى بىتە دى، تا ئەۋ ساتەش
شياۋى ئەۋەيە گەتوگۇي لە بارەۋە بىرېت، ئەمەيە ھۇكارى
ئەۋەي قىۋلكردى كەموكورتى ۋە عەيىبەكان لە بەھاكانى ئىمەدا
چاۋەروانكراۋە تا ئەۋ كاتەي ئەۋ بەھايە گەشە دەكات ۋە پىش
دەكەۋىت.

لەبىرى پاكردن بەدۋاي «دۇنيايى» دا، پىۋىستە لەسەرمان لە
حالەتى گومان ۋە گەپانى بەردەوامدا يىن: گومان لە بۇچۈنەكانماندا،
گومان لە ھەستەكانماندا، گومان لەۋەي داھاتوۋ بۇمانى ھەلگرتوۋە،
ئەگەر جوۋلە نەكەين ۋە خۇمان ئەۋ داھاتوۋە دروست نەكەين
بۇ خۇمان. لەبىرى ئەۋەي بەردەوام ھەۋل بەدەين ھەمىشە لەسەر
حەق بىن، پىۋىستە لەسەرمان بەردەوام بگەپىن بۇ «چۈن ئىمە

ھەلەين»، ئەمەش لەبەر ئەۋەي ئىمە ھەمىشە ھەلەين!
 ئەگەر ھەلەش بىن؛ ئەۋا دەكرىنەۋە بەسەر ئەگەرى گۇرئانكارىدا،
 بوونمان لەسەر ھەلە؛ ھەلى گەشەكردن و پىشكەوتنمان پى دەدات،
 ئەمە واتاي دروستكردى كەلنىك نىيە لە قۇلماندا (پاكىشانى خوين
 لە دەمار) بۇ ئەۋەي لە نەخۇشپىيەك چاك بىينەۋە، ھەروەھا واتاي
 رژاندى مىزى سەك نىيە بە رووخسارماندا بۇ ئەۋەي ھەمىشە
 بەگەنجى بىمىنەۋە، واتاي ئەۋەيە كە «خۇبەكەمزان» جۇرىك
 نىيە لە سەۋزە، ھەروەھا نەترسىن لەۋەي گىرنگى بە ھەندىك شت
 بدەين.

بابەتەكە بەم شىۋەيەيە، چونكە شتىكى نامۇ ھەيە، بەلام
 پراستىيە: بەراستى ئىمە نازانين كامە تاقىكردەۋەي ئەرئىنيە و كامە
 نەرئىنيە! ھەندىك لە قورستىن و سەختىن ساتەكانى ژيانمان بە
 شىۋەيەك كوتايى دىن، كە لە ھەموو دۇخەكان باشتر بەسەرماندا
 دەشكىنەۋە، ھەروەك بۇمان دەردەكەۋىت كە ھەندىك لەۋ كاتانەي
 لە ھەموو كاتىك تىرتىن ئەۋ ساتانەن كە تيايدا ئاگايىمان توۋشى
 پەرتبۇن بوۋە و پىشتىوانمان نەماۋە، لە بارەي تاقىكردەۋە
 ئەرئىنى/نەرئىنيەكانەۋە، متمانە بە بىركردەۋەي خۇت مەكە. ھەموو
 ئەۋەي ئىمە دلىيەن لە زانىنى، بەراستى ئەۋانەيە كە لە ئىستادا
 ئازارمان دەدەن و ئازارمان نادەن، ئەمەش شتىكى بەبەھا نىيە.

بەتەۋاۋى ۋەكوۋ ئەۋە ۋايە كاتىك كە بەترسەۋە تەماشاي
 ژيانى خەلكى دەكەين پىش پىنج سەد سال لەمەۋبەر، دەيەنمە
 پىش چاۋم كە دۋاي پىنج سەد سالى دىكە خەلكى بە ئىمە و
 دلىيەيەكانمان پىدەكەنن، زۇر پىمان پىدەكەنن كاتى دەبىنن چۇن
 رىگامان داۋە پارە و كارەكانمان ژيانمان بۇ ديارى بكەن، ھەروەھا
 زۇر پىدەكەنن كە دەبىنن چەندە ترسمان ھەيە لەۋەي كەسىك

بىرخىنلارنىڭ ئىمە گىرگىچە، بەلام پىيماھلارنىڭ بەك سەننىكى گىشىدا
دەكەن كە شىياۋى ھىچ نىن، ھەروھە پىمان پىدەكەن كاتى
سۈرۈتەكەنمان و ئەو شتەنەي بە شۇمىيان دەزانىن؛ دەپىن و ئەو
شتەنەش كە دوۋدلىمان بۇ دروست دەكەن و ئەو شتەنەي دەپنە
ھۈي سەرھەلدانى شەر لە ئىۋانماندا، ئەو كەسانە چەند راستىيەك
لە ژيانى ئىمەيان بۇ دەردەكەۋىت، سەيرى دەرەقىمان دەكەن،
لىكۈلىنەۋە لە ھۈنەرەكەنمان دەكەن و لە بارەي مېژۋومانەۋە
گىتۈگۈ دەكەن، ئەو كەسانە كۈمەلىك راستىيان لە ژيانى ئىمەدا بۇ
دەردەكەۋىت كە تائىستە كەس لە ئىمە نەيزانىۋە.

ئەۋاننىش ھەلە دەپن، ئەۋاننىش ھەروھە، زۇر لە ھەلەكەن
ئىمەش تىدەپەپىن.

ئەندازىارنى بىرۈباۋەپەكەنمان

ھەۋل بىدە لەمە تىگەيت، كەسىك ۋەرگەر، بەپى دىارىكردن
لەگەل پلاكىكى بچوۋكدا بىخەرە ژوۋرىكەۋە كە بتوانىت دەستى پىدا
بىت، پاشان پىپى بلى ئەگەر شتىكى دىارىكراۋ ئەنجام بدات (شتىك
كە خۈي ھەلىپىزىت)؛ ئەۋا گۈپىك ھەلدەپىت ۋەك ئامازەيەك بۇ
ئەۋەي خالىكى ھەيە، پاشان پىپى بلى ئەۋ خالانە بۇمىرپىت كە لە
ماۋى سى خولەكدا كۈيان دەكەتەۋە.

كاتىك زانايانى دەروۋنەسى ئەم تاقىكردنەۋەيەيان ئەنجام دا،
شتىك روۋى دا كە لەۋانەيە پىشپىنپىت كىرپىت. ئەۋ كەسانەي
خىراپۈنە ژىر تاقىكردنەۋەكەۋە، دانىشتن و بە شىۋەيەكى
ھەپمەكى دەستيان بە پلاكەكەدا دەنا بۇ ئەۋەي گۈپەكە ھەلىپىت
ۋ پىيان بلىن خالىكىيان بەدەست ھىناۋە.

لۈزىكىيە كە ھەۋلىيان دا بەردەۋام كارەكەيان دوۋبارە بىكەنەۋە
بۇ ئەۋەي خالى زىاتر بەدەست بەپىن، بەلام گۈپەكە چىنر

مه‌لنه‌ده‌بوو، به‌م شيوه‌يه‌ش ږنگای جياواز و ئالوزيان گرته بهر:
سڼ جار ده‌ست بڼی به پلاکه‌که‌دا، پاشان جارېک ده‌ستی پيدا
بڼی، پاشان پينج چرکه چاوه‌ږی بکه، پاشان گلپه‌که داده‌گيرسڼت!
خالنکی تر، به‌لام نه‌مه له کوتايدا سوودی نه‌بوو، ده‌ستيان کرد
به‌بیرکردنه‌وه: له‌وانه‌يه نه‌وه هيچ په‌يوه‌نديه‌کی به پلاکه‌که‌وه
نه‌بیت، له‌وانه‌يه په‌يوه‌نديی به شيوه‌ی دانېشتنه‌وه هه‌بیت، يان
له‌وانه‌يه په‌يوه‌ست بیت بهو شته‌ی ده‌ستی لن دده‌م، له‌وانه‌يه
بابه‌ته‌که په‌يوه‌نديی به قاچمه‌وه هه‌بیت... گلپه‌که هه‌لبوو! خالنکی
تر، به‌لن... قاچه‌کانمه... پاشان ده‌ست بڼی به پلاکه‌که‌دا، گلپه‌که
داده‌گيرسڼت!

به شيوه‌يه‌کی گشتی هه‌ريه‌که‌يان له ماوه‌ی ده‌خوله‌ک بو پانزه
خوله‌کدا توانييان ره‌فتار و جووله‌ی پڼويسټ بو کړکردنه‌وه‌ی خالی
زياتر بدوژنه‌وه، نه‌و ره‌فتارانه به‌راستی نامو بوون... شتاننکی له
شيوه‌ی وه‌ستان له‌سهر يه‌ک قاچ، يان زنجيره‌يه‌ک ده‌ستپيدانانی
زور به پلاکه‌که‌دا له ماوه‌يه‌کی ديارېکراودا و له‌گه‌ل روانين بو
ناراسته‌يه‌کی ديارېکراو!

به‌لام با به‌شه ناموکه‌ی چيرۆکه‌که‌تان پڼ بلیم: له راستيدا
به‌خشينی خاله‌کان به شيوه‌ی هه‌ره‌مه‌کی بوو، خوی له خويدا
هيچ زنجيره و شيوه‌زيکی ديارېکراوی نه‌بوو، تنه‌ها گلپنک بوو که
داده‌گيرسا و خه‌لکه‌که‌ش ده‌ستيان به پلاکينکا دهنه، به‌و گومانه‌ی
که نه‌مه‌ی ده‌يکه‌ن؛ خاليان بو ده‌سته‌به‌ر ده‌کات.

نه‌گه‌ر هه‌موو شته‌کان بخه‌ينه لاوه، ده‌بينين نامانجی
ليکولينه‌وه‌که خسته‌ږووی خيرایي عه‌قلی مروفه‌کان بوو له
داهينانی هه‌ندېک شتی بينه‌روبه‌ر، پاشان ږواپنکردنی و به
راست دانانی، ږوون ږووه‌وه که به‌راستی نيمه ليوه‌شاوه‌ين له‌و

براره دا، هه موومان لټوه شاوین. هه ریه که یان له ژورره که هاته
 دهر بهو باوره ده که تاقیکړنه وه که ی به سرکه وتووی بریوه و
 له یارییه که دا براوه بووه، هه موویان بریایان وا بوو که زنجیره
 «راست» ده که یان دوزیوه ته وه بڼ په نجه نان به پلاکه که دا و به مهش
 خالیان وهرگرتووه، به لام نهو ریگیانته ی دایانه ینا؛ ده گمن بوون به
 نه ندازه ی ده گم نه یی مرقه کان خویان. یه کیک له پیاره کان گه شته
 زنجیره یه ک ده ستپیدانان به پلاکه که دا که لای خوی نه بیت، هیچ
 مانایه کی نه بوو. یه کیک له کچه کانیش چووه دهره وه بهو باوره ده
 که ده بیت چهند جاریک ده ست بدات له سه قفه که بڼ نه وه ی خال
 به ده ست بهیت، کاتیکیش له ژورره که هاته دهره وه؛ له وپه ری
 ماندوویتیدا بوو به هوی نهو هه موو بازدانه ی نه نجامی دابوو بڼ
 نه وه ی ده ستی بدات له سه قفه که.

میشکی نیمه نامیری واکانن، به لام نه وه ی پیمان وایه واتایه؛
 له و په یوه ندیانه وه دروست بووه که عه قلمان دروستی ده کات
 له نیوان دوو تاقیکړنه وه یان زیاتردا. ده ست به پلاکیدا ده نین،
 ده نین گلپیک داده گیرسیت. با وای دابنن پلاکه که بووه ته هوی
 داگیرسانی گلپه که، نه مه له ناوهر وکدا بناغه ی واکه یه. پلاک،
 پروناکی، پروناکی، پلاک... نیمه کورسییه ک ده نین، تینینی نه وه
 ده که ین که په نگی کورسییه که خوله میشییه، له و کاته دا میشکمان
 په یوه ندییه ک دروست ده کات له نیوان په نگی (خوله میشی) و شتیک
 (کورسی) دا، پاشان واکه داده پړتیت: «کورسییه که خوله میشییه».
 میشکمان هه میسه کار ده کات و په یوه ندی زیاتر و زیاتر
 دروست ده کات بڼ نه وه ی یارمه تیمان بدات له تیگه یشتنی ژینگه ی
 دهره و به رمان و هه لسوکه و تکریدن پتیانه وه. هه موو شتیک له و
 تاقیکړنه وانه ی له که لیا ندا ده ژیین (تاقیکړنه وه دهره کی و

ناوه کيیه کان)، په یوه نډی به یه ککه یشتنی نوی له ناو میښکماندا
به هم دیت. هه موو شتیک، له و وشانه ی له لاپه ریه دان بو
نهو تیکه یشتنه نه حویانه ی به کاریان دهینین، بو تیکه یشتن له و
وشانه و بو نهو جنیوه پیسانه ی میښکت بو ی دهچیت کاتی نهو هی
من دهینووسم دوو باره یه یان بیزارکه ره... هر بیرۆکه یه ک له و
بیرۆکانه، هر لیدانیک ی دل، هر تیکه یشتنیک، پیک هاتووه له
هزاران و هزاران په یوه نډی دهماری که به ناو یه کدا دهچن و
رووناکی ددهات به عقلت له پرېهوی تیکه یشتن و زانیندا.

به لام لیره دا دوو کیشه هیه: یه که میان نهو هیه عه قلمان بی
که موکور ی نییه، نیمه هه له ده که ی له شتانیکدا که دهیانینین و
دهیانینستین، هه روهک نیمه هه ندیک له شته کانمان بیر دهچیتوه
و له شیکردنه و هی رووداوه کاند به وپه پری ئاسانی هه له ده که ی.

کیشه ی دوو هم نهو هیه که میښکمان دروست کراوه بو
دهستگرتن به و واتایه ی بو خۆمانی دهینینه بوون. نیمه هه میښه
لا ددهین به لای نهو واتایه دا که عه قلمان دروستی کردووه، هه
ناکه ین دهستیان لی هه لگرین، ته نانه کاتیکیش به لکه یه کمان دیته
به ر دهست که پیچه وانه ی نهو واتایه بیت که پنی گه یشتوین،
نهو زور به ی کات به لکه که پشتگوی دهخه ین و دهست دهگرین به
بیرو بروا کانمانه وه.

جاریک نیمو فلیبسی کومیدی وتی: «پیم وا بوو که میښک
که وره ترین نه ندامی جه سته مه، پاشان زانیم کئ وام پی ده لیت.»
راستییه ناخوشه که نهو هیه که نهو به شه زوره ی دهیزانین و
بروامان پیته تی، به رهنجامی په یوه نډی به هیزه له نیوان لایه نداری
و نه بوونی ورده کاری که له میښکماندا بوونیان هیه. زور له
به ها کانمان، به لکوو به شی هه ره زوریان به ره می نهو رووداوانه

کە هەموو جیهان لەخۆ ناگرن، یان بەرھەمی رابردووێکە کە
تێگەشتنیان بەتەواوی خراپە.

ئەنجامی ئەم قسەیە چییە؟ ئەنجامەکەی ئەوەیە کە زۆرینهی
بیروپاکیانمان هەلەن، یان با وردتر بین: بیروپاکیانمان هەموویان
هەلەن، بەلام هەندیکیان لەوانی تر کەمتر هەلەن! عەقڵی مرقوڤەکان
کۆمەڵیکی بەیەکداچوووە لە کەمیی وردەکاری. راستە ئەم بیروکەییە
لەوانەیە نائاسوودەت بکات، بەلام قبوڵکردنی بە جۆریک گرنگە کە
بروای پێ ناکرێت. لە داھاتوودا ئەمە دەبینین.

ئاگاداری ئەوە بە کە بروات پێیەتی

لە میانەی خستەژێر چارەسەری دەروونییەووە لە سالی ١٩٨٨،
رۆژنامەنووس و نووسەری بواری ئافرەتان؛ میریدیسی ماران
گەیشتە راستییەکی لەناکاو: کاتیکی منداڵ بوو؛ باوکی مامەلەیی
سینکسی نەشیاری لەگەڵ کردبوو، ئەمە شۆکیکی بوو بۆ ئەو،
لەگەڵ یادگەییەکی داگیرکراو هەموو ژیاڵی تێپەراند تاکوو گەورە
بوو بەبێ ئەوەی هیچی لە بارەووە بزانی، بەلام کاتی گەیشتە
تەمەنی سی و چەوت سالی؛ رۆوبەرووی باوکی وەستایەووە و
رۆوداوەکەیی بە ئەندامانی خێزانەکەیی راگەیان.

ئەوێ میریدیسی باسی کرد، ترسی خستە نێو دلی ئەندامانی
خێزانەکەووە. باوکی بەخێراایی رەتی کردەووە کە هیچ کاریکی
کردنی. بەشیک لە ئەندامانی خێزانەکە چوونە پال میریدیسی،
بەشەکەیی دیکەشیان چوونە پال باوکیکە، داری خێزانەکە بوو
بە دوو بەش. ئەو ئازارەیی بووبوووە رەگەزیکی دیاریکراو لە
پەوێندیی نێوان میریدیسی و باوکید، بۆ ماوێیەکی زۆر تەنێیەووە

و وه کوو پزین له ننو لقه کانی نهو داره دا بلاو بووه وه، هه مووان پارچه پارچه بوون.

له سالی ۱۹۹۶ میریدیسی شتیکی کتوپری دیکه ی دوزییه وه؛ باوکی هیچ مامه له یه کی نه شیایو سیکسی به رامبه ری نه کردبوو، عه قلی خوی نهو بیره وه رییه ی داهینابوو به یارمه تی چاره سازیکی دروونی که نهویش مه به سستی خراپ نه بوو، هه سترکردن به تاوانی زال کردبوو به سه ریدا.

هه موو نهو ماوه یه ی له ژیا نی باوکیدا مابوو؛ له هه ولی ئاشترکردنه وه ی نهو و نه دامانی دیکه ی خیزانه کهیدا بوو له پنی داوای لیوووردنه بیکوتاییه کانی، به لام کات فریای نه که وت، له بهر نه وه ی باوکی مرد و نهو خیزانه هه رگیز نه که رایه وه سه ر پینچه راسته که ی خوی.

دواتر بوون بووه وه که میریدیسی به ته نها نه بووه، نهو له ژیا ننامه کهیدا که ناوی لی ناوه «درۆکه م؛ چیرۆکینی راسته قینه له یاره ی یاده وه رییه کی ساخته وه»؛ پرونی کردووه ته وه که چۆن ئافره تانیکی زۆر له ده یه ی هه شتاکاندا نه دامه نیرینه کانی خیزانه که یان تۆمه تبار کردووه به ده ستریزیکردنه سه ریان و مامه له ی نه شیایو به رامبه ریان، به لام پاش چهند سالیک له قسه کانیان په شیمان بوونه ته وه. له پروداوینکی هاوشینه دا، له هه مان ده یه دا که سانیک زۆر ده رکه وتن که باسیان له کومه له ی شه یتانه په رسته کان ده کرد که خراپه به رامبه ر مندا لان ده که ن، به لام پولیس هیچ به لگه یه کی ده ست نه که وت سه به ره ت به و په فتاره شیتانه یه ی باسیان کردبوو، سه ره رای لیکولینه وه ی زۆر که له ده یان شاردا به ریوه چوون.

بوچی خه لکی له نا کاو که وتنه هه لبه ستنی نهو یاده وه رییه

درۆیانه له باره‌ی خراپه‌کاریی تۆقینه‌ر له‌ناو خه‌زانه‌کان و هه‌ندیک له‌ کۆمه‌له‌ ئایینییه‌کاندا؟ بۆچی هه‌موو ئه‌و شتانه‌ له‌ ماوه‌ دوا‌ریکراوه‌دا روویان دا، واته‌ له‌ ده‌یه‌ی هه‌شتاکاندا؟

کاتیک که منداڤ بوویت یاری (تهله فون) ت کردووه؟ ئه و یارییه ی
که شتیک ده چپینیت به گوئی که سینکا، پاشان ئه وه ی وتووته به
همان پینگا ده گوئزیتته وه بۆ ده که سی تر و ئه وه ی کوتا که س
گوئی لئی ده بیت؛ زۆر جیاوازه له وه ی تو له سه ره تا وه وتووته.
بادگه ی ئیمهش له بنه په ته وه له سه ره ئه م شینوازه کار ده کات.

به ئەزموونىكى ديارىكرادا تىدەپەرىن، لەپاش چەند رۆژىك به شىۋەيەكى كەمىك جياواز ئەو ئەزموونەمان بىر دەكەوئتەو، وەك ئەوەى كەسىك چپاندبىتى به گويتماندا و بەباشى نەمانىستىت، پاشان ئەو ئەزموونە بۇ كەسىك دەگىرىنەو و خۇمان به ناچار دەبىنن كە ھەندىك لە بۆشايىەكان لەلایەن خۇمانەو پېر بگەينەو بۇ ئەوەى دلنیا ببىنەو كە چىرۆكەكە واتايەك دەبەخشىت و بۇ ئەوەى وەك چىرۆكىكى سەرنجراكىش دەربچىت، پاشان خۇمان باوېر بەو شتە بچووكانە دەكەين كە مىشكى خۇمان دروستى كردوون، بەم شىۋەيە چىرۆكەكە بەتەواوى دەگىرىنەو، لەگەل زیادكراوەكاندا لە جارى داھاتوودا، بەلام ئەو زیادكراوانە راستەقىنە نىن، ئىمەش دەزانىن كە تارادەيەك ھەلەى تىدايە، پاشان لەدواى سالىك بەسەرخۆشى ھەمان چىرۆك دەگىرىنەو و چاكسازى زۆرى تىدا دەكەين... كىشە نىيە، با راستگو بىن... يەك لەسەر سىنى چىرۆكەكەمان گۆپانى بەسەردا دىت، بەلام ھەفتەيەك دواى ئەو ھاوار دەكەين و نامانەوئت دان بىتىن بەوەى زیادەپۇيىمان لە درۇدا كردو، بەو شىۋەيە چىرۆكەكە بە كۆپىيەكى گەورەكراو و سەرخۆشانەو دەگىرىنەو، پاشان پىنج سال تىدەپەرىت و سويند

دهخوین که راسته، سویند دهخوین به گیانی دایکمان که راسته و له خودی راستگویش راستگویانه تره، له کاتیکدا له سه ددا په نجای ناراسته.

نیمه نهو کاره دهکین، هه موومان، تو نهو کاره دهکیت، منیش نهو کاره دهکهم، نهو بابتهش هیچ په یوه نندییه کی به ناستی راستگویمان یان نییه تباشیمان وه نییه، له بهر نهو هی نیمه هه میسه له حاله تی سه رلینشینواندنی خو مان و سه رلینشینواندنی خه لکانی ترداین له بهر هوکاریک نا، به لکوو ته نها له بهر نهو هیه که میشکمان به جوړیک دیزاین کراوه هه میسه چالاک بیت، به لام دیزاین نه کراوه بو نهو هی ورد بیت.

بابته که له سه ر خراپی یادگه مان کورت نابیته وه (یادگه په کی خراپ تا نهو ناسته ی وا بکات دادگاکان شاهیده کان به هه ند وهرنه گرن له هه ندیک حاله تدا)، به لکوو میشکمان تا ناستیکی ئابروو به ریش به ریگای لایه نداری کار دهکات.

نهو چونه؟ میشک هه میسه هه ول ده دات واتای نهو دی له دهو رو به رمانه هه لینجیت، نهو هه ش به پشت به ستن بهو دی پینستر باوه رمان پیته تی و نهو هه ش که پینستر پیمان راگه په نراوه. هه ر زانیاریه کی نوئ له ریگه ی به ها و هه لینجراوه کانی خو مان وه پیوانه دهکیت، له نهو جامی نهو هه ش میشک هه میسه لایه ندار ده بیت بو نهو دی لهو چرکه ساته دا هه ست دهکین که راسته.

بهو شیوه یه ش کاتیک په یوه ندیم له گه ل خوشکه که م باش بیت؛ نهو هه موو بیرده وهرییه کانم له گه ل نهو له ژیر روشنایی نهو رینیدا باس دهکهم، به لام کاتیک په یوه نندییه که خراپ ده بیت؛ نهو زور به ی کات بهو شیوه یه سهیری هه مان نهو یاده وهرییه دهکهم که جیاوازه له رابردوو و بهو جوړه دایده ریژمه وه که توور به یی و

بیزاری ئیستای نێوانمان تیایدا رەنگ بداتەو. من ئیستا تەماشای
دیارییە ناسکەکە ی دەکەم کە سالی رابردوو پیشکەشی کردم وەک
ئامارەیک بۆ زالیتی. (وەک ئەوەی چاکەیک لە گەلم کردبێت نە
دیاری)، دواتر بانگهێشتەکردنمان بۆ مالهەکی لە نزیک دەریاچە
بە هەلەیک بێتاوانانە نازانم کە بەبێ مەبەست پووی داویت،
بەلکوو بە فرامۆشکردن و پشتگوێخستنیکی ئابرووبەرانی
دەزانم لە لایەن ئەوەوە.

چیرۆکی درۆزنە ی میریدیسی لە بارە ی خراپە کارییەکی باوکی
بەرامبەری، زۆر واتای زیاتر دەبێت کاتیک لەو بەهایە بێدەگەین
کە ئەو بیروباوەرە ی لێو پەیدا بوو. پێویستە لە سەرەتاوە ئەو
بزانین کە پەيوەندیی میریدیسی لە گەل باوکیدا لە زۆریەکی کاتەکانی
ژیانیدا پەيوەندییەکی ناھەموار و پرکێشە بوو، دەبێت ئەوەش
بزانین کە میریدیسی زنجیرەیک لە پەيوەندیی سەرەکی و تووی
لە گەل پیاواندا دروست کردووە، لە ناو ئەوانەشدا هاوسەرگیرییەکی
سەرەکی و توو.

بەو شێوەیەش ئەو بەهایە ی لە لای ئەو بوو، دەلیت: «پەيوەندیی
پتەو لە گەل پیاواندا، کاریکی خراپە».

لە سەرەتای هەشتاکانەو، میریدیسی بوو چالاکوانیکی
توندپووی بواری ئافرەتان و دەستی کرد بە ئەنجامدانی توێژینەو
لە بارە ی دەستدریژی سیکیسی بۆ سەر مندا لان. پووکەشەکی
چیرۆکی دەستدریژی زۆر ترسناک بوو، یەک لەدوای یەک،
مامەلە ی لە گەل کەسانیک کرد کە پووبەپووی دەستدریژی
سیکیسی بوو بوونەو لە ناو خێزانەکیاندا (بەگشتی کچانی
مندا ل بوون)، ئەمەش چەند سالیکی بەردەوام بوو، هەروەک
ژمارەیک راپۆرتی پۆژنامەوانیی زۆری نووسی لە بارە ی چەند

تویژینہ و یہ کی کہم وردہ کاریبہ وہ کہ لہو کاتہ دا دہرکہ و تیبون:
تویژینہ وہی لہو چہشنہ کہ زور زیادہ پڑی کردبوو لہ بارہی
ٹاستی بلاویوونہ وہی دیار دہی دستدریژیکردنہ سہر مندالان لہ
چوارچینوہی خیزاندا (یہ کیک لہو تویژینہ وانہ باسی لہوہ کردبوو
کہ یہک لہ سہر سنی ٹافرہ تہ پیگہ یشتو وہ کان لہ تہ مہنی مندالیاندا
رووبہ رووی دستدریژی سینکسی بوونہ تہ وہ، پاشتر دہرکہ و ت
کہ ٹہو ژمارہیہ بہ ہیچ شینوہیہک راست نییہ).

لہ سہروو ہموو ٹہوانہ وہ، میریدیس کہوتہ داوی
خوشہ ویستیہ وہ لہ گہل ٹافرہ تیکی دیکہ و پھیوہندی سینکسی
لہ گہلی دروست کرد، ٹہو ٹافرہ تہ یہ کیک بوو لہ قوربانینیان
دستدریژی سینکسی لہ تہ مہنی مندالیدا، میریدیس پھیوہندیہ کی
ژدہراوی پیہرہ پی دا لہ متمانہی دوولاینہ لہ نیوان خزی و
ہاوبہ شہ کہیدا، ٹہو ہاوبہ شہی کہ میریدیس ہمیشہ ہولی
دہدا بزگاری بکات لہ رابردو وہ ٹازار بہ خشہ کہی، ہاوبہ شہ کہی
چہ کی رابردو وہ ٹازار بہ خشہ کہی بہ کار ہینا بق ٹہوہی میریدیس
ہست بہ تاوانباری بکات بہ رامبہری تاکوو سۆز و خوشہ ویستی
ٹہو بہ دست بہینت (بہندی ہشتہم لہ بارہی ٹہم بابہ تہ
و سنوورد کاتیہ وہ، شتی زیاتر لہ حق دہ گریٹ). لہو میانہ شدا
پھیوہندی میریدیس لہ گہل باوکی زیاتر بہرہو دارووخان چوو،
ہہرگیز دلخوش نہ بوو بہ وہی پھیوہندیہ کی ہاورہ گہ زبازی
دروست کردو وہ، ہرودہا بہرہ وام لہ ژیر چارہ سہری دہروونیدا
بوو بہ جۆریک نزیک بوو لہ وہی تووشی واسواسی بیت،
بہ لام ٹہو چارہ سازانہی خاوہنی بہا و بیروباوہری خویان
بوون کہ رہفتارہ کانینیان ٹاراستہ دہ کرد، ہمیشہ جہختیان
لہ سہر ٹہوہ دہ کردو وہ کہ ناکریٹ تہنہا کارہ ماندو و کہ رہ کہی

مىرىدىس لە ئامادەكردنى راپورتى پۇژنامەوانى يان پەيۋەندىيە
سەرنەكەۋتوۋەكانى لەگەل پياۋاندا؛ ھۆكارى سەرەكىي پشت
بەدبەختىيەكانى بن، بىگومان دەيىت شىتىكى تر ھەيىت، شىتىكى
قوولتر!

بەنزيكەيى لەو سەردەمەدا جۇرىك لە چارەسەرى دەروۋنى
پەيدا بوو كە ناويان لى نابوو «چارەسەر كىردن بە يادەۋەرىي
سەركوتكراۋ»، ناوبانگىكى زۆرى پەيدا كرد. ئەم جۆرە
چارەسەر كىردنە شىۋازىكى نىك لە خەۋاندنى موگناتىسى بۇ
نەخۇشەكان لەخۇ دەكرىت، پاشان ھان دەدرىت بۇ ۋەبىرھاتنەۋەي
يادەۋەرىيە لەبىر كراۋەكانى تەمەنى مندالى و سەرلەنۋى
زىندوۋ كىردنەۋەيان. ئەو يادەۋەرىيە زۆر بەي كات ئاسايىن و ھىچ
كىشەيەكيان تىدا نىيە، بەلام بىرۋەكەكە ئەۋەيە كە پىدەچىت بەشىك
لەو يادەۋەرىيە؛ «يادەۋەرىي خراپ» بن.

بەم شىۋەيە (مىرىدىس) داماۋ بەدبەختى ھەموو پۇژىك
لىكۈلنەۋەي ئەنجام دەدا لە بارەي خوينىرۋە نىكەكان و
دەستدرىژ كىردنە سەر مندالانەۋە، توۋرە و رەشبين بوو بەرامبەر
بە باۋكى، بە ژيانىكى پىر لە پەيۋەندىي سەرنەكەۋتوۋ لەگەل پياۋاندا
تىپەرى، پاشان ئەو تاكە كەسەي ۋا ديار بوو لىي تىدەگەيشت و
خۇشى دەويست؛ ئافرىتىكى تر بوو كە ئەۋىش قوربانىيەكى دەستى
خوينىرۋە نىكەكان بوو لە راپىردوۋدا، ھەر دوو پۇژ جارىك
لەسەر قەرەۋىلەكە پال دەكەۋت و لەبەردەمى چارەسازەكەيدا
دەگىريا كە داۋاي لى دەكرد ئەو شىتانەي بىر بىكەۋىتەۋە كە بىرى
نەماۋن. كارەكە بەو شىۋەيە بوو: لىرەدا جالەتىكى نايابمان ھەيە لە
پىناۋ يادەۋەرىيەكى جىاۋازدا لە بارەي دەستدرىژىيەكى سىكىسى
كە ھەرگىز پروۋى نەداۋە.

کیشهی گه وره که میشکمان له کاتی چاره سه رکردنی
 تاقیکردنه وه کانی ژيانماندا رووبه پرووی ده بیتته وه؛ بریتیه
 له شیکردنه وهی نهو تاقیکردنه وانه به جوریک بیگونجینین
 له گهل هموو شاره زاییه کانی رابردوومان له گهل هست و
 بیروباوه به کانیشماندا، به لام له ژياندا زور جار رووبه پرووی
 بارودوخی وا ده بیته وه که تیایدا هه ماههنگی له نیوان رابردوو و
 نیستایدا دروست نابیت؛ لهم جوړه بونانه دا، نه وهی له نیستادا
 له گهل ده ژین، رووبه پرووی نه وهی قبولمانه وهک راستیه ک
 و هر شتیک که په یوه سته به رابردوو وه و نیمه به لوژیکی
 ده زانین؛ راده وه ستنه وه. له هه و لیشدا بو هینانه کایه ی هه ماههنگی
 ونبوو؛ میشکمان به نه نقه ست هه ندیک یاده وه ریی ساخته دروست
 دهکات، له میانه ی دروستکردنی په یوه ندیش له نیوان تاقیکردنه وهی
 نیستامان و نهو رابردوو هه یالیه دا، میشکمان رینگامان پی ده دات
 له سه ر نهو واتایانه ی تیایدا جیگیر بوون؛ بمینینه وه.

هه روهک پینشتریش تییینمان کرد، چیروکه که ی میریدیس تاکه
 چیروکی لهو جوړه نه بوو، له راستیدا سالانی دهیه ی هه شتاکان
 و سه ره تای دهیه ی نه وه دهکان، تومه تبارکردنی سه دان که سی
 بیتاوانی به خویه وه بینی به تومه تی توندوتیژی سینکسی له
 بارودوخی لیکچوودا، زورینه ی نهو که سانه ش نیردران بو زیندان.
 سه بارهت بهو که سانه ی له ژيانی خویان رازی نه بوون،
 نهو شیکردنه وه وه رگیراوانه شانبه شانی پرکردنیکي گه وره ی
 سوزدارانه که ده زگاکانی راگه یانندن پالنه ری بوون لهو بابته دا،
 وای کرد نا ناگایی له میشکی خه لکیدا پال بهو عه قلانه وه بنیت
 ده ستکاری ی یاده وه ریه کانیا بکه نه به جوریک که وه کوو
 قوربانیه ک دهر بکه ون له رینگه ی شیکردنه وهی ناره حه تیه کانی

ئىستانبۇل، بىر ۋەش خۇيان لە بەرپرسىيارىتى بدزىنەۋە. بەۋ
شىۋەۋەيە «چارەسەر كىردىن بە يادەۋەرىي كىكراۋ» بوۋە ئامرازىك
بۇ ئىۋەي ھەز و ئارەزوۋە ئاڭاگايانەكان لە ھەشارگەكانيان بىنە
دەرەۋە و لە چوارچىۋەي يادەۋەرىيەكدا بەرجەستە بىن.

ئەم پېرۇسەيە و ئەۋ ھالەتە زىھنىيەي لىي كەۋتەۋە، تەشەنەي
كرد بە جۇرىك ئاۋى لى ترا «ماكى يادەۋەرىي ساختە» كە بوۋە
ھۆي گۇرپانكارى لە شىۋازى كار كىردىنى دادگاكاندا، دادگايى ھەزاران
كەس لەۋ چارەسازانە كرا و مۆلەتى كار كىردىيان لى سەنرايەۋە.

«چارەسەر كىردىن لە پىڭاي يادەۋەرىي كىكراۋ» لە بوۋى
كار كىردىن دەرھىنرا و پىڭاي كىردارىي دىكە شىۋىنى گرتەۋە،
پاشان تۈيۈنەۋەكانى دواتر جەختيان لەسەر ئەۋ وانە بەئازارە
كردەۋە كە لەۋ دەيەيەدا فىزى بوۋىن: بىرۋاۋەپەرەكانمان نەرمىن،
يادەۋەرىيەكانمان تا ئاستىكى ترسناك باۋەپىننەكراۋن.

بىرىكى زۇر دانايى كلاسىكى ھەيە كە پىمان دەلىت «مىمانەمان
بە خۇمان ھەبىت» و «گۈي لە دلمان بگىرىن»، ھەرۋەھا چەندىن
كلىشەي تر.

بەلام لەۋانەيە ۋەلامى راست ئەۋە بىت كە لە مىمانەمان بە
خۇمان كەم بگەينەۋە. لەدۋاي ھەموۋ بابەتەكە، ئەگەر دلەكانمان و
عەقلەكانمان جىي مىمانەنەبن؛ ئەۋا پىۋىستە ئىيەت و پالئەرەكانمان
زىاتر بىخەينە ژىر پىرسىيارەۋە. ئەگەر ئىمە ھەلە بىن، ھەموۋمان،
ھەموۋكاتىك، ئايا گومان كىردىن لە خۇمان و بەرھەلىستىي بىر كىردەۋە
و بىرۋاۋەپەرەكانمان و گرىمانەكانمان بە جۇرىك نەرمىي لەگەل
نەتۈيۈرەيت؛ نابىتە تاكە پىيازى لۇژىكى بەرەۋ پىشكەۋتن؟

دەنگە ئەمە ترسناك بىت، لەۋانەشە جۇرىك لە تىكشكانى خودى
بىت، بەلام تەۋاۋ بە پىچەۋانەي ئەۋەيە، نەك ھەر سەلامەتتىن

هه لېزاردهيه، به لكوو برېكي زياتر له نازادي شمان پي ده به خشيت.

مه ترسييه كاني «دنيايي روت»

ئيرين له بهرام بهرم له يه كيك له چيشخانه كاني (سوشي - خواردنكي يابانيه) دانيشتووه و ههول ده دات بوم پروون بكا ته وه كه چون باوه ري به مردن نيه، سي كاتزمير تپه ري، ئيرين برېكي زور سوشي خوارد و به ته نها شووشه يه ك (ساكي - خواردنه وه يه كي كحوليه) ي به ته واوي خوارد وه (له راستيدا نه و ئيسا له نيوه ي شووشه ي دووه مديه)، كاتزمير چواري پاشنيوه ري روي سيشه ممه يه.

من (ئيرين) م بانگه يشت نه كردبوو يو هم چيشخانه يه، به لكوو خوي له ريگه ي ئينته رننه وه شوينه كه ي زاني و هات ليره مني دوزيه وه.

همه يه كه م جاري نيه، پيشترش نه و كارهي كردوه.

ئيرين برواي وايه ده توانيت چاره سه ري مردن بكا، به لام برواشي وايه كه پتويستي به يارمه تي من هه يه بو نه وه ي نه و كاره بكا، به لام نه و يارمه تيه ي داواي ده كات؛ جوړيك له كار كردن نيه، نه گه ر هه نديك ئاموزگاري بويستايه له بواري نه وه ي كه له گه ليدا بم، چونكه خودا نه وه ي ويستووه! نه و ده ليت له نيوه ي شه ودا به ده نكي فريشته كان خه به ري بووه ته وه كه فهرمانيان پي كردوه به وه ي «په يوه نديي كوومه لايه تيمان» مژده دهره و ده گوريت بو به سه رده ميكي نوي له ناشتي هه ميشه يي له سه ر زه وي (به لي، نه و واي پي وتم).

تا ئەو کاتەى کە ئێمە بەیەكەوه لە چیشخانەى سوشى دانیشتبووین، بە هەزاران نامەى لە ڕینگەى پۆستى ئەلیکترۆنییەوه بۆ من ناردبوو، جا وەلامم داویتەوه یان نا، وەلامەكەم بەتوورەییەوه بووینت یان بەئەدەبیەوه؛ هیچ شتێك نەدەگۆڤردا. بیروباوهرى هەرگیز گۆڕانى بەسەردا نەدەهات، بۆچوونیشى نەدەگۆڤرا، لەو کاتەدا هەوت سێ سەل بەسەر سەرەتای ئەو بابەتەدا تێپەڕیبوو (ئەو هەر بەردەوام بوو).

ئێمە بەو جۆرە بووین، لە چیشخانەیهكى بچووکی سوشیدا دانیشتبووین، ئیرین ساکیی دەخواردەوه و چەندین کاترۆمێر قسەى دەکرد لە بارەى ئەوهى چارەسەرى بەردى گۆرچیلەى بۆ پشیلەكەى کردوو تەنها بەبەکارهێنانى وزە، لەو کاتەدا ئەمەى خواردەوه بە میتشکەدا هات:

ئیرین هیچ نەبوو جگە لە یەكێك لەو كەسانەى ئالوودەى «گەشەپێدانى خودى» بوو، دەیان هەزار دۆلارى خەرج کردبوو لە کتێب و وانە و کۆپ و کۆبوونەوهکاندا. ئەوهى لە هەمویان شیتانەتر بوو، ئەوه بوو کە ئیرین هەموو ئەو شتانەى فێرى دەبوو؛ دووبارەى دەکردەوه. خەونى خۆى هەبوو، هەمیشە جەختى لى دەکردەوه، بابەتەكەى دەهینایە پێش چاوى خۆى، پاشان بە کردار دەیکرد، پەتکردنەوه و شکستى دەخستە ئەولاوه و هەلدەستایەوه و سەرلەنوێ دەستى پێ دەکردەوه. ئەو بێکۆتایى ئەرىنى بوو، هەروەها لە بارەى خۆیهوه بێڕۆكەى نایابى هەبوو، مەبەستم ئەوهیه بانگەشەى ئەوهى دەکرد کە لە توانایدا هەیه پشیلە چاک بکاتەوه هەروەك چۆن مەسیح بەلەکیى چاک کردوو تەوه!

لەگەڵ ئەوهشدا بەهاکانى بە جۆریك خراب بوون، تا ئەو ئاستەى هەموو ئەوانە بەلایەوه گرنگیان نەبوو. هەروەك راستى

ئەوێ هەموو شتێک بە شیوەی «پاست» ئەنجام دەدات، بەلگەی
ئەو نەبوو کە ئەو لەسەر حەقە، ئەو خۆی بوو.
لە دەروونیدا دڵنیاوییەکی هەبوو کە ڕەتی دەکردەووە نەمیتیت،
خۆی ئەوێ لە پێی زۆر وشەووە پێ و تم: دەیزانی کە ئەو
«دامەزراوی» یە لەلای ئەو هەرگیز لۆژیکێ و تەندروست نەبوون،
هەروەک وای کردبوو بەختەوەر نەبیت، بەلام لەبەر ھۆکاریک وای
هەستی دەکرد کە بەتەواوی لەسەر حەقە و دەستەوستانە لە ئاست
وێستان و پشتگوێخستنییدا. لەناو پاستی دەیی ئەو دەکاندا،
زانای دەروونی؛ ڕوی باومستەر دەستی کرد بە لیکۆلینەووە لە
بارەي چەمکی شەپ، لە بنەپەتەووە گرنگیی بەو کەسانە دەدا کە
شتی خراپیان ئەنجام داووە و ئەو ھۆکارانەي وای کردووە ئەو
شتانە بکەن.

لەو کاتەدا گریمانەي ئەو لەئارادا بوو کە خەلکی شتی
خراپ دەکەن، لەبەر ئەوێ هەستیان بەرامبەر بە خۆیان زۆر
خراپە... بە واتای ئەوێ بڕیکێ یە کجار کەم لە نرخاندنی خۆدیان
هەيە، بەلام لەنیو یە کەم دۆزینەووەکانی باومستردا دەرکەوت
ئەو گریمانەي زۆر بەي کات پاست نییە، بەلکوو ڕوون بوووەووە
کە بەگشتی بابەتە کە پێچەوانەي ئەوێە. هەندیک لە خراپترین
تاوانبارەکان؛ تیروانینیکێ زۆر باشیان بەرامبەر بە خۆیان هەبوو،
ئەو هەستکردنە بە ئاسوودەي بەرامبەر بە خۆیان، سەرەپای
پاستییەکانی دەورووبەریان، وای کردووە ئەو هەستیان هەبیت
کە پێتدراوێ بۆیان ئازار بە خەلکی بگەيەنن و بە چاوی سووک
تەماشایان بکەن.

تەنانەت ئەو کەسە هەست دەکات کە پێتدراوێ بۆ ئەو کاری
ئابرووبەرانی بەرامبەر خەلکانی تر بکات، پێویستە بڕوایەکی

دامەزراوی لا دروست ببیت بەوەی کە ئەو کەسێکی چاکەخوازە،
بیروباوەڕەکانی راستن، مافی خۆیەتی هەر چییەکی ویست؛ بیکات.
پەگەزپەرستەکان کاری پەگەزپەرستی دەکەن، لەبەر ئەوەی
دانیان لەوەی جینەکانی ئەوان باشتەرە. توندپەرەکانیش خۆیان
دەتەقیننەو و هەزاران کەس دەکوژن، چونکە دانیان کە ئەوان
شەهیدن و شویتیکی پارێزراویان لە بەهەشت بۆ دابین کراوە.
پیاوانیکیش هەنگاو دەنێن بۆ دەستدریژکردنە سەر ئافرەتان و
ئەنجامدانی کاری نەشیاو بەرامبەریان، لە پوانگەیی ئەو متمانەییە
هەیانە بەوەی جەستەیی ئافرەتان مافێکی ئەوانە و نرخەکەشیان
داوە.

خراپەکارەکان هەرگیز پێیان وا نییە کە خراپەکارن، بەلکو
پێیان وایە هەر کەس دژایەتییان بکات؛ ئەو خراپەکارە.
لە پێرەوی ئەو زنجیرە تاقیکردنەوانەیی بوونە جێی مشتومڕ
و جیاوازی (ئێستا ئەو تاقیکردنەوانە بە تاقیکردنەوانەکانی میلگرام
ناسراون، وەک دانەپالێک بۆ زانای دەروونناسی ستانلی میلگرام)،
توێژەرەوان بە کەسانی ئاساییان وتوو کە پێویستە لەسەریان
سزای کەسانێکی دیکەیی خۆبەخش بدن، لەبەر ئەوەی هەندیک
سیستیمیان پێشیل کردوو، ئەو کەسانەش هەستان بە سزادانی
خۆبەخشەکان و هەندیک جار سزاکەیان زیاد کردوو بۆ گەیاندنی
ئازاری جەستەیی پێیان، هیچ یەکیک لەو سزادەرانیانەش نەبوو
کە سزادانەکە پەت بکاتەو یان داوای پوونکردنەو بکات لەو
بارەییەو، بەلکو بەپێچەوانەو: زۆریکیان چیژیان دەبینی لە
سزادانەکە لە ئەنجامی ئەو متمانەییە هەیبوو لە چاکسازی
ئەخلاقی، کە ئەو لە میانەیی تاقیکردنەوێکەدا بەشداری دەکات.
کێشەکە لێرەدا تەنها نەبوونی دانیایی نەبوو، بەلکو لەوەدا بوو

که هولدان بو ټو دلدیاییه؛ زور کات بریځی زورتر (خراپتر) له
دلدیایي بهرهم دهینیت.

که سانیځی زور دلدیاییه کیان هیه که کار ناکاته سهر شله ژانی
توانای کارکردنیان، یان له بری ټو کرځیه ی پیویسته به دهستی
بهینن، به لام ټو دلدیاییه وا ناکات ههستیځی باشتریان ههیت
سه بارهت بهو کاره، به لکوو خراپتری دهکات، سهیر دهکن و
دهبینن که سانیځ پله یان بهرز دهکریته وه و ټه مان پله یان بهرز
ناکریته وه، به مهش ههست به ستهم دهکن، بهم شینوهیهش ههست
دهکن نانرخینرین و دان به بوونیاندا نانریت.

به لکوو رهفتارځی زور ساده وهک چاو خستنه سهر نامه کانی
موبایلی هاوړیکه یان پرسپار له هاوړیپهکت بکهیت له باره ی
ټوهی خه لکی چی دهلین سه بارهت به ټو، ټه مه له وه وه سه رچاوه
دهکریت که ههست به که می دلدیایي دهکیت و ټاره زوویه کی
ټازار به خشت هیه بو ټوهی بکهیت به دلدیایي.

رهنگه سهیری نامه کانی موبایلی هاوړیکهت بکهیت و هیچیش
نه بینیت، به لام به دهگمن ټه مه کوتایی ری دهینت، چونکه دهست
دهکیت به پرسپارکردن که ټایا موبایلینکی دیکه ی هیه، له وانه یه
ههست بکهیت پشتگویت دهخن و له کارکردندا به سهرتدا
تیده په پښو بو ټوهی بو خوتی شی بکهیته وه که بوچی پلهت بهرز
ناکریته وه، به لام ټه مه وا دهکات زیاتر ههست به بینتمانه یی بکهیت
به رامبه ر هاوړیکانت و شیکردنه وهیه کی ناراست بو هه موو ټه وانه
بکهیت که پیت دهلین (هر بهو شینوازه ههسته کانیشیان به رامبه ر
به خوت شی دهکیته وه)، ټه مهش ټه گه ری پله بهرزکردنه وه کهت
زور له وهی پینشوو که متر دهکاته وه، دهکریت سوور بیت له سهر
راکردن به دوا ی ټو که سه ی (له وانه یه) له که لی بیت، به لام هه موو

به تکرده و هیه کی هه وله کانت و هه شهویک که به تهنه به سهری
ده به بیت؛ وا ده که ن بکه ویته پر سیار کردن له باره ی ئه وه ی کام له
کاره کانت هه له ی تیدایه.

له م کاتانه ی دلنایای بوونی نییه، هه روه ها له و ساتانه ی
بیهیواییه کی قول هه یه؛ مروف تووشی هه ستیکی خرابی
به رکه و ته یی ده بیت؛ بر و امان وایه ده توانین که میک فیل بکه ین تا
ئه وه ی ده مانه ویت؛ به ده سستی به یینین، خه لکیش شیای سزادانن،
به لام ئیمه شیای ئه وه ین هه ر چیه کمان ویست؛ به ده سستی به یینین،
به لکوو هه ندیک جار به هیز به ده سستی به یینین.

ئه مه دوو باره «یاسای گه رانه وه» یه؛ هه تا هه ول به ده ییت له
شتیکی دیار یکر اودا دلنیا بیت، زیاتر هه ست به نادلنایای و نا ئارامی
ده که ییت.

به لام پیچه وانه که شی هه ر راسته؛ هه تا نادلنیا ییت قبول بیت و
ئه وه ت قبول بیت که نازانیت، زیاتر هه ست به ئاسووده یی ده که ییت،
چونکه تیگه یشتوویت له وه ی سنووری زانینی خوت چه نده.
نادلنایای حوکه کمان به رامبه ر که سانی تر به تال ده کاته وه،
ده که ویته پیش پۆلینکردنه ناپیویسته کان و شیوه کانی لایه نداری
و ئه و شیوازه ی هه سستی پی ده که ین کاتیک که سیک ده یینین له
شاشه ی ته له قزیونه وه، یان له نووسینگه ی کار، یان له سه ر شه قام،
هه روه ک نادلنایای ئاسووده مان ده کات له باره ی بریاره کاتمانه وه
به رامبه ر به خۆمان، ئیمه نازانین ئایا که سیک خۆشه ویستین
یان خۆشه ویست نین، ناشزانین که سیک سه رنجراکیشین یان
سه رنجراکیش نین، هه روه ها ئاستی ئه و سه رکه و تنه نازانین که
له وانه یه به ده سستی به یینین، تاکه ریگا بۆ به ده سته ینانی ئه و شتانه
ئه وه یه که مروف به رده وام نادلنیا بیت لئی و به رده وام کراوه بیت

به پرووی زانینی له پئی تاقیکردنه وه وه.
 نادلنیایی ریشهی هموو پینشکه وتن و گه شه کردنیکه، هه روهک
 په ندیکی پیشینان ههیه ده لیت: «ئه و پیاوهی دلنیا به له وهی هموو
 شتیک ده زانیت، ناتوانیت فیری هیچ بیت.» ناتوانین فیری هیچ
 شتیک بین، تا کوو سه رها نه زان نه بین به رامبه ری، هه تا زیاتر
 دان بنین به وهی که نازانین؛ هه لی سه رکه وتنمان له به ده ستهینانی
 زانیا ریدا زیاتر ده بیت.

به ها کانمان ناته واو و نا کاملن، به لام نه گه ر نیمه وای دابننین
 که ته واو و تیروته سه لن؛ ئه وه واته خو مان ده خهینه چوارچیهی
 جو ره بیرکردنه وه یه کی دو گمایانه ی ترسنا که وه به جو ریک
 راده کهین له به رپر سیاریتی و هه ست به شیایو یق به رکه وته ی
 زیاتر ده کهین، لیره وه تا که پینگا یق چاره سه رکردنی کیشه کانمان؛
 سه رها بریتیه له داننان به وهی کرده وه و بیرو باو ره کانمان تا
 ئه م ساته ش هه لن، هیچ سوو دیکیشیان نییه.

پنویسته ئه م کرانه وهیه هه بیت که مرو ف له هه له دایه، یق ئه وهی
 گو رانکاری و گه شه کردنی راسته قینه بیه ئار او ه.

به ره له وهی بتوانین چاو یک بخشین به به ها و کاره
 له پیشینه کانمان و گو رانکاری کردن تیا یاندا یق ئه وهی ببینه که سانیکی
 باشتر و ته ندرو ستر، پنویسته له سه رمان سه رها دلنیا نه بین له
 به ها کانی ئیستامان، پنویسته له می شکماندا پرووتیان بکهینه وه و
 جینگای هه له و لایه نداری و که تنه کانیا ن بینین و بزانی که چون
 نه گونجا ون له گه ل به شه گه وره که ی جیهان، پنویسته له سه رمان
 سهیری نه زانی خو مان بکهین، چاو ببری نه روو خساری، دان به
 بوونیدا بنین، ئه مه ش له به ره ئه وهی نه زانینه کانمان له هه موومان
 گه وره ترن.

ياساي مانسون بۇ خۇدزىنەو

لەوانەيە شىتېكت بېستېت بە ناوى ياساي باركنسون، ئەو ياسايە دەلېت: «كار فراوان دەيىت، تا ئەو كاتە پېر دەكاتەو كە بۇ تەواوكرىنى دانراو».

پېم وا بېت ياساي (مۇرفى) شىت بېستو: «كاتى ئەگەرى پرودانى ھەلەيەك ھەيىت، ئەوا پرو دەدات».

كىشە نىيە... كاتېك لە ئاھەنگىكى كۆكتېلى شىكۆمەنددا دەيىت و دەتەوېت پروداوېكى باش لەلای كەسىك پرو بدات، ئەوا پىئويستە

ياساي مانسون بۇ خۇدزىنەو بەسەر ئەو كەسەدا جىيەجى بىكەيت. ئەمە ياساي (مانسون): ھەر كات مەترسى شىتېك لەسەر

شوناست زىادى كرد، ھەولدانى بۇ خۇدزىنەو لى؛ زىاتر دەيىت. ئەمە واتە ھەر كات ھەپەشە بۇ شىتېك زىادى كرد بەوھى

تېروانىت بۇ خۇت بگۇپېت (تو چەند سەرکەوتوويت يان سەرکەوتو نىت بە پرواى خۇت، چەند خۇت بە پابەند دەيىت

بە بەھايەكەو)، زىاتر خۇت لە ئەنجامدانى ئەو شىتە دەدزىتەو. بەدلىيى بېك لە ئاسودەيى بوونى ھەيە لەگەل زانىنى ئاستى

ھەماھەنگىت لەگەل جىھان، بەلام ھەر شىتېك بېتە ھوى تىكدانى ئەو ئاسودەيى؛ ئەوا مەترسىدارە (تەناتە ئەگەر پىشېيىش

بىكەيت كە زىانت بەرەو باشتر دەبات). ياساي مانسون بەسەر شىتە باشەكان و شىتە خراپەكانى

زىاندا دەچەسپىت، كەواتە پىي تىدەچىت دەستكەوتى يەك مىيۇن دولار بۇ تو جىگاي مەترسى بېت لەسەر شوناست بە ئەندازەى

ئەوێ لە دەستدانی هەموو پارەکەت هەیهێتی. هەروەها بۆی هەیه
 سەرکەوتنت بۆ بوون بە ئەستێرەیهکی مۆسیقا، مەترسی بۆ سەر
 شووناست دروست بکات بێک بە ئەندازەی ئەوێ لە دەستدانی
 کارەکەت مەترسییە بۆی. ئەمەیه زۆربەی کات وا دەکات خەلک لە
 سەرکەوتن بترسن، خەلکی لە سەرکەوتن دەترسن لەبەر هەمان
 ئەو هۆکارە یەک لە شکست دەترسن: ئەو مەترسییەکە
 باوەڕیان لە یارەیی خۆیانەو هەیهێتی.

تۆ خۆت دەدزیتەو لە نووسینی ئەو شانۆییەکی که خەونی خۆت
 بوو، چونکە هەنگاونانت بۆ ئەو بابەتە؛ لەوانەیه شووناست بخاتە
 ژێر پرسیارەو لەبەر ئەوێ کە سێک پێت دەلێت وەرتگرتوو. تۆ
 ئافرەتیش خۆت لە قسەکردن لەگەڵ هاوسەرەکەت دەدزیتەو لە
 بارەیی پێویستبوون بە بێک چاوەنەترسی زیاتر کاتی هەردووکتان
 لە ژووری نووستندان، لەبەر ئەوێ پەنگە قسەکردن گومان
 لەسەر شووناست دروست بکات وەک ئافرەتێکی چاکی پەوشت
 جوان. تۆ خۆت دەدزیتەو لەوێ بە هاوڕێکەت بلیت کە لە ئێستا
 بەدواوە ناتەوێت ببینیت، چونکە کۆتاییهێنان بە هاوڕێتیت؛
 کارێکی پێچەوانەیه لەگەڵ شووناست وەک کە سێکی نەرمونیانی
 لێبوورده.

هەموو ئەوانە هەلی باش و گرنگن کە بەردەوام پەتیان
 دەکەینهو؛ لەبەر ئەوێ هەپەشەن بۆ سەر گۆڕانی تێڕوانین
 و هەستەکانمان لەبەرامبەر خۆمان، هەپەشەیه بۆ سەر ئەو
 بەهایانەیی هەلمانبزاردوون و فێر بووین کە ژيانمان بەپێی ئەوان
 بەپێی بکەین.

هاوڕێیەکم هەیه کە ماوێیهکی زۆرە باس لەو دەکات بەنیازە
 کارە هونەرییەکانی لە ئێنتەرنێت بلأو بکاتەو، بۆ ئەوێ لەو

رېنگايەۋە دەست پى بىكات ۋەك ھونەر مەندىكى پىشەگەر لەو
بوارەدا (يان بە پىشەگەر بىناسىنىن لانى كەم). سالانىكى بەو
قسانەۋە تىپەر كىرد، ھەندىك پارەى كۆ كىردەۋە، بىگرە ژمارەيەك
پىگەى لەسەر ئىنتەرنىت كىردەۋە ۋ كارەكانى خۇى تىدا دانا.
بەلام ئەو پىگانەى نەخستە كار، بەردەۋام ھۆكارىكى بەدەستەۋە
بوو: رۈۈنىي ۋىتەكە بەپىي پىۋىست نىيە، يان پىۋىستە ھەندىك
چاكسازى لە تابلۇيەكىدا بىكات، يان دواتر ناتوانىت كاتى پىۋىست
بۇ ئەو كارە تەرخان بىكات.

چەند سالىك تىپەرپىن، ھاورپىكەم ھەرگىز ۋازى لە «كارە
راستەقىنەكەى» نەھىئا، بۇچى؟ لەبەر ئەۋەى سەرەپراى ئەو خەۋنەى
كە ژيانى خۇى لە رېنگاي ھونەرەكەيەۋە مسۆگەر بىكات، بەلام
ترسى ھەبوو لەۋەى نەبىتە ھونەر مەندىكى جىي سەرنجى كەس،
پىي ۋا بوو ئەمە گەرەتر ۋ مەترسیدارترە لەۋەى ھونەر مەندىك
بىت كەس ناۋى نەبىستىت، لانى كەم بەۋەى ھونەر مەندىكى
نەناسراۋ بوو ئاسوۋدە بوو، لەسەر ئەۋەش راھاتبوو.

ھاورپىكەى دىكەم ھەيە زۆر ئارەزوۋى بە ئاھەنگە، ھەمىشە
دەچۈۋە دەرەۋە ۋ دەيخواردەۋە ۋ بەكەۋتە شوۋىن ئافرەتان.
دۋاى چەند سالىك لەو جۆرە ژيانەى، تا ئاستىكى ترسناك
خۇى بەتەنپايى بىنييەۋە، توۋشى خەمۆكى ۋ خراپىۋونى بارى
تەندروستى بوو، ۋىستى ۋاز لەو جۆرە ژيانەى لەگەل ئاھەنگەكان
بەپىنىت، بە غىرەيەكى توندەۋە باسى لەو ھاورپىيانەى دەكرد كە
پەيۋەندىي راستەقىنەيان ھەبوو ۋ ئەۋانەى سەقامگىرىيان لەو
زىاتر بوو، بەلام ھەرگىز گۇرپانى بەسەر نەھات. چەندىن سال بەو
شىۋەيە بەردەۋام بوو: شەۋىكى بەتال لەدۋاى شەۋىكى بەتال،
بىانۋەكەشى بەردەۋام ھەمان بىانۋو بوو، ھەمىشە بىانۋويەكى

به دهسته وه بوو که وا بکات توانای گورانکاری نه بیت.
وازهینان لهو جوړه ژيانه؛ هه تا ئاستیکي به کجار زور هه رده شه
بوو بۆ سهر شووناسی، نه یده زانی بیت به هیچ جگه له «گنجی
ناهنگه کان». دوورکه وتنه وه له وه، بۆ نهو وه کوو هه ولدان بۆ
خوکوشتن وا بوو.

بۆ هه ریهک له نیمه، نیمه هه موومان، به هایه کی تاییه ت هه یه،
نیمه ش نهو به هایانه ده پاریزین و پاریزگاریان لی ده که ین و هه ول
ده دین و دفا مان بۆی هه بیت، هه روهک به هانه ی بۆ ده دوزینه وه
و کار ده که ین بۆ به رده وامبوونی. می شکه نامۆکه مان بهو شینوه یه
کار ده کات، ته نانه ت نه گهر داواشی لی نه که ین نهو کاره بکات.
هه روهک پی شتریش ئاماژه مان پی دا، نیمه لایه نداری و تاوانکاری
بی تو یژدانانه مان هه یه له به رژه وه ندیی نه وه ی پی شتر زانیومه
و به وه ی دلنیا ین که راست و دلنیا کراوه یه. نه گهر من خوم به
که سیکي نه رمونیان یزانم، نهوا خوم لهو حاله تانه ده پاریزم که
پیچه وانه ی نهو بروایه من. نه گهر خوم به چیش تلینه ریکي مه زن
بزانم، نهوا به دوا ی نهو هه لانه دا ده گهریم که رینگای سه لماندنی
نهو بروایه م پی دهن جار له دوا ی جار (ته نها بۆ خوم). بروا
هه می شه به سهر هه موو شتیکی دیکه دا پیش ده که ویت، بۆ گورینی
رینگای بینیمان بۆ خومان و نه وه ی بروامان وایه له لاما ن هه یه و
نه وه ش که بروامان وایه له لاما ن نییه، به لام هیشتا ده سته وسانین
له زالبوون به سهر نهو دله راوکتیه و چه زی خۆدزینه وه، واته نیمه
به رده وام ده سته وسان ده بین له ئاست گورانکاری.

به م رینگایه ش ده کریت ده سته واژه ی «خوت بناسه» یان
«به دوا ی خوتدا بگه رئ» مه ترسیدار بیت، نه مه ش له بهر نه وه یه
که له وانه یه وا بکات له ده وری باز نه یه کی دیاری کراودا تووشی

چەقبەستىن بېيىت، لەوانەيە شانت قورس بېيىت بە ئومىد و پىشېيىنى
 ۋا كە پىنويست نىن، دەكرىت تو بىكاته كەسىكى داخراۋ لەبەردەم
 توانا ناوخۇيىيەكانت و ئەو ھەلانى ئە دەروە بوونيان ھەيە بۇت.
 پىت دەلىم: بەدواي خۇتدا مەگەپى، ناشىدۇزىتەۋە! ھەروەھا
 پىت دەلىم: ھەرگىز نازانىت تو كىت! ئەمە دەلىم، چونكە ئەمە
 ئەو شتەنەيە كە رىگاي دۆزىنەۋەت لى دەكرىت. ھەروەھا ئەو
 دەلىم، چونكە سوورت دەكات لەسەر مانەۋە بە خۇبەكەمزانى لە
 بىرپارەكانتدا لەسەر خەلكى بە قبولكرىنى جىاۋازىيەكانيان لەكەل
 تو.

خۇت بكوژە!

بووزايى دەلىت بىركرىنەۋەت لە بارەي ئەۋەي «تو» كىت،
 ھىچ نىيە جگە لە داپشتىكى عەقلى بىيەلگە و خۇسەرەنە، ھەروەھا
 پىنويستە ۋاز لەۋە بەيىت كە تو ھەر لە بنەپەتەۋە ھەيت، لەبەر
 ئەۋەي پىۋەرە ھەپەمەكىيە خۇسەرەنەكان كە خۇتيان پى دەناسىت؛
 وات لى دەكەن ۋەك ئەۋەي لەناۋ چالىكدا گىرت خواردىت، واتە
 باشترە بۇ تو كە ۋاز لە ھەموو ئەۋانە بەيىت، دەتوانىن بلىن
 بووزايى ھانت دەدات بۇ «زىادەپۇيىنەكرىن لە گرنگىپىدان».

لەۋانەيە ئەمە لە لۇژىكدا شتىكى ناتەۋاۋ بىت، بەلام ژمارەيەك
 سوۋدى دەروۋنى ھەيە كە لە پەپەرەۋكرىنى ئەم شىۋازەۋە لە
 ژياندا سەرچاۋەيان گرتۋە. كاتىك ۋاز لەۋ چىرۋكانە دەھىنن كە
 لە بارەي خۇمانەۋە دەيگىرپىنەۋە (ۋاتە كاتىك لەبەردەم خەلكىدا
 ۋازيان لى دىنن)، بەۋە خۇمان ئازاد دەكەين بۇ ئەۋەي تواناي
 كاركرىنمان ھەيىت (ھەروەھا شىكستەيىنانىش)، ھەروەھا تواناي

گه شه سه نندن و پيشكه وتنمان مه بئيت.

كاتيك ئافره تيك دانپيدانان بو خوى دهكات و دهليت: «له راستيدا له وانه يه من سه ركه وتوو نه يم له دروستكردى په يوه ندى له گه ل ره گه زى به رامبه ر»، به وه ئه و ئافره ته ئازاد ده بئيت له كار كردندا و كوتاييه ك بو هاوسه رگيريه شكستخواردووه كه ي داده نئيت، له م حاله ته دا شوو ناسينكى نيه كه په يوه ست بئيت به پاريزگاريلينكردينه وه له ربي سووربوون له سه ر مانه وه له هاوسه رگيريه كه شكستخواردوودا، ته نها له بهر ئه وه ي شتيك بو خوى بسه لمينئيت.

كاتيكيش قوتاييه ك دانپيدانان بو خوى دهكات و دهليت: «له راستيدا من كه سينك نيم كه جينگاي متمانه يم، له وانه يه هه موو كيشه كان له وه دا بن كه من كه سينكى سه رلنشينواوم»، به وه خوى ئازاد دهكات بو ئه وه ي دووباره به هيوawe دهست پي بكاته وه، هيج هوكارينكى نه بئيت بو ترسان له دريژدهان به خه ونه كانى له بواري خويندن، ته نانه ت له ئه گه رى شكسته ينانيش تيايدا.

كاتيك يه كيك له بريكاره كانى دنيايى دانپيدانان بو خوى دهكات و دهليت: «راستيه كه ي ئه وه يه كه هيج كه سينكى تاييه ت يان ده گمه نى خه ونه كانم، په يوه ست به كاره كه مه وه برونى نيه»، به مه خوى ئازاد دهكات و ده توانيت واز له و چيروكه به ينئيت و له ژيانيدا راستگويا نه ههنگاو بنئيت و ئه وه ي دواتر روو ده دات؛ بييينئيت. ليره دا هه والى باش و هه والى خراپم هه يه بو تان: هيج شتيكى تاييه ت و ده گمه ن له كيشه كانتاندا برونى نيه، ئه مه ش بيروكه ي «وازه ينان» به ته واوى ئازادتان دهكات.

جوړيك له «روچوون له خود» دا هه يه كه هاوشان له گه ل ترسيكى پالدراره به دنيايى نالوژيكى دئيت. كاتيك گريمانه ي ئه وه

دارەننىت كە ئەو فرۇكەيەي گەشتى بىن دەكەيت؛ دەكەيىتە خوارەو
 و تىك دەشكىت، يان كاتى دانى پىدا دەننىت كە بىرۇكەي پىرۇكەت؛
 بىرۇكەيەكى بىئەقلانەيە و خەلكى بەو ھۇيەو پىت پىدەكەنن، يان
 كاتىك گرىمانە دەكەيت كە ئەو كەسەي ھەلدەبژىردىت تا ھەمووان
 گالتەي بىن بىكەن يان پىشتگوىى بخەن تۆيت؛ ئەوا بە شىۋەيەكى
 پەنھان بە خۆت دەلنىت: «من حالەتېكى ھەلاوېردەم. من وەكوو
 خەلكانى دىكە نىم. من حالەتېكى تايىبەتى جىاوازم».

ئەمە لەخۇرپازىبوونە، نە كەمتر و نە زىاتر، تۆ وا ھەست
 دەكەيت كە كىشەكانت شىاۋى جۆرە مامەلەكردىكى جىاوازم،
 وەك ئەوۋى لەناو كىشەكانى تۆدا جۆرىكى تايىبەتى دەگمەن لە
 فىزىيا يان بىركارى بوونىان ھەيىت كە بەدەرن لە ياساكانى ئەو
 گەردوونەي تىايدا دەژىن.

ئامۇژگارىى من ئەمەيە: تايىبەت مەبە، دەگمەنىش مەبە!
 پىۋەرەكانت بە رېگايەكى گىشتى دابىرپىژەرەوۋە كە سەر بەم
 جىھانە بىت. ھەول بدە خۆت بە جۆرىك پىۋانە نەكەيت كە تۆ
 ئەستىرەيەكى دابەزىۋىت يان بلىمەتېكىت تا ئىستا كەس نەيتۋانىۋە
 ئاشكرات بىكات. ھەروەھا خۆت وا پىۋانە مەكە وەك ئەوۋى
 كەسىكى شىكستخواردوۋى بەدبەخت بىت يان قوربانىيەكى داماو
 بىت. لەبرىي ھەموو ئەوانە، پىۋىستە لەسەرت بەپىتى شووناسىكى
 نىزىكر لەم جىھانە واقىيەوۋە خۆت پىۋانە بىكەيت: تۆ قوتابىيت، تۆ
 ھاۋبەشى ژيانىت، تۆ ھاۋرپىيت، تۆ داھىتەرىت لە بوارىكدا.

ھەتا ئەو شووناسەي بۇ خۆتى ھەلدەبژىرىت؛ تەسكىتر و
 دەگمەنتر بىت، دەبىنىت ھەموو شتەكان زىاتر ھەپەشەن بۇ سەر
 ئەو شووناسەت، لەبەر ئەو ھۇيەش من پىت دەلنىم كە پىۋىستە
 بە سادەترىن و ئاسايىترىن رېگا پىئاسەي خۆت بىكەيت، بگرە بە

سادەترین پىڭا كە بۇت بىكرىت.

ئەمەش زۆر جار ماناي ئەوئەيە واز بەيىت لە مەندىك
بىر كىرەنەوئەي «مەزنى» لە بارەي خۇتەوئە: تۇ كەسىكى زىرەكىت
تا ئاستى تاقانەيى، يان بە شىوئەيەكى ئاياب بەهرەمەندىت، يان تا
ئاستىكى ترسناك سەرنجراكىشىت، يان بە جۇرىك قورىانىيت كە
خەلكى ناتوانن ھەرگىز بىرى لى بىكەنەوئە، ئەمە واتاي ئەوئەي واز
بەيىت لە ھەستىردىنى زىادەي بەركەوتەيىت كە ھىچ بىانويەي
ھەلناگرىت و لەو بىروايەت كە ھەموو جىھان بە شتىك قەرزارى تۇن،
ھەروەھا ئەمە واتە دەست لە دەرچە خىرا و ئاسانەكان ھەلگرىت
كە سالانىكى دوورودىرئە لەسەريان راھاتوويت بۇ ئەوئەي بتوانىت
بەردەوام بىت، ئەمە حالەتە ھاوشىوئەي ئالوودەبوويەكى ماددە
مۆشبەرەكانە كە وازى لى دەھىنىت، لەبەر ئەوئەي دواتر تووشى
«نیشانەكانى كىشانەوئە» دەيىت كاتى دەست دەكەيت بە وازھىنان
لەم شتەنە، بەلام لەوسەرەوئە تۇ دەيىتە كەسىكى زۆر باشتر لەوئەي
پىشوو.

چۇن دەتوانىت لە جاران كەمتر لە خۇت دىنيا

بىت

خستەنە ژىر پىرسىارى خۇمان و گومانكردن لە بىر كىرەنەوئە
و بىرواكانمان؛ لىھاتوويىەكە لە ھەموو لىھاتوويىەكانى دىكە،
گەشەكردووترە، بەلام كارىكى كىرەنەيى، ئەمە چەند پىرسىارىكن
كە يارمەتەيت دەدەن لە بەرھەمەينانى نادىنايى بەرامبەر بە خۇت
لە ژيانندا:

پىرسىارى يەكەم: دەلىيت چى، ئەگەر ھەلە بىت؟
ماوئەيەكى كەم لەمەوبەر يەككىك لە ھاوئى كچەكانم مارە كرا.

له نښتادا له سهر و بې ندي هاوسه رگيريدايه. نه و که سې هاټو و ته
پېش بڼ ماره کړد نښي؛ له راستيدا پياوړيکي باشه، نه و ناخواته و و
لښي نادات و مامه له ي خراپي له گډل ناکات، که سڼيکي خوشه ويسته
و کارنکي باشيښي هيه.

به لام هاوړيکه م له کاتي ماره کړدنه که يه و و روو بې رووي
ناسته نگ بوو ته و له لايه ن براکه يه و که به بڼ و هستان پښي ده لښت
هه لښاردنه کاني له ژياندا پڼگه يشتو و نښ، نه و ناگاداري ده کات و و
له وې خوشکه که ي خه ريکه زيان به خوي ده که يه نښت له رڼگاي
په يوه ندي بې ستنې له گډل نه و که سدا، پښي ده لښت که هه له يه که
که و ره ده کات و به رڼگايه که نابه رپرسياران هه لسو که و ت ده کات.
هر کات نه و که چر پرسيار له براکه ي ده کات؛ «کښه ي تو چييه؟
بوچي نه م کاره تا نه و ناسته هه راساني کړدو و يت؟» ده بښښت
به جوړيک په هفتار ده کات که هېچ کښه يه که نښه و هېچ شتيکي
نه و هاوسه رگيرييه بڼزاري ناکات، و هک نه و وې ته نها ده يه و يت
سو وړيکي هه بښت و گرنگي پښدانک به رامبه ر داها تو وې خوشکه
بجوو که که ي نښان بډات.

به لام ناشکرايه شتيک بڼزاري کړدو و و، له وانه يه باب ته که
له و و و و سهر چا و وې گرتيښت که هه ست به که مي نارامي بکات
له باره ي نه و هاوسه رگيرييه و و، يان له وانه يه باب ته که جوړيک له
کښپرکي بښت له نيوان خوشک و براکاندا، يان له وانه يه غيره بښت،
يان له وانه يه وچو و بښت له هه سته تاي بېه تييه که يدا به و وې بو و ته
قورباني تا ناستيک که نازانښت چون دلخوشي خوي ده ربريت
بڼ ده و رو بې وې، به بڼ نه و وې سهره تا تو و شي هه سترکړن به
به دبې ختيان بکات.

و هک بڼه مايه که گشتي، نښه خراپه ترينښ له باره ي تښيښي کړدني

خۇمانەۋە. كاتىك توۋرە دەبىن يان غىرە دەكەين يان بىزارىن،
دوایىن كەسىن كە تىيىنى ئەۋە دەكەين. تاكە رىگا بۇ ئەۋە تىيىنى
ئەۋە بکەين كە روو دەدات؛ ئەۋە يە كار بکەين بۇ دروستکردنى
هەندىك درز و كەلین لەو قەلغانەي بەدەۋرى خۇماندا دروستمان
کردوۋە، قەلغانى متمانە و دلنایى لە ھەموو شتىكدا، ئەمە دیتە
ئاراوە لە رىنى پرسىارکردنى بەردەوامان لە بارەي ئەو شوپانەي
كە لەۋانەيە تیايدا لە ھەلەدا بىن بەرامبەر خۇمان.

«ئایا ھەست بە غىرە دەكەم؟ ئەگەر ھەست بە غىرە دەكەم،
كەۋاتە بۇچى؟»، «ئایا من توۋرەم؟»، «ئایا ئەو لەسەر ھەقە؟»،
«ئایا من تەنھا گرنگى بە پاراستنى خۇم دەدەم؟»

پىۋىستە ئەم پرسىارانە بىنە رەفتارىكى دەقگرتوى زىھنى
لەلامان، لە زور حالەتدا تەنھا خستەروۋى ئەم پرسىارانە بۇ
خۇمان بەسە بۇ بەرھەمەتتەننى بىرىك خۇبەكە مگرى و ھاسۋوزى
پىۋىست بۇ چارەسەرکردنى بەشتىكى زورى كىشەكانمان.

بەلام گرنگ ئەۋە تىيىنى پرسىارکردن لە خۇت بکەيت،
ئەگەر بىرکردنەۋەي ھەلەت ھەيە و بە ئاستى پىۋىست بەلگەت
نىيە كە بىرکردنەۋەي ھەلەت ھەيە. ئەگەر پىاۋىك لە ژنەكەي
بدات لەبەر ئەۋەي چىشتەكەي سووتاندوۋە، ژنەكەش پرسىار
لە خۇي دەكەت ئەگەر ھەلەيە لە بىرواكانىدا ئەۋا خراپە دەكەت
بەرامبەرى... بۇچوونتەن چۈنە؟ بەلن، دەكرىت ھەندىك جار بىرواي
مروڤ بەتەۋاۋى راست بىت و ھەلە نەبىت! مەبەست ئەۋەيە تو
پرسىارەكە لە خۇت بکەيت و لەۋ ساتەدا لە بىرۈكەكە ورد بىتەۋە،
نەك رقت لە خۇت بىتەۋە.

پىۋىستە ئەۋە بەبىر بەيىنەۋە كە روۋدانى ھەر شتىكى نوي
لە ژياندا، دەخۋازىت بگەرىت بەدۋاي ئەۋەي كە لە شتىكە ھەلە

بوويت. ئەگەر لەوى دانىشتىبوويت، بە بېھيوايى و بەدبەختى رۇژ لەدواي رۇژ، ئەو وەتاسى ئەو ھە بەراستى تۇ ھەلە بوويت لە شتىكى گەرە لە ژيانندا، ھىچ شتىكىش گۇراني بەسەردا نايەت تاكوو نەتوانيت ئەو پرسىيارانە لە خۇت بگەيت و بگەيتە ئەو خالەي ھەلەكەت تىدا كىدووە.

پرسىيارى دووھەم: ئەگەر تۇ ھەلە بيت، ئەمە واتاي چىيە؟

زۆر كەس دەتوانن لە خۇيان بېرسن كە ئايا ھەلەن، بەلام كەمىكيان دەتوانن ھەنگاويكى زياتر بەرەو پېشەوە بنين و دان بنين بەو ھى كەسك ھەلە بيت؛ واتاي چىيە، ئەمەش لەبەر ئەو ھى واتاي گریمانەيى شاراو ھى ھەلەبوونمان زۆر بەي كات بەئازارە، چونكە نەك تەنھا بەھاكانمان دەخاتە ژىر پرسىيارەو، بەلكو ناچارىشمان دەكات بىر بگەيتەو لە بەھا جياواز و دژەكان كە لەوانەيە لە كوتاييدا بگەيتە ئەو ھى كە بە راستيان بزانين.

ئەرسىتو دەلىت: «لە باشىيەكانى عەقلى رۇشنىر ئەو ھە دەتوانيت لە بىرۆكەيەك لە بىرۆكەكان ورد بىتەو، بەي ئەو ھى وەريىگريت»، واتا تواناي ئەو ھى ھەيە برۋانیتە بەھا جياوازەكان و پىوانەيان بكات بەي ئەو ھى خۇي بە ناچار بىينيت كە ھەريەك لەوانە لەخۇ بگريت، لەوانەيە ئەمە لىھاتوويى ناوەندى بيت كە پىويستە بۇ ئەو ھى مەوۇف ژيانى خۇي بە جۇرىك بگۇرپيت كە ھەلگري مانايەك بيت.

دهگه پيښه وه بۇ چيرۆكى براى هاوپڼكه، نهو پرسياره پښوښته له خوى بكات نهو هيه: «ههله بوونم له ههلوښته كه به رامبه رهاوسه رگيرى خوشكه كه، چى دهگه پيښته؟» زور جار وه لامدانه وهى نه پرسياره ته واو راشكاو و راسته وخويه (شتيگ دهبيت وهكوو «من كه سيگم خوپه رست/نيرجسى/كه م ههست به نارامى ده كه م»). كاتيك پوون بوويه وه كه نهو ههله يه، هاوسه رگيرى خوشكه كه شى ههنگاويكى باش و تهنروست و دلخوشكه ره؛ نهو ههچ شتيكى دهست ناكه ويت رهفتارى خوى پښ شى بكاته وه جگه له ههستكردنى به نه مانى نارامى و بهها خراپه كهى، وا داده نريت كه نه كه سه ده زانيت چى باشه بۇ خوشكه كهى، نهو تواناى نهو هى نيه برياره گه وره كان بۇ ژيانى خوى بدات. ههرودها وا داده نريت كه نه مافى خويه تى و به پرسياره له وهى بريار بدات له برى خوشكه كهى، چونكه دلنياه له وهى كه خوى راسته و هر كهس پيچه وانهى نهو بيت دهبيت ههله بيت.

به لام قورسه نه نه نجامانه قبول بكرين له كاتى دوزينه وه ياندا، لاي براى هاوپڼكه ميان ئيمه هه موومان به شيويه كى گشتى وهكوو يهك وايه. نهو كارىكى به ئازاره، له بهر نهو ده پيښن نهو كه ساتهى نه جوړه پرسيارانه له خويان ده كه ن؛ ژماره يان زور كه مه، به لام نه پرسياره ئاشكرا كه رانه پښوښتن بۇ نهو هى بگينه كرۆكى نهو كيشه جه وه ريانهى رهفتاره بيزار كه ر و خراپه كانسان به رهه م دينن.

پرسيارى سيهه م: ئايا ههله بوونى من، كيشه يه كى كه مينك باشت بۇ خوم و كه سانى تر دروست دهكات يان كيشه يه كى خراپتر؟ نهو نهو تاقيكردنه وه ئاشكرا كه رهيه كه وا دهكات بزانين ئايا ئيمه به هاى رهق و سه قامگيرمان هيه، يان ئيمه شهقاويه كى

شکستخوار دووین و همووانمان ناراحت کردوه، له ناویشیاندا
خومان.

مه بهسته که لیره دا ئه وه به پروانین بۆ کیشه باشته که یان،
ئهمهش له بهر ئه وهی کیشه کانی ژیان دوا بیان نایهت، ههروهک ئه و
ورچی پاندایه ی ناسیمان؛ وای دهوت.

که واته ههلبژاردنه کانی برای هاوریکه م چین؟

۱. درێژهدان به حاله تی به ریه کهه وتن و دلپراوکی له ناو
خیزانه که دا که ببیته هۆی ئالوزبوونی ئه وهی ده بوو ساتیکی
دلخۆشکه ر بیت، ههروه ها ببیته هۆی زیانگه یاندن به ریز و متمانه
له نێوان خۆی و خوشکه که ی، هه موو ئه وانه له بهر ئه وه به که
پیشبینیه کی هه به (هه ندیک که س به م هه سترکدرنه ده لین (پیشبینی))،
پنی ده لیت ئه و که سه بۆ ئه م باش نییه.

۲. گومانکردن له توانای خۆی له دیاریکردنی ئه وهی چی
راسته و چی هه له به له باره ی ژیا نی خوشکه که یه وه و جیگیربوون
له سه ر ئه وهی که سیکه خۆ به که مگر بیت و متمانه ی به توانا کانی
خوشکه که ی هه بیت له وهی خۆی بریار بۆ خۆی بدات، ته نانهت
ئه که ر له وهش دنیا نه بوو؛ ده کریت له چوارچێوه ی خوشه و یستی
و ریزی بۆ خوشکه که یه وه له گه ل ئه نه جامه کاند هه لبکات.

زۆرینه ی خه لکی هه لبژاردنی یه که میان پنی باشته، ئه مهش
له بهر ئه وهی هه لبژاردنی یه که م رینگایه کی ئاسانتره، پنیو یستی به
بیرکردنه ی زۆر و دووباره چاوپێدا خشانده وه نابیت، هه یچی
ناویت جگه له به تکردنه وهی ئه و بریارانه ی خه لکانی تر له ژیا نیاندا
ده ییدن.

ههروهک هه لبژاردنیکه که ئه وه پیری به ده بختی به ره هه م دینیت

بۆ هر كه سىك كه په يوه سته به بابته كه وه.

به لام ههلبژاردنى دووههم، پاريزگارى له په يوه ندى ته ندروستى دلخوشكهرى پشتبه ستوو به متمانه و ريز دهكات. نو ههلبژاردنه به كه خهلكى هان ده دات له سه ر خوبه كه مگرى و داننان به نه زانبياندا بميتنه وه. نه مه نو ههلبژاردنه به ريكا ده دات خهلكى هه رچى له تواناياندا هه به، كه شه بكن و پيش بكون له تپه راندنى هه ستردنى كه ميان به ناراميدا، هه روهك رينان پى ده دات به جيا كردنه وهى نو حاله تانهى تيايدا هه لچوون يان خو په رستن يان بيويزدانن.

به لام ههلبژاردنى دووههم: ههلبژاردنىكى قورس و به نازاره، له بهر نه وه زورينهى خهلكى هه لينابژيرن.

بهندی دهوتهم شکست ریځای پښکهوتنه

کاتیک وتم: «من به ختم هه بوو!» دهمزانی ده لیم چی! به پراستی
من دهمزانی!

خویندنی زانکوم له سالی ۲۰۰۷ ته واو کرد، پښک له و کاته دا
که داپووخانی دارایی و قهیرانی گه وره دهستی پی کرد، پاشان
هولم دا بچمه بازارپی کاره وه که له و کاته دا له و په پی خرابیدا بوو
له ماوه زیاتر له هه شتا سالی رابردوودا.

تزیکی هه مان کات بوم دهرکه وت که کریچی ژوورینکی نه و
شوقه بهی به کریمان گرتبوو، ماوه سی مانگه کری نه داوه.
نه و که سه کچیک بوو، کاتیکیش بابه ته کهم پروو به پروو کرده وه؛
کریا، پاشان ون بوو و له گهل هاویه شی سینه می شوینی
نیست جینوونه که مان جینی هیستم و به ناچاری نیمه هه موو
کریکه مان دا. خوات له گهل نه ی پاشه که و ته کانم! ماوه شش
مانگی دواي نه وه، من له سهه قه نه فهی مالی یه کیک له هاوپیکانم
دهخوتم، کاری پچر پچر و جورا و جورم ده کرد و هولم ده دا
قهرزه کانم له ناستیکی ترمدا بهیلمه وه تا نه و کاته ی کارینکی

راسته قينه م دهست دهكه ویت.

دهلیم من به ختم هه بوو، چونكه كاتيك چوومه جیهانی
گه وره كانه وه؛ له حاله تی شكستدا بووم، به ته واوی له سفره وه
دهستم پین كرده وه، رهنگه ئه مه ترسناكترین شت بیت بۆ هر
مروفتیک له كاتيكی دواتری ژياندا كاتی ناچار ده بیت كاریکی نوی
دهست پین بكات، یان بواوی كاره كه ی به ته واوی بگوریت، یان ببینیت
ناچاره كاره كه ی جی بهیلت له بهر زور خراپی. هر له سهره تاوه
هه موو ئه وانهم تاقي كرده وه، هیچ ئه گه ريكیش له ئارادا نه بوو جگه
له وهی دۆخه كه باشتربیت. بهو شیوه یه... من كه سینکی به به ختم.
كاتیک له سهر قه نه فهیه ك دهخه ویت كه بۆنیک ناخوشی لی دیت،
كاتیکیش پاره ورده بچووكه كانی ناو گیرفانت ده ژمیریت بۆ ئه وهی
بزانیت ئایا ده توانیت ئه م ههفته یه له فهیه کی ماكدونالدز بکیریت،
كاتیکیش بیست جار سیفی خوت ده نیریت به بی ئه وهی یهك وشه
وهلامت بۆ بیته وه له بهرامبهر ئه وهی ناردووته؛ ئه وا ده چیت له
ئینته رنیت وینلاگیک دروست دهكهیت، چونكه بیرۆكه ی «كاریکی
بیته قلانه» له ریگای ئینته رنیته وه كاریکی زور ترسینه ر نییه له
بارودۆخه دا. ئه گه هر هر كاریك كه دهیكه م له ری ئینته رنیته وه
شكست بهینیت، ئه گه هر كهس هیچ نووسینیکم نه خوینیته وه كه له
وینلاگه كه مدا بلاوی دهكه مه وه؛ ئه وه شتیکی خراپتر نییه له وهی
بگه پریمه وه بۆ ئه و شوینه ی لیوهی دهستم پین كرد. كهواته بۆ ههول
نه ده م؟

شكست خوی له خویدا چه مکیکی ریژه ییه. ئه گه هر پیوه رم بۆ
خۆم ئه وه بووایه شیوعیه کی شۆرشگیرى ئاژاوه چی بووماوه، ئه وا
ئه و شكسته ته واوهی هاته پریم و بیتواناییم له كۆكردنه وهی هیچ
پاره یه ك له نینوان ساله كانی ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸؛ سهركه وتنیکى بهرچار

دهبوو. بهلام نهگهړ پڼوهرم (وهکوو زورینهی خه لکی) نهوه بووایه
که له دواي ته و او بوونی خویندن: راسته وخو یه کهم کاری باشم
دهست بکه وتایه و بمتوانیایه پاره ی هه ندیک له وهسله کانم بدهم،
نهوه به دلنیا ییوه به ته و او ی مانا من که سینیکی شکستخواردوو
دهبووم.

له خیزانیکدا گه وړه بووم که هه رگیز پاره تیایدا کیشه نه بووه،
به لکوو به پڼچه وانه ی نه مه وه بوو، له بهر نه وه ی خیزانه کهم زور به ی
کات پاره یان به کار دهینا بو دوورخستنه وه ی کیشه کان له بری ی
چاره سه رکړدنیا ن. سه رله نوی من به ختم هه بوو، چونکه نه وه له
ته مه نیکی زووه وه فیزی کردم که پاره کوکړدنه وه پڼوهریکی زور
خرابه له خودی خویدا. ده توانیت پاره یه کی زور کو بکه یته وه و له
هه مان کاتیشدا که سینیکی به دبخت بیت، هه روه ک ده توانیت که سینیکی
مایه پوچ بیت و له هه مان کاتدا به خته وه ریش بیت. لیره وه، که وانه
بو پاره وه ک پڼوهریک بو به های خوم داده نیم؟

به های من شتیکی تر بوو به دهر له پاره، به های من بریتی
بوو له «نازادی و سه ربه خو یی». کاتیک بیروکه ی نه وه م بو هات
بیمه یه کی که له خاوه ن کاره کان، له بهر نه وه بوو که پڼم ناخوش
بوو که سیک پڼم بلی که چی بکه م، به لکوو پڼم باش بوو خوم
بریار بدهم و خویشم نه نجامی بدهم. بیروکه ی کارکردن له سه ر
ئینته رنیتم به سه رنجراکیش زانی، له بهر نه وه ی ده توانم له هه
شوینیک بم؛ نه نجامی بدهم، جکه له وه ی ده متوانی هه ر کات پڼم
خوش بوو؛ کار بکه م.

پرسیاریکی ساده م له خوم کرد: «نایا پڼم باشه بریکی باش
پارهم دهست بکه ویت له ریگای کاریکه وه که پڼم ناخوشه، یان پڼم
باشه بیمه خاوه ن کاریک له سه ر ئینته رنیت و زور به ی کاته کانم

به مایه پووچی به رمه سهر؟» وه لامه کهم راسته وخو و زور پوون
بوو: هه لېژاردنی دووهم!

دوای ئه وه له خووم پرسى: «ئه گهر ئهم کارهم تاقي کرده وه
و دوای چهند سالنک شکستم هينا و ناچار بووم به دوای کارنکدا
بگه رېم، ئايا له راستيدا شتي کم له دهست داوه؟» وه لامه که به
نه رې بوو. له بریي ئه وه ی له تهمه نی بیست و يه ک سالیډا بیمه
که سینی مایه پووچی بیکار به بنی هیچ شاره زاییه کیش، له تهمه نی
بیست و پینچ سالیډا بیمه که سینی مایه پووچی بیکار و به بنی هیچ
شاره زاییه ک، که واته کیشه ی ئه مه له چیدایه؟

له گهل ئهم به هایه دا، شکست ئه وه ده بوو که هه نگاهه کانم به ره و
پرژه تاییه تییه کانم هتواش بکه مه وه، نه ک پاره ی که م و خه وتن
له سهر قه نه فه ی مالی هاوړیکانم (نزیکه ی دوو سال له سهر نه و
کاره به رده وام بووم)، یان نه بوونی هه ر شاره زاییه کی کار له
سیقییه که مدا.

دژیه کیی شکست/سهر که وتن

وینه کیش پابلو پیکاسو پیر بوو بوو، له یه کینک له قاوه خانه کانددا
له ئیسپانیا دانیشته بوو دهسته سړیکى کاغه زى رهش ده کرده وه
که به دهستیه وه بوو، گرنگی زوری به هیچ شتي کم نه ده دا،
وینه ی ئه وه ی ده کیشا که له و ساته دا سهرنجی راده کیشا (وه ک
چون مندالانی تازه پیگه یشتوو وینه ی سینکسی ده کیشن له سهر
دیواری ناودهسته کان)، به لام ئه مه خودی پیکاسو بوو، ئه وه ی
وینه ی کیشا بوو؛ تابلویه کی ته که بیی ئینتیباعی نایاب بوو له سهر
دهسته سړیک که په له ی قاوه ی پیوه بوو.

بهلام ئافره تېک دانېشتېوو له سهر مېزېکې نژېکې که
به سهر سامېيه وه ته ماشاي ده کرد، پاش که مېک پېکاسو قاوه که ی
ته واو کرد و دهسته سېره کاغه زېيه که ی لول کرد له دهستېدا يو
نه وه ی له کاتي چوونه دهره وه یدا فېرې بداته سه تلې خوله که وه.
نه و ژنه رايگرت و پېرې وت: «بوهسته! ده توانم نه و دهسته سهره
لې وه ربگرم که وېنه ته له سهر ده کيشا؟ نرخه که شېت ده ده مې».
پېکاسو وه لامې دايه وه: «به دلنېاييه وه، بېست هه زار دولار».
سهرې ژنه که به توندې که رايه وه يو دواوه، وهک نه وه ی بهر
به رېک که وېتېت، پېرې وت: «چې؟ کيشاني نه و وېنه ده دوو خوله که
نه خاياند».

پېکاسو وه لامې دايه وه: «نه خېر خانمه که م. پېوېستې به زياتر
له شهست سال هه بوو تا بتوانم نه و وېنه ده بکېشم.» پاشان
دهسته سېره که ی خسته گېرفانيه وه و له قاوه خانه که چووه دهره وه،
که شه کردنې هه موو شتېک پشت ده به ستېت به هه زاران حاله تی
شکستې بچووک، قه باره ی سهر که وېتت له شتېکدا؛ پشت ده به ستېت
به ژماره ی جاراني شکسته کانت له نه نجامداني نه و شته دا. نه گهر
هاتوو که سېک له شتېکدا له تو باشتر بوو، نه وه نه گهرې زوره
که نه و شکستې له تو زياتره له و بواره دا. نه گهر هاتوو که سېکېش
له تو خراپتر بوو له بوارېکدا، نه وه له وانه ده هوکاره که ی له و
نازارانه ی پرؤسه ی غېر بوونی دوو روډرېژدا شاردرابېته وه که تو
پيايدا تېپه رېوېت.

نه گهر سهرې مندالېک بکه یت کاتي ده يه وېت فېرې روېشتن
بېت: ده بېنېت سهدان جار ده که وېت و نازاری پې ده گات، به لام نه و
منداله له هېچ ساتېکدا ناوه ستېت و به خوی بېت: «نه و، وا بزنام
روېشتن يو من نابېت. من لېنه اتوو نېم له روېشتندا».

ئیمه له کاتیکی دواتری ژیانماندا فیر ده بین خو مان له شکست
دوور بخهینه وه، من دلنیا م که به شیکي گه وره ی ئه وه له سیستمه
فیرکارییه که مانه وه دیت که بریاری قورس دهرده کات به پشتبه ستن
به کارامه یی قوتابی و سزای ئه وانه ش دهادت که کارامه ییان باش
نییه، ریزه یه کی گه وره ی تر به هوی که سوکاره وه یه که ره خنه و
داواکارییان زوره به جوړیک رینگا ناده ن مندا له کانیا ن به نارده زووی
خویان ری بکه ن و تا ئاستیکي زور شکست به یتن، به لکوو کاتی
هر شتیکي تازه تاقی ده که نه وه یان شتیک که پیشتر بریاریان
بو نه دراوه له باره یه وه؛ سزایان دده ن، پاشان را که یاندنیکي
جه ماوهریمان هه یه که هه موویان حاله ته کانی سرکه وتی
ئاسمانی سهر سو رهینه رمان یه که له دوا ی یه که نیشان دده ن و
کاریک ناکه ن هه زاران کاتژمیری پر له نارده حه تی و راهیتان بیین
که پیویست بوون بو گه یشتن به و سهرکه وتتانه.

له ساتیکدا هه موومان ده که یه حاله تیک که تیایدا له شکست
ده ترسین و غه ریزه مان پالمان پیوه ده نییت بو ئه وه ی خو مان ی
لا بده ی و رازی بین به وه ی راسته وخو له به رده مماندا دانراوه یان
بو ئه وه ی که له بنه رهدا ده زانین باشین له نه جامدانیدا.

ئه مه ریک ئه وه یه که که له پچه مان ده کات و ده مانخنکینیت.
ناتوانین به راستی سهرکه وتوو بین، له و شتانه دا نه ییت که
ئاماده ی تیایدا شکست به یتن. ئه گه ر ئاماده ش نه بووین بو
شکسته ییان، ئه وه هر له بنه رهدا ئیمه ئاماده نین بو سهرکه وتن.
به شیکي زوری ئه م ترسانه له شکست، له وه وه سهرچاوه
ده گریت که به های خراپمان هه لیزاردوو. بو نموونه؛ ئه گه ر به م
پیوه ره پیوانه ی خو م بکه م: «کاریک بکه م هه رچی دیداری له گه ل
بکه م، له خو م بچیت»، ئه وا به رده وام له دله راوکیدا ده بم، چونکه

شکست به ریزه‌ی له سه‌ددا سه‌د له رینی کرده‌وه‌ی کهسانی تروه
 دیاری ده‌گریت نه‌ک له ریگای کرده‌وه‌کانی خومه‌وه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی
 من ناتوانم مامه‌له به خویان و کرده‌وه‌کانیانه‌وه بکه‌م، ه‌روه‌ک
 به‌های من له‌ژیر ره‌حه‌تی بریار و مامه‌له‌ی خه‌لکانی تردا ده‌بیت.
 به‌لام نه‌گه‌ر هاتوو پیوه‌ریکی دیکه‌م هه‌لبژارد (به‌روه‌پیش‌بردنی
 ژیا‌نی کومه‌لایه‌تی و با‌شترکردنی): نه‌وا من ده‌توانم مامه‌له بکه‌م
 به‌پنی به‌های «په‌یوه‌ندیی باش له‌گه‌ل نه‌وانی تر»، به‌چاوپوشی له
 چونی‌تی و ه‌لامدانه‌وه‌ی نه‌وانی تر بۆ من، به‌مه‌ش به‌ها خودییه‌که‌م
 له‌سه‌ر ره‌فتار و به‌خته‌وه‌ریی خوم بنیات ده‌نیم.

له‌به‌ندی چواره‌مدا بینیمان که به‌ها خراپه‌کان نه‌و ئامانجه
 ده‌ره‌کیانه له‌خو ده‌گریت که ئیمه ده‌سه‌لاتمان به‌سه‌ریدا نییه.
 هه‌ولدان بۆ که‌یشتن به‌و ئامانجانه، بریکی زور له‌ده‌راوکی
 به‌ره‌م دینیت. ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر به‌ده‌ستیشمان هینان، له‌بۆشایی و
 عه‌ده‌مدا جیمان دیلن له‌به‌ر نه‌وه‌ی به‌ده‌ست هاتوون، نه‌ی دوا‌ی
 نه‌وه؟ پیو‌یستمان به‌ئامانجی تر ده‌بیت، با‌شتره‌ کومه‌له ئامانجیک
 بن که به‌هایه‌کی وایان تیدا ته‌بیت هه‌ست به‌بوونمان له‌بۆشاییدا
 بکه‌ین.

به‌لام به‌ها باشه‌کان نه‌و به‌هایانه‌ن که نه‌و رینی‌ی بۆی دیاری
 کراوه؛ پشتی پی ده‌به‌ستیت، وه‌ک پیشتر بینیمان. نه‌مه‌ شتی‌که
 پیوه‌ری «خسته‌رووی خوم به‌راستگویی له‌به‌رده‌م خه‌لکید» له
 پی‌ناوی پیوانه‌کردنی به‌های «راستگویی»، نه‌مه‌ش پرۆسه‌یه‌که
 هه‌رگیز ته‌واو نابیت، نه‌مه‌ کیشه‌یه‌که که ناچارین به‌به‌رده‌وامی
 مامه‌له‌ی له‌گه‌ل بکه‌ین. هه‌ر گفتوگویه‌کی نو‌ی له‌گه‌ل که‌سینک له
 که‌سه‌کان، هه‌روه‌ها هه‌موو په‌یوه‌ندییه‌کی نو‌ی؛ ئاسته‌نگ و هه‌لی
 نو‌یمان ده‌خاته به‌رده‌م بۆ نه‌وه‌ی خومان بنا‌سینین به‌ده‌رب‌رینیکی

راستگويانه. نه وه به هايه كي به رده وامه، پرؤسه يه كه به دريژايي
ژيان له كه لماندايه و كوتايي و كاملبوون قبول ناكات.

نه گهر «كړيني ئوتومبيليكې نوي» پيوه ريك بيت به كاري بهينيت
بو پيوانه كړدني به هاي «سه ركه وتن به پني بنه ما دنيا ييه كان»،
پاشان بيست سال له كاريكي ماندووكه ردا به رې بكه يت تا بگيت
به م پيوه ره، نه وا نه م پيوه ره هيچ سوو دينكي نابيت بو دواي نه وه ي
خانويه ك و ئوتومبيليك ده كړيت. له و كاته دا نه وه ي پيشوازي لي
ده كه يت؛ بريتيه له قهيرانې نيوه ي ته مه ن، چونكه نه و كيشه يه ي
به دريژايي ژيانت پالنه رت بووه له و كاته ي گيشتوويته ته ته مه ني
پنگه يشتن؛ ئيستاليت دوور كه وتووه ته وه. تو ئيستاليت هيچ هليك
نه ماوه بو دريژدان به گشه كړدن و به روه و پيشچوون، به لام
دلنيا به له وه ي نه و گشه كړدنه يه به خته وه ري به دي دينيت نه ك
به ده سته ينانې ژماره يه ك له ئامانجه كانت كه له دواي به ده سته اتنيان؛
به خيژايي به هاي خويان له ده ست ده دن.

به و واتايه، ئامانجه كان (هه روه ك به شينوه يه كي ته قلدي پيناسه
ده كړيت: ته واو كړدني خويندني كوليز، كړيني خانويه ك له سهر
ده رياچه يه ك، دابه زاندني ده كيلو له كيشت)؛ هيچ نيه جگه له
ئامانجي سنووردار له رووي بړي به خته وه ربوونه وه كه له وانه يه
له ژياندا بو مان ده سته به ر بكن. ده كړيت داناني نه م جوړه له
ئامانج، گونجاو بيت بو نه و كاتانه ي هه ول بو به ده سته ينانې
ده سته وتي خيژا و ماوه كورت ده دين، به لام نه گهر له ته واوي
ژيانماندا بمانه ويت له سهرې بړوين؛ نه وه خراپه.

پابلو پيكاسو به دريژايي ژياني به ره مه ي زوري هه بوو، تا
كوتايي هه شتاكان ژيا و تا ساله كانې كوتايي ته مه ني له كاره
هونه رييه كانې به رده وام بوو، نه گهر پيوه ره كه ي نه و «به ده سته ينانې

ناربانگ» يان «كۆكردنه وهى پارهيه كى زۆر له جيهانى هونه ره وه»
 يان «كيشانى هه زار تابلۆ» بووايه؛ ئه وا له خاليكى سهر ريگا كهيدا
 راده وه ستا. ئه گهر پتوه ره كانى به و شيويه بوونايه، دله راوكن
 به سه ريذا زال ده بوو و گومانى له خوى بو دروست ده بوو. زۆر
 رتي تينه چوو كه گه شه به هونه ره كهى نه دات و نوڭگه رى تيدا
 نه كات، ههروهك دهيه له دواى دهيه ئه و كارهى ده كرد.

ئه و هۆكارهى واى كرد پيكاسۆ سهر كه وتوو بيت، هه مان ئه و
 هۆكاره بوو كه واى كرد له كاتى دانىشتنى له قاوه خانه يه كدا له سهر
 دهسته سپىكى كاغه زى؛ هيلكارى بكات و به خته وه ر بيت كاتى
 گه يشتبووه ته مه نى پيرى. به هاى شاراو له لاي ئه و ساده و بچووك
 بوو، كوتايى نه بوو، ئه و يش به هاى «گۆرانكارى راستگويانه» بوو،
 ئه مه بوو واى كرد ئه و دهسته سپه تا ئه و ئاسته گرانبه ها بيت.

ئازار به شينكه له ريگا كه

له په نجاكانى سه دهى بيسته مدا، زاناي دهروونناسى پۆله ندى
 كازيمير دابروفسكى تويزينه وهيه كى كرد له سهر رزگار بووانى
 جهنگى جيهانى دووهم له بارهى ئه وهى چۆن ژياون له گه ل
 ئه و تاقيكردنه وه ئازار به خش و شۆكهينه رانهى پيدا تپه ريون
 له كاتى جهنگه كه دا. ئه مه له پۆله ندا بوو، واته دۆخه كه به راستى
 ناخهه ژين بوو. ئه و كه سانه نالاندوويانه يان بينيوiane كه چۆن
 برسيتى به كۆمه ل پرووى داوه، ههروه ها بۆردوومانه كانيان
 بينوه كه شارىكى به ته واوى له گه ل زهوى تهخت كردووه،
 ههروه ها هۆلۆكۆست و ئه شكه نجه دانى زيندانى كراوانى جهنگ و
 دهستدرىژى سىكسى و كوشتنى ئه ندامانى خيزانه كه يان له سهر

دهستی نازیهکان یان لهسهر دهستی سؤقتیهکان دواى چەند
سالىک لهو پرووداوه.

دابروفسكى ليكولينه وهى لهسهر بزگار بووان كرد و له هه مان
كاتدا شتيكى سهير و سهرنجراكيشى بهدى كرد؛ ريژهيهكى
زور لهو كهسانهى بينى كه ئەزموونهكانى سهردهمى جهنگ كه
پيايدا تپهريون، سهرهراى ئازار و نارهحه تپيهكانى؛ كردوونى به
كهسانىكى باشتر و خاوهن بهرپرسيارىتتى زياتر و بهختهوهرتر
له ژياندا، زورينهيان ژيانى بهر له جهنگيان بهوه وهسف كردوه
كه كهسانىكى جياواز بوون له ئىستا: نكوليان بهرامبهه ئه
كهسانه كردوه كه خوشيان ويستوون، وهك پنيوست ريزيان
لى نهگرتوون، تهمل بوون و به كيشه بچوو كهكانهوه سهرقال
بوون، ههستيان به جۆرىك بووه كه پتيان وا بووه شياوى ههموو
شتيكن پتيان بدرت و چاكهى هيج كهسيكى تيدا نيه، بهلام له دواى
جهنگ متمانهيان زياتر بوو، زياتر دانيان به چاكهى كهسانى تر
دهنا... بوونه كهسانىك كه شته بچووك و بيزار كه رهكان و شته
بينرخهكانى ژيان كاريان تى نهده كردن.

ئاشكرايه تافيكردنه وهكانيان توقينهه بوون و ئه پزگار بووانه
دلخوش نهبوون له بهر ئه وهى بهو تافيكردنه وانهدا رويشتوون،
بهلكوو زۆرىك لهوانه به دهست كيشهى دهروونيه وه دهياتنالاند كه
قامچى جهنگ له دهروونياندا جنى هيشتبوو، بهلام به شيكيشيان
توانيبوو يان سوود لهو برينانه وهركرن تا به ريگا ئه رينيهكان
هه موويان بگورن به وزه و هيز.

ئهم گورانه تهنها تاييهت نهبوو بهو كهسانه وه، گرنگترين
دهستكهوتهكان لای زورينه مان، وروژينه رترينيشيان بو
شانازيكر دتمان؛ له كاتى پرووبه پرووبوونه وهى ناخوشترين

پزگارکردنی کرؤکی ژيانمان؛ له م ساته شدا دهست دهکين به
بیرکردنه وه له گورپینی ړینگاکه مان.

دهتوانیت ئه مه ناو بنیت «گه یشته بن» یان «ژيان له
قهیرانیکي وجوودیدا»، به لام من پیم باشه ناوی بنیم «هه لکولین
له نارېحه تییه کاند»، توش دهتوانیت هه ر ناویکت پی خوشه؛ لني
بنیت.

له وانه یه تو ئیستا له و شوینه دا بیت، له وانه شه له دهر وه
له گرنگترین بهر هه لستییه کانی ژياندا بیت و توش واقورېماو و
شله ژاویت، له بهر نه وه ی هه موو نه و شتانه ی تو پیت وا بووه
پاستن، سروشتین، باشن، دهرکه وتووه که پیچه وانه ی نه ون.
به لام نه مه شتیکی باشه، نه مه سه رته تیه: هیچم نه ماوه جگه له
جه ختکردنه وه له بیرؤکه ی نازار به شیکه له ړینگاکه، یان به شیکه له
پړؤسه که، گرنگه که ئیمه هه ست به نازار بکه ی، له بهر نه وه ی نه که ر
تو ته نها به شوین دهرچه خیرا و ئاسانه کانه وه بیت بق پزگار بوون
له نازار و به رده وام بیت له وه ی پیت وا بیت بهرکه وته ی زیاتر
شیاوی تویه و بیرکردنه وه ی نه رینی خه یالیت هه بیت، هه روه ها
نه که ر به رده وام بیت له زیاده پړییکردن له پزچوون له ناو زورینه ی
چالاکیه کاند (یان زور خواردنه وه ی شروب که هه ستیکی وات پی
دهدات که له باشتترین دؤخدايت)؛ نه و هه رگیز ناتوانیت نه و پالنه ره
له دهر وونی خوتدا به ینیته دی که بتوانیت به راستی بگوریت.

له ته مه نی مندالیمدا کاتیک خیزانه که م ئامیزیکي فیديو یان
ئامیزیکي ئیستریؤی تازه یان ده کړی، من دهستم به هه موو
دوگمه کاند دنا و وایه ر و کتبله کانم لن ده کړده وه، پاشان پتووم
ده کړده وه، ته نها بق نه وه ی کاری هه موو دوگمه و کتبل و وایه ره کان
بزائم. به تیپه پینی کات، فیر ده بووم که ته وای سیستمه که چون

کار دهکات. له ئه نجامی ئه مه شدا ده بوومه تا که که سی ماله که که کار به و ئامیره ده که م، چونکه ته نها من ده مزانی که چون کار دهکات.

هه و هکو زۆرینه ی مندا له کانی ئه م هه زاره نوییه، که سوکارم به جۆریک سه یریان ده کردم وهک ئه وهی یه کینک بم له سه یروسه مه ره کان. له تیروانیی ئه وادا، توانام له به رنامه ریژی کردنی ئامیریکی ئیدیو دا به بی ته ماشا کردنی که ته لۆکی رینماییه کان؛ وا دهکات له زانایه کی گه وره بچم.

ئاسانه ته ماشای دوا وه بکه م یو ئه و نه وهیه ی دایک و باوکم، پینکه نینم دیت به و ترسه ی ئه و نه وهیه به رامبه ر ته کتۆلۆژیا هه یانبوو، به لام تا کوو به ره وپیش بچم له قوناغه کانی پینکه یشتندا؛ زیاتر بۆم ده رده که ویت که ئیمه هه موومان ناوچه مان هه یه له ژیا نماندا که تیایدا وه کوو دایک و باوکم واین له به رامبه ر ئامیریکی ئیدیوی نوی: داده نیشین و سه یر ده که یین و سه رمان ده له قینین و ده لین: «به لام چون؟» له کاتیکدا باب ته که زۆر ساده یه و ته نها ئه وهی پتویسته؛ ئه نجامی بده یین.

به رده وام له ریگه ی پۆستی ئه لیکترۆنییه وه نامه م یو دیت له لایه ن که سانیکه وه که له و جۆره پرسیارانه ده که ن، به درێژایی چه ند سالینکی زۆر نه مده زانی چون وه لامیان بده مه وه.

ئه و که چه م بیر دیته وه که که سوکاره که ی وه کوو په نابهر هاتن بۆ ئه م ولاته و به درێژایی ژیا نیان خه ریکی پاره کۆکردنه وه بوون له پینا و ئه وهی که چه که یان بچیته کۆلیژی پزیشکی. ئیستا ئه و له کۆلیژی پزیشکییه، به لام رقی لیه تی، هه ز نا کات هه موو ژیا نی به پزیشکی بیاته سه ر، به لکوو له هه موو شتیک زیاتر هه ز دهکات ئه و کۆلیژه جی به یلیت، به لام وا هه ست دهکات له و کۆلیژه

گەردوونی دەردەگەون کە لە نەینییه کان پینچراون.

پاشان «پرسیارەکانی ئامیری فیدیو» بەراستی خوشن، چونکە لەو پەڕی قورسیدایە بۆ هەریەک لە خاوەنی پرسیارەکە، بەلام روون و ئاسانە بۆ ئەو کەسانەی بەو جۆرە نین.

نازار لێرەدا کێشەیه، پڕکردنەوێ فۆرمی داواکاریی وازەیتان لە کۆلیژی پزیشکی؛ کاریکی روون و ئاسانە، بەلام شکاندنی دلی کەسوکار وانییه. سەختی لە بانگێشتکردنی سەرپەرشتیارەکە بۆ ژوانیک؛ لەو و شانەدا نییه کە پێویستە مەزۆف بیلێت، ئەمە خۆخستە مەترسییه بە ڕەتکرانەوێ و کەوتنە حالەتێکی شەرمەزاری قوولەوێ کە زۆر ئالۆزترە. هەروەک داواکردن لە کەسێک تا مالهەت بۆ چۆل بکات؛ شتیکە پێویست بە دوودلی ناکات، بەلام هەستت بەوێ لە منداڵەکانت دوور دەگەیتەوێ؛ بەو شێوەیه نییه.

بە درێژایی تەمەنی هەرزەکاری و سەرەتای گەنجیتی؛ بەدەست دلهراوکی کۆمەلایەتییهوێ دەمنالاند، زۆرینهی کاتەکانم بە خۆسەرقالکردن بە یارییه فیدیوییه کانهوێ بەسەر دەبرد، زۆرینهی شەوێکانیشم بە جگەرەکیشان و خواردنەوێ بەسەر دەبرد. بۆ ماوێ سالانیکێ دوورودریژ بیرۆکە قسەکردن لەگەڵ کەسێکی نەناسراویدا بەلای منەوێ شتیکێ ئەستەم بوو، بەتاییه تیش ئەگەر ئەو کەسە نامۆیه؛ کەسێکی سەرنجراکێش بووایە یان بە جۆرێک لە جۆرەکان کەسێکی گرنگ بووایە یان کەسێکی بەناوبانگ یان زیرەک بووایە. چەند سالێک سوورامەوێ بەبێ رینمونی و پرسپاری ئامیری فیدیوکەم لە خۆم دەکرد: «چۆن؟ چۆن دەکریت مەزۆف بەم شێوەیه بڕوات و لەگەڵ کەسێکدا قسە بکات؟ چۆن کەسێک دەتوانیت ئەم کارە بکات؟» جۆرەها بیروباوەڕی بێهەلەم هەبوو لە بارەي ئەم بابەتەوێ، لەوانە ئەوێ بوو کە ناکریت بڕۆیت قسە

له گهل كه سينك بكهيت: مه گهر هوکاریکی تايپهت به نيشته مهبيت
كه ناچارهت بکات بو نهو کاره، نه گهرنا نهو نافردهت واکومان ددهات
بو نمونه كه من دمهوینت ددستدریژی بکه مه سهری، کاتیک پیی
دهلیم «چونیت».

کیشهی من نهو دهو بوو كه هه لچوون و ههسته کانم: واقعیان بو
دیاری دهکردم، له بهر نهو دهی من واک ههستم دهکرد خه لکی حهز
ناکه ن قسه مه له گهل بکه ن، لینهو ده پرسپاری نامیری ئیدیوکه هات
پیشهو ده: چون؟ چون ده کریت مروف بهو شیوهیه بروات و له گهل
كه سینك قسه بکات كه نایناسیت؟ چون كه سینك ده توانیت نهو کاره
بکات؟

له بهر نهو دهی من سهرکه وتوو نه بووم له جیاکاریکردن له نیوان
نهو دهی ههستی پی ده که م و نهو دهی دهیم، دهسته وستان بووم له
ناست ههنگاونان بو دهرهوهی خوم بو نهو دهی جیهان و دهک خوی
ببینم: شوینیکی ئاساییه هه دهو كه سینك ده توانن، له هه کاتیکدا
بیت، یه کیکیان لهوی تر نزیك بیتهو ده و بهیه که وه قسه بکه ن.

كه ساینک هه ن كه واز له هه موو شتیک دههینن و ههول
دهدهن نهو ههستانهی هه یانه؛ سپریان بکه ن کاتیک به شیوهیه که له
شیوهکان ههست به ئازار، تووریهی یان خهفت بکه ن، ئامانجیان
نهو دهیه سهرله نوی بکه رینهو ده بو دوخه باشه که یان و به خیرایی،
تهنانهت نه گهر نه مه به هه لخه له تاندنی خویشیان بیت یان به
به کارهینانی هه ندیک ماددهی هوشیه یان به گهرانه و دیان بو به ها
شکستخوار دووه کانیان.

فیر به چون بهرگهی نهو ئازاره بگریته كه هه لیده بژیریت. کاتیک
به هایه کی نوی هه لده بژیریت، به وه تو هیانه ناوه دهی ئازاریکی
نوی بو نیو ژیا نته هه لده بژیریت. چیژ لهو ئازاره وهر بگره، تامی

بکه، به لām له وانهیه سه ره تاکه ی ساده بیت، وا ههست ده کهن وهک
ئه وهی نه زانن چیتان له سه ره تا ئه نجامی بدهن، به لām گفتوگۆی
ئهم بابته مان کرد: تو هیچ نازانیت! ته نانهت ئهو کاتهش که وا
ده زانیت دهیزانیت، ئهوا تو نازانیت چی بکهیت، که واته به راستی
چی له دهست ده دهیت؟

ژيان ئه وهیه نه زانین، پاشان سه ره رای ئه وهش هر شتیک
بکهیت؛ ژيان هه مووی له سه ره ئه و شینوازهیه، هه رگیز گۆرانکاری
به سه ردا نایهت، ته نانهت کاتیکیش به خته وه بیت، ته نانهت ئه گه
له لوتکه ی شکۆمه ندیدا بیت، ته نانهت کاتیک بلیتی یانسیبت بو
ده رده چیت و هه ر چیه کت پتویسته ده یکریت؛ ئهوا تو هه رگیز
نازانیت چی ده کهیت، هه رگیز ئه مه له بیر مه که، هه رگیز له وه
مه ترسه.

بنه های «شتیک ئه نجام بده»

له سالی ۲۰۰۸، له دوای جیگیربوونم له سه ره کاریکی رۆژانه به
دریژایی شهش ههفته وازم له هه موو بیروکه یه کی کارکردن هینا،
بو ئه وهی له ریگهی ئینته رنیه وه کاریک دهست پین بکه م.
له و کاته دا هیچ بیروکه یه کم له لا نه بوو تا ئه نجامی بدهم، به لām
له دلی خۆمدا وتم من که سیکای مایه پووچی به دبه ختم، له وانهیه به
شینوازه که ی خۆم به رده وام بم و هه ر به و شینوهیهش بمینمه وه،
له و کاته دا وا دیار بوو گرنگیم به هیچ شتیک نه ده دا جگه له
که و تنه شوینی کچان. به و شینوهیه بریارم دا ویبلا گیک له سه ره
ئینته رنیت دروست بکه م که باس له و ژيانی په یوه ندیه شیتانهیه
بکه م که منی تیدا بووم.

کاتی له یه که م به یانی دواي کاره تایبه ته نویه که م له خه وه ستام، به خیرایی ترسم لی نیست. خوم له به رده م لاپتوپه که مدا بینیه وه، یو یه که م جار بوم دهر که وت که من هیچ بهر پرسیار یتیه کم له نه ستو نه گرتووه به رامبه ر هیچ کام له بریاره کانم، سه ره پای نه بوونی بهر پرسیار یتیم به رامبه ر نه نجامه کانی نه و بریارانه ش؛ من بهر پرس بووم له فیرکردنی خوم له دیزاینکردنی مالپه ری ئینته رنیت، له گه ل به بازارکردن له سه ر ئینته رنیت، هه روه ها کاریک بکه م سایته کانی گه ران هاوشیوه ی پیداویستییه کانی گه رانی کرداری بن، جگه له چهند بابته تیکی دیکه ی له و شیوه یه. ئیستا هه موو نه وانه له نه ستوی من بوون. به و شیوه یه نه ووم نه نجام دا که هه ر گه نجیکی دیکه ی ته من بیست و چوار سالی نه نجامی ده دات، وازه یانی له ناکاو له کار و هیچ بیرۆکه یه کی دیکه شی نییه که له داهاتوودا چی ده کات: ژماره یه ک یاری قیدیویم له ناو کومپیوته ره که مدا دابه زاند و خوم له ده ستپیکردنی کار دزییه وه، هه روه کوو چون مروف خوی له فایروسیکی مه ترسیدا ده دزیتته وه.

پاش تنپه رینی چهند هه فته یه ک و گه یشتنی وه سلی حسابی خه رجیه کانم به ئاستیکی مه ترسیدار، ئاشکرا بوو که پتویستم به هه لیتجانیکی ستراتیزی هه یه بو نه وه ی کاریک بکه م بتوانم دوانزه کاتر میز یان چوارده کاتر میز کار بکه م له رۆژیکدا، نه ویش نه وه بوو که پتویسته له سه ره تای ده ستپیکردنی هه ر کاریکی نویدا نه نجام بدریت. نه و پلانه له شویتیکه وه هات که هه رگیز پینشیینیم نه ده کرد. کاتیک له قوتابخانه ی ناوه ندی بووم، به ریز باکوود؛ ماموستای بیرکاری پنی ده وتین: «نه گه ر زانیت ناتوانیت هاوکیشه یه ک شیکار بکه یت؛ وریا به دانه نیشت و بیر له قورسییه که ی بکه یتته وه، به لکوو ده ست بکه به شیکارکردنی، ته نانه ت نه گه ر نه تزانی چی

لە ماوەی بەکەمی کارەکانی داھاتروم، کاتێک شیتانە ھەموو
روژێک کوششەم دەکرد بەبێ ئەوەی شتیک بزانم لە بارە
ئەوێ کە ئەنجامی دەدەم، کاتێک لە ئەنجامەکان دەترسام (یان لە
دەرنەگەوتی ھیچ ئەنجامێک)؛ ورده ورده ئامۆزگارییەکی بەرپز
یاکوود لە قوولایی ناخەوێ دەیدواندم. وەکوو دروشمێک گویم
لێ یوو:

لەویدا دامەنیشە، کاریک بکە، وەلامەکان دین بۆ لات.
لە کاتی ھەولدانم بۆ جیبەجیکردنی ئامۆزگارییەکی بەرپز
یاکوود، وانەیەکی یەكجار گرنگ فێر بووم لە بارە
پالەنەر. فێربوونی ئەم وانەیە بەباشی نزیکەی ھەشت سالی خایاند،
بەلام لە میانەی چەندین مانگی ماندووکردا لە ھەولدان بۆ
دەستپێکی سەرنەگەوتوو و راپورتی ئامۆزگارییە پێکەنیناوییەکان
و شەوانی ئائێسەوودە لەسەر قەنەفەی ھاوڕیکانم و حسابی
خەرجییە زۆرەکانم و سەدان ھەزار وشەی نووسراو (زۆربە
ئەو وشانە کەس نەبخویندوونەتەو). ئەم وشانەی دواتر گرنگترین
ئەو شتانەن کە فێریان بووم لە ژياندا:

ھەستان بە کاریک تەنھا لە ئەنجامی پالەنەر نییە، بەلکوو
ھۆکاریک بۆ دروستبوونی پالەنەریش.

زۆرینەمان سەر دەکەینە سەر کار، ئەگەر پالەنەریکمان ھەبوو
بۆ کارکردن. ئێمە ھەست بەو پالەنەرە ناکەین، مەگەر کاتێک ھەست
بە ئیلاھامیکی پێویست نەکەین. ئێمە وای دادەنێین ئەم ھەنگاوانە بە
زنجیرەیک بەم شیوەیە خوارەو ڕوو دەدات:

ئیلھامی ھەستکردن ← پالەنەر ← کاری ھەزینکراو

نږهه وېستت کارېک نه نجام بدهيت، به لام هه ستت به بوونی
پالنه ريان ئېلهامېک نه کرد؛ نه وا گریمانه ی نه وه دهکیت که توانای
نه و کارهت نییه، گریمانه ی نه وه دهکیت که هیچ شتیک نییه
بتوانیت بیکهیت له بهرامبه ر نه و کاره دا، به و شیوه یه ش ده میتنه وه
تا کوو شتیکې گه وره له هه ستندا روو ده دات که وا دهکات توانای
به ره مه پنهانی بری پتویستی پالنه رت هه بیت بق هه ستانه وه و
نه نجامدانی کارېک.

به لام راستی له باره ی پالنه ره وه نه وه یه بابته که تنها له
زنجیره یه کی سې باز نه یی پیک نه هاتو وه، به لکوو زنجیره یه کی
بیکو تايه.

ئېلهامی هه ستکردن ← پالنه ر ← کار ← ئېلهامی هه ستکردن ←
پالنه ر ← کار (به و شیوه یه به رده وام ده بیت).

کر داره کانت ئېلهامی زیاتر دینه بوون و په رچه کرداری
هه سته کانش هانده رتن بق هه ستان به کاری دواتر. نه گه ر
سوودمان له م زانیاریه وه رگرت، ده توانین سه رله نوې ئاراسته ی
میشکمان به م پتگایه بکه ینه وه:

کار ← ئېلهام ← پالنه ر

نه گه ر پالنه ری پتویستت نه بوو بق روودانی گوړانکاریه کی
گرنگ له ژيانندا، نه وا هه ر شتیک بیت بیکه... هه ر شتیک بیت...
پاشان په رچه کردارت له سه ر نه و کاره ی پی هه ستاویت، بکه ره
نامرازیک بق نه وه ی خوتی پې هان بدهيت.

من نه م بڼه مایه ناو ده نیم «شتیک بکه»، دوا ی نه وه ی خوم
به کارم هینا بق ده ستپیکردنی کاری سه ربه خوی خوم؛ ئیستا
خوینه ره کانم فیر ده کم که به سه رسامی و شله ژاوی دین بق لام
به هو ی پرسپاری «نامیری قیدی» که هه یانه: «چون هه نگاو بق

کار کردن بنیم؟» یان «چون به و گه سه بلیم که من دهه ویت بیمه
هاورینی؟» ههروهه ها به و شیوهیه.

دوو سالم تینه راند به کار کردن له بهر خوم، چهند ههفته به یک
به ردهوام بووم به بین نهوهی شتیکی نهوتو به دهست بهینم، هیچ
هوکاریک نه بوو، جگه لهوهی ترس و دله راوکیم هه بوو له بارهی
نهوهی که ده بیت نهنجامی بدهم، سه ره پای ئاسانییه کی زور بز
دواخستنی هه موو شته کان وهک هه میشه، به لام به خیرایی فیر
بووم که ناچار کردنی خوم له سه ره نهنجامدانی شتیک، نه نانهت
نه گهر نه و شته کاریکی زور سادهش بیت، به خیرایی کاره گهره که
ئاساتر ده بیت. نه گهر له سه رم پیویست بیت که سایتیکی ئیتته رنیت
هه مووی دیزاین بکه مه وه، نهوا خوم ناچار ده کهم به دانیشتن و
دهلیم: «کیشه نییه، ئیستا ته نها به شی سه ره وهی سایتکه که دیزاین
ده کهم»، به لام دواي نهوهی به شی سه ره وهی سایتکه که دیزاین
ده کهم، ده بینم دهست ده کهم به به شه کانی دیکه ی سایتکه که، بهر
لهوهی بزنام چی پرووی داوه: پر دهیم له وزه و دهچمه ناوه روکی
پرورده که وه.

نووسه ر تیم فیریس چیرۆکینک دهگیریته وه که جارینک له
جاران له نووسه ری ههفتا رۆمانی بیستوهه، که که سیک لئی
پرسیوه نهینیی پشتی نهو توانایه ی چیه که ده توانیت به ردهوام
بنووسیت له گهل پاراستنی ئیلهام و پالنه ره کانی که هانیان داوه
بز نووسینه کانی. نووسه ر وهلامی داوه ته وه: «بابه ته که هه مووی
دوو سه ر وشه یه، هه ر چۆنیک بۆم رینک بکه ویت له رۆژیکدا.»
بیرۆکه که نه وهیه که نه گهر خوی ناچار بکات به نووسینی دوو
سه ر وشه، نه گهرچی نهو وشانه ئاست نزم و بینرخیش بن، نهوا
خودی کرداری نووسین پالنه ره که ی بۆ دروست دهکات له زۆربه ی

کاته کاندایا، بهر له وهی له بابته که تینگات، ئه و نووسهره ده بینیت که
هه زاران وشه ی نووسیوه له سه ر کاغه زه که ی بهر دهستی.

کاتیک مرۆف بنه مای «شتیک بکه» جیبه جی دهکات، هه ستنیکی
بۆ دروست ده بینت که شکسته ئینان شتنیکی گرنگ نییه. کاتیک
ههستان به کاریش ده بینته پێوه ری سه رکه وتن له خودی خۆیدا
(کاتیک هه ر ئه نجامیک وه ک پێشکه وتنیک سه یر ده کریت هه روه ها
وه ک کاریکی گرنگ، کاتیکیش سه یری ئه و ئیلهامه ده که ین که
پالنه رمانه بۆ کارکردن وه کوو جۆریک له پاداشت بۆ ئیمه له بری
ئه وه ی وه کوو مه رجیکی پێشوه خته سه یری بکه ین)؛ ئه و ئیمه
هه میشه ئه و هیزه ده بینین که بۆ پێشوه وه پالمان ده نیت. له و کاته دا
هه ست ده که ین ئازادین له وه دا که شکست به ینین، ئه و شکسته ش
وامان لی دهکات به رده وام بین له رۆیشتن. هه روه کوو بنه مای
«شتیک بکه» ته نها یارمه تیمان نادات له سه رکه وتن به سه ر
دهستی دهستی و دوا خستنی کاره کان، به لکوو ئه و پرۆسه یه یه که
له رینگه یه وه به ها نوویه که مان بنیات ده نین. ئه گه ر تو له قه یرانیکی
بونیادیی گه وره دا بوویت و هه موو شتیک به لات وه بێمانا بوو، ئه و
وه لامه که به م شیوه یه ده بینت؛ شتیک بکه (ئه مه کاتیک ده بینت که
به دوا ی رینگایه کدا بگه ڕییت بۆ پێوانه کردنی خۆت، به لام ده بینیت
هه موو رینگاکان داخراون، هه یج زانیارییه کت لا نییه که دواتر چی
روو ده دات و نازانیت ئازاری خۆت ده ده یت به هۆی شوینکه وتنی
خه ونیکی ساخته وه، یان ئه گه ر بزانییت پێوه رینکی باشتر هه یه؛
پێویسته به کاری به ینیت بۆ پێوانه کردنی خۆت، به لام نازانیت چۆن
به کاری به ینیت).

له وانه یه ئه و «شت» ه ی ئه نجامی ده ده یت، ساده ترین کاری
راسته قینه بیت به ئاراسته ی ئه نجامدانی کاریکی تر، له وانه شه ئه و

«شت» ه هه ر شتيگ بيت.

ئايا نىستا تيدهگهيت كه تو له هه موو په يوه ندىيه كانى پيشووتدا
ههچ نه بوويت، جگه له كه سىنگى بىزاركه ر كه هه ست به شياو بوونى
بو بهر كه وتەى زياتر دهكات، هه روه ها تو ده ته وىت په ره بدهيت به
هه ستر دنت به خه لكى و هاوسوزيت له گه لىان؟ كه واته شتيگ بكه!
سه ره تايه كى ساده ده ست پى بكه. ئه وه بكه به ئامانجىكى خوت
كه گوى بگريت بو كيشه ي كه سىنگ و هه ندىك له كاتى خوتى پى
بدهيت بو ئه وهى يارمه تىي بدهيت. ته نها جار يك ئه وه بكه، يان به لىن
به خوت بده كه ده ست پى ده كه يت له و گريمانه يه ي كه تو خوت
سه رچاوه ي هه موو كيشه كانى خوتيت كاتيك خوت ده بىنيته وه به
بىزارى و بيهيوايى، ئه م بىروكه يه به كار بهينه، ئه وكات ده بىنيته
هه ست چو ن ده بىته.

زور كات ته نها ئه وه پىويسته كه تو په به فره كه وا لى بكه يت
بكه وىته سووران: ئه و كار هى پىويسته بو دروستبوونى پالنه ريگ
بو ئه وهى به رده وام بيت. تو ده توانيت ببىته سه رچاوه ي ئه و
ئىلها مه ي پالنه ركه دروست دهكات، تو ده توانيت ببىته سه رچاوه ي
پالنه ركه كات، تو هه ميشه ده توانيت كار يك بكه يت. ئه گه ر به وه
كو تايت هينا كه «ئه نجامدانى شتيگ» بكه يته پىره ريگ بو
سه ركه وتنت، ئه وا شكست ناتوانيت ههچت له گه ل بكات جگه له
پالانت به ره و پيشه وه.

به ندى هه شتم گرنگي وتنى «نا»

له سالى ۲۰۰۹ دا هه موو كه لويه له كانى ناو شوقه كه م كو
كرده وه و به شيكيانم فروشت و به شه كه ي ترشم خسته كوگاوه،
پاشان شوقه كه م جى هشت و كه وتمه پى به ره و نه مريكاي
لاتينى، له و كاته دا ونيلاكي راويژگاريى به ليندان كه دامه زرانديوو؛
خريك بوو جورىك له پيشوازيى لى دهكرا و كه ميك پاره م ليوه ي
دهست ده كه وت له پيى فروشتنى هه نديك دهق و خوله كان له پيى
نيته رنيتته وه. پلانم نه وه بوو له دهره وه بژيم له و به شه زوره ي
دوايى ته مهنم، بى نه وه ي شاره زايى له كلتورى نويدا پهيدا بكم
و سوود له نزميى تيچوونى ژيان وهر بگرم له ژماره يه ك له ولاته
تازه پيشكه وتووه كانى ئاسيا و نه مريكاي لاتين و بتوانم كاره كه م
به هيز بكم. نه وه خه ونى «سهره تايى ديچيتالى» بوو، به هزى
نه وه ي من له ته مهنى بيست و پينج ساليما به دواى سهر كيشيدا
دهكهرام، نه مه هه موو نه و شته بوو كه من له ژياندا ده مويست.
به لام نه و به هايانه ي پلانه كه مى تيوه پيچرا بوو، سهره ياي نه و
سهرنجرا كيشى و پاله وانيتيه ي پيوه ي ديار بوو؛ هه موويان به هاي

به دنيايي وه من هه لگري هه نديک به هام که هاندهرن بو
سه رسامبوون: تينووتی بو بينینی جيهان، هه زکردن به زانینی
زانياريه کانی خه لکی و کلتووره کان، شتيک له خوشه ويستی بو
سه رکینشی له شيوهی کلاسیکی، به لام له گه له وه شدا سینه ریک له
هه سترکردن به شهرم هه بوو که هه موو شتيکی داده پووشی جگه له
خوی. له و کاته دا به ته واوی له بابه ته که تینه گه یشتبووم، به لام نه گهر
به ویت به ته واوی له گه له خوم راستگو بم؛ ده مزانی که به هایه کی
خراب له شوینیک له ژیر شتيکدا خوی شار دو وه ته وه. توانای بینینی
ئه و به هایه م نه بوو، به لام توانای هه ستيپکردنیم هه بوو له ساته کانی
هینوریمدا نه گهر به ته واوی له گه له خومدا راستگو بم.

هاوشان له گهل ههستکردنم به بهرکه وتهیی زیاتر له سه ره تایی بیسته کانی ته مه نمه وه، ئه و قهیرانه راسته قینانه ی له سهاله کانی ته مه نی هه رزه کاریمدا له گه لیان ژیا م؛ گورزه یه ک شتیان بۆ جی هینشتم که خۆم پینوه پابه ند کردبوون. سالانیکی که می پیشتریشم بهر ئی کرد له هه ولدان بۆ قه ره بوو کردنه وه ی که موکو ری و دله راو کنی کۆمه لایه تی که له سالانی هه رزه کاریدا تیایدا ده ژیا م، که نه مه ش وای کردبوو هه ست بکه م ده توانم چاوم به هه ر که س بکه ویت که به مه ویت یی بینم، یان ته و قه له گهل هه ر که سینک بکه م که به مه ویت ته و قه ی له گهل بکه م، یان خۆشویستنی هه ر که سینک که به مه ویت خۆشم بویت، ههروه ها ئه نجامدانی سینکس له گهل هه ر که سینک که به مه ویت سینکسی له گهل ئه نجام بده م، ئیتر بۆچی خۆم په یوه ست بکه م به مانه وه له گهل یه ک هاوڕینی کچدا یان له ناو یه ک یه که ی کۆمه لایه تیدا، یان له ناو یه ک شاردا و یه ک ولاندا و یه ک کلتووردا؟ ئه گه ر توانای ژیا نم هه پیت له سه ر هه ر شتیکی و

تافیکردنه وهی هر شتیک، نهوا پنیوسته له گهل هر شتیکدا بژیم.
ئایا وانییه؟

به پرچه کبیر و به وهسته گه ورهیه و توانام بۆ په یوه ندیکردن
له گهل هه موو جیهان؛ دهستم کرد به گه شتکردن به نیو ولاتان و
زه ریاکاندا که پینج سالی خایاند وهک نه وهی یاری بازه لدان
بکه، له ماوهی نهو سالانه دا په نجا و پینج ولات گه رام، دهیان
هاوریم بۆ دروست بوو و خۆم له باوهشی ژمارهیهک له ئافره تاندا
ده بینیه وه که زوو زوو ده مگورین، به لکوو هه ندیکیانم له بیر ده کرد
کاتی له ولاتیک ده چووم بۆ ولاتیک تر.

ژیانیک نامۆ و پراوهر و سه رنجراکیش بوو، هه روه ها پر بوو
له نه زمونی گه وره سه ره رای حاله تی «فرین» ی ږوکه شانه بۆ
سپکردنی ئازاره نیترا وه کانم. نهو نه زمونانه بۆ من زور قول
بوو، به لام له هه مان کاتدا بیتمانا بوو، هه تا نه مپوش هر به و
شیوهیه ن له لام. به شیک له گرنگترین وانه کانی ژیانم له وپوه فیر
بووم و هه ندیک له و ساتانه بوونه هوی دروستیوونی که سایه تیم
له میانه ی گه شته کانم له و ماوهیه دا، به لام له هه مان کاتدا به شیک
له زورترین قوناغه کانی کات و وزه به سه ربردنیشی له خو گرتبوو.
نیستا له نیویۆرک ده ژیم، خانوو و که لوپهل و وه سلای کاره با و
هاوسه رم هیه، هیچ یه کیک له و شتانه به نایاب و سه رنجراکیش
دانانریت. من پیم خو شه کاره کان به و شیوهیه بن، له بهر نه وهی
گه وره ترین وانه که له نه زمونه کانمه وه فیری بووم له دوا ی هه موو
ساله هه ژینه ره کان؛ به م شیوهیهیه: ئازادیی ره ها، خوی له خویدا
هیچ مانایه کی نییه!

ئازادی؛ هه لی به ده ستهینانی بریکی زور له واتا به مروف
ده به خشیت، به لام خودی ئازادی مه رج نییه شتیک و اتاداری تیدا

بیت. له کوتاییشدا ره تکرده وهی هه ندیک له هه لېژاردنه کان، تاکه
ریگا ده بیت بو هینانه نارای واتا و گه یشتنی مروف بهو قوناغهی
ههست به گرنگی ژیا نی بکات، واته نه مه ته سکرده وهی مه ودای
نازادییه، نه ویش بریتییه له هه لېژاردنی مروف له ژیا نی دا بو نه وهی
پابه ندی یهک شوین و یهک بیرو باوه ر بیت یان... یهک کهس!

نه م تیکه یشتنه م بو دروست نه بو، دوا ی نهو چهند سالی
گه شته کانم نه بیت. هه روهک له زور بهی زیاده ره ویکرده کان له
ژیا نی دا بو دهاد، پیویست ده بیت خوتی تیدا نقوم بکهیت بو
نه وهی بزانیته که نه وه به خته وهرت ناکات. نه مه بوو گه شتکردن
به لای منه وه. له گه ل گه یشتنم به ولاتی په نجا و سیه م، پاشان
په نجا و چواره م، پاشان په نجا و پینجه م، بوم ده رکوت که که می
نه زمونه کانم، له گه ل نه وهی نه زمونی مه زن و وروژینه ر بوون،
به لام ناوه ر وکیکی راسته قینه یان هیه. له کاتیکدا نهو هاو پیا نه م
که له نیشتمان جیم هیشتبوون، جیگیر ده بوون و ژیا نی ده هینا
و خانوویان ده کپی و کاته کانیا نی ده به خشی به دامه زرا ندنی
کومپانیای گرنگ یان مه سه له سیاسیه کان، به لام من له و کاته دا
له ده رچه یه کی خیرای ئاسانه وه باز م ده دا بو ده رچه یه کی خیرای
ئاسانی تر.

له سالی ۲۰۱۱ دا گه شتم کرد بو سان بترس بۆرگ له پروسیا،
خواردنه که ی خراپ بوو، هه روه ها که شو هه وای ناخوش بوو (به فر
به مانگی ئایار دا؟ سو عبهت ده که ن؟)، شوقه که شم خراپ بوو،
هیچ شتیکی باشم نه بی نی، نرخه کان زور گران بوون، خه لکه که ی
وهک لاشه یه ک و بوون بو نیکی نامو یان لی ده هات، که سم نه بی نی
زه رده خه نه یه ک بکات، هه موویان شه رابی زوریان ده خوارده وه...
به لام من نه مه م پی خوش بوو، گه شته که م بو نهو شاره؛ یه کیک

بوو له باشتريڼ گه شته کانم.

له کلتوري ډووسيدا برېڅ له راشکاويي توندی تيدايه که
خوړئاواييه کان به شيوه يه کی هه له لني تیده گن، له وئ هیچ شويڼیک
نييه بؤ دهربرېڼی سوزی ساخته و نه ده بنواندن له دهربرېڼدا که
لای خومان وهک توري جالالوکه له هه موو شويڼیکه وه پيچی
خواردووه. له وئ مرقه کان بؤ که سانی بېگانه زهرده خنه ناکن،
که ر حه زی له شتيک نه بیت؛ خوی وا دهرناخت که حه زی ليه تي.
له ډووسيا نه گهر شتيکی بيغه قلانه هه بوو؛ نه وه تو پنی ده لنييت
بيغه قلانه يه، نه گهر که ستيکی سووک و بيغه قلت بيڼی؛ پنی ده لنييت
نه وه سووک و بيغه قله، نه گهر کچيکت دوزيه وه و بؤت دهرکه وت
له گه ليدا کاتيکی خوش به سهر ده به يت؛ پنی ده لنييت پنی سهر ساميت
و کاتيکی خوشی له گه لدا ده به يته سهر، جياوازی نييه نه و کچه
هاورېت بیت يان بېگانه بیت يان ژنيک بیت ته نها پيچ خولهک بیت
له سهر شه قاميک بيڼيبييت.

له ماوهی هه فته ی يه که مم له وئ، به راستی هه موو نه و شتانه م
به بېزارکه ر ده بيڼی.

چووم بؤ خواردنه وهی قاوه له گه ل کچيکی ډووسی، له دواي
سی خولهک دانېشتنمان به يه که وه؛ کچه که به شيوه يه کی نامق
سهری کردم و پنی وتم نه وهی وت؛ شتيکی بيغه قلانه بوو.
خه یک بوو ده چوومه. ناو قاوه که وه، له قسه که يدا هیچ شيوه يه کی
دوژمنکارانه م به دی نه کرد، به لکوو به شيوه يه کی وتی وهک نه وهی
راستيه کی له راستيه ئاساييه کانی ژيان بخاته ډوو، وهک نه وهی
باس له که شوه وای نه و ډوژه بکات يان ژماره ی پيلاوه کانی...
به لام من هه ر حه په سابووم، نه مه ش له بهر نه وهی ئيمه له خوړئاوا
نه م راشکاوييه تا ئاستيکی زور به په فتاريکی دوژمنکارانه دهرانين،

هه نایبته نهگه له لایه نه سینکه وه بیهت که ماوهیهکی کورته
بینیوته، بهلام بابته که له وێ له گهل هه مووان به و شینویه بوو،
هه موویان به درێژی کات قسه کانیان راسته وخو بوو، له نهجامی
نه مه شدا مینشکم که له سه ره شینوازی خورئاوایی بهرنامه پێژی
کرا بوو؛ وا ههستی ده کرد که له هه موو لایه که وه هینشی له سه ره،
ههستم به که مبی ناسایش کرد که له هه ندیک حالت و بارودوخدا
هه لده چوه سه ره وه که سالانیک بوو شتی وام نه بینیبوو.

بهلام هه فته کان به دوای یه کدا بۆیشتن و له گهل پاشکاوایی
بۆسیدا راهاتم ههروهک چون راهاتم له گهل ئاوابوونی خور
له نیوهی شه ودا و راهاتم له گهل خواردنه وهی قودکا که له وێ
ده خورایه وه وهک چون ئاوینکی سارد ده خویته وه. له و کاته دا
تیگه یشتم له راستی بابته که: نه وه ده ربړینیکی پروته که هیچی
تیکل ناییت، نه وه راستگویی به ته وای مانای وشه که، ههروه ها
په یوه ندیکردنه به بن هیچ مه رجیک و بن هیچ پابه ندکردنیک و
هیچ پالنه رینکی شاراوه... هیچ که سیک وا مامه له ت له گهل ناکات
وهک نه وهی بیه ویت شتیکت پێ بفروشین، هیچ که سینکیش هه ولی
بینومیدانه نادات بۆ نه وهی ببیته جینی سه رنجی خه لکی.

له دوای چه ند سالنیک له گه شتی به رده وام، به جۆریک چووم بۆ
دوورترین شوینه کان له ئه مریکا وه و ژیا م. بۆ یه که م جار تامینکی
تایبه تی نازادی: توانای و تنی نه وهی ده بیینم یان ههستی پێ ده که م،
بن نه وهی ترسم له هیچ کاردا نه وهیه ک هه بیت، نه مه جۆریکی نامۆ
بوو له نازادبوون له پێی قبولکردنی په تکردنه وه، له بهر نه وهی
من که سینکم که زۆرینه ی ته مه نم بینه ش بووم له و جۆره له
ده ربړینی روون و پاشکاو (له نهجامی ژیا نیکی خیزانی پێ له
ههسته کپکرا وه کان له سه ره تا وه، پاشان له پێی خۆ ده رخسستم به

متمانه به که وه که زور به وردی به ره هم هینابوو، نه مه سه رخوشی
کردم وهک نه وهی جوریک بیت له باشتترین جورهکانی فودکا.
نه مانگهی له سان بترس بزرگ بووم؛ وهک هه وره برووسکه
به خیرایی تینه بوی، کاتیک ماوه که ته و او بوو؛ هه ستم ده کرد حز
ناکه م جینی بهیلم.

گه شتردن ئامرازیکی نایابه بۆ گه شه پیدانی خود، چونکه له
به هاکانی کلتووری؛ خوت داده مالیت و ده بینیت که کومه لگایه کی
تر ده توانن به به های ته و او جیا وازه وه بژین، له وه شدا سه رکه وتوو
بوون به بی نه وهی تاکهکانی رقیان له خویان بیت. نه م به ریه ککه وتنه
بۆ به های کلتوری جیا واز و به پنه وره جیا وازه کانه وه، ناچارت
ده کات پیداوونه وه به و شتانه دا بکهیت که له زیانتدا به لاته وه
بوون بوون، هه روه ها به بیرکردنه وه له وهی شیوازی زیانت مه رج
نییه باشتترین شیوازی بیت بۆ زیان. له م حاله تهی مندا، برووسیا وای
کرد چاوینک به په یوه ندییه کانم به سۆزی ساخته وه بگنر مه وه که
له ناو کلتووری ئینگلیزیدا زور باوه، وای کرد له ناخمدا پرسیار
بکه م که ئایا نه مه وا ده کات هه ریه ک له ئیمه به رامبه ر نه وانی تر
که متر هه ست به نارامی بکهین و که متر بتوانین په یوه ندییه کی
دۆستانه له گه لیان دروست بکهین.

له بیرمه رۆژینک له گه ل نه و که سه ی فیری زمانی برووسی
ده کردم، گفتوگۆی نه م شیوازه م کرد. نه و بیردۆزینکی له لا بوو
که سه رنجی راکیشام، به هۆی نه وهی برووسه کان چه ندین نه وه
له ژیر سایه ی شیوعیه تدا ژیاون؛ هه له ئابوورییه کان له به رده میاندا
که م بوون یان هه ر نه بوون، سه ره رای نه وهش زیندانی کرابوون
له چوارچینه ی کلتووری ترسدا، به لام کومه لگهی رووسی نه ویه یان
دۆزییه وه که متمانه به نرخترین دراوه. بۆ نه وهی متمانه بنیات

بنیت؛ پیوسته راستگو بیت، ئەمە واتە تو کاتیک کاره خراپه کان ده بنیت؛ به دهه بیلیت، بئ ئەوهی هیچ داوای لیبووردنیک بکهیت. خستنه پرووی ئەم جۆره له حهقی رهق له لایه خه لکه وه سوودی هه بووه له بهر هوکاریکی ساده، ئەویش ئەوهیه کاریکی پیوست بووه له پیناو مانه وه: پیوسته بزانیته کئ متمانه ی پی ده کریت و کئیش ناتوانیت متمانه ی پی بکهیت، پیوسته له سهرت به خیرایی ئەوه بزانیته.

مامۆستا پرووسییه کهم بهردهوامه له پروونکردنه وهی بیرۆکه کهی و ده لیت له خۆرئاوای «ئازاد» هه لی زۆری ئابووری بهردهسته، به لکوو لیشاویک له هه لی ئابووری بوونی ههیه که وا ده کات به به هاترینیان بۆ خۆت هه لبژیریت به ریگایه کی دیاریکراو، ته نانه ت ئه گه ر ئەو ریگایه ش ساخته بیت، له بریی ئەوهی وه کوو پرووسه کان هه لسوکه وت بکهیت، متمانه به های خۆی له ده ست داوه، ئیستا پرووکه شه کان و توانای په و اجبه یدا کردن بووه ته پر قازانجترین ریگا، ئیستا زانیاری پرووکه ش له لای ژماره یه کی زۆری خه لک سوودی زیاتری هه بووه له و زانیاریه چه سپاوانه ی له لای ژماره یه ک له خه لکی بوونی ههیه.

ئەمە وای کردوو پیوه ری به کاره یئراو له کلتوو ره خۆرئاواییه کاندایه بیت به دهه خه لکییه وه پینکه نیت و قسه ی نه رمونیان به رامبه ر بکهیت، ته نانه ت ئه گه ر پیشت خۆش نه بیت ئەو کاره بکهیت، هه روه ها درۆی بچووک بکهیت و هاو راییت بۆ که سینک ده رب ریت که له راستیدا له گه لی هاو راییت، ئەمە وای کردوو هه ندیک شت بکرن که له راستیدا پیوستیان پی نیه. شیوازی بازاری ئابووری، هانده ره بۆ ئەم جۆره له خه له تاندن، به لام لایه نی خراپه له خۆرئاوا ئەوهیه که تو هه رگیز نازانیت،

ئایا دهكریت متمانهیهکی تهواو بهو كهسه بكهیت كه قسهی لهگهله دهكهیت، بهلكوو ئهم شینوازه ههندیک جار لهنیوان هاورپی راستهقیینهكانیشدا پیاده دهكریت، تهناوته لهنیوان ئهندامانی یهك خیزان. له خۆرئاوا خۆت لهژیر فشاریکی گهردهدا دهبینتهوه بۆ ئهوهی سههرنجی ئهوانی تر رابكیشیت، كه وا دهكات خهلكی سههرلهئوی ههموو كهسایهتی خویان وینه بکیشنهوه لهسههر شینوازی ئهوه كهسهی مامهلهی لهگهله دهكهن.

رهتکردنهوه ژيانته باشتر دهكات

وهك دريژكراوهیهك بۆ كلتوورهكهمان، كلتووری ئهرینیوون/ بهكاربردن، زۆریك له ئیمه تهلقین دهكریت به بیروباوهریك كه كورتهكهی دهلیت پیویسته لهسههرمان ههول بدهین ئهزیتی بین و به شیوهیهکی بنچینهیی ههموو شتیك قبول بکهین تا ئهوپهپی توانامان، ئهمه بهردی بناغهی زۆرینهی ئهوه کتیبانهیه كه ناویان ناو «کتیبهکانی بیرکردنهوهی ئهرینی»: کراوه به به پرووی ههلهکاندا، رازی به، به ههموو شتیك و به ههموو كهسیك بلی «بهلی».

بهلام پیویسته شتیك رته بکهینهوه، ئهگهرنا بهبیمانیی كات بهسهه دهبهین، ئهگهر شتیك نهبیته باشتر بیته له شتیکی تر، یان له شتیکی تر خوازاوتر بیته لهلام. ئیمه كهسانیکی بهتالین و ژیانیکمان ههیه كه هیچ مانایهکی نییه، ئیمه كهسانیکین بهبی بهها و ژیانیک دهبهیته سهه كه هیچ ئامانجیکی تیدا نییه. زۆر جار خۆدزینهوه له رهتکردنهوه (رته بکهمهوه و رته

بکریه وه) ده خرینه بهرده ممان وه کوو ریگایه ک که ههست بکهین
 له دۆخیکی باشتر داین، به لام خودزینه وه له رهتکردنه وه نهو
 خوشحالییه کورت مهودایهت پین ده دات به هوی دوورخستنه وهت
 له ورده کاری و بی هیچ سه رنجدانیک له سه ر ئاستی دوورمه ودا.

ئه گهر نرخاندنیک راسته قینهت ههیه بۆ شتیک، پیویسته له سه ر
 نهو شته کورت ههلبیت، ئاستیک له دلخووشی و مانا ههیه له
 زیانتدا پنی ناگهیت، مه گهر دهیان سال وه به رهینان له وزه و
 کاته کانتدا بکهیت له یه ک په یوه ندیدا یان له یه ک پیشه دا یان له
 یه ک ئاره زووی هونه ریدا، تو ناتوانیت ئه و هه موو ساله بۆ ئه و
 شته ته رخان بکهیت، به بی رهتکردنه وهی هه ندیک هه لپژاردنی تر.

هه لپژاردنی به هه یه ک بۆ خۆت؛ پیویستی به رهتکردنه وهی
 به هاگانی دیکه ده بیت، ئه گهر بریارم دا هاو سه رگیرییه که م
 گرنگترین بهش بیت له به شه گانی ژیانم، ئه مه (به ئه گه ریکی زور)
 مانای ئه وهیه ئاههنگی شه وانه و سه رخۆشیوون نا که مه به شتیک
 له ژیانم، هه روه ها ئه گهر بریارم دا خۆم بریار بۆ خۆم بدهم
 له پوانگهی توانای خۆم بۆ دروستکردنی په یوه ندیی کراوه که
 پشت به بازیوونی دوولایه نه بیه ستیت، ئه مه واته من پشتکردن له
 هاو پیکانم و خراپه کردن به رامبه ریان له پاشه مله رهت ده که مه وه،
 ئه مانه هه موویان بریاری ته ندروستن، به لام له هه ر پینچیکدا
 پیویستی به رهتکردنه وهیه ک ههیه.

بیرۆکه که لیره دا چه شار دراوه: پیویسته له سهر هه موومان
 گرنگی به شتیک بدهین بۆ ئه وهی بتهوانین به ههیه کی تیدا ببینین، بۆ
 ئه وهی له بابته تیک له بابته کاندایه ها ببینین، پیویسته له سه رمان
 ئه وهی تیدا نییه؛ رهتی بکهینه وه. پیویسته هه موو شتیک رهت
 بکه مه وه که (س)ی تیدا نه بیت، ئه گهر ویستم (س) بکه م به به هه یه ک

بۇ خوم.

ئەم رەتکردنەوہیەش بەشینکی پنیویست و جیانەکراوہیە لە
پاریزگاریکردنمان لە بەهاکانمان، واتە لە شووناسمان، ئیمە خومان
دیاریی دەکەین کە چی رەت دەکەینەوہ، بەلام ئەگەر هیچ شتیکیان
رەت نەکردەوہ (لەوانەییە ئەوہ لە ئەنجامی ترسانمان بێت لەوہی
ئیمەش رەت بکرتینەوہ)؛ ئەوہ واتای ئەوہیە بەرہایی ئیمە هیچ
شووناسیکیان نییە.

بەلام حەزکردن لەوہی خوت لە رەتکردنەوہ بدزیتەوہ
تیچووەکە ی ھەرچەندیک بێت، حەزکردن لە خۆدزینەوہ لە
دووبەدووبوونەوہ و ململانئ، حەزکردن لە ھەولدان بۆ رازیبوون
بە ھەموو شتیکی بەیەکسانی و کاریک بکەیت کە ھەموو شتەکان
گونجاو و ھەماھەنگ بن؛ ئەمانە حالەتیکی قوول و پێسن لە
شیوەکانی ھەستی بەرکەوتەیی زیاتر، لە کاتیکیدا خاوەنی ئەم
ھەستکردنە بە بەرکەوتەیی زیاتر؛ وای دەبینن کە شیاوی ئەوہن
بە درێژایی کات خۆیان وەک کەسینکی نایاب ببینن، دەبینن خۆیان
لە رەتکردنەوہی ھەموو شتیکی دەدزنەوہ، لەبەر ئەوہی ئەو
رەتکردنەوہیە وا دەکات ھەست بە خراپە بکەن، یان وا دەکات
کەسانی تر لە دەورووبەریان ھەست بە خراپە بکەن. لەبەر ئەوہی
ئەو کەسانە خۆیان لە ھەر رەتکردنەوہیەکی بەدوور دەگرن؛
ژیانیکیان دەبێت بەبێ بەھا، ژیانیک کە ملکەچە بۆ چیژ و پوچوون
لە خوددا، ئەوانە گرنگی بە هیچ شتیکی نادەن جگە لە مانەوہ لەو
ھەستەیاندا بۆ ماوہیەکی زیاتر و جگە لە خۆپاراستنیان لە حالەتی
شکستە مسۆگەرەکان لە ژیانیدا و خۆدەرخستن بە شیوەیەکی کە
ھیچ جۆریک لە جۆرەکانی ناپەھەتی نازانن.

رەتکردنەوہ؛ کارامەییەکە لە کارامەییەکانی ژیان، کارامەییەکی

گرنگه، به لکوو گرنگیه که ی به کلاکراوه یه. هیچ که سینک نایه ویت له په یوه نندییه کدا گیر بخوات که دلخوشی ناکات، هه روه ها که س حه ز ناکات له کارینکدا گیر بخوات که پیی خوش نییه و باوه ری پیی نییه، هیچ که سینک نییه بیه ویت که نه توانیت ئه وه بلیت که بیرى لى ده کاته وه.

به لام خه لکی له واقعدا ئه و شتانه هه لده بژیرن، ئه وان به درېزایی کات ئه و شتانه هه لده بژیرن!

راستگویی داخوازییه کی سروشتیه لای مرقه کان، به لام به شیک له وهی که راستگو بین له ژیانماندا، له وه دا خوی ده بینته وه که رازی بین به وتی «نا» و رازی بین به بیستنیشی، به م ریگایه ش ره کردنه وه؛ په یوه نندییه کانمان باشتو ده کات و ژیانی هه ستیاریمان ته ندروستو ده کات.

سنوور

له سالانی ژوودا دوو هه رزه کار هه بوون؛ کوپیک و کچیک، دوژمنایه تییه کی توند له نیوان خیزانه کانیاندا هه بوو، به لام کوپکه چوو بۆ ئاهه نگیک که خیزانی کچه که سازیان کردبوو، چونکه حه زی له شتی بیعه قلانه بوو، کچه که بینیی فریشته ی ئاره زووه کانی گورانیه سازگاره کانی بۆ وت که باسی له مینه یه تی ده کرد و که وته داوی خوشه ویستی ئه و کوپه وه. به و شیوه یه رووداوه که هاته ئاراهه. برپاریان دا به یانی پوژی دواتر به یی دواکه وتن هاوسه رگیری بکه ن، چونکه وهک ده زانن ئه مه بابیه تیکی ته راو کرداری بوو به تیروانین بۆ ئه وهی که خیزانی هه ریه که یان هیچی نه ده ویست جگه له سه ربپینی ئه وی تریان. کات چهند پوژیک باز

دهدات بۇ پيشه ره، نهو دوو خيزانه به بابتهى هاوسه رگيرييه كه دهزانن و زور تروپه دهبن. پاشان هاوپتيه كي نهو دوو هاوسه ره تازه يه دهمريت و كچه كه زور خهفته ي بۇ دهخوات و مادده يه ك دهخواته وه كه به هوييه وه دوو پوژى تهواو خهوى ليده كه ويته، به لام نه وه ي جتي داخه نهو دوو هاوسه ره بچكوله يه هيشتا فيزي شيوازه كانى په يوه نديكردنى پوون له نيوان هاوسه راندا نه بوو بوون و كچه كه بيرى چوو به ميرده تازه كه ي بليته كه نهو مادده يه دهخواته وه، نه مهش وا دهكات نهو گه نجه بكه ويته هه له وه و وا بزانيت كه نهو حالته ي بيھوشبوونه ي كه ژنه كه ي به سهر خوى هيتاوه؛ حالته يكي خوكوشتنه. گه نجه كه به تهواوى عه قلى له دهست دهدات و خوى دهكوژيته، به گوماني نه وه ي لهو جيھانه ي ديكه له گه لي بيته... يان شتيكي لهو جوړه. پاشان دواى دوو پوژ كچه كه له حالته ي بيھوشبييه كه ي هه لدهستتته وه و ده بينيت كه ميرده كه ي له خهفته ي نهو خوى كوشتووه و هه مان نهو بيروكه يه ي به ميتشكي كوپره كه دا هات، به ميتشكي نه ميشدا ديت و خوى دهكوژيت تاكوو لهو جيھانه ي ديكه به يه ك بگه نه وه. چيروكه كه كوټايى هات!

شانوگه رى (پوميؤ و جوليت) به هاوواتاي «پومانسيهت» ي ناو پوشتنييري نه مپومان داده نريت. خه لكى وا سه يري دهكهن كه يه كه م چيروكي خوشه ويستيه لهو جيھانه ي به ئينگليزي قسه دهكات، واى داده نيت كه نمونه يه كه و عاشقه كان چاوى لي دهكهن، به لام كاتى تيده گه يت له وه ي له چيروكه كه دا پروو دهدات؛ ده بينيت كه نهو دوو هه رزه كار به تهواوى شيت بوون، خوښيان ته نها له بهر نه وه كوشتووه كه به هانه يه ك بيت بۇ نهو شيتييه يان كه تووښيان بووه.

دارسون كسر پنى وايه شكسپير چيروكي پوميؤ و جوليتي

نەنوووسیووە بۆ ئەوەی خۆشحالی بۆ پۆمانسیەت دەرببریت، بەلکوو
بۆ ئەوە بوووە گالتەى پى بکات و بیئەقلىیە پەهاکەى دەربخات.
شکسپیر نەویستوووە شاتۆگەرییەک بێت بۆ بەرزپاگرتنى
خۆشەویستى، بەلکوو بەتەواوى پێچەوانەکەى ویستوووە. تابلویەکی
گەرە بە گلۆپی درەوشاوەى نیۆن کە لى نووسراوە «دوور
بکەوەرەو»، ئەو شریتە زەرەدە دەورى داووە کە پۆلیس دايدەنیت
و لى نووسراوە «ئەم شریتە تێمەپەرینە».

لە میانەى بەشى ھەرە زۆرى میژووی مرقایەتیدا، ھیچ کاتیک
وێکوو ئیستا خۆشەویستى جینگای شانازیکردن نەبوو. لە راستیدا
خەلکی گەراونەتەرە بۆ ناوەرێستەکانى سەدەى نۆزدە، یان شتیکی
لەو شیوەیە، پێیان وایە خۆشەویستى ھیچ پتویستییهکی نییە و
بە بەرەستى دەروونى چاوەڕوانکراوى مەترسیدارى دەبین
کە دیتە پێى بابەتە گرنگترەکانى ژيان لە شیوەى کارکردنى
باش لە کشتوکالدا، یان ھاوسەرگیرىکردن لەگەڵ کەسێک کە
پانەمەپێکی گەرەى ھەبێت! زۆر کاتیش کوڕ و کچە گەنجەکان
ناچار دەبن واز لە ئارەزوو پۆمانسییەکانیان بەین لە پێتێ
ھاوسەرگیرىکردارى لە پووی ئابوورییەو، کە دەکرێت ئەم
بابەتە سەقامگیرىکردارى زیاتر بە خۆیان و خێزانەکانیان ببەخشیت.
بەلام ئەمەربۆ ئێمە ھەلە زۆر دەکەین کاتیک ئەم جۆرە
لە خۆشەویستى شیتانە، دیاریکراویکە لە دیاریکراوەکانى
کلتورەکەمان. ھەتا خۆشەویستى پۆمانسییش زیاتر درامى
بێت، ئەو بەشتەرە! جا ئەگەر لە چیرۆکی خۆشەویستى پەيوەست
بە بین ئافلیک کە دەچیت بۆ لەناوبردنى ئەو ھەسارۆچکەى تا
زەوى پزگار بکات لە پێتێ ئەو ئافرەتەى خۆشى دەوێت، یان ئەو
خۆشەویستىیەى کە وای کرد میل جیپسۆن لە کاتى ئەشکەنجەدانى

تاكوو مردن لەلايەن ئىنجىلىزەۋە وىنەي ژنەكەي بەيىنئىتە پىش چاۋى
خۇي كاتىك دەستىرىژىي دەكرىتە سەر و پاشان دەكوژرىت، يان
خۇشەۋىستىي ئەو جنۇكە بچووكەي دەستبەردارى نەمريەكەي
دەبىت بۇ ئەۋەي لەگەل ئاراگون بەيىنئىتەۋە لە فىلمى (پادشاى
ئەنگوستىلە)، يان ھەر شىتىك لەو كارە كۆمىدىيە پۇمانسىيە
بىنەقلاننەي كاتىك جىمى فالون ھەلدەستىت بە ساختەكردنى بلىتى
يارىيەكانى تىپى (رېد سووكس)، لەبەر ئەۋەي (درو بارىمۇر) چەند
پىداۋىستىيەكى ھەيە، يان ھەر شىتىكى ھاۋشىۋەي ئەۋە.

ئەگەر ئەم شىۋەيە لە خۇشەۋىستىي پۇمانسى شىتىكى ۋەكوو
كۆكايىن بوۋايە، ئەۋا ئىمە ھەموومان (ۋەك كلتور) ۋەكو تۇنى
مۇنتانا دەبوۋىن لە فىلمى (سكارفىس): پووخسارمان لە كىۋىك
لەو كۆكايىنەدا نقوم دەكرد و ھاۋارمان دەكرد: «بە ھاۋرىكەم بلىن
چۇنى!»

كىشەكە ئەۋەيە لىرەدا ئەۋەمان بۇ دەردەكەۋىت كە ئەو
خۇشەۋىستىيە پۇمانسىيە؛ شىتىكى ھاۋشىۋەي كۆكايىنە، بگرە تا
ئاستىكى مەترسىدار ھاۋشىۋەي كۆكايىنە، ئەو ھەمان ئەو بەشانەي
مىشكىمان دەوروۋىنئىت كە كۆكايىن دەيورۋوژىنئىت، ۋا دەكات لە
بەرزىدا بقرىت و ھەستىكى جوانت بۇ دروست بىت لە دەرەۋەي
كات، بەلام كۆمەلىك كىشەت بۇ دروست دەكات زىاتر لەۋەي
چارەسەرى بكات، ھەرۋەكوو كۆكايىن ھەمان كارت لەسەر دەكات.
پاشان بەشى ھەرە گەۋرەي ئەو پەگەزانەي خۇشەۋىستىي
پۇمانسى لە پىشتەۋە ھەۋلى بۇ دەدات (خىستەپروۋى پۇمانسىيەتى
سۆزدارى كە ھەستەكان دەجوۋلىنئىت، ھەرۋەھا ئەو حالەتە
بىسەرۋبەرە شىتانەيە لە ژيانەۋە و خەمۇكىي كتوپر)، ناتەندروستە
و دەربىنئىكى راستەقىنەي خۇشەۋىستى نىيە، لە راستىدا ھەموو

زویه هیچ نین جگه له شیوهیهکی تر له ههستکردن به بهرکهوتیهی
ریتر، که له ریی په یوهندییه سوزداریییه کانه وه له گهل خه لکی
هه ده که ویت

هه زانم نیسنا بیر له چی ده که نه وه: نه م قسانه وا ده کات وهک
که سیکي بیزار که ده ربکه وم نهک زیاتر، نه م که سه کییه که نه و
سه خرایانه ده کات له باره ی خوشه ویستی رومانسییه وه؟ به لام...
تا کوتایی گویم بو بگرن.

له راستیدا شیوازی ته ندروست و شیوازی ناته ندروست
له خوشه ویستیدا هیه، خوشه ویستی ناته ندروست له سه ر
بوونی دوو کهس وه ستاوه که هه ولی خوده ربازکردن ده دن له
کیشه کانیاں له رینگای ده ربیرینی هه ستوسوز و له بهرام بهر یه کتردا،
به ده ربیرینیکی تر: هه ریه که یان نه وی تر وهک ده ربازکه ریک به کار
دینن، به لام خوشه ویستی ته ندروست له سه ر بوونی دوو کهس
وه ستاوه که هه ریه که یان ده زانیت کیشه کانی چین و دانیان پیدا
ده نیت و مامه له ی له گهل ده کات به یارمه تیی نه وی تر.

جیاوازی نیوان خوشه ویستی ته ندروست و خوشه ویستی
ناته ندروست ته نها له م دوو خاله دایه:

ناستی قبولکردنی بهرپرسیاریتی به شیوهیهکی باش له لایه ن
هه ریه ک له لایه نه کانی نه و په یوهندییه وه.

ناماده کی هه ریه که یان له خسته نه پرووی ره تکرده وه بهرام بهر
هاویه شه که ی و رازیوون به ره تکرده وهش.

له هه شوینیک په یوهندییه کی ژده راوی ناته ندروست هه بیت،
ههستکردنیکي که م و لاواز به بهرپرسیاریتی لای هه ردوولا
بوونی هیه، هه روه ها نه بوونی توانا بو ره تکرده وه و رازیوون
به ره تکرده وه، به لام له هه شوینیک په یوهندییه کی ته ندروست

هه بیت که خۆشه ویستی راسته قینه ی تیدا بیت؛ سنووریکي پروون له نیتوان ئه و دوو که سه و به ها کانیاندا ده بیت، هه روه ها گۆر په پانیکی کراوه هه یه بۆ په تکرده وه و پازیبوون به په تکرده وه هه ر کاتیک که په تکرده وه پیویست بیت.

مه به ستم له وشه ی (سنوور)، کیشانی هیلیکه له نیتوان بهرپر سیاریتی ئه و دوو که سه له کیشه کانیان. ئه و که سانه ی له په یوه ندیه کی ته ندرو ستدا ده ژین که سنوور هکانی پروون و به هیزن؛ بهرپر سیاریتی به ها و کیشه کانیان ده گرنه ئه ستق و خویان به بهرپر س نازانن له به های هاوبه شه کانیان و کیشه کانیان، به لام ئه وانه ی له په یوه ندیه کی ژه هراویدا ده ژین؛ ئه و جۆره سنوورانه تیایدا زۆر لاوازن یان هه ر نین، ئه و که سانه هه میشه له هه ولدان بۆ خۆدزینه وه یان له بهرپر سیاریتی له کیشه کانیان و خویان به بهرپر سیار ده زانن له کیشه ی هاوبه شه کانیان.

شیوه ی ئه و سنوور ه لاواز و خراپانه چۆن؟ ئه مه چه ند نموونه یه که.

«ناتوانیت جگه له من، له گه ل هاوپی کانت بچیته دهره وه. تو ده زانیت من زۆر غیره ده که م، پیویسته له گه ل من له ماله وه بمینیته وه.»

«هاوپی انم له شوینی کاره که م بیعه قلن، هه میشه له گۆبوونه وه کان دوام ده خه ن، چونکه پیویسته له سه رم بویان شی بکه مه وه که چۆن کاره کانیان بکه ن.»

«ناتوانم باوه پ بکه م که چه نده له به رده م خوشکه که مدا بیعه قل دهرتخستم، ئیتیر له مه ودوا هه رگیز دژایه تیم مه که کاتی که خوشکه که م لیږه بوو.»

«ده مه ویت برۆم بۆ ئه و کاره له میلواکی، به لام دایکم هه رگیز

ئىم ئابوورىت نەگەر بىچىم بو شويىنىك كە تا ئو ئاستە لىنى دوور
م.

«دەتوانم لەگەلتدا بو ژووانىك بىمە دەرەو، بەلام داوات لى
دەكەم سىندىي ھاورىم ئاگادار مەكە! ئو ھەست بە دلەراوكنىيەكى
راستەقىنە دەكات، كاتىك بزانىت من ھاورىي كورم ھەيە و ئو
نىيەتى.»

لە ھەر سىنارىيەك لەو سىنارىيەكاندا دەبينىن كە قسەكەر؛
خوى وەك بەرپرس لە كىشەكانى بەرامبەر دەخاتە روو، يان
ھەستەكان، نەك كىشەكان و ھەستەكانى خوى، يان داوا لەبەرامبەر
دەكات كە بەرپرسىارىتتى كىشەكانى ھەلبىگريت (يان ھەستەكانى).
بە شىوہەكى كشتى ئو كەسانەى ئەم جۆرە ھەستى زىادە
بەركەوتەيان ھەيە، دەكەونە يەككىك لەم تەلانەوہ لە ميانەى
پەيوەندىيە سۆزدارىيەكانياندا، يان چاوپرەن لايەنى بەرامبەر؛
بەرپرسىارىتتى كىشەكانى ئەمان ھەلبىگريت: «حەزم دەكرد
پشوى كوتايى ھەفتەيەكى خوش لە مالەوہ بەسەر بەرم، توش
پىويست بوو لەسەرت ئوہ بزانىت كە ھەموو پرۆژەكانى دىكەت
ھەلوەشىنيتەوہ.» يان ئوہەتا بەرگەى بريكى زور لە كىشەكانى
لايەنى بەرامبەريان بگرن: «دووبارە كارەكەى لەدەست دا، بەلام
وا ھەست دەكەم تاوانى من بوو، چونكە بەپىي پىويست پشتيوانى
نەبووم. سبەينى لە نووسىنەوہى ژياننامەى خويىدا يارمەتتى دەدەم
لە پىناو ھەنگاونان بو كارىكى نوئ.»

خاوەنى ھەستى بەركەوتەى زياتر لە پەيوەندىيەكانياندا؛
يەككىك لەم دوو ستراتيژە پىيادە دەكەن ھەروەك لە ھەموو
شتىكى تردا پىيادەى دەكەن، چونكە ئەمە يارمەتتيان دەدات لە
خۆدزىنەوہ لە گرتەئەستوى بەرپرسىارىتتىيەكانيان، لە ئەنجامى

نهمه شه وه په يوه ندييه کانيان ساخته و فشه ل دهن که له نه جامی ه ولدان بو خود زينه وه له نازاری ناو خویی په یدا ده بیت، له بری نر خاندنی راسته قینه ی هاو به شه کانيان له و په يوه ندييه دا و له بری سه رسامبوون پتيان.

به و بونه يه شه وه نهمه تنها له په يوه ندييه رومانسيه کاند تهنه ناکات، به لکوو کار ده کاته سه ر هاوړتيه تی و په يوه ندييه خيزانيه کانيش. له وانه يه دايکيکی «زال» ه ول بدات بهر پرسياريتي کيشه کان له ژيانی کوړ و کچه کانيدا بگريته نه ستو، له و حاله ته دا هه ستکردنی بو بهرکه وته ی زیاتر کار ده کات بو هاندانی هه ستکردن بو بهرکه وته ی زیاتر له لای منداله کانی، چونکه نه وان به و بر وایه وه گه وره دهن که پيوسته له سه ر که سانی تر به به رده وامي بهر پرسياريتي کيشه کانيان بگرته نه ستو.

(نهمه وا ده کات کيشه کان له په يوه ندييه سوزدارييه کانتدا تا ناستيکی نامق هاوشيوه ی نه و کيشانه بیت که له په يوه نديی نيوان دايک باوکتدا هه يه!)

کاتيک تو مه و دای ناروونت هه يه که په يوه سته به هه سته کانت و هه لچوونه کانت (نه و مه و دايانه ی که روون نيه کي له چی بهر پر سه، نایا هه له ی نه م يان نه و چيه، هه روه ها بوچی نه و کارانه ده کن که ده يکن)، نه و تو هه رگيز ناتوانيت گشه به به های به هيز بدهيت له پيناو خوتدا. تاکه به های تو نه وه ده بیت هه ول بدهيت هاو به شه که ت به خته وهر بیت، يان تاکه به هات نه وه ده بیت که هاو به شه که ت به خته وهرت بکات.

به لام نهمه سه ر ده کيشيت بو دارووخان و به زینی دهروونی، به شيويه کی سروشتی هه روه ک نه و په يوه ندييانه ی به م جوړه له ناروونی جيا ده کرينه وه به گشتی به که وتن و دارووخان کوتاييان

دیت له گډل هه موو نه وانه ی هاوشانین له دراما و یاریه ټاگرینه کان.
خه لکی ناتوانن کیشه کانت چاره سر بکه ن، پښو سټیش نیه
له سریان هه ولی چاره سر کردنیان بدن، له بهر نه وهی نه و کاره
به خته وهرت ناکات، توش ناتوانیت کیشه کانی خه لکی چاره سر
بکه یت، له بهر نه وهی نه م کاره به خته وهریان ناکات. په یوه ندیی
ناته ندروست تیزوانینی دوو که سه که هریه که یان هه ولی
چاره سر کردنی کیشه ی نه وی تریان دهادت بو نه وهی دلخوش
بیټ، به لام په یوه ندیی ته ندروست نه وهی که هر لایه ک خوی
کیشه کانی خوی چاره سر بکات، بو نه وهی هریه که یان به رامبه ر
نه وی تر هه ست به باشه بکات.

دانانی سنووری ته ندروست؛ به واتای نه وه نایه ت یارمه تی
پیشکه شی هاوبه شه که ت نه که یت، هه روه ها به واتای نه وه ش نایه ت
که یارمه تی وهر نه گریټ، پښو سټه له سر هه ردوو لا یارمه تی
لایه نی به رامبه ر بدن، به لام نه مه ده بیټ ته نها کاتیک پرو بدات
که تو هه لیده بژیریت یارمه تی بده یت و ته نها له بهر نه وهی ته نها
تو هه لیده بژیریت، نه ک وا هه ست بکه یت که یارمه تیدان نه رکیکه
له سهرت یان مافیکي تویه.

که سانی خاوه ن هه سټی به رکه وته ی زیاتر که سهر کونه ی
که سانی تر ده که ن له سر هه لچوون و هه ست و کرده وه کان،
له و بروایه وه دیت که پټیان وایه نه گه ر کاریکی وا بکه ن هه میسه
له نازاردا بژین و وه ک قوربانیه ک نه م کاره بکه ن؛ له کوتاییدا
که سینک دیت و پرزکاریان ده کات و نه و خوشه ویستیه یان ده ست
ده که ویت که به به رده وامی ویستبوویان.

که سانی خاوه ن هه سټی به رکه وته ی زیاتر که سهر کونه ی خویان
ده که ن له سر کاره کانی که سانی تر و هه ست و هه لچوونه کانیان،

لەو بىرۋايەت دەيت كە پىيان ۋايە ئەگەر «دۇخەكە چاك بىكەنەۋە»
بۇ كەسى بەرامبەر ۋ پىزگارى بىكەن؛ ئەۋا ئەۋ پىز ۋ خۇشەۋىستىيە
بەدەست دەھىتن كە ۋىستۋىيەنە بەبەردەۋامى.

ئەمانە بوون لايەنە بوون ۋ لايەنە تارىگەكەى ھەر
پەيۋەندىيەكى ژەھراۋى، ئەمانەن نەرمىنۋىن ۋ نەرمى بۇ نوپىراۋن
لەۋ پەيۋەندىيەدا: قوربانى ۋ پىزگار كەر، ئەۋ كەسەى ئاگرىك
دەكاتەۋە، چونكە ئەمە ۋا دەكات گىرگىي زياتر بىت، ھەرۋەھا ئەۋ
كەسەى ئاگرەكە دەكوژىننەۋە، لەبەر ئەۋەى ئەم كارە ۋا دەكات
گىرگىر دەر بىكەۋىت.

زۆر جار كىشكرىدىكى بەھىز ھەيە لەتۋان ئەم دوو جۆرە
لە كەسەكان، زۆر جارىش بەۋە كۆتايى دىت كە بەيەكەۋە بن،
نېشانەكانى نەخۇشى لە ھەردوۋكىاندا بەتەۋاۋى لە يەك دەچىت،
زۆربەى كاتىش ئەم جۆرە كەسانە لەسەر پىشتى دايك ۋ باۋكىك
بەخىو كراۋن كە ھەريەكەيان ئەم خەسلەتەنەيان تىدا دەر كەۋتوۋە،
بەم شىۋەيەش نموۋنەيان بۇ پەيۋەندىيەكى بەختەۋەرانە لەسەر
ھەستكرىن بە بەركەۋتەيى زياتر ۋ لاۋازىي سنوۋر ۋەستاۋە.

بەلام ئەۋەى جىي داخە ھەر ھاۋبەشىك لەۋ ھاۋبەشانە شىكست
دەھىننەت لە ۋەلامدانەۋەى پىداۋىستىيە راستەقىنەكانى لايەنى
بەرامبەر. لە راستىدا ئەم شىۋازە لە خەتابار كرىن ۋ زىادەپۇيى
لە رازىبوون بە سەرزەنش، كار دەكات لەسەر بەردەۋامبوۋنى
ھەستكرىن بە بەركەۋتەيى زياتر ۋ بەۋ بەھا خودىيە نزمەى پىگا
نادات ھەر كاميان پىۋىستىيە سۆزدارى ۋ ھەستىيەكانيان بىخەنە
پىزەى پىشەۋە، قوربانى كار دەكات بۇ دروستكرىنى كىشەى
زياتر ۋ زياتر كە پىۋىستە چارەسەر بىكرىن... نەك لەبەر ئەۋەى
كىشەى نوپى سەريان ھەلداۋە، بەلكوۋ لەبەر ئەۋەى ئەمە ۋا دەكات

نه و گرنگییدان و سوزه به دهست بهینیت که تامه زرویه تی، به لام
 رزگارکه بهک له دوای بهک کیشه کان چاره سهر دهکات... نه کی
 نه بهر نه وای به راستی گرنگی به و کیشه نه دهکات، به لکو له بهر
 نه وای بروای وایه پیوسته کیشه به کی دیکه چاره سهر بکات بو
 نه وای شیاوی گرنگییدان و سوز بیت. له هه ردوو حالت که دا
 مه به سته که خویه سه ندیه، هه روه ها مه رجداره، سه ره رای نه ووش
 جوریکه له ویرانکردنی خویی که خوشه ویستی راسته قینه له
 حالتی دهگمه ندا نه بیت؛ به خویه وه نابینیت.

نه گهر به راستی قوربانی رزگارکه ره که ی خوش ویست، نه وای
 پنی دهلینت: «سهیر که، نه وه کیشه که مه، تو ناچار نیت له بهر من
 چاره سهری بکهیت، ته نها کاتیک بینیت خوم چاره سهری ده که م؛
 یارمه تیم بده.» نه مه ده ربړینیکی راسته قینه ده بیت له باره ی
 خوشه ویستی: خوت بهر پر سیاریتی کیشه کانت بخه ره نه ستو و
 هاوبه شه که ت مه که به بهر پرس له کیشه کانت.

نه گهر رزگارکه به راستی ویستی قوربانیه که رزگار
 بکات، پنی دهلینت: «سهیر که، تو له باره ی کیشه کانی خوته وه
 سه رزه نشتی که سانی تر ده کهیت، پیوسته خوت مامه له له گهل
 نه وای به ته بکهیت.» نه مه ش ده ربړینیکی راسته قینه ده بیت له باره ی
 خوشه ویستی، نه گهر چی شینوه ی نه م ده ربړینه که میک نامو بیت:
 یارمه تیدانی نه وای تر له چاره سهر کردنی کیشه کانی.

له بری نه وه، ده بینین قوربانی و رزگارکه هه ریه که یان نه وای تر
 به کار دینیت بو گه یشتن به حالتی جوریک له حالگرتنی هه سته کان،
 واته بو ده رچه به کی خیرای ئاسان، نه مه هاوشینوه ی جوریک له
 ئالوده بوونه که هه ریه که له لایه نه کان؛ لایه نی بهرام بهری دهکاته
 وه لامده ره وه و تیزکردنیک بو خوی. جیاوازییه که له وه دایه که

ئەو کەسانە کاتێک بە کێکیان لە گەل کە سێکی تەندروست لە ڕووی
هەست و سۆزدارییەوە بۆ ژوانیک دەچیتە دەرەوە، هەست بە
ئازار و نەبوونی «کیمیا» دەکەن لە نێوانیاندا. ئەوان لە ڕووی
هەستەکانەوە کەسانی تەندروست قینەپەڕین لەو کەسانەی
هەستیکی ناوخییان هەیە بۆ ئارامیی سۆزداری و هەلچوونی،
لەبەر ئەوەی بوونی سنوورە ئاشکراکان لە لای هاوبەشی ژیان کە
بەتەواوی هەست بەو ئارامییە بکات؛ وەک پێویست سەرنج پراکێش
نێیە بۆ بەرھەمھێنانی ئەو حالگرتنە بەردەوامانەی کە پێویستن بۆ
کەسانی خاوەن هەستی بەرکەوتەیی زیاتر.

بەلام قوربانییەکان، قورستەترین شت بە لایانەو لەم جیھاندا
بریتییە لە گرتنە ئەستۆی بەرپر سیاریتی کێشەکانیان، ئەوان هەموو
تەمەنیان بەو برۆیەو بە پێ دەکەن کە کەسانی تر بەرپرس
لە چارەنووسیان. زۆر جار هەلگرتنی هەنگاوی یەکەمیان بۆ
لە ئەستۆگرتنی بەرپر سیاریتی؛ دەبێتە سەرچاوەی ترسێکی گەورە
بۆیان، هەروەک قورستەترین شت لە جیھاندا بە لای ڕزگارکەرانەو
بریتییە لە وازھێنان لە هەلگرتنی بەرپر سیاریتی کێشەکانی
کەسانی تر. ئەو کەسانە هەموو ژیانیان بەو بە پێ دەکەن کە
هەست بە نرخاندن و پێزانین و خۆشەویستی دەکەن، تەنھا لەبەر
ئەوەی کە سانیکی دیکە ڕزگار دەکەن... هەربۆیە وازھێنانیان لەم
پێویستی، کاریکە کە بۆ ئەمانیش مایەی ترس و شلەژانە.

ئەگەر قوربانیت دا لە پیناوی کە سێک کە بە لاتەوێ گرنک بوو؛
ئەوا پێویستە کاتێک ئەو ڕوو بدات کە خۆت بەتەوێت ڕوو بدات،
نەک بە ئەرکێکی خۆتی بزانیت یان ترست هەبێت لە کاردانەوێکانی
ئەنجامەدانی. ئەگەر هاوبەشە کەشت لە پیناوی تۆدا قوربانیتی دا؛
پێویستە ئەو قوربانیدانە لە حەزێکی ڕەسەنی خۆیەو سەرچاوەی

گرښت، نهک به هوی توږه بوونی تو یان هستکردنت به تاوانه وه یاری به هسته کانی نهو بکهیت بو نهو هی نهو قوربانیدانه ی نهو به دهست بهینیت، نهو کارانه ی له نهجامی خوشه ویستییه وه دینه ناروه، هیچ به هایه کیان نییه مهگه نهو هی بن مهرجی پیشوخته و بی پیشبینی چاره پروانکراو بن.

رهنگه به لای خه لکه وه قورس بیت جیاوازی بکهن له نیوان نهجامدانی کاریک له پروانگه ی هستکردن بهو هی نهو کیکه و هروها به ناره زوومه ندانه، به لام تاقیکردنه وه یهک نهو نهو شاکرا دهکات: پرسیار له خوت بکه: «نهگه ر بهت کرده وه، کاریگه ری نهو بهتکردنه وه یه چی ده بیت له سر په یوه ندیه که تان؟»، هروها بپرسه: «نهگه ر هاو به شه که م نهو هی من دهمه ویت بهتی کرده وه، کاریگه ری نهو بهتکردنه وه یه چی ده بیت له سر په یوه ندی نیوانمان؟»

نهگه ر وه لامه که نهو بهت که بهتکردنه وه که ته قینه وه یه کی دراماتیکی دروست دهکات که قاپه فه خفوریه کانی تیدا ده شکیت؛ نهو نهو ناماژیه کی خراپه بو په یوه ندیه که ت، بیت ده لیت که په یوه ندیه که ت مهرجداره، هروها له سر چند دهسکه وتیکی بوو که شانه وه ستاوه که هریه که تان له وی تره وه دهستی بکه ویت له بری نهو هی پازیبوونیکی دوولایه نه ی بیمه رج بیت (وانا هر لایهک، لایه که ی دیکه ی قبول بیت به کیشه کانی وه).

نهو که سانه ی سنووری به هیژ و شاکرایان هیه؛ ترسیان نییه له نوره ی توږه بوونی میزاجی یان دهمه دهمی یان هندیک نازار، به لام خاوه نی سنووره لاواز و شلوقه کان لهو شتانه ده ترسن و همیشه ههول ددهن په فتاره کانیان بگوږن بو نهو هی بگونجیت له گه ل حاله ته کانی هه لکشان و داکشانی لایه نی به رامبه ری

په یوه نډیبه کې یان.

خاوهنې سنووره به هیزه کانه تیده گه ن لوژیکی نیبه که هر لایه ک له لایه کانی په یوه نډیبه کې، پینځینی ئوه بکات وه لامی هموو پیویستی و ئاره زووه کانی لایه نې به رامبه ر به شیوه یه کی ته واوه تی بداته وه.

هر وده ها تیگه یشتوون که ده کریت هه سته کانی که سینک له کاتیکدا بریندار بکن، به لام له وهش تیده گه ن که ناتوانن ئوه دیاری بکن که خه لکانی تر هه ستیان چونه. هر وده ها خاوهنې سنووره به هیزه کانه تیده گه ن له وهی په یوه نډیبه ته ندروست و پینځیسه ئوه نیبه هر یه ک له لایه نه کانه کوترولی هه سته کانی لایه نې به رامبه ر بکات، به لکوو ئوه یه که هر هاوبه شیک پشتیوانی هاوبه شه که ی بکات له گه شه کردنی تاکه که سی و چاره سه ر کردنی کیشه کانیدا له لایه ن خویه وه.

ناکریت گرنگیبه کی ته واو بدهیت به و شتانه ی هاوبه شه که ت گرنگیان پې ددهات، به لکوو بابته که له سه ر ئوه وه ستاوه که گرنگی به هاوبه شه که ت بدهیت به پې له به رچاو گرتنی ئوه ی گرنگی به چی ددهات و به چی نادات، ئه مه یه خوشه ویستی بیمرج!

چونیتی دروست کردن متمانه

ژنه که م یه کیکه له و که سانه ی کاتیک زور به دیار ئاوینه وه به سه ر ددهات، حه ز دهکات سه رنجراکیش بیت، منیش حه ز دهکام سه رنجراکیش بیت (بیگومان).

له و شه وانه ی که ده مانه ویت بچینه دهره وه، له پاش کاتژمیتریکي ته واو له خورازاندنه وه و گرنگیدانی به قز و پوشاک و هموو

نو شتانه ی که نافرمان له و کړوونه وانه دا دهیکه، له گهرماو
دپته دهره وه، پاشان لیم دهرسیت چونه، زوربه ی کات به لامه وه
سهرنجر اکیشه، له گهل نه وه شدا هه ندیک جار شپوه ی به لامه وه
زور باش نییه، له وانه یه هه ولی دایت شتیکی نوی به قزی بکات،
یان بریاری داوه پینلاوینک له پنی بکات که دیزاینه رینکی به ناو بانگ
له میلانو وتوویه تی که نایابه و پینش سهرده مه کی که وتووه،
هوکاره که له و کاتانه دا هر چیه ک بیت؛ نه نجامه که یم پنی خوش
نییه. کاتیک نه وه ی پنی ده لیم؛ زور بیتاقت ده بیت، پاشان
ده گهریته وه بو لای تاقی جله کانی له گهرماوه که و هه موو شته کانی
ده گهریت، به مهش نیوکاتر میزی تر دوا ده که ویت، له و ماوه یه شدا
هاوسه ره که م جنیوی زور ددات که به شتیکیان بهر من ده که ویت.
شیوازی باو له م حاله تانه دا نه وه یه که پیاو دور ده کات بو
نه وه ی هاوسه ره که ی/هاورپی کچه که ی دلخوش بکات، به لام
من دروی له گهل ناکه م. بوچی؟ له بهر نه وه ی به بزچوونی من،
راستگویی له په یوه ندیه کاتماندا گرنکتره له وه ی هه موو کاتیک
هست به خوشی بکه ین. نه و ژنه ی خوشم ده ویت، دوا ین که سه
که به ویت به شپوه ی رازی کردن؛ خومی پپوه سهرقال بکه م.
له بهختی خوم هاوسه رگیریم له گهل ژنیکدا کردووه که به وه
رازییه و ناماده یه نه وه بیستیت که بیر ی لن ده که مه وه وه کوو
خوی. به شپوه یه کی سروشتی، هاوسه ره که شم هه مان نه و کاره
ده کات که من دهیکه م و نه گهر هه لم کرد؛ ناگادارم ده کاته وه،
نهمش یه کیکه له باشتین خاله کان که وهک هاوبه شتیکی ژیانم
بوم دهسته بهر ده کات. سروشتیه که من هه ندیک جار تووشی
له که دهیم و تووره دهیم و ده مه ده می ده که م، به لام پاش چند
کاتر میزیک په شیمان ده به وه و دانی پیدا ده نیم که نه و له سر

حەق بوۋە، جا ئەگەر ئەو راست بوۋىت يان نا. بەلى، ئەو بە وتتى
 ئەو راستىيە دەيىنىت؛ دەمكاته كەسكى باشتر سەرەپاي ئەۋەى
 لەر كاتەدا بە وتتەكەي؛ بىزارم دەكات.

كاتىك بەبەردەۋامى دلخۇشكردى خۇمان لە لوتكى كارە
 لەپىشىنەكانماندا بىت، يان وا بگەين ھاۋبەشەكانمان بەبەردەۋامى
 دلخۇش بن؛ بەدلنپايەۋە لە كۆتايىدا ھىچ كاممان دلمان خۇش
 نابىت بە خۇمان و بەر لەۋەى ھىچ شتىك بوون بىتەۋە؛ ئەو
 پەيۋەندىيە دادەرمىت.

ھىچ متمانەيەك بوونى نابىت بەبىن ملمانى، ملمانى بوونى
 ھەيە بۇ ئەۋەى جىيى بگەينەۋە كە كى بەبىن مەرج لەگەلماندايە و
 كى لەگەلماندايە بۇ بەدەستەينانى دەستكەۋت. كەس متمانەى بەر
 پياۋە نىيە كە ھەمىشە دەلىت «بەلى». ئەگەر «پاندای بىنھىۋايى»
 لىزە بوۋايە، پىتى دەۋتەين كە بوونى ئازار لەپ پەيۋەندىيەكانماندا
 شتىكى پىۋىستە بۇ پتەۋكردى متمانەى ھەريەكەمان بەۋى تر و
 بەدەيەتەينى بىرىكى زياتر لە ھۆگرى لە نىۋانماندا.

ئەمە واتاي ئەۋەيە ملمانى تەك تەنھا بابەتتىكى سىروشتىيە،
 بەلكوۋ بە شىۋەيەكى بەھا يەكتەكە لە پىۋىستىيەكانى پارىزگارى
 لە پەيۋەندىيەكى تەندروست. ئەگەر ھاتوۋ دوو كەس ئەۋەندە لە
 يەكەۋە نىزىك بن، بەلام تواناي باسكردنى ناكۆكىيەكانى نىۋانىان
 نەبىت بە شىۋەيەكى كراۋە و ئاشكرا، ئەۋا پەيۋەندىيەكە لەسەر
 گەمەپىكردن و تىنەگەيشتن بىيات نراۋە و بەھىۋاشى بەرەۋ
 پەيۋەندىيەكى ژەھراۋى ھەنگاۋ دەنىت.

متمانە گرنگترىن پىكھاتەيە لە پەيۋەندىدا لەبەر ھۆكارىكى
 سادە، ئەۋىش ئەۋەيە كە پەيۋەندى بەبىن متمانە؛ ھىچ واتايەك
 نابەخشىت. لەۋانەيە ئافرەتىك پىت بلىت كە تۆى خۇش دەۋىت

و ده‌بویت له‌گه‌لندا بیت، ه‌روه‌ها ئاماده‌یه واز له ه‌موو شتیځ بهینیت له پیناو تودا، به‌لام تو هیځ سوودنیک له‌م قسانه وهرناگریت، نه‌گر متمانه‌ت نه‌بیت به‌وه‌ی بیت ده‌لینت، توش ه‌ست ناکه‌یت به‌وه‌ی خوشویستراویت تا نه‌و کاته‌ی متمانه‌ت بو دروست ده‌بیت به‌وه‌ی نه‌و خوشه‌ویستییه‌ی ږووبه‌ږووت کراوه‌ته‌وه؛ هیځ مه‌رجینکی له‌گه‌لدا نییه و هیځ هاوینچینکی نییه و ئامانجی دهره‌وه‌ی خوشه‌ویستی پڼوه نه‌لکاوه.

نه‌مه‌ش وا ده‌کات ناپاکیکردن تا نه‌و ئاسته ږووخینه‌ر بیت بابه‌ته‌که له خودی خویدا په‌یوه‌ندی به سیکسه‌وه نییه، به‌لکوو متمانه‌یه‌که که به ه‌وی سیکسه‌وه ه‌ره‌سی هیناوه، له ږووبه‌ږووبونه‌وه‌یدا، نه‌گر به‌و قسه سواوانه کوتایی پڼ هینا له شپوه‌ی: «نازانم بیرم له چی ده‌کرده‌وه، زور بیزار بووم، خه‌والوو بووم... نه‌ویش له‌ویندا بوو»، نه‌مه واتای نه‌وه‌یه وشیاریه‌کی خودی نییه که گرنګ و پڼویسته بو چاره‌سه‌رکردنی ه‌ر کښه‌یه‌ک له په‌یوه‌ندییه‌کانیدا.

نه‌وه‌ی پڼویسته لیخه‌دا ږوو بدات نه‌وه‌یه نه‌و که‌سه‌ی ناپاکیه‌که‌ی کردووه؛ چینه‌کانی پیازی تڼګه‌یشتن له خودی خوی تویی تویی بکات بو نه‌وه‌ی نه‌و به‌ها خراپانه بدوزینه‌وه که وایان لڼ کردووه ناپاکی به‌رامبه‌ر متمانه‌ی که‌سینک بکات (ه‌روه‌ها بو نه‌وه‌ی بزانت ئایا هیځ به‌هایه‌ک له‌و په‌یوه‌ندییه‌دا ده‌بینته‌وه). ه‌روه‌ها پڼویسته توانای نه‌وه‌ی ه‌بیت که بلینت: «ده‌زانیت باسه‌که چییه؟ من که‌سینکی خو‌په‌رستم، من زیاتر له په‌یوه‌ندیان؛ گرنګی به خوم ده‌ده‌م. یان ده‌لینت نه‌گر راستت بویت، من زور ږیزی نه‌م په‌یوه‌ندییه‌ ناگرم.» نه‌گر نه‌و که‌سه‌ی ناپاکی ده‌کات؛ نه‌توانیت به شپوه‌یه‌کی ناشکرا و راشکاوانه به‌ها خراپه‌کانی بخاته ږوو، نه‌گر

بۆ بهرامبه ره که ی روون نه کاته وه که نه و به هاکانی پینشیل کردو وه؛
نه وه هیچ هۆکارینک نییه که بیسه لمینیت نه و که سه شیاوی متمانه یه.
نه گهر شیاوی متمانه ش نه بیت، نه و نه و په یوه ندیه هه رگیز باش
نابیته وه و گۆرانکاری به سه ردا نایه ت.

به گه زی دو وه م بۆ به ده سته پنه وه ی متمانه دوا ی له ده سته دانی،
به گه زینکی کرداری به و جورینکه له تۆماری به دوا دا چوون. نه گهر
لایه نی بهرامبه ر متمانه ی نیوانتانی تیک دا؛ ده توانیت قسه ی
خوشت له گه ل بکات، به لام تۆ پنیوستت به وه یه ته ماشای تۆماریکی
به رده وام بکه ییت بۆ نه و کرده وه و حاله تانه ی تیایدا پنی وتوویت
که نه و هیچ زیانیکی له متمانه ی نیوانتانی نه داوه. ته نها به م پینگایه
ده توانیت دلنیا بیته وه له وه ی به های نه و که سه ی ناپاکی بهرامبه ر
متمانه تان کردو وه، چیت خوار نییه و نه و که سه به راستی ده توانیت
گۆرانکاری بکات.

نه وه ی جینی داخه لی ره دا نه وه یه دروستکردنی نه و تۆماره که
هانت ده دات بۆ متمانه کردنه وه ی؛ سه ره له نو ی کاتیکی زۆری ده ویت،
هیچ گومانیک نییه له وه ی نه و کاته زۆر دریت تره له و کاته ی به ویت
متمانه تان له گۆر بنییت. له میانه ی ماوه ی دروستکردنه وه ی نه و
متمانه یه دا؛ وا باشتره دۆخه که به ته واوی خراپ بییت، نه مه ش
واته پیوسته هه ردو و لایه نی په یوه ندیه که له مه ودای نار هه تی
په رۆسه که تینگه ن که خویان هه لیان بۆاردو وه.

من لی ره دا ناپاکی له په یوه ندیه سۆزداریه کاندای به کار ده هینم،
به لام نه م په رۆسه یه به سه ره هه مو و گه رقت و سنو و به زان دیکدا
جینه جی ده بییت له هه ر په یوه ندیه کدا بییت. کاتی متمانه هه ره س
ده هینیت، سه ره له نو ی بنیاتنانه وه ی سه رکه و تۆو نابیت نه گهر نه م
دو و هه نگا وه ی تیدا جینه جی نه کریت:

۱. دانپىدانانى ئۇ كەسەي ناپاكيىەكەي كىردوۋە بەۋ بەھا راستەقىنەيەي ھۆكار بۈۋە بۇ سنوۋر بەزاندەكە و ھەلگرتنى بەرپرسىيارىتىيەكەي.

۲. تواناي ئۇ كەسەي ناپاكيىە لە متمانەي نىوانيان كىردوۋە، لە ماۋەيەكى دىارىكراۋدا، بۇ دروستكىردنى تۈمارىكى بەدۋادچوۋن كە بەروۋنى ئاماژەي تىدا بىت بۇ ئەۋەي دەكرىت سەرلەنۋى متمانە بەم كەسە بىكرىتەۋە.

ناشكىرىت ھىچ ھەۋلىكى ئاشتەۋايى بوۋنى ھەبىت، بەبى بوۋنى ھەنگاۋى يەكەم.

متمانە ۋەك قاپىكى فەخفۋورى ۋايە، ئەگەر قاپەكە جارىك شكا؛ دەكرىت پارچەكانى كۆ بىكرىتەۋە و سەرلەنۋى بەيەكەۋە بلىكىنرىتەۋە بە گرنگى و وريايىيەۋە، بەلام ئەگەر جارىكى تر شكاندت؛ ئەۋا دەبىت بە پارچەي زۆر بچوۋكترەۋە و كاتىكى يەكجار زۆرتىرى دەۋىت بۇ ئەۋەي سەرلەنۋى ئەۋ پارچانە بەيەكەۋە بلىكىنرىتەۋە، ئەگەر ئەۋ قاپە چەند جارىكى تىرش بشكىتەۋە، ئەۋا تا ئاستىك ورد دەبىت كە چاككىردنەۋەي دەبىتە كارىكى مەھال: پارچەيەكى شكاۋى زۆر وردمان ھەيە، ھەندىك لە پارچەكانىش بوۋن بە تۈز. زىادە ھەمىشە باشتىرە، سالانىكى زۆر بەۋ بىركىردنەۋەيەۋە دەژيام: پارەيەكى زۆرتىر كۆ بىكەرەۋە، سەردانى ولاتانى زىاتىر بىكە، ئەزموۋنى زىاتىر تاقى بىكەرەۋە.

بەلام زىادە ھەمىشە و بەبەردەۋامى باشتىرە شت نىيە، بەلكوۋ لە راستىدا پىچەۋانەكەي راستە؛ زۆر جار بە كەمترەكان بەختەۋەرتىر، نەك بە زۆرتىر! كاتىك ھەل و بژاردەي زۆرمان لە بەردەمدا دەبىت، ئەۋا دەنالىنن بەدەست ئەۋەي زانايانى دەروۋنناسى پىنى دەلن «پارادۋكىسى ھەلېژاردن»، لە بىنەپەتدا

تاكوو بژاردەكانی بهر دهستمان زیاتر بن؛ زیاتر نارازی دهبین له سهڕ ئه‌و شته‌ی هه‌ڵیده‌بژیرین، جا هه‌ر چیه‌ک بیت، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌رچارپوونین له‌و بژاردانه‌ی دیکه‌ که هه‌لمانه‌بژاردوون. ئه‌گه‌ر هه‌لبژاردنی دوو شوینت له‌به‌ر ده‌ستدا بوو بۆ ئه‌وه‌ی له‌ شوینکیان بژیت، پاشان یه‌کیک له‌و دوو شوینت هه‌لبژارد، ئه‌گه‌ری زۆره‌ هه‌ست به‌ متمانه‌ و ئاسووده‌یی بکه‌یت؛ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بژاردە راسته‌که‌ت هه‌لبژاردوو و پازیت له‌ بریاره‌که‌ی خۆت. ئه‌لام ئه‌گه‌ر توانای هه‌لبژاردنی شوینت هه‌بیت بۆ ژیان له‌نیوان بیست و هه‌شت شویندا، پاشان یه‌کیانته‌ هه‌لبژارد؛ ئه‌وا پارادۆکسی هه‌لبژاردن ده‌لیت ئه‌گه‌ری زۆره‌ بۆ ماوه‌ی چه‌ندین سال له‌ گومان و ئه‌شکه‌نجه‌دا بژیت و هه‌میشه‌ بژارده‌که‌ت بخه‌یته‌ ژیر پرسیاره‌وه‌. زۆر پرسیار له‌ خۆت ده‌که‌یت که ئایا بژاردە راسته‌که‌ت هه‌لبژاردوو، ئه‌گه‌ر ئه‌و بژاردیه‌ بوایه‌؛ زیاتر به‌خته‌وه‌ر ده‌بوویت. ئه‌م دله‌پاوکییه‌، ئه‌و حه‌زه‌ش بۆ دنیایی له‌ گه‌شتن به‌ کاملیوون و سه‌رکه‌وتن؛ وا ده‌کات که سێکی به‌خته‌وه‌ر نه‌بیت.

چی ده‌که‌یت ئه‌گه‌ر بوویته‌ که سێک وه‌ک ئه‌وه‌ی من بووم؛ ئه‌وا هه‌ول ده‌ده‌یت هه‌چ بژاردیه‌ک هه‌لنه‌بژیریت، هه‌ول ده‌ده‌یت بژارده‌کانت کراوه‌ بن تا زۆرتین کات که بتوانیت دوا‌ی بخه‌یت، دواتر خۆت له‌ «پابه‌ندبوون» ده‌دزیته‌وه‌.

له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی وه‌به‌ره‌یتان «به‌قوولی» له‌ یه‌ک شویندا یان له‌ یه‌ک که‌سدا یان له‌ یه‌ک کاردا یان له‌ یه‌ک چالاکییدا بێه‌شمان ده‌کات له‌ شاره‌زاییه‌ فراوانه‌ی پیمان خۆشه‌ هه‌مانبیت، به‌لام پزۆشتیش له‌ پشت شاره‌زاییه‌کی فراوانه‌وه‌؛ بێه‌شمان ده‌کات له‌ هه‌لی ژیانیک که پوچوون له‌ناو شاره‌زاییه‌کی قوولدا ده‌یخاته‌ به‌رده‌ممان.

همدېک نه زموون هم په ناتوانيت پيدا تپه ريت؛ هه گډر ماوه ي پينج
سال له هه مان شويندا ژيان به ريت ه سهر، يان کاتېک له گډل نه و
که سدا ده بېت بڼ ماوه ي ده سال، يان تاکو و له هه مان پيشه دا کار
نه کيت يان له و بواره دا له ماوه ي نيوه ي ته مه تندا. من ئيسدا له
سيه کاني ته مه نمدام، من ئيسدا ده توانم تېگم له وه ي پابه نديوون
(به ريگا تايبه ته کي)؛ هل و نه زمووني فراوانم بڼ ده سته بهر
ده کات که به بن بووني پابه نديوون نه ده کرا بڼم ده سته بهر بېت،
جا بڼ هه شوينک بچو و مایه و هه کارېکم بکړا يه.

کاتېک مړوف هل ده دات بڼ پيکه اته يه کي فراوان له نه زموون
و شاره زايي؛ نه و له هه سهر کيشيه کي نويدا «ده سته ووت» ي
ناته و او ي ده بېت، له گډل هه شتي کي نو ي و له گډل هه کي سيني
نو ي. نه گډر تو پيشتر هيچ کات ولاته کي خوت جي نه هينستوه،
نه و په کم ولات که سهر داني ده کيت؛ گډر انکاريه کي گوره
دروست ده کات له تيروانيندا بڼ جيهان، له بهر نه وه ي بڼه مای
نه زموونه کانت زور سنووردان، به لام کاتېک سهر داني بيست
ولات ده کيت؛ نه و ولاتي بيست و په کم زور شت بڼ زياد
ناکات، کاتېک ش سهر داني په نجا ولات ده کيت؛ نه و ولاتي په نجا و
په کمين هيچ زياده يه کي بڼ تو نابيت.

نم مه سه له يه به سهر که لويه له ماددييه کان و پاره شدا
ده چه سپيت، هه روه ها بڼ ناره زووه کان، کار و هاورې، به سهر
هاوبه شه سوزداري و سيکسيه کان شدا... ليزه دا هه موو به ها
ډووکه شيه خوارو خيچه کان ده بينين که خه لکي بڼ خوياني
هه لده بډيرن. تاکو ته مه نت زياتر بېت، نه زمووني زياتر به ده ست
دينيت و هه کات کارېگه ري نه زموونه نوينه کان له سهرت زياتر
بوو له ډاډروو؛ هه ژانده که گوره تر ده بېت. کاتېک بڼ په کم جار

له ژياندا له ئاههنگيدا كحولم بهكار هينا، كاتيكيش نهو كارهم
بوو جاري سهدههم دووباره كردهوه؛ بابتهكه سهرنجراكيش بوو،
بهلام له دواي پينج سهه جار وهك پشووويهكي ئاسايي كوتايي
ههفتهي لئ هات، بهلام له دواي ههزار جار بابتهكه زور بيزاركه
دهييت و هيچ گرنگيهكي نابييت.

گه ورهترين شتيك كه له سهه ئاستي تاكه كه سي به سههه هات
له چههند ساليكي كه مي رابردوودا، ئهوه بوو كه توانيم بكريمهوه
به سههه پابه ندبووندا. به تكدنه وهي هه موو شته كانم هه لبارد، جگه
له باشترين نه زمون و هاوړي و به هاكانم له ژياندا. كوتاييه كم
بوو هه موو پرژه كانم دانا و بريارم دا خۆم بوو نووسين يه كلالي
بكه مه وه و بيكه مه تاكه كارم، له و كاته شه وه پينگه كه له ئينته رنيت
جه ماوه ري زياتري پهيدا كردوه له چاو ئه وهي چاوهر پيم ده كرد.
به ته واوي پابه ندبووم به يهك ئافره ته وه بوو ماوه يه كي دوور و دريژ،
ئه وهي جيني باوه ر نه بوو ئه م كاره به لاي خۆمه وه زورترين
كاردانه وهي هه بوو له چاو هه موو ئه و سه ركيشي و ديدار و
په يوه نديانه ي له ماوه يه كي زور كورتدا تياياندا ژيام. پابه ندبووم
به ژيانه وه له يهك شويندا و كاردانه وه كۆمه لايه تيه كان چه ندين
هينده بوونه وه له چوارچيوه ي بيزه يه كي زور له هاوړيه تبي
راسته قينه ي ته ندروست و واتادار.

ئه وهي ئاشكرام كرد، به ته واوي جياواز بوو له و پيشينييه ي
له سهه ري راهه تبووم: له پابه ندبووندا، برپيكي راسته قينه له ئازادي و
هه سكردين به ئازادبوون هه يه. هه لي گه وره تره هاته بهر ده ست،
كرنگيداني زياترم بيني، له ئه نجامي به تكدنه وهي جينگه وه كان
تر له بهرژه وه نديي ئه وهي هه لمبارد و كردمه جينگاي گرنگييدان
له ژياندا.

پابه‌ندبوون؛ نازادیت پې د به‌خشیت، له بهر نه‌وهی واز ده‌هینیت
له و شتانه‌ی ناپوښت و بېنرخن. پابه‌ندبوون؛ نازادیت پې
د به‌خشیت، له بهر نه‌وهی هموو ناگاییت کو ده‌کاته‌وه و ده‌پرژیته
نا‌راسته‌یه‌کی چالاکه‌وه بو نه‌وهی به‌خته‌وه و ته‌ندروست بیت،
مه‌روه‌ک پابه‌ندبوون وا ده‌کات بریاردان ئاسانتر بیت و هر
ترسانیک له هه‌له‌کردن ده‌په‌وینیت‌وه، نه‌مه‌ش له بهر نه‌وهی
ده‌زانیت نه‌وهی له ئیستادا پېته زور باشه؛ ئیتر بوچی دیسان
رابکه‌یت به‌دوای زیاتر و زیاتر و زیاتردا؟ پابه‌ندبوون رېگات پې
ده‌دات به‌وردی تیشک بخه‌یته سهر ئامانجه‌ کرنک و گه‌وره‌کانت،
پاشان به به‌ده‌سته‌پینانی رېژه‌یه‌ک له سهرکه‌وختی گه‌وره‌تر که به
هر رېگایه‌کی تر ده‌توانیت به‌ده‌ستی به‌ینیت.

به‌م شیوازه، په‌تکرده‌وه‌ی جیگره‌وه‌کان نازادمان ده‌کات...
په‌تکرده‌وه‌ی هموو نه‌و شتانه‌ی هه‌ماهه‌نگ نین له‌گه‌ل زورترین
به‌ها گرنگه‌کامان و نه‌و پېوه‌رانه‌ی هه‌لمان‌بژاردوون، نه‌ویش
په‌تکرده‌وه‌ی پویشتنی به‌رده‌وامه به‌دوای فراوان‌بوونیکي
پروکه‌شیه‌وه.

به‌دلنیا‌یه‌وه، نه‌زموونی فراوان؛ کاریکی خوازه‌وه، به‌لکو
پویشتنی له کاتیکدا که گه‌نجیت، نه‌مه‌ش له بهر نه‌وهی پویشته
له‌سهرت پرژیته ده‌روه بو جیهان و خوت ئاشکرای بکه‌یت که چی
شیاوی نه‌وه‌یه ژيانی خوت بو وه‌به‌ره‌پنان تیایدا ته‌رخان بکه‌یت،
به‌لام قوولایی نه‌وه‌یه که چون زیر له‌ژیر زه‌ویدایه، پویشته
له‌سهرت به شتیکه‌وه پابه‌ند بیت و زه‌وی به‌قوولی هه‌لبکه‌نیت بو
نه‌وه‌ی بکه‌یته نه‌و زیره. نه‌مه‌راسته له‌کاردا، له په‌یوه‌ندی‌یه‌کاندا، له
بنیاتنای ژيانیکي نویدا بو خوت... له هموو شتیکدا راسته.

بهندی نۆهههه دوای ئهوه دههریت

«به دوای راستیدا بگهڕێ بۆ خۆت، لهوێ دهتینمهوه».

ئهوه دوایین شت بوو که جوش پێی وتم. به شیوازیکی
گالته ئامیز وتی، ویستی ئهوهی دهیلت؛ به شیوهیهکی قوول و
هاوکات گالته ئامیز دهربکهویت، له هه مان کاتدا لهو که سانه بوو
که دهیانهویت وشهکانیان قوول دهربکهویت. جوش یهکتیک بوو له
هاوهرێ نزیکه کاتم، لهو کاته دا به تهواوی خه والوو بوو.
کاتی له ته مه نی نۆز ده سالی دا بووم، به گرن گترین ساته کانی
گۆرانکاری له ژیانمدا تێپه ریم. جوشی هاوهریم بردمی بۆ ئاههنگیک
له شوینیک که کهوتبووه نزیك ده ریاچهیهک له باکووری شاری
دالاسی ویلایهتی تهکساسه وه، گردیک بوو که خانووی بچووکی
تێدا دروست کرابوو بۆ کرێ، له خواری شه وه هه وزیکی مه له کردنی
هه بوو، له ژێر هه وزی مه له که شه وه سه کۆیه کی خۆه لدان
هه بوو که به سه ر ده ریاچه که دا ده یروانی، سه کۆکه بچووک بوو،
به رزییه که ی نزیکه ی ده مه تریک ده بوو، به لام به دلنیا ییه وه ئه و
به رزییه به س بوو بۆ ئه وه ی دوو جار بیر بکه یته وه پێش ئه وه ی

خۆت فری بدهیته ناو دهریاچه که وه، به لام له گهل سه رخۆشبوون
و فشاری هاوڕێاندا؛ پهنگه مرووف به خیرایی بریار بدات و خۆی
ههلبدات.

پاش که میك له گه یشتیمان بو ئه و ئاههنگه، له گهل جوش له ناو
حهوزی مه له که دا دانیشتبووم، بهیه که وه قسه مان ده کرد وهک
چون دوو کهس قسه ده کهن تا بیسه لمینن که نیرینهن. باسما له
خواردنه وه کرد، ههروه ها له تیپه موسیقییه کان، له باره ی ئافره تان،
بهو شیوه یه له باره ی زور شتی چێژبه خشه وه که له ماوه ی ئه و
هاوینه دا کردوومانن دوا ی ئه وه ی قوتابخانه ی موسیقمان جی
هیشته. باسما له وه کرد بهیه که وه له یه کیك له تیپه کاندای موسیقا
بژهنین، ههروه ها له باره ی گه شتکردن بو نیویۆرک... ئه وه له و
کاته دا خه ونیکی مه حال بوو.

ته نها دوو مندال بووین!

پاش که میك، به سه ر ئاماژه م بو سه کوکه کرد که به سه ر
دهریاچه که دا ده یروانی و لیم پرسی: «ده توانین له و سه کوپه وه
خۆمان فری بدهینه خواره وه؟»

جوش وه لامی دامه وه: «به لێ، خه لکی به رده وام به رده وام ئه و
کاره ده کهن».

«تو باز ده دهیت؟»

شانی به رز کرده وه و پتی وتم: «باز ده دهیم. با بیینین».
ماوه یه ک دوا ی ئه و شه وه، له یه ک جیا بووینه وه. کچیکی
ئاسیایی جوان سه رنجی پاکیشام که حه زی له یارییه قیدییه کان
بوو، ئه وه ش له تیروانینی مندا (من هه رزه کاریکی تازه پێگه یشتوو
بووم) وهک برده وه ی بلیتی یانسیب وا بوو. کچه که گرنگی به من
نه دا، به لام که سیکی نه رمونیان بوو و ئه گه ر قسه م له گهل بکردایه؛

هراسان نه ده بوو. به و شپوهيه چووم قسه ی له گهل بکه م، هه موو
نازايه تیی خوم کو کرده وه بۆ ئه وه ی پرسياړی لی بکه م که ئایا
دهيه ویت له گهل بیت بۆ ماله وه بۆ ئه وه ی به يه که وه نان بخوین،
کچه که به وه رازی بوو.

به ئاراسته ی سه ره وه دا به کرده که دا سه ر که وتین، بینیمان
جوش دیته خواره وه، لیم پرسى نان دهخوات، به لام په تی کرده وه،
لیم پرسى دواتر له کوڅ دهیبنمه وه، پینکه نی و پښی وتم: «به دواى
راستیدا بگهړئ بۆخوت، له وئ دهتبینمه وه».

به سه رم ئاماژه يه کم کرد و دیمه نیکى جدید وهرگرت، پاشان
وه لامم دایه وه: «کیشه نییه، له وئ دهتبینمه وه»، وهک ئه وه ی
هه ریه ک له ئیمه شوینی راستى به ته واوی بزانی و بزانی چون
دهگینه ئه و شوینه.

جوش پینکه نی و به ره و لای سه کوکه به کرده که دا چوه
خواره وه، منیش پینکه نیم و به رده وام بووم له سه رکه وتن له گهل
کچه که دا به ئاراسته ی ماله وه. نازانم چه نده له ناوه وه ماینه وه،
به لام له بیرمه له گهل کچه که هاتینه دهره وه و گویمان له دهنگی
فیکه بوو و که سمان نه بینى له ده وروبهرمان، که سمان نه بینى
له ناو حه وزی مه له که دا، که سانیکمان بینى رایانده کرد به ره و
که ناره ته سه که که ی ده ریاچه که له ژیر سه کوکه دا، له ویدا که سانیک
هه بوون که که یشتبوونه ناو ئاوه که، توانیم دوو که س ببینم که
له ناو ئاوه که دا مه له یان ده کرد. بینین سهخت بوو؛ له بهر ئه وه ی
شه و داهاتبوو، موسیقاش هه ر به رده وام بوو به بی ئه وه ی که سینک
گوئی بۆ بگریت.

به خیرایى چوومه خواره وه به ئاراسته ی که ناره که و تا ئه و
ساته ش هیچم بۆ ئاشکرا نه بوو، به لکوو به رده وام بووم له خواردنی

ساندو بچه که م که پیم بوو، ده مویست بزانه خه لکی ته ماشای چی ده که ن. له نیوه ی ریگای هاتنه خواره وه ماندا، کچه ناسیاییه جوانه که پی و تم: «وا بزانه شتیکی خراپ رووی داوه».

کاتیک گه یشتینه به شی خواره وه ی گرده که، له باره ی جوشه وه پرسیارم له که سینک کرد. که س سهیری نه ده کردم، که سیش پیشوازی لی نه کردم، هه مووان سه رقال بوون به ته ماشا کردنی ناوه که وه، دووباره پرسیارم لی کردنه وه، کچه که نه ی توانی به سه ر خویدا زال بیت، دهستی کرد به گریان، له و کاته دا بیرو که که به میشکم گه یشت.

مه له وانه کان ماوه ی سی کاتژمیر له ناو ده ری اچه که دا به رده وام بوون له که بان به دوا ی جوشدا، دواتر له راپورتی تویکارییه که یدا هاتبوو که به هوی زیاده روی کردن له خواردنه وه ی کحول؛ قاچی تووشی وشکبوون هاتوو، جگه له کاریگه ریی نه و شوکه ی به هوی خوه لدانی له سه کو که وه به ری که وتبوو، له و کاته ی خزی مه لدابوو؛ دنیا تاریک بوو، ناوه که چهند چینیکی رهش بوو له سایه ی تاریکی شه ودا، که س نه ی توانی شوینی هاواره کانی ببینیت که داوای فریا کوزاری کردبوو، هیچیان نه ده بینی جگه له دهنگیک که ناوه که دایده پوشی، ته نها دهنگ.

دواتر باوک و دایکی پنیان و تم که نه و نه ی توانیوه به باشی مه له بکات، من نه وه م نه ده زانی.

نه متوانی تا دوا ی دوانزه کاتژمیر بو جوش بگریم. به یانی بوژی دواتر له ناو نوتومبیله که مدا بووم؛ ده که رامه وه بو ماله وه له نوستن، په یوه ندیم کرد به باو که مه وه و پیم را که یاند که خه ریکه له دالاس نزیک ده بمه وه و له کاره که م دوا ده که وم (نه و هاوینه له لای نه و کارم ده کرد)، باو کم لینی پرسیم: «بوچی؟ چی رووی داوه؟»

هه موو شتيك باشه؟» لهو ساته دا خوم پينه گيرا و گريانم ته قيه وه،
فرميسكم جوگه لهي به ست... گرياني به كول و هاوار و ناوي لووتم!
ئوتوميله كه م له ته نيشتي رينگا كه راگرت و بهرده وام بووم له گريان
و موباييله كه شم به دهستمه وه بوو، وهك مندالتيكي بچووك كه چون
له بهردهم باوكيدا دهگري.

ئهو هاوينه خه موكيه كي قوول دايگرتم، وا بزانم پيش ئه وهش
جاريك تووشى خه موكي بووم، به لام ئه و جاره ئاستيكي نوئي
ته واو بيمانا بوو. خه مم هينده قوول بوو، گه يشته ئاستيكي ته نانه ت
له بووي جهسته بيشه وه ئازاري ده دام، خه لكى ده هاتن بو لام
و هه وليان ده دا وره م به رز بكه نه وه، منيش داده نيشتم و گويم
بو دهگرتن، ئه وانيش ئه و شته راستانه يان پي ده وتم و باسيان
له پنيوستي تيپه راندني ناره حه تيه كان و باشتري رينگا بو ئه و
كاره ده كرد، منيش سوپاسم ده كردن و پيم ده وتن زور لوتفيان
هه يه له بهر ئه وه ي گرنگيم پي ده دن و دين بو لام، پاشان
زه رده خه نه يه كي ساخته م ده كرد و دروم ده كرد و پيم ده وتن من
باشتر ده بم، به لام له ناخه وه هه ستم به هيج شتيك نه ده كرد.

دواي ئه وه تا چند مانگيك خه وم به جوشه وه ده بيني، له و
خه ونانه مده ده بيني كه له گه لمدايه، به گه رمي باسمان له ژيان و
مردن ده كرد، سه ره پاي شتي ديكه ي هه مه جهور كه هيج واتايه كيان
نه بوو. تا ئه و خاله له ژيانمدا، جگه له مندالتيكي ته واو ئاسايي له
منداله كانى چيني ناوه راست؛ هيجي تر نه بووم: ته مه ل، نابه رپرس،
دوودل له بووي كومه لايه تيه وه، له گه ل هه سته كرديكي قوول به
ناارامي، به لام جوش كه سيك بوو كه به چاري پيزه وه ته ماشام
ده كرد له زور بووه وه، ته مه ني له من گه وره تر بوو، متمانه ي
له من زياتر بوو، ئه زمووني له من زياتر بوو و له لاي خه لكى و

دهوروبەر له من زیاتر قبولکراو بوو و زیاتر به رووی جیهاندا کرابووهوه. له یهکیک له خهونهکانی دواایمدا له باره ی جوشهوه، بینیم بهیهکهوه له ناو خهوزینکی جاکوزیدا دانیشتبووین (بهلی، دهزانم نه مه شتینکی نامویه)، له و کاته دا شتینکم پښ و ت هاوشیوهی: «زورم پښ ناخوش بوو که تو مردیت»، پیکه نی، نه و وشانم بیر نه ماوه که له خهونهکه مدا پښی وتم، به لام شتینکی هاوشیوهی نه مه بوو: «بوچی مردنی منت به لاوه گرنگه له کاتیکدا هینشتا تو له زیان ده ترسیت؟» به گریان هوه خه بهرم بووهوه.

نه و هاوینه روژیک له گهل دایکم له سهر قه نه فه که دانیشتبووم، چاوم بریپووه نه و شوینه ی پښی ده لین «بو شایی» و نه و عده مه م ده بیني هیچ کوتاییه کی نییه و هیچ رینگایه ک نییه بو تینگه یشتن لښی که وا راهاتبووم هاوپیه تی جوش بدوزمه وه، له و ساته دا تینگه یشتنکی کتوپرم بو هات که نه گهر به راستی هوکاریک نه بیت بو کردنی شتینک، نه و هیچ هوکارینکیش نییه بو نه بوونی کردنی شتینک... له رووبه روو بوونه وهی مسوکه ری مردندا، هیچ بیانویه ک نییه بو نه وهی مروف له به ردم ترس و شهرمه زاری و هه ستردن به شهرمیدا خوی بدات به ده سته وه، چونکه باب ته که هه مووی هیچ نییه جگه له چنگینک له هیچ. نه گهر به شی هره گه وره ی ژیا نه کورته کم له خودزینه وه له نازار به خش و بیزار که ره کانداهه سهر بردیت، نه وه واتای نه ویه من خوم دزیوه ته وه له وهی که زیندوو بم!

نه و هاوینه وازم له ماریجوانا و جگهره و یارییه فیدیوییه کان هینا، هه روه ها وازم له و خه یالاته هیچو پووچانه شم هینا که بیم به یه کینک له نه ستیره کانی روک، قوتا بخانه ی موسیقاشم جښ هینشت، په یوه ندیم کرد به زانکووه، ده چووم بو هوله وهرزشیه کان

و کټنم دابه زانده، هاورېنې تازهم بڼ پيدا بوو، يه کهم هاورېنې کچم بڼ دروست بوو، بڼ يه کهم جار له ژيانمدا دهستم کرد به گرينگيدان به وانه کانم و بڼم دهرکهوت که من دهتوانم نمره ي بهر ز به دهست بهينم کاتيک که ميک گرنگي به بابته که بدهم. هاورينې دواتر ته حه ددای خوم کرد به خويندنه وه ي په نجا کتيب له په نجا پوژدا، له وهدا سرکه وتوو بووم. پاشان سالی دواتر گواستم وه بڼ زانکويه کی ناياب له ناوچه يه کی دیکه ي ولات و له وي بڼ يه کهم جار له هموو ژيانمدا سرکه وتوو بووم، له پووی خويندن و کومه لايه تيشه وه سر که وتم!

مردنی جوش بووه خاليک که دهتوانم ديارينې بکه م به گه وره ترين پوونی له ژيانمدا، نه وه نه و خاله بوو که ده ليم: پيش نه و و دواي نه و. پيش نه و کاره ساته، که سينکی بين ناره زوو بووم که خه يالات تيايدا نيسته جي بوو، هه روه ها که سينکی به ندکراو بووم له چوارچيوه ي خه ياله کانمدا له باره ي پوانيني جيهانه وه بڼم، به لام له دواي کاره ساته که گورام بڼ که سينکی دیکه: بهرپرسيار، جدی، زانستخواز، هه سترکردن به نا ناراميم هه مابوو، هموو نه و شتانه ش که به دواي نه ودا دين (وهک هه موومان به و جوړه ين)، به لام ئيستا گرنگي به و شتانه ده دم که گرنگيان زياتره له و شتانه ي ترس و دله راوکيم زياد ده که ن. جياوازييه که گه وره بوو. شتيکی سه يره که مردنی که سينک، ريگای نه و هم بين بدات که دواچار بژيم. له وانه يه خراپترين ساتيش له ژيانمدا، نه و ساته بيت که له هموو کاتيک زياتر مني گوري.

مردن ده مانتر سينيت، له بهر نه وه ي ده مانتر سينيت؛ خومان ده دزينه وه له وه ي بيری لي بکه ينه وه يان ياسی بکه ين، به لکوو هه نديک جار خومان ده دزينه وه له وه ي دانی پيدا بنين، ته نانه ت

كاتیکیش دیت بۆ لای کەسیکی نزیکمان.
بەلام مردن، بە شتووەیەکی نامۆ، ئەو ڕووناکییەیه کە هەموو
تاریکی واتای ژيانی پێ دەپێوریت. ئەگەر مردن نەبووایە،
هەموو شتیک بەلامانەووە گرنگی خۆی لە دەست دەدا و بەها و
پتوهرەکانیش سفر دەبوونەووە.

شتیک دەروونمان تێدەپەرینیت

ئیرنست بیکر؛ کەسیکی نەخواراو بوو لە جیهانی ئەکادیمیدا،
سالی ۱۹۶۰ ڕوانامەی دکتۆرای لە ئەنسرۆپۆلۆژیا بە دەست
هێنا. توێژینەووەکە؛ بەراوردیکی کردبوو لەنیوان شتوازه
ناتەقلیدییهکان لە (بووزایی زین)دا، لەگەڵ شیکردنەووەی دەروونی.
لەو کاتەدا پەرەوی زین دادەنرا بە تاییهتەندییهکی هیپییهکان
و ئالوودەبووانی ماددە ھۆشبەرەکان، شیکردنەووەی دەروونی
فرۆید بە شتووەیک لە شتووەکانی جادووی دەروونی دادەنا کە لە
چاخی بەردینەووە بۆمان ماوێتەووە.

لە یەکەمین کاریدا، کاتیک وەک مامۆستایەکی یاریدەدەر لە
زانکۆ کاری دەکرد، هێندە نەبرد بیکر خۆی لەنیو ئەو کەسانەدا
بینیووە کە شتوازهکانی زانستی دەروونناسی رەت دەکەنەووە
بەوێ شتوازيکە لە شتوازهکانی فاشیەت، بە شتوازيکی نازانستییان
دادەنا لە شتوازهکانی سەرکوێکردنی لاوازهکان.

کێشە ئەو بوو کە سەرۆکی کارەکە ی بیکر؛ زانایەکی دەروونی
بوو، ئەمەش ھاوشتووەی ئەو بوو کە سەرۆکەکت بە هیتلەر
بەراورد بکەیت و تۆش لە سەرەتای کارکردندا بیت.
وێک چۆن دەتوانن بیهێننە پیش چاوتان، بەخیرایی بیکر لە

کاره که ی دهرکرا.

بهو شتو به بیکر بیرۆکه ریشه ییه کانی هه لگرت و چوو بۆ شوینیک که جینی قبولکردن بیت: شاری بیکرلی له کالیفورنیا. کاره که ی له وی زۆری نه خایاند، به لام حهزه دوژمنکارانه کانی بیکر بۆ دامه زراوه که؛ ته نه شتیک نه بوو که ئه وی تووشی دهرده سه ری کرد، به لکرو شتوازه کۆنه کانی له وانه وتنه وهش هاوکار بوو له وه دا. شکسپیری به کار ده هیتا بۆ شیکردنه وه ی زانستی دهروونناسی، ههروه ها چه ند ده قیکی له زانستی دهروونناسی به کار ده هیتا بۆ ئه وه ی ئه نسروپۆلۆژیای پین شی بکاته وه، ههروه ها پشتی به زانیاریی ئه نسروپۆلۆژی ده به ست بۆ شیکردنه وه ی زانستی کۆمه لناسی. جلو به رگی (شالیر) ی له بهر ده کرد، له ناو پۆلدا چه ند جموجوولینکی ده کرد که هاوشتو به ی جموجوولی زۆرانبازیی شمشیر بوون، بابه تی سیاسی ده خسته روو که په یوه ندییان به ناوه رۆکی وانه کانی وه نه بوو. خویندکاره کانی زۆر خوشیان ده ویست، به لام مامۆستا کان رقیان لینی بوو. پاش که متر له سالیکی، سه ره له نوێ له کاره که ی دهرکرایه وه.

دوای ئه وه بیکر له زانکۆی سان فرانسیسکۆی حکومی کاری کرد و توانیی زیاتر له سالیکی له وی بهردهوام بیت، به لام زانکۆکه هیزه کانی پاریزگاریی نیشتمانیی بانگ کرد، کاتیک ناره زاییه کانی خویندکاران له دژی شه پی قیتنام ته قییه وه، کاری توندوتیژیی لئ که وته وه، کاتیکیش بیکر چوو په ریزی خویندکاره کانی وه و به ئاشکرا ئیدانه ی کاره کانی سه رۆکی زانکۆی کرد (چوواندی به هیتله ر، هه موو ئه و شتانه ی وته وه)، دواتر له کاره که ی دوور خرایه وه.

بیکر له ماوه ی شهش سالدا؛ چوار جار کاره که ی گۆپی، پیش دهرکرانیشی له کاری پینجه می؛ تووشی شیر په نجه ی کۆلۆن بوو،

دۇخى بەتەۋاۋى خراب بوو، دۋاى ئەۋە چەند سالىك لە جىگادا
كەۋت و ھىۋاى چاكبۈۋنەۋەى زۇر لاۋاز بوو. بىكر بىرىارى دا
كتىپىك بنووسىت لە بارەى مردنەۋە.

بىكر سالى ۱۹۷۴ مرد، بەلام كتىپەكەى (نكولى لە مردن) خەلاتى
پولىتۇرى ۋەرگرت و بوۋە يەككىك لەۋ كارە فىكرىيانەى زۇرتىرىن
كارىگەرىى ھەبوۋە لە سەدەى بىستەمدا؛ لەبەر ئەۋەى ھەژانىكى
لە ھەردوۋ بوارى زانستى دەروونناسى و ئەسروپۇلۇژيادا ھىنايە
ئارۋە، سەرەپاى خستتەروۋى چەندىن بىرۈكەى فەلسەفى قوۋل
كە تا ئىستاش كارىگەرىى فراۋانىان ھەيە.

كتىپى (نكولى لە مردن)، دوو بىرۈكەى بىنەپەتى دەخاتە روو:

۱. مرقۇف بوۋنەۋەرىكى دەگمەنە لەۋ روۋەى تاكە ئازەلە
بتوانىت وىناى خۇى بكات و بە شىۋەيەكى مۇجەپەد بىر
لە خۇى بكاتەۋە، سەگەكان لىرە و لەۋى دانانىشەن دوۋىل بن
سەبارەت بە ژيانى پىشەيىان، پىشەلەكانىش بىر لەۋە ئاكەنەۋە كە
لە رابردوۋدا چى ھەلەيەكىان كىردوۋە، پرسىيارى ئەۋەش ئاكەن
چى روو دەدات ئەگەر كارىك بە شىۋەيەكى جىاۋاز ئەنجام بدات،
لەنىۋان مەيموۋنەكانىشدا گىفتوگۇ و دەمەقالى روو نادات لە بارەى
ئەگەرەكانى داھاتوۋ، ماسىيەكانىش پرسىيارى ئەۋە ئاكەن كە ئايا
ماسىيەكانى دىكە زىاتر خوشيان دەۋىت ئەگەر بالەكانىان لە ئىستا
درىزۇتر بوۋنايە.

بەلام ئىمەى مرقۇف ئەۋ تۋانايەمان پىن بەخىشراۋە كە خۇمان
بەينىنە پىش چارمان لە حالەتى گرىمانەيىدا، ھەروەھا بۇ بىر كىردنەۋە
لە رابردوۋ و داھاتوۋ و بىر كىردنەۋە لە ۋاقىيەتكى دىكە كە شتەكان
تىايدا جىاۋازىيان ھەيىت.

بيكر دهليت ئيمه هه موومان به رهنجامي ئه و توانا عه قليب
دهگمه نه ين، مسوگه ربي مردني خومان له خاليكي دياريكراودا
دهزانين، به هوي ئه وهي تواناي دروستكردني واقعيكي ديكه مان
هه يه؛ به و هوي وه ئيمه تاكه رهگه زين كه ده توانين واقعيك بهيئينه
پيش چاوي خومان كه خوماني تيدا نين.

ئهم تيگه يشتنه له لاما ن كه بىكر ناوي لئ ناوه «ترسي مردن»،
له راوكتيه كي بونيادي قووله كه هه موو ئه وانه له خق دهگريت كه
بيري لئ دهكه ينه وه و ئه نجامي دهدين.

۲. بىروكه ي دووهه م كه بىكر خستويه تيه روو، كورته كه ي
ئه وه يه ئيمه له بنه رتدا «دوو نه فس» مان هه يه؛ نه فسي يه كه م
بريتيه له نه فسي جهسته يي: ئه و نه فسه ي دهخوات و دهخويت و
پرخه پرخ دهكات و دهچيته سه رئاو. به لام نه فسي دووهه م نه فسي
خه يالكرامانه، يان پىكه اتووه له بىروكه كان، ئه وه شوو ناسمانه،
يان چون خومان ده بينين.

بىكر به لگه كانى له سه ر ئهم شىوازه بنيات ده نيت: هه ريه ك
له ئيمه ده زانيت له ئاستيكي دياريكراودا نه فسه جهسته ييه كه ي
دواچار ده مریت، ئه مه ش واته مردن مسوگه ره، ئهم مسوگه ريه
زور ده مانتريستينيت (له سه ر ئاستيكي ناھوشيارانه)، ليزه وه
هه ولى دروستكردني «نه فسي خه يالكراو» دهدين كه بتوانيت بۆ
هه تاهه تايه بزىن، ئه مه يه ئه و هوكاره ي وای كردووه خه لكى زور
كرنگى بدهن به وه ي ناوي خويان بخه نه سه ر باله خانه و په يكه ره كان،
هه روه ها بۆ سه ر كتييه كان، ئه مه واما ن لئ دهكات هه ست بكه ين
پيويستمان به كاتيكي دريژتره بۆ ئه وه ي بۆ خه لكاني ترى ته رخان
بكه ين، به تاييه ت بۆ مندالان، به و هيوايه ي كاريگه ريمان له سه ريان
بميتيت (واته نه فسي خه يالكراو) بۆ دواي له ناوچووني نه فسه

جسته‌ییه که مانه (مادویه‌که). هیواکانمان له‌سه‌ر نه‌وه هه‌لچنراون
 که که‌سامبیک هه‌ر یادمان ده‌کهن و ریزمان لی ده‌نین و به‌رز
 رامانه‌گرن، دوا‌ی نه‌وه‌ی نه‌فسه جسته‌ییه که‌مان بوونی نامینیت
 و دوا‌ی ماوه‌یه‌کی دوورودریژ له وه‌ستانی نه‌فسه جسته‌ییه که‌مان
 له بوونفا.

بیکر نه‌م هه‌ولانه ناو ده‌نیت «پروژه‌مان بو نه‌مری»، که
 ریگا ده‌دات نه‌فسه خه‌یالکراوه که‌مان بو ماوه‌یه‌کی دریز بزی
 له‌دوا‌ی مردنه جسته‌ییه که‌مان، نه‌و ده‌لینت شارستانی‌ته‌کانی
 مروف هه‌موویان هیچ نین جگه له پروژه‌ی نه‌مری که باس‌مان
 کرد: شاره‌کان و حکومه‌ته‌کان و دامه‌زراوه و ده‌سه‌لاته‌کانی
 نه‌مرو هه‌موویان پروژه‌ی نه‌مرین که پیاوان و ژنانیک که
 له‌پیش نیمه‌دا ژیاون: بنیاتیان ناوه، نه‌وه نه‌و جیماوانه‌یه که له
 نه‌فسه خه‌یالکراوه‌کانیا نه‌وه ماونه‌ته‌وه که خویان پاراستووه له
 مردن. کاریگه‌ری و جه‌ماوه‌ری ناوی هه‌ندیک له پیغه‌مبه‌ران و
 سه‌رکرده و نه‌دیه‌کان له‌مرودا، هیچی که‌متر نییه له و کاته‌ی
 که له ژیا‌ندا مابوون، نه‌گه‌ر زیاتریش نه‌بیت. بیرۆکه‌که هه‌مووی
 لیره‌دا خوی حه‌شار داوه، جا کاره‌که له رینگای فیربوونی
 هونه‌ریک له هونه‌ره‌کانه‌وه بیت یان زانستیک له زانسته‌کانه‌وه، یان
 بزگارکردنی زه‌وییه‌کی نو، یان به‌ده‌سته‌پنانی سامانیکی زه‌به‌لاح،
 یان دروستکردنی خیزانیک که‌وره‌ی پر خوشه‌ویستی که له‌وانه‌یه
 چەندین نه‌وه به‌رده‌وام بیت دوا‌ی مردنی دامه‌زرینه‌ره‌کی.
 هه‌موو نه‌و واتایانه‌ی له ژیا‌نماندا هه‌یه، له و حه‌زه بنه‌ره‌تییه‌وه
 سه‌رچاوه‌یان گرتووه که ده‌مانه‌ویت هه‌رگیز نه‌مرین.

نابین و سیاست و وه‌رزش و هونه‌ر و دامینه‌ته‌کنۆلۆژییه‌کان،
 هه‌موویان پروژه‌ی مرو‌فه‌کانن بو نه‌مری. بیکر ده‌گانه نه‌وه‌ی بلینت

جهنگهكان و شورشهكان و حالهتهكاني كوشتاري بهكومهل، كاتيک پرو ددهن كه پروژهي نه مريي كومه ليک مرقف تووشي به يه كدادان دهيت له گهل پروژهي نه مريي كومه ليک مرقفي ديکه دا. بيانوي چهندين سه ده له چه وسانده وه و خوينرشتني مليونان كهس به وه پاساو ددريته وه كه هه موويان بهرگريکردن له پروژهي نه مريي تايهت به كومه له يه كي مرقفي دياريكراو، بۇ پروبه پروبوونه وه پروژهي نه مريي تايهت به كومه له يه كي مرقفي ديکه.

به لام كاتيک پروژه كانمان بۇ نه مريي شكست دههينيت، كاتيک واتاكي له ناو دهچيت، كاتيک وا دهردهكه ويت ئاسوي مانه وه ي نه فسه خه يالکراوه كانمان له دواي مردني نه فسه جهسته يه كه مان دهيتي شتيكي مه حال يان دوور دهكه ويت وه؛ نهو كاته ترسي مردنمان تووش دهيت (دله پاوكتيه كي ترسناك كه تووشي خه موكيمان دهكات) و زال دهيت به سه ر عه قله كانماندا، له وانه يه شوکه گهرهكان هوكاري نه مه بن، له وانه شه هه سترکردنمان به شهرم يان نه وه ي كه كومه لگا هيچ به هامان بۇ دانانيت؛ بيته هوكاري نه مه، ههروهكوو بيكر ئاواره بۇ نه وه دهكات كه دهكریت نه خوشيه عه قليه كانيش هوكاريک بن بۇ نه وه.

نه گهر تا ئيستا وريا نه بوويته وه، نهوا نهو پروژانه ي نه مريي به هاكانمان؛ نه وه يه كه واتاكان و به هاكان پيوانه دهكات له زيانماندا. كاتيکيش به هاكانمان شكست دههين، خویشمان شكست دههينين (ليزه دا له پروي دهروونييه وه باسي دهكه م). نه وه ي بيكر دهيليت، نه وه يه له ناوه روکدا ئيمه هه موومان پال دهنرين بۇ ترس به زياده پرويکردن له گرنگيدان به شتانيكي زور، چونكه گرنگيدانمان به شتيكي دياريكراو؛ له واقع و مسوگه ريي مردن بيئاگامان دهكات، ههروهكوو گرنگينه دان به هه ر شتيک به په هايي؛ گه يشتن

به حاله تينكى نيمچه روحانى دينيته ناراه كه رازى بين بهوده
نه فسمان بهرده وام نه بيت، لهم حاله تدا نه گري دروستبوونى
گرفنى زور بو مرؤف له هستى بهر كه وته يى زياتر لاي مرؤف تا
ناستينكى زور دوور ده خاته وه.

له كوتايى رينگادا بېكر كه يشته تينگ يشتنينكى نوى كتوپر، كاتيك
له سر جينگاي مردن يوو: كيشه كه له پرؤزه ي نه مريى خه لكه كاندا
خوى ماس داوه، نهك له و چاره سه رانه دا كه پنى ده گن، جا
له بريى هه ولدان بو جيبه جينكردنى نه و پرؤزانه (زور كات له پنى
هيزى بكورده وه، يان به سه پاندنى نه فسه خه يالكراره كانى خويان
به سر جيهاندا)، پنيويسته خه لكى نه فسه خه يالكراره كانيان بخه نه
ژير پرسياره وه و قبولى نه و راستييه بكن كه نه وان ده مرن، بېكر
نه مې ناو ناوه «دژه هري تال» و هه ول ده دات خوى قبولى
بكات، كاتيك به ره ورووى مردن ده چنت كه لنى نزيك بووه ته وه.
راسته مردن شتيني خراپه، به لام مسوگه ره، ليژه وه پنيويسته
له سرمان هه ولى خودزينه وه نه ده ين لهم تينگ يشتنه، به لكوو
پنيويسته له گه لى پينك بين تا نه و ناسته ي ده توانين، كاتيك راستيى
مردنمان بو نيمه جنى ناسووده يى بيت (نه و ريشه ي هه موو
ترسه كانمانه، نه و دله راوكن شاراو هيه كه هه موو نار هزووه
بينرخه كانمان ده جوولينيت)، نه و ده توانين به هاكانى خومان به
نازاييه كى زياتره وه هه لېژيرين بن نه وه ي هه وله نالوژيكييه كانمان
بو نه مري سنووردارمان بكات و به مەش رزگارمان ده بيت له
تيروانينه چه قبه ستووه مه ترسيداره كانمان.

ړووه گه شه کي مردن

له بهر دیکه وه یو په کیکی تر ههنگاو دهنیم، به دامه زراوی
هله ده که ږیم، ماسوولکه کانی قاچم گرژ دهن و نازام ده کهن، له م
حاله ته دا که هاو شپوهی حالگرته، حاله تیکی سه رچاوه گرتو و له
کو ششی جه سته یی هیواشی دووباره بووه وه. ده بینم له لوتکه که
نژیک ده بیه وه، ناسمان قوول و فراوان ده بیت، منیش نیستا
به ته نهم، هاوړیکانم به ماوه یه کی زور له دوامه وهن و وینه ی
زه ریا ده گرن.

دواچار ده چمه سهر بهر دیک و دیمه نه که هه مووی له بهر ده ممد
ده کړیته وه، ده توانم لیره وه تا ناسو یه کی کوتا یینه هاتو و بینم، و
هه ست ده که م سه یری کوتایی زه وی ده که م له و شوینه ی ئاو به
ناسمان ده گات، له و شوینه ی شین به شین ده گات، با له ده ورو به رم
هله ده گات و ده لورینیت، سهرم بهر ز ده که مه وه و ته ماشا ده که م،
هه موو شتیک سه رنجرا کیشه، هه موو شتیک به نرخه.

من له (رأس رجاء صالح) م له باشووری نه فیه ریکا، نه مه
نه و خاله یه که ږوژیک له ږوژان خه لکی و گومانیان ده برد که
دوا یین خالی نه فیه ریکایه له ناراسته ی باشووره وه و دوا یین خالی
جیهانیش. شوینیک شله ژینه ره، هه مووی گه رده لول و جووله ی
ناوه، شوینیک که چه ندین سه ده ی بینوه له ئالوگر و بازرگانی
و چالاکیه مروییه کان، هه روه ها شوینی هیوا ی باشه یه، ئای له و
دژیه کییه!

وته یه که هه یه له زمانی پورتو گالیدا ده لیت: «به ده وری (رأس
رجاء صالح) دا ده سووړیته وه.» دژیه کییه که له م ده ربرینه دا نه وه یه
که باس له ژیانی مروف ده کات کاتیک له دوا یین قوناغه کانیدا
ده بیت، به و مانایه ی چیتر توانای نه ماوه شتیک زیاتر به ده ست

بەينيت.

بە ئاراستەى شىن بەسەر بەردەكاندا ھەنگاۋ دەننيم بۇ
فراوانكردنى ئەو بوارە شىنەى ھەموو ديدگامى گرتوۋەتەو.
من ئارەقە دەكەمەو، بەلام ھەست بە سەرمان دەكەم، من زور
دلخوش و ھەژاوم، بەلام دوودلم، ئايا ئەمە بابەتەكەيە؟

بابەكە لە گويم دەدات، ناھيليت گويم لە ھيچ بيت، بەلام من
لنوارەكە دەبينم: لەوئ، ئەو شوينەى بەرد بە نەبوون دەگات.
رادەوہستم، بۇ ساتىك لە شوينى خۆم رادەوہستم، تەنھا چەند
مەترىك لەو لنوارەوہ دوورم، دەتوانم لە خوارەوہ زەرياکە ببينم،
شەپۆلەكانى لە بەردەكان دەدەن و كەف بە سەريدا بەرز دەيیتەوہ...
شەپۆلەكان بە دريژايى چەند ميلىك لە ھەموو ئاراستەكانەوہ دريژ
بوونەتەوہ، رەوتى توورەى ئاوەكان مەملانى لەگەل ئەو ديوارانەدا
دەكەن كە ھيچ رينگايەك نىيە بۇ تىپە پاندنيان، لە بەردەمەدا كەندىك
ھەيە كە بەرزىيەكەى لە ئاوەكەى ژىريەوہ لە پەنجا مەتر كەمتر
نىيە.

لاى راستمەوہ گەشتيارەكان دەبينم كە لەكەنار دەرياکە لە
خوارەوہ بلاو بوونەتەوہ، لەوئ ویتە دەگرن و لىزە و لەوئ وەك
شارەمىروولە كۆ دەبنەوہ. ئاسيا لەلاى چەپمەوہيە، ئاسمان لە
بەردەمەدايە و لە دواشمەوہ ھەموو ئەوہيە كە ھىوام پىي ھەبووہ
و لەگەل خۆم ھىناومە.

چى دەبوو ئەگەر ھەموو ئەوانە لىزە نەبوونايە؟ چى دەبوو
ئەگەر ھەموو ئەوانە لەو شوينە بوونيان نەبووايە؟
سەيرى دەوروبەرم دەكەم، من بەتەنھام، ھەنگاۋى يەكەمم
دەننيم بەرەو لنوارى كەندەكە.

وا دەردەكەويت جەستەى مەرووف راداريكى سەروشتى تىدا بيت

که بتوانيت نه و هوکارانه ی دهنه هوی مردن، ناشکرای بکات،
 بڼ نمونه؛ کاتیک ماوهی نیوان تو و لیواری کهنده که دهیت
 نزیکه ی سی مهتر، لیواریک که هیچ پهژینیکي پاریزه ری نییه،
 جوریک له شله ژان هه موو جهسته دهگریته وه، پشت زهق
 دهیت، پیست کونج کونج دهیت، چاوه کانت زهق دهنه وه و
 دهچنه سهر ورده کاری هه موو نه و شتانه ی له دهو روبه رتدان، وا
 هه ست دهکیت قاچه کانت له بهرد دروست کراون... وهک نه وهی
 موگناتیسکی گه وره ی شار دراوه له سه رخو جهسته رابکینشیت
 بڼ دواوه، بڼ شوینیکي پاریزراو.

به لام بهرهنکاری نه و موگناتیس دهیمه وه، قاچه به بهر دبووه کانم
 راده کیشم و له لیواره که نزیک دهیمه وه.

له دووری یهک مه تره وه، میشتک په یوه ست دهیت به
 کومه له کانی تره وه، تو ئیستا دهتوانیت ته نها لیواری که ناره که
 ببینیت، تو ئیستا دهتوانیت نهک هه ر ته نها لیواری که ناره که
 ببینیت، به لکوو ته ختایی که ناره که ش ده ببینیت، بڼ خواره وه...
 دیمه نیکه که هانی چه ندین وینای نه خواراوه ده دات له خلیسکان
 و که و تنه خواره وه و تلبوونه وه بڼ ناو چالی مردن له خواره وه.
 ماوه که به راستی دووره، میشتک نه وهت بیر دهینیت وه. به راستی
 دووره! چی دهکیت هاوړیم؟ بوهسته له شوینی خوت. بوهسته!
 به عه قلم دهلیم بیده نگ به، له سهر چوونه پيشنه وه م به هیواشی
 بهرده وام دهیم.

کاتیک ماوه که له یهک مه تر که متر دهیت وه؛ ته واوی جهسته
 ده که ویته حاله تیکي ئاماده باشی تونده وه، ته نها نه وه به سه قاچت
 له قهیتانی پیلاره کانت بگریت و بکه ویته خواره وه و نه و ماوه
 که مه بپریت که له نیوان تو و کوتایی ژیا نندایه، هه ست دهکیت

که نهوانه به هه لکردنی بایه کی به هیز بتفرینیت بو نه و ناکوتاییه
تایدا دوو شینه که به یه ک دهگن، قاچه کانت موچرکیان پیدا دیت،
دهسته کابیشته به هه مان شیوه، ههروه ها دهنگیشته دهلهرزیت
نهگه و بیستت به خوت بلییت که ناتاویت خوت ههلبدهیت بهروه
له اوچوونت.

نه و ماوه که مهی ماوه؛ سنووری به های کوتاییه بو زوربهی
خه لکی، نه وه به سه بو نه وهی رینگا بدات بچه مینته وه و سه بیریکی
خیرای شیوه که ی خواره وه بکهیت، به لام هینشتا دووره تا نه و
ناستای هه ست بکهیت هینشتا له مه ترسیی راسته قینه دا نییت و
هینشتا نزیک نییت له وهی خوت بکوژیت، وهستان له و ماوه نزیکه
له لیواری که ناره که، ته نانه ت نهگه که ناریکی جوان و جادوویی
وه کوو (رأس رجاء صالح) یش بیت؛ هه سترکردنیک سهرخوشانه
به سهرگیزی دروست دهکات، هه ره شهت لی دهکات به هینانه وهی
دواین ژمه خوراک که خواردووته.

تایا نه وهیه؟ نه وه هه موو نه و شته یه که لیره یه؟ نیستا هه موو
نهوانه دهزانم که دهییت له ته واوی ژیانمدا بیزانم؟

هه نگاوینکی تر دهچمه پیشه وه، هه نگاوینکی زور بچووک، پاشان
هه نگاوینکی دیکه ی بچووک به دوایدا، نیستا دووریه که بووه به
نیومه تر، قاچه کانم له پیشه وه دهله رزن کاتیک کیشی له شم دهخه مه
سهریان، به رده وام دهیم له چوونه پیش، به رده نگاری موگناتیس که
دهکه م، به رده نگاری عه قلم دهکه م، به رده نگاری هه موو غه ریزه ی
مانه وه دهکه م.

دووریه که بوو به سی سه نتمه تر، من راسته وخو بو ته ختایی
که ناره که دهروانم له خواره وه، خه زینکی کتوپر دامده گریت بو
نه وهی هاوار بکه م، جه سته م کرژ دهییت و به هوکارینکی غه ریزه یی

داده نه ویت، دهیه ویت خۆی له شتیکی خهیا لکراو بپاریزیت که
شیکردنه وهی سهخته، بایه که هاوشنوهی زریانیکی ته رزه ی لی
دیت، بیرۆکه کان وهک بۆکسی یهک له دوا ی یهکی له ناکاو دین.

کاتیک دوورییه که ده بیته سی سه نتمه تر؛ ههست ده کهیت
هه لواسراویت، ته ماشای هه ر شوینیک ده کهیت جگه له خواره وه،
ههست ده کهیت بوویت به به شیک له خودی ئاسمان، له ساته دا
ههست ده کهیت ده که ویته خواره وه.

خۆم ده دم به زه ویدا و هه ناسه م راده گرم، بیرکردنه وه کانم
کو ده که مه وه، خۆم ناچار ده که م سه یری خواره وه بکه م، سه یری
ئه و ئاوه ی ده یدات به به رده کاندایه خوار منه وه، پاشان دووباره
سه یر لای راستم ده که مه وه، بۆ ئه و میرووله بچووکانه ی له ده وری
لافیته کانی خواره وه کو بوونه ته وه و وینه ده گرن و له دوا ی پاسه
که شتیارییه کانه وه ده رۆن... هیچ هه لیک نییه بۆ ئه وه ی یه کیکیان
بمبینیت. ئه م چه زه بۆ سه رنجراکیشان؛ چه زیکی ته وار ناعه قلا نییه،
به لام کاره که هه مووی بیه قلا نییه. به دلنیا ییه وه مه خاله لی ره من
ببین، له م سه ره وه، ته نانه ت ئه گه ر بینیشم مه حال نه بیت، ئه و
که سانه له و دووره وه ناتوانن هیچ بلین یان هیچ بکه ن.

گویم له هیچ نییه، دهنگی با نه بیت.

ئه مه خویه تی؟

له شم ده که ویته له رزین، ترس داده باریت، کویرانه زیهنم کو
ده که مه وه، وا ده که م بیرکردنه وه کانم جوړیک له تیرامان بکه ن.
هیچ شتیک هینده ی ئه وه ی چه ند سه نتمه تریک له مردن ته وه
نزیک بیته وه، ئاماده و هۆشیارت ناکاته وه. هه لده ستمه سه ر پێ
و سه ره له نوێ ته ماشا ده که م و ده بینم زه رده خه نه ده که م، به بیر
خۆمی ده هینمه وه که مردن هیچ کیشه یه کی تیدا نییه.

ئەم ھەزکردنە لە مردن، بەلکوو دەستبردنی لەسنووردەرچوو
بۆ مردن؛ پێشەییەکی زۆر نایابە. پەواقییەکان لە یۆنان و رۆمای
کوندا خەلکی ھان دەدەن بۆ بیرکردنەوە لە مردن لە ھەموو
کاتێکدا، بۆ ئەوەی بتوانن چێژی زیاتر لە ژیان و ھەربگرن و لە
پووبەپووبوونەوەی ناپەرھەتییەکانی ژياندا بەخۆبەکەمگرییەو
بمێننەو. لە زۆر شتواری ئایینی بووزاییدا، زۆر کات راھێنان بە
خەلکی دەکرێت لەسەر تێرپامان وەک ئامرازیک بەدەست مەوێت و
بۆ خۆئامادەکردنی بۆ مردن لە کاتێکدا ھێشتا لە ژياندا ماون.
کارکردن لەسەر مەوێت بەوەی خۆی تێکەل ببێت و بتوێت و لە
(عدم) نەبوونیکی فراواندا (گەشتن بە حالەتی نیرفانا، حالەتی
پۆشنبوون)؛ گەرانیکی ئەزموونییە لە برینی ئاستیکی جیاکەرەو و
گەشتن بە ناوچەکەێ تر، بەلکوو خۆی مارک توین؛ ئەو پێتەقلە
قۆدریژە کە ھات بۆ سەر زەوی و دواتر جێی ھێشت و بە سواری
کلکاری ھالی گەپایەو، دەلێت: «ترسان لە مردن، لە ترسان لە
ژیانەو سەرچاوەی گرتوو. ئەو مەوێت پراوپری ژيانی دەژی،
لە ھەر ساتیکدا ئامادەییە بۆ مردن».

لەلیواری کەتارەکەو دەچەمێمەو، کەمێک خۆم دەچەمێمەو
بۆ دواو، ھەردوو بەری دەستم لە دواو لەسەر زەوی دادەنیم و
بەھێواشی ھەوزم نزم دەکەمەو تا بەر زەوی دەکەوێت، پاشان
ورده ورده قاچم دەخشیتم بۆ پێشەو تا لە لیواری کە تێدەپەریت،
بەردیکی بچووک لە ژێر لیواری کەدایە، قاچم دەخەمە سەری، پاشان
قاچەکەێ دیکەم درێژ دەکەم و دەیخەم سەر ھەمان لیواری، ساتیک
لەویدا بەلاری بۆ دواو دادەنیشم و لەسەر بەری دەستەکانم خۆم
پادەگرم، بایەکە قۆم دەشیوینیت، ئێستا ئەگەری دلەپاوکی ھەیە...
تا ئەو کاتەێ چاوم لەسەر ھێلی ئاسۆ بێت.

له و کاته دا داده نیشم به پرهی و سهرله نوی ته ماشای که ناره که ده که مه وه، جاريکی تر ترس هله د قولیت و به برېږه پشتمدا د پروات و ته زوویه ک د ه دات له په له کانم و وا ده کات هه موو ناگایي میشکم له سهر شوینی هر به شیکي له شم به وردی چر بیته وه بڼ هر سه نتمه تریک له جه سته م. هه ندی جار ترس خنکینه ر ده بیت، به لام هر کات ده مخکنیت؛ بیرکړنه وه کانم به تال ده که مه وه و هه موو ناگایي خوم له سهر که ناره که ی ژیرم کو ده که مه وه، خوم ناچار ده که م چاو برېمه دوايین شوینی ته گهریم، پاشان دان ده نیم به وهی بوونی هه یه.

من له لیواری جیهان دانیش تووم، له و په پری کوتایي باشووری کیشوهری ته فهریقا له سهر د پروازهی پوژ ه لات، هه ستيکی ژینه ره وه و دلخوشکهر بوو، هه ست به ته درینالین ده که م که به جه سته مدا د پروات، پیشتتر له هه موو ژیانمدا هینده بی جووله نه بووم، هینده پالنه رم نه بووه، هینده ته م هه موو حالگرته م نه بووه، گوی بڼ په شه با ده گرم، چاو دیریی زه ریا که ده که م و بڼ کوتایي زه وی د پروانم، پاشان له گهل پروانکی پیده که نم... له گهل هه موو ته و شتانه ی بهر هه ستت ده که ویت که تو باشیت.

پرو به پروو بوونه وهی راستیی له ناوچوونمان؛ بابه تیکی یه کجار گرنگه، له بهر ته وهی هه رچی به های بینرخ و پروو که شی و فشه ل هه یه له ژیانماندا رایده مالیت. له کاتیکدا زورینه ی خه لک پوژ ه کانیان به را کړدن به دواي دقو لاریکی زیاتردا به سهر ده به ن، یان له پیناو زیاتر کړدن ناو بانگیان و گرنگیدانی خه لک پییان، ته گهرچی که میش بیت، یان به دواي که میک زیاد کړدن د لنیایی له وهی که ته وان راستن یان خوشه ویستن، به لام مردن له نا کاو دیت بڼ لای هه موومان به پرسیاریک که زور نازار به خستره، زوریش گرنگتره: «دواي خوت،

چی جی دههیلیت؟»

جیهان چهند جیاوازتر دههیت، چهنده باشتو دههیت کاتیک
ژیانت کوتایی دیت؟ نهو شویندهسته کامهیه که جینی دلیت؟
کام نیشانهیهی تیدا جی دههیلیت؟ کامهیه نهو کاریگریهی تو
موکاری بوویت؟ دهلین جوولانی بالی پهپولهیهک له نهفهریقا،
رهنگ ببیته هوی دروستیوونی گردهلولول له فلوریدا... کامهیه نهو
گردهلولولانهی دواتر بهجیان دلیت؟

بیکر ناماژهی بهوه داوه دهتوانین بلین که نهو پرسیاره تاکه
پرسیاری گرنگ له هه موو ژیانماندا، مهگر نهوهی خومان بدزینهوه
له بیرکردنهوه لینی، خومان له بیرکردنهوه لینی دهزینهوه له بهر
نهوهی پرسیاریکی قورسه، خومان له بیرکردنهوه لینی دهزینهوه
له بهر نهوهی پرسیاریکی ترسناکه، ههروهه خومان له بیرکردنهوه
لینی دهزینهوه له بهر نهوهی هیچ بیروکهیهکمان نییه له بارهی
نهوهی له ژیاندا نهنجامی دهدهین.

کاتیکیش خومان لهم پرسیاره دهزینهوه؛ ږیگا به بههای
لاوهکیی خراب دهدهین که عهقلمان برفینیت و زال بیت بهسه
نارهزوو و حهزهکاماندا، بهبی داننان بهو مردنهی ههمیشه چاوی
لهسهرمانه، شته رووکهشهکان بهلامانهوه گرنگ دهبن و شته
گرنگهکانیش دهبنه لاهوکی. مردن تاکه شتیکه که دهتوانین دلنایی
تهواومان له بارهیهوه ههیت، له بهر نهوهی بهو شیوهیهشه؛ نهوا
نهوکیکه لهسهرمان دیاریکهریکی ناراستهمان ههیت پشتی بن
ببهستین له ناراستهکردنی هه موو بههاکانی ترمان و بږیارهکانی
ترمان، نهوه وهلامی راستی هه موو نهو پرسیارانهیه که پیویسته له
خومانی بکهین، بهلام نایکهین، تاکه ږیگا بو نهوهی بهرامبهردن
ههست به ناسوودهیی بکهیت نهوهیه له خوت تیږگیت و به جوړیک

بۆ خۆت بېروانیت وەك ئەوھى لە خۆت گەورەتریت، ئەو بەھایانە
 ھەلبژیریت كە تەمەنیان تاكوو دواى تەمەنى تۆ دريژ دەبیتەوہ:
 چەند بەھایەكى سادەى راستەوخۆ كە دەتوانیت مامەلەى پێوہ
 بكەیت و ئەویش بتوانیت بەرامبەر ئاژاوہى جیھانى دەورووبەرت
 لیتوور دەبیت، ئەمە پێشەى یەكەمى ھەموو بەختەوہرییەكە، ئەگەر
 پیت خوڤ بێت گوى بۆ ئەرستو یان بۆ زانایانى دەروونناسى لە
 زانكوى ھارڤارد شل بكەیت یان بۆ مەسیح یان بۆ تیمەكەى بیتلن،
 ئەوا بۆت دەردەكەوینت كە ھەموویان پیت دەلێن بەختەوہرى لە
 ھەمان شتەوہ دیت: گرنگیدان بە شتىكى لە خۆت گەورەتر، ھەروەھا
 باوہربوون بەوہى تۆ رەگەزىكى پێكھاتووى لە ھەموو ئەو شتانەى
 لە خۆت گەورەترن، بزانیكە ژيانكەى ھىچ نىیە جگە لە پێرسەىەكى
 بچووك كە لە چوارچێوہى پێرسەىەكى گەورەتردا روو دەدات
 كە ھىچ رینگایەك نىیە بۆ تىگەىشتن لى. ئەم ھەستەىە وا دەكات
 خەلكى خواپەرستى بكەن، ئەمەش وا دەكات شەر ھەلبگیرسینن،
 ئەمەش واىان لى دەكات بنەمالە دروست بكەن و پارەى خانەنشینی
 پاشەكەوت بكەن و پرد بنیات بنین و مۆبایل دروست بكەن: ئەمە
 ئەو ھەستە سەرکێشەىە بەوہى كە تۆ بەشێكىكى لە شتىكى لە خۆت
 گەورەتر و لە تۆ زاناتر.

له بهر نه وهی هه سترکردن به بهر که و ته یی زیاتر هینده
خه له تینه وه، له دهره وهی خومان داده بریت. حهزی زانینمان به
ناراسته ی جیهان هه لده گنریته وه، کاریکه ربوونمان بهم جیهانه
قلب دهکاته وه و بهر که کرتن و لایه نداری و بهر که دهنه وه مان تیدا
پنجه وانه دهکاته وه و به هر که سیک بگهین و هر شتیک پرو
بدات؛ دهیخهینه نه ستوی نه، نه مه له وانه یه خه له تینه ر بیت،
له وانه شه سه رنجراکیش بیت، هه ندیک جار هه ستیکی باشمان
دهداتی، به لکوو هه ندیک جار دهرگای زورمان بو دهکاته وه، به لام
زه هره بو بوج.

نم ریوشوینانه په تایه کن که ئیستا تووشمان دهن. ئیمه له
حاله تیکی خوشگوزهرانی ماد دیداین، به لام له ئاستیکی زورنرمد له
پرووی دهر وونییه وه دهنالینن. خه لکی له هه موو بهر پر سیاریتییه ک
را دهکات، داواش له کومه لگا دهکن هه سته کانیاں له بهر چاو بگرن.
خه لکی دهستیان گرتووه به دلنیا ییه هه په مه کییه کانه وه، پاشان
هه ول دهن نه گهر به زوریش بیت به سه ر خه لکیا بیسه پینن،
نممه ش به ناوی مه سه له یه کی داهینراوی راسته وه. که سانیک
نغرو دهن که هه ستیکی ساخته به سه ر که و تن به سه ر نه وانی تردا
سه رخوشی کردوون له حاله تیکی ئیفلیجیوون و بینهوشی له ترسی
شکستهینان له هه ولی نه نجامدانی کاریکی به نرخدا.

تیکدانی عه قلی نوئ به هو ی نازکیشانه وه؛ مروقی وای هینا وه ته
ناراه که وا هه ست دهکن شیاوی شتیکن به بی نه وهی خویان
به دهستی بهینن، مروقیکن که هه ست دهکن شتیک مافی نه وانه
به بی نه وهی قوربانیاں بو نه و شته دابیت، نه وانه مروقانیکن
که خویان وا دهناسینن که شارهزا و خاوه ن کار و داهینه ر و
نویکه ره وه و خاوه ن عه قلی سه ر به خو و راهینه ری خه لکن، به بی

ئو ودى هيچ ئوموونىكى راسته قينه يان هه بىت له ژياندا، ئه مانه ئو
كارانه ناكهن له بهر ئو ودى خويان به گه وره تر له خه لكى بزائن،
بهلكو له بهر ئو ودى هه ست دهكهن پيوستيان به ودى كه گه وره
بن و قبولكراو بن له جيهانىكا كه ئاههنگ ته نها بۆ ئه وانه ده گيريت
كه هه لاويزده و سهركه وتوون.

كلتورى ئه مړومان سهركه وتتى گه وره و سهرنجراكيشانى
گه وده لى تيكهل بووه و ههردوو كيان به يهك شت ده زانيت،
به لام يهك شت نين.

تو كه سىكى مه زانيت، تو به راستى مه زانيت جا پى بزانيت يان
نا، نه گه ر خه لكى پى بزائن يان نا. تو له بهر ئو وده مه زن نيت كه
پرؤگرامىكت بۆ مۇبايلى ئايفون داهيئاوه، ههروهها له بهر ئو وده نا
كه سالىك پيش ئه وانى تر خويتندن ته واو كردوو، له بهر ئو وده ش
نا كه به له مىكى تازه ي نايابت بۆ خوت كرىوه، هيچ كام له مانه
مه زنى ديارى ناكهن.

تو به راستى مه زانيت؛ له بهر ئو ودى ده توانيت رووبه رووى ئو
شيواييه بيكو تاييه بيته وده له هاتنى مردنىكى مسؤگه ردا، ده توانيت
به رده وام بيت له هه لياردن ئو شته ي گرنكى پى ده ده يت و ئو ودى
گرنكى پى ناده يت. به ته نها ئه مه راستيه كه يه، ئه مه پيشخستنىكى
ساده يه بۆ به هاكانى خوت له ژياندا، ئه مه يه جوانت دهكات، ئه مه يه
سهركه وتووت دهكات، ئه مه يه به شيوه يهكى كردارى خوشه ويستت
دهكات، ته نانه ت ئه گه ر ئه مه ش نه زانيت، ته نانه ت ئه گه ر به رووتيش
خه وتبيت، ته نانه ت ئه گه ر برسيش بيت.

ههروهها توش دهمريت، دهمريت له بهر ئو ودى بهخت بۆت
پيكنى و ژيايت، له وانه يه هه ست به مه نه كه يت، به لام پيوسته
رؤژيك برؤيت بۆ ليوارى كه نديك... له وانه يه له و كاته دا هه ستى

پێ بکەیت.

پۆژنیک بۆکۆفسکی نووسی: «له داها توودا هه موومان ده مرین، هه موومان ده مرین، ئای لهو سێرکه! تهنه ئه مه به سه بۆ ئه وهی هه ریه که مان ئه وی ترمان خوش بویت، به لام ئیمه ئه وه ناکهین، شته بینرخه کانی ژیان ختوکه ی هه سته کانمان ده ده ن، هه روه ها تووشی شله ژانیشمان ده کات، ئیمه مروڤین که هیچ ده مانخوات». کاتی ئه و شه وه دیته وه یادم له ته نیشت ده ریاچه که وه، کاتیک سه یری لاشه ی جوشی هاو پیم ده کرد که فریاگوزاره کان ده ریا نه یتا بو وه له ئا وه که، له یادمه چۆن له تاریکی ئه و شه وه دا ده مبینی که «من» ی خۆم به هیواشی ده توامه وه. مردنی جوش زۆر زیاتر له پیشوو شتی فێر کردم. به لێ، یارمه تی دام خۆم کو بکه مه وه، له وه ی به رپر سیاری تی هه لبژاردنه کانم بگرمه ئه ستق، هه روه ها له پشت خه ونه کانمه وه پێ بکه م به شه رمیکی که متر و پێگرییه کی که متره وه.

به لام هه موو ئه مانه به ره نجامی لا وه کی بوون بۆ وانه یه کی قوولتر و گرنگتر، وانه که به م شیوه یه بوو: ناکریت ترسی هیچمان هه بیت. هه رگیز! یادخسته وه ی مردن بۆ خۆم، به به رده وامی و به درێژایی چه ندین سال (له پێگای تێرامانه وه بیت یان له پێی خویندنه وه ی فه لسه فه یان ئه نجامدانی کاری شیتانه ی وه ک وه ستان له سه ر لێواری که ناره که له باشووری ئه فوریقا)؛ تاکه شتیک بوو که یارمه تی دام به رده وام له سه ر ئه و تێگه یشتنه م بمینمه وه له سه نتهری بیرکردنه وه مدا. ئه وه پازیبوون بوو به مردنم، ئه وه تێگه یشتن بوو له فشه لیم، ئه وه بوو هه موو شتیکی ئاسانتر کرد، وای کرد خۆم له هه ر ئالوده بوونیک که هه مبوو؛ پزگار بکه م و شووناسی خۆم دیاری بکه م و پووبه پووی هه ستردن به

به رکه و ته یی زیاترم بېمه وه و بهرپرسياريتی کيشه کانی خوم له ته ستو بگرم... بهم شيوه يه دژايه تی ترس و دوو دلييه کانم کرد و شکستم قبول کرد له گهل رازيبوون به هر په تکر دنه وه يه ک به پوومدا، ورده ورده هه موو ته شتانه قورساييان که متر ده بوو له پئی بيرکردنه وه له مردن، تا کوو زیاتر چاوم بېرپايه تاریکی؛ تاریکيه که پوونا کتر ده بوو و جيهان هيو رتر ده بوو وه، هه روه ک هه ستی به رهنگاری بیئاگایانه به رامبه ر هه ر شتیک که متر ده بوو وه له پيشوو.

چهند خوله کیک له ویدا دانیشتم، له لیواری که ناره که دا و له خوگرتنی هه موو شتیک، کاتیکیش دواچار بریاری هه ستانم دا؛ دهسته کانم برد بق دواوه، پاشان خوم پاکیشا و له لیواری که دور که و تمه وه، دواي ته وه به هیواشی وه ستام، سه یړنکی ده ورو به رم کرد تا دنیا بېم له نه بوونی هیچ به ردیک بق ته وه ی قاجم لئی نه گیریت و بکه وم، دواي ته وه ی دنیا بوومه وه له وه ی پاریزراو ده بېم؛ رېم کرد به ره و واقع و گه پامه وه؛ پېنج هه نگاو، ده هه نگاو... له گهل هر هه نگاو یکدا جه سته م ده گه پايه وه باری ئاسایی، هه نگاوه کانم سوو کتر بوونه وه، رېگام دا سه رله نوی موگناتیسې ژيان به ره و لای خوی پام بکیشیته وه.

دواي ته وه ی چهند به ردیکم به جی هیشت و گه پامه وه بق رېگا سه رکه ییه که، بینیم پیاوړیک سه یرم ده کات، وه ستام و چاوم برییه چاوه کانی.

پئی وتم: «بینیم له سه ر ته و لیواریه دانیشتبوویت له وئ.» به شيوه زاری ئوستورالی قسه ی ده کرد، وشه ی «له وئ» به نامویی له ده می هاته دهره وه، به په نجه ی ئاماژه ی بق کيشوه ری به ستووی باشوور ده کرد.

«راسته، دیمه نه که سهرنجر اکیشه، وا نییه؟»

من زه رده خه نه م ده کرد، به لام نه و نه یده کرد، دیمه نیکی جدی
له روو خساریدا بوو.

به پانتوله کورته که م دهسته کانم سرپییه وه، هیشتاش جهستم
دهلرزی به هوی نه و خویه دهسته وه دانه م، بیده نگییه کی نامو بالی
کیشابوو به سه رماندا.

نوستورالیه که وه ستابوو، وهک نه وهی سهری سورماییت
هیشتا ته ماشای منی ده کرد، ئاشکرا بوو که بیری له وه ده کرده وه
که دواتر ده یلیت، پاش ساتیک به وریاییه وه وشه کانی کو ده کاته وه
و ده لیت: «هموو شتیک باشه؟ هه ستت چونه؟»

ساتیک به بیده نگی ده مینمه وه، به زه رده خه نه یه که وه: «ده ژیم،
به ته واری ده ژیم».

گومان و سه رسامی له روو خساری ده پهریت و زه رده خه نه یه ک
شوینی ده گریته وه، به سهری ئاماژه یه ک ده کات و به رده وام ده بیت
له رژیشتنی به ریگا که دا، به لام من هیشتا وه ستاوم و چیژ له و
دیمه نه ده بینم و چاوه ریم هاوړیکانم بکه نه لوتکه که.

کوتایی